

म. प्र. मं. ठाणे

मं.

विद्वाना

विद्वाना

REFBK-0005830

REFBK-0005830

PP MORCHI
SLJ

लेखक:-वि. रा. वेलणकर.

जपानच्या प्रवाकरणाचा शिदुरी

लेखक:—विष्णु रामचंद्र वेलणकर

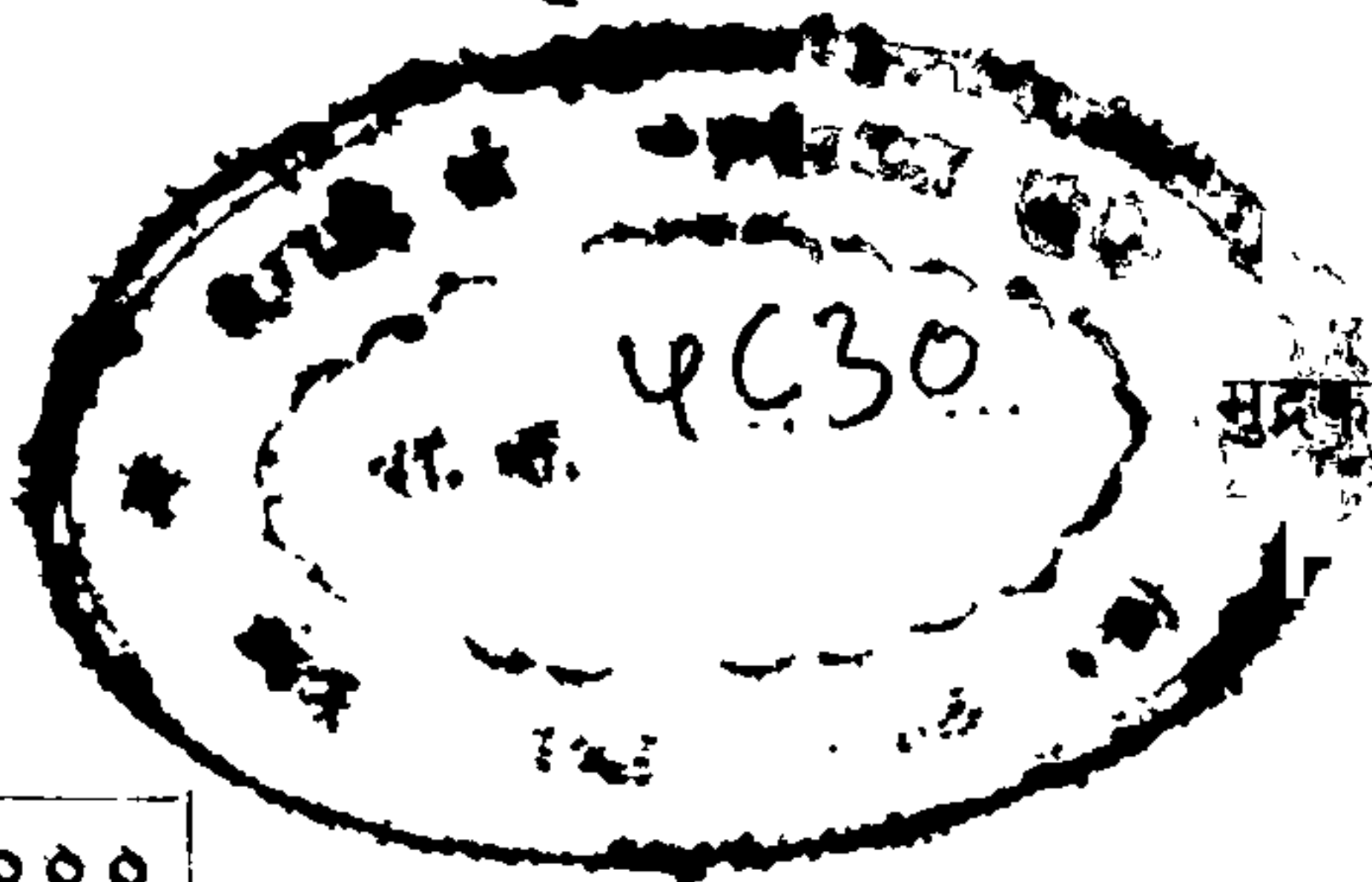
प्रव

स, सांगली.

REFBK-0005830

[सर्व हक्क प्रकाशकाचे स्वाधीन]

मुद्रक:—प्रभा प्रेस, सांगली.

प्रती १०००

२३।२।३८

अनुक्रमणिका.

खिशांतील जपानी दुभाष्या व माहिती	१ ते २२
क्रियापदे	७ ते ३४
वाक्ये	३५ ते ३९
मराठीचा जपानी शब्दकोश	६७ ते ७४
जपानीचा मराठी शब्दकोश	७५ ते ९२
आजकालची औद्योगिक परिस्थिती	९३ ते ११४
जपानचे प्रवास--वर्णन	११५ ते १७३
थोरांचे व जपानला जाऊन आलेल्या	
सद्गृहस्थांचे अभिप्राय	१७५ ते १९३

आर्टपेपर वरील चित्रांची सूची

पृष्ठक्रम

शत्रूंची विमाने शोधणारा सर्चलाईट	}	१६ अ
विमानी हल्ल्यापासून बचाव करणाऱ्या इमारती		
जपानी स्त्रियांचे बालसंगोपन	}	१६ ब
जपानी सायकलवाला		
मशीनगन्स चालवीत असल्याचा देखावा	}	२८ अ
सुधारलेला रणगाडा		
खानावळीतील स्वागत	}	४६ अ
खानावळीतील भोजनाची सोय		
खानावळीतील झोपण्याची सोय		
गणवेशांतील जपानी विद्यार्थी	}	५८ अ
रिक्षावाला		
शत्रूकडील विमाने मोडून पाडणाऱ्या तोफांचा ताफा	}	६४ अ
जपानी मुलामुलींनी काढलेली देवाची मिरवणूक		७३ ब
इंद्र, नारायण, वज्रपाणी, अमोघपाश (चार देव)	}	७८ अ
मृतवीरानां प्रणाम		
जपानी लोकांची पोहण्याची कला	}	१०० अ
बंदुकीचे शिक्षण घेणाऱ्या मुली		
धनुर्विद्येचे शिक्षण घेणाऱ्या मुली	}	१०० ब
सिलोनची आल्हाददायक वनश्री		
पिनांग येथील दगडी कासवांचे तळे	}	१३८ अ

पिनांग येथील सापाचें देऊळाचा देखावा	१३८ बी	
आयर इटाम टेंपल पिनांग	}	१३८ सी
पिनांगचा शेतकरी		
सिंगापूरचे पामवृक्ष	}	१४० अ
डोंगरांत खडी जाणारी ट्रामगाडी		
शांघाय शहरांतील भव्य रस्ते व सुंदर मंदिरे ३		१४२ अ
जपानच्या किनाऱ्यावरील कोंकणी वस्ति		१४४ अ
नारा येथील देवालयांतील प्रचंड स्तंभ	}	१४६ अ
बुद्धाची प्रचंड मूर्ति		
जपानी कारखानदार	}	१४८ अ
गिरणींत काम करणारी जपानी मुलगी		
कोबे येथील प्रमुख बाजारपेठ		१५४ अ
ओसाकाची बाजारपेठ	}	१५६ अ
तोकिओची बाजारपेठ		
किल्यांतील राजवाडा व चेरील्वॉसम		१५६ बी.
आसा ज्वालामुखी	}	१५८ अ
लॉवत जाणारी ट्रामगाडी		
बोटविरील पाठवणी		१७२ अ

कै. ती. गं. भा. जानकीवाई वेलणकर.

अर्पण-पत्रिका.

स्वामिभक्तिसाठीं नरगुंदच्या वंडांमध्ये आत्मबलिदान
करणाच्या सेनानी कै. गुंडोपंत ह्यैसकरांच्या उदरीं
जिनें जन्म घेतला,

लहानपणीं मजवर जिनें प्रेमाची पाखर धरली,

तरुणपणीं शिव्याचा भडिमार व टीका करून जिनें
मला दगडाचा देव बनविलें,

व्यवहारज्ञान देऊन जिनें जगाच्या धकाधकीसाठीं मला
समर्थ केलें,

गजाननमिलच्या आयुष्यांत उद्भवलेल्या चिंताजनक

प्रसंगीं जिनें आपला आशिर्वाद देऊन मला धीर दिला,

गजाननमित्सचें यश पाहून जिचा आनंद गगनांत
मावेनासा झाला,

आणि अशा आनंदसमयीं जिनें देहभान विसरून

धन्य माझा विष्णु !

ह्मणून पुत्रवात्सल्यानें मला ष्ढदयाशीं धरावें,

माझा मुका ध्यावा

व मजवर मातृप्रेमाची अमृतगंगा वीसंडवावी

त्या माझ्या स्वर्गवासी परमपूज्य मातोश्रीचे चरणी

ही शद्धसेवा अर्पण करतो !

ग्रंथकर्त्याची प्रस्तावना.

हिंदुस्थान हा देश शेतीप्रधान असून शेतीवर शेकडो टक्के लोक आपला उदरनिर्वाह करतात. हिंदुस्थानातील शेतकरी लोक भूल स्वभावाने कष्टाळू, देव-मोळे, इमानी व साध्या राहणीचे व उच्च विचाराचे असल्यामुळे ते प्रोकाचे पदार्थ वापरण्यांत व त्याची निर्मिती करण्यांत मार्ग पडले हे अगदी त्याचे स्वभावास

धरूनच आहे. आजवर हे प्रोकाचे जिनस आपण वापरीत नव्हतो. पण ज्या अर्थी ते वापरू लागलो, त्या अर्थी ते करून वापरणे हे उन्नतीस जाणाऱ्या प्रत्येक राष्ट्राचे काम आहे. व “हे पदार्थ करण्याची कला कोठे शिकावी ” असा प्रश्न उभा राहताच इंग्लंड जर्मनी या सारखे देशांची आठवण होते. कारण पाश्चात्य राष्ट्रांनी मोठी मर्दुमकी करून उद्योग धंद्यांत आपली नावे जगांत गाजविली होती, व पौरात्याचे स्वपराक्रमाने डोळे दिपविले होते. पाश्चिमात्य गौरवर्णियांनी साम्राज्ये भोगावे, त्यांनी जेते असावे व आह्मां पौरात्यांनी जित असून हुकूम मानावे ? पौरात्य संस्कृतीच कमअस्सल, पाश्चात्य संस्कृती मात्र अगदी अद्यंग ! अशी

आमच्या मनाची दुर्बलता आम्हास ग्रासून टाकीत होती. व त्यामुळे सर्व वातावरण निराशाजनक बनले होते; अशा वेळीं एकाएकीं पूर्व क्षितिजावर महा तेजस्वी सूर्यनारायण प्रगटावा असा आमचे आर्य संस्कृतीपैकींच एके वाजूम असलेला जपान देश पुढें आला; व त्यानें आपले स्वपराक्रमानें पाश्चात्यांनाही चकीत करून सोडले. त्यानें २० वें शतकाचे प्रारंभीं रशीया सारख्या महाबलाढ्य राष्ट्रास सन १९०४ सालीं चीत करून आपला प्रदेश मिळविला. सन १९१४ सालचे जागतिक महायुद्धांत सर्व राष्ट्रे गुंतलीं असतां आपले कारखाने वाढवून व्यापाराचे रूपानें जगांतील सोन्याचा ओघ आपल्या देशाकडे या बहादुरानें वळविला व “ उद्योगिनं पुरुषसिंहमुपैति लक्ष्मीः ” या सुभाषिताचें चरण सार्थ केले; त्या द्रव्याचा उपयोग चैनीकडे न करतां उद्योग धंद्याकडे करून १९३० सालापासून जगांतील एकाही सुधारलेल्या राष्ट्रास आपल्याइतका स्वस्त माल देतां येणें शक्य नाहीं, असें सिद्ध केले व सर्व जगास उद्योग धंद्यावाचत स्वपराक्रमानें भयभीत करून सोडले.

त्यामुळे सांप्रतकाळीं “ कला कौशल्याचें ज्ञान पैदा करण्यास कोटें जावें ” असा प्रश्न मनांत आला कीं, “ जपानांत ” असें उत्तर चोहोंकडून येतें. जपान देश कलाकौशल्याचें माहेरघर आहे असें त्या देशाचें वर्णन केल्यास तें पुरेसें होणार नाहीं, तर जपान देश म्हणजे एक मोटा प्रचंड कारखाना असें म्हटल्यास फारसा बाध येणार नाहीं. कला-कौशल्याचें कामीं आर्यलोकांनीं जपानास गुरु करावा अशा योग्यतेचा तो देश आहे कीं नाहीं हें पाहण्यास लांब जाणेचें कारण नाहीं. तुम्ही अगदीं एकाद्या खेडेगांवच्या जत्रेस जा तेथेही जपानी मालाच्या वस्तूंनीं तमाम दुकानें भरलीं आहेत असें तुम्हांस आढळून येईल. व्यापारांत इतकी सरशी या देशानें कशी मिळविली याची कारणें अनेक असल्यानें

नी यें स्थळ संकोचास्तव देणें शक्य नाहीं. पण असें मात्र दिसतें कीं, पाश्चात्यांना काय किंवा आर्यांना काय जपानी तत्व आचरणांत आणल्या-शिवाय उद्योग धंद्यांत त्यांना पुढें येणें शक्य नाहीं.

“ जपानांत कोणते कोणते जिन्नस पैदा होतात ” असा प्रश्न करून त्या पदार्थांची लांबच लांब मालिका ऐकत बसण्याचें कारण उरलें नाहीं. तर उलट “ जपाननें कोणती चीज करण्याची सोडली आहे ? असा प्रश्न अलिकडे लोक करतात. असा त्या देशाचा औद्योगिक महिमा आहे. जपानी लोक आर्य संस्कृतीचे असून स्वभावानें विनयशील आहेत. व तेथील राहणीही स्वस्त ह्मणजे हिंदुस्थानासारखीच आहे. ह्मणून कला कौशल्य प्राप्त करून घेण्यास आमचे तरुणांचा ओष-तिकडेच वळला आहे व दिवसेंदिवस तो मोठ्या प्रमाणांत तिकडेच वळेल असें दिसतें.

तुह्यांस कोठेही जावयाचें झालें तर प्रथम भाषेची अडचण मोठी भासते; तद्देशियांची भाषा आल्याशिवाय ज्ञान पैदा कसें करावें, प्रश्न कसें विचारावे, उत्तरें कशीं समजून घ्यावीं, असा मोठा पेंच येतो; व याच अडचणाचें निवारण इंग्रजी जाणणाऱ्या महाराष्ट्रीयान्हांचे तर व्हावेंच पण त्याही पलिकडे ज्यांना इंग्रजी ज्ञान अवगत नसेल पण महत्वाकांक्षा असेल अशा बंधु भगिनोनांही जपानी भाषा अवगत व्हावी व त्यांचेही मनोदय पूर्ण व्हावेत असा हेतु मनांत ठेऊन हें पुस्तक मराठीत लिहिलें आहे.

भाषा अवगत नसल्यानें तेंथें गेल्यावर माझी स्वतःची स्थिति कशी झाली तें पहा.

उद्योग धंद्याची पाहणी
करण्यासाठी १९३५ साली
मी जपानचा प्रवास
पत्करला. सन १९०५ ते
१९१२ पर्यंत विणकामाचा
अभ्यास, व १९१२ ते
१९३५ पर्यंत २४ वर्षे
श्रीगजानन मिल्स चाल-
वितांना आलेला अनुभव
माझे मागे असल्याने,

श्री. विठ्ठलराव जोशी.

जमान देशामारखे परदेशांत गेलों तर आपणांस थोडी फार भर आपलें
ज्ञानांत घालतां येईल. या इच्छेनें प्रवासास प्रारंभ केला. बरोबर माझे
स्नेही श्री. विठ्ठलरावजी जोशी हेही होते. कल्पना अशी होती कीं,
जगांत चोहोंकडे इंग्रजी बोलणारे लोक आहेत व त्याप्रमाणे जपानांत—
मुद्दां असावेत, पण तेथे जाऊन पाहातो तों सर्वच उलट ! वकील, डॉक्टर
अशा लोकांना मुद्दां इंग्रजी बोलतां येत नाहीं; असें झाल्यावर प्रवाशाची
नागंवल उडणें साहजीकच आहे. व तशी स्थिति माझी झाली; दुभाष्या
टेवावा तरी सुमारे १०० येन ह्मणजे ८० रुपये पगार मागूं लागले,
शिवाय आपण जावें तेथे जेवणखाण्याचा खर्च व भाड्याचा खर्च
आपणच त्याचेसाठीं केला पाहिजे. माझ्यासारख्या सांपत्तिक स्थिति
चांगली असलेल्यास मुद्दां हा भुर्दंड वाटूं लागला. मग विद्याभ्यासासाठीं
जाणाऱ्या विद्यार्थ्यांना हा भुर्दंड वाटेल यांत नवल तें काय ?

तेथें उद्योगधंद्यावायत उच्च शिक्षण देणाऱ्या संस्था आहेत व त्यांत हिंदी विद्यार्थ्यांना प्रवेश सुद्धा मिळतो. कारखाने पाहून सुद्धा ज्ञान संपादन करता येते; पण भाषा अवगत असल्याविना त्यांना दिलेली लेक्चर व माहिती तरी समजणार कशी ? बरे भाषा शिकण्यासच ५६ महिने घालवावेत तर गेज लागणारा खर्च व त्याचेबरोबरच आयुष्यही खर्च व्हावे हे वाजवी नाही. या गोष्टीचा खेद वाटून निदान एकाद्वे छांटें पुस्तक लिहावे व महाराष्ट्रीय तरुणांची भाषेबाबत अडचण दूर

J. K. Itowsan

मला जपानी भाषा शिकविणारे
शिक्षक.

करावी या हेतूने मी शिक्षक ठेऊन जपानी भाषा शिकणेस आरंभ केल्या. तेथें आमचें वास्तव्य ३ महिने होतें. त्या अवधीत अवघे १५२० तास मी शिक्षक ठेऊन माहिती मिळविली. कांहीं इंग्रजी पुस्तकांचा आधार घेतला. येथें आल्या-पासून सांपडल्यावेळीं अभ्यास करून पुस्तकाची मांडणी ठरविली. आणि असल्या या तुटपुंज्या ज्ञानानें मी ज्या बाबतींत ज्ञाता नाही ती भाषा शिक-विण्याचे धाडस करित आहे.

जपानांत जाण्याचें मनांत आलें तरी देखील गरीब तरुणांना पैसा प्राप्त होणें कठीण ! यदा कदाचित पैसा प्राप्त झाला तर पासपोर्ट, कपडे, माहिती मिळविणेची लगवग अशावेळीं जपानी भाषा शिकण्याचें लोटणें मार्गें लागतें, पण त्यास सबड नसते. प्रवास करण्याचे आधीं मराठी,

गुजराथी लिपींतून जपानी भाषा शिकविणेचा यत्न ज्यांत केला आहे तीं पुस्तकें मी घेतलीं पण त्याचा उपयोग मला झाला नाहीं. याचें कारण माझे मतानें त्यानी भाषा शिकविणेची पद्धत जी स्वीकारली ती अवघड, ऐनवेळीं उपयोगीं पडणारी नाहीं, हें होय. शिवाय क्रियापदें व त्यांची निरनिराळ्या काळीं वनत असलेलीं रूपें अशीं कोणत्याही पुस्तकांत दिलीं नाहींत. त्यामुळें वाक्यरचना कशी करावी ही अडचण उभी राहते. आमच्या या पुस्तकाचें नांव जपानच्या प्रवाशाची शिंदोरी असें आहे. ती तुम्ही हमेशा वाळगा; ती दुभाष्याचें काम बराबर करील. वेळ असल्यास शब्द घोका, शिका ! वेळ नसला तरीहि हरकत नाहीं. मुंबई बंदरांत बोटीवर चढल्यानंतर पुस्तक उघडा व जपानचे कोबे बंदरांत जाऊन या पुस्तकाचें सहाय्यानें बोलूं लाग ! खिशांतील पुस्तक बाहेर काढून तें उघडलें कीं, तें दुभाष्याचें काम करूं लागलेंच म्हणून समजा !!

प्रकरणाचें आरंभीं जपानी भाषेबद्दलची थोडी माहिती. त्यानंतर अंक संख्येची माहिती असून ऋतु, वार, महिने यांचे शब्दार्थ दिले आहेत. त्यानंतर क्रियापदविचार स्वतंत्रपणें दिला असून सुमारे ९० क्रियापदें व त्यांची वर्त. भूत. भविष्य काळची रूपें वर्णवारीनें दिलीं असून, प्रसंगोपात् उपयोगीं पडणारीं वाक्यें दिलीं आहेत. त्यानंतर सुमारे सहाशें शब्दांचा कोश, [वर्णवारीनें मराठी शब्द लिहून त्याचे पुढें त्याच अर्थाचे जपानी शब्द देऊन] दिलेला आहे.

दुसरा कोश जपानी शब्दांचा ! त्यांत जपानी शब्दच वर्णवारीनें दिले असून त्यापुढें त्याच अर्थाचे मराठी शब्द लिहिले आहेत. या कोशामुळें बोलणारा जपानींत काय बोलला हें जाणतां येईल.

शिवाय विशेषणें, क्रियाविशेषणें, नामें, या सर्वांचा समावेश या कोशांत आहे; त्यांतील कोणतेंहि नाम घेऊन त्यापुढें पाहिजे त्या क्रिया—

पदाचें रूप ठेवल्यास स्वतःला वाक्यांची रचना करून घेतां आल्यामुळें हें पुस्तक म्हणजे “ प्रवासांतील खरी शिदोरी ” असें महाराष्ट्रीय प्रवाशास वाटल्यावाचून राहणार नाहीं.

या पुस्तकाचे अभ्यासानें जपानी भाषा बोलतां येईल. जपानी समाजांत मिसळतां येईल. व नंतर हळूहळू जपानी भाषा आत्मसात् करण्यास मुळींच अडचण पडणार नाहीं.

आतां हें पुस्तक लिहितांना आजकालची औद्योगिक परिस्थिति, जपानचें प्रवासवर्णन व खिशांतील जपानी दुभाष्या अशा अनुक्रमानें प्रकरणें लिहिण्याचा प्रथम विचार होता; परंतु मध्यंतरीं जपानचा जाणारे अनेक उत्साही तरुण व कारखानदार मजकडे आले व त्यांनीं मी तयार केलेलीं हस्तलिखित वाडें पाहिलीं. त्यांत त्यांना भाषेचें प्रकरण हें जास्त महत्वाचें वाटल्यामुळें तेंच प्रथम छापून द्या असा त्यांनीं आग्रह धरला त्यामुळें तेंच प्रकरण प्रथम छापून घेऊन त्यांना दिलें. व त्याचमुळें “ खिशांतील जपानी दुभाष्या ” हें प्रकरण या पुस्तकांत प्रथम आलें, व नंतर बाकीचीं प्रकरणें छापून काढलीं.

पुढें हें सर्व पुस्तक छापून झाल्यावर त्याला नांव काय द्यावें हा प्रश्न पडला. कारण एक तर यावावर्तीत आमचें ज्ञान तुटपुंजे खरें पण कळकळ जास्त असल्यानें आम्ही हें पुस्तक लिहिलें याची जाणीव होती. त्यामुळें नावाबाबत पुष्कळच विचार करावा लागला. शेवटीं “ जपानच्या प्रवाशाची शिदोरी ” हें नांव सुचलें आणि तेंच कायम केलें. शिदोरी ही वेळप्रसंगीं जशी थोडीफार भूक भागवते— तशीच आमची ही शिदोरी

जपानला निघालेल्या प्रवाशांची वेळप्रसंगींची नड भागवील इतकेंच !
तीपासून सुग्रास व तृप्ति देणाऱ्या भोजनाची अपेक्षा वाचकांनीं करूं नये.

राजवाड्यांत नाना तऱ्हेचीं दालनें, आराम मंदिरें दिसतात. तीं पाहाणारांनीं पहावीत व आपले हेतू साध्य करून घ्यावेत. मला मात्र जपानी भाषारूपी राजवाड्यांतील दालनें, मंदिरें कांहींच पहावयास सांपडलें नाहीं. पण निदान दिंडी दरवाजा जरी उघडून देतां आला तरी पुष्कळ झालें, अशा भावननेंच जपानी भाषेचें प्रकरण लिहिलें आहे.

सारांशः—जपानला जावें असें नकी टरतांच जाणाराची योग्यता कशी असावी, वस्तू, कपडे, काय काय घ्यावेत, वाटेनें कोणतीं स्थळ पहावीत, तेथें गेल्यावर भाषा कशी बोलावी तेथील लोकांचे स्वभाव कसे आहेत, कारखाने कसे पहावेत वगैरे बहुतेक माहिती यांत आहे. व ज्या सूचना केल्या आहेत त्या थोड्या फार फरकानें अमलांत आणल्यास उणीव भासणार नाहीं.

हें पुस्तक लिहितांना ज्यांची मला अमोलिक मदत झाली त्यांचा नामनिर्देश करणें अगत्याचें आहे. श्रीगजानन मिल्समधील श्री. शिवराम यशवंत वाळिंबे वी.ए यांनीं पहिल्या हस्तालिखित प्रति तयार करण्यावाचत फार मेहनत घेतली आणि म्हणूनच छापखान्याकडे तें देतां आलें; त्याच-प्रमाणें पुढें मुद्रितें तपासणें—मजकूर व्यवस्थित करणें व पुस्तक सुरेख व उपयुक्त कसें करावें याबद्दल वेळोवेळीं आत्मीयतेनें मदत करण्याचें काम श्रीगजाननमिल्सचे व्यवस्थापक श्री. भाऊसाहेब वैद्य वी.ए. यांनीं केलें, त्याबद्दल या उभयतांचे आभार मानणें मला अत्यंत अगत्याचें वाटतें.

देशाचा उद्धार देशी वस्तु निर्माण करणारेच करतात. त्या दृष्टीनेच महाराष्ट्रीय तरुणांना या पुस्तकाचा उपयोग होऊन, देशांत स्वदेशी कारखाने निघून स्वदेशी वस्तु निर्माण व्हाव्यात, त्या सर्वांच्या वापरांत याव्यात, येथले सोने येथेच राहावे, इतकेच नव्हे तर कांहीं काळाने बाहेर गेलेली आमचीच लक्ष्मी परत आमचे घरी येऊन सुखाने नांदावी व भारतपुत्रांची उन्नति व्हावी हा हेतु महाराष्ट्रीय तरुणांनी साध्य करावा अशी विनंती करून ही प्रस्तावना पुरी करितो.

त्रि. रा. वेलणकर

उत्पादक व संचालक

श्रीगजानन वीविंग मिल्स सांगली.

—वाचकांना विनंति—

प्रत्यक्ष प्रवास करण्यामध्ये अगर व्यवहारामध्ये

या पुस्तकांतील

जपानी दुभाष्या, आजकालची औद्योगिक परिस्थिति

व

जपानचे प्रवास-वर्णन

हीं प्रकरणे जर आपल्या उपयोगी पडतील तर

कृपेने आम्हांस तसे चार ओळी लिहून कळवावे;

म्हणजे आमच्या श्रमाचा मोबदला आम्हांस

भरपूर मिळाला असे वाटेल.

खिशांतील जपानी दुभाष्या.

५६३०

“ थोडी माहिती ”

१. जपानी भाषा बोलण्यास फारच सोपी आहे; पण तितकीच ती लिहिण्यास अत्यंत कठीण आहे.

२. लिहितांना कागदाच्या उजव्या वरच्या कोपऱ्यापासून सरळ खालचे उजव्याच कोपऱ्याकडे उभ्या ओळी काढीत काढीत डावे बाजूकडे लिहीत यावे अशी लिहिण्याची जपानी पद्धत आहे.

३. हल्लीची जपानी भाषा जुन्या जपानी व चिनी भाषेपासूनच बनविली आहे.

४. लिपींतील अक्षरें सर्वच चिनी असून त्यांची संख्या चार पांच हजार पर्यंत आहे असें ह्मणतात. यासाठीच जपानी लोकांनी सध्या आपली लिपी ४८ अक्षरांत बसविली आहे, असें ऐकितों पण अद्यापि ती पूर्णपणे अमलांत आलेली नाही.

५. या भाषेत लिंगामुळे नामांत फरक होत नाही. जसे, “ उमा ” ह्मणजे घोडी अगर घोडा.

६. एकवचनी अगर बहुवचनी नामाचें एकच रूप असतें.

खिशांतील जपानी दुभाष्या

७ प्रथम पुरुषीं, द्वितीय पुरुषीं अगर तृतीय पुरुषीं एक वचन असो अगर बहु वचन असो क्रियापदांचे रूप एकच असते-बदलत नाहीं; त्या वरून जपानी भाषा बोलण्यास किती सोपी आहे हे वाचकांचे ध्यानी येईल.

८ या भाषेत इंग्रजी पासून पुष्कळ शब्द घेऊन त्यांना जपानी रूप देऊन त्याच अर्थाने वापरलेले आढळतात.

विस्कूट = विस्केतो.

सोडा = सोदा

बटर = वाता

कॉफी = कोही

त्याचप्रमाणे बरेचसे टेक्निकल इंग्रजी शब्दही अपभ्रंशाने पण त्याच अर्थाने वापरतात जसे,

शट्ल = शत्रु [धोटा] लूम = रूम [माग]

हील्ड = हीलदो [वई]

रीड = रीदो [फणी]

९ इकडीलही बरेचसे शब्द त्याच अर्थाने पण थोड्याश्या निराळ्या उच्चाराने जपानीत आहेत. जसे,

चहा = ओचा

मुष्कील = मुचकाशी

मुनी = मुनी

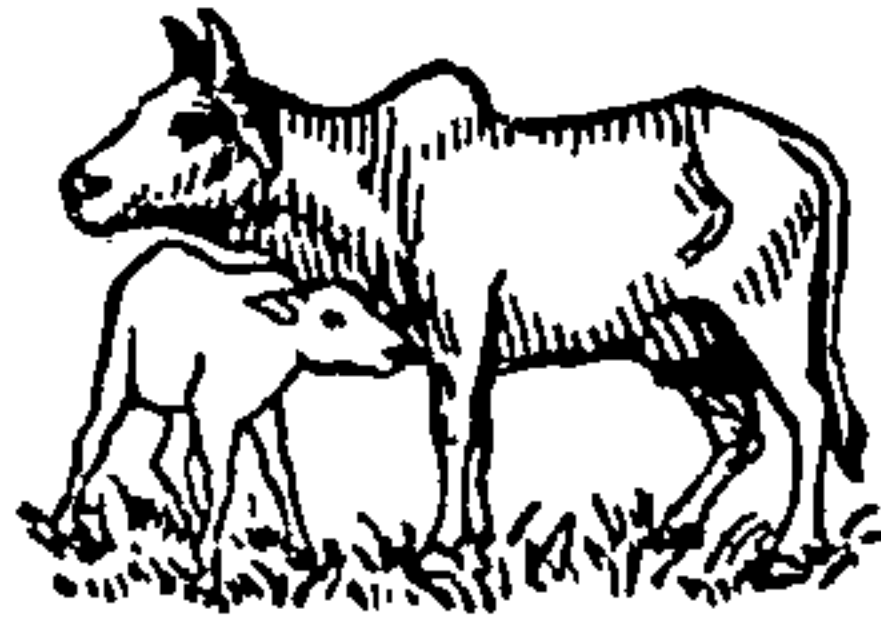
जमीन = जिमेन

थोडी माहिती

१० वाक्यरचना:—प्रथम कर्ता, त्यानंतर कर्म, व मग क्रियापद अशी मराठी प्रमाणेच वाक्यरचना आहे.

११ कोणत्याही पुरुषाला अगर स्त्रीला हांक मारणे असेल तेव्हां अगर नामनिर्देश करण्याची वेळ आल्यास त्या विशेष नामापुढे “ सान् ” असा बहुमानार्थी शब्द वापरतात जसे:—
वेलणकर+सान्= “ वेलणकर सान् ” ह्मणजे “ वेलणकर साहेब ”.

१२ गड्यास अगर त्या पेक्षाही हलक्या दर्जाचे इसमास आज्ञा करतांना ती विनंति रूपानेच करण्याचा प्रघात जपानांत फार आढळतो. जसे, “ रामा पाणी आण ” असे, आज्ञा रूपाने न ह्मणतां रामा [रामासान्] पाणी [मीझू] आण (मोत्ते किते कुदासाय्) अर्थ असा की, “ रामासाहेब कृपाकरून पाणी आणा ”.

खिशांतील जपानी दुभाष्या

अंक संख्या.

आमचेकडे वीस या आकड्यांपर्यंत प्रत्येकाचा उच्चार निर-
निराळा आहे; पण जपानी भाषेत दहा या आकड्यां-पर्यंतच निर-
निराळे उच्चार आहेत. त्या नंतर “ अकरा ” ह्यणावयाचें असल्यास
“ दहा एक ” = “ जु इचि ” असेंच ह्यणावें लागते. त्याचप्रमाणें
एकवीस ह्यणावयाचे झाल्यास “ दोन दहा एक ” = “ नी जु इचि ”
असें ह्यणतात. या प्रमाणेंच सर्व अंक तयार करावे. महत्वाचे अंक
खाली दिले आहेत:—*

एक = इचि

दोन = नी

तीन = सान्

चार = शी, योन्

पांच = गो

सहा = रोकु

सात = शिची, नाना

आठ = हाची

नऊ = कु

दहा = जु

शंभर = ह्याकु

हजार = सेन्

दहाहजार = मान्

लक्ष = जु मान्

दहालक्ष = ह्याकु मान्

कोटी = सेन् मान्

समजा आपल्यास एकरां एक असें जपानींत ह्यणावयाचें
झाल्यास शंभर (ह्याकु) एक (इचि) ह्यणजे “ ह्याकु इचि ” असें
ह्यटलें पाहिजे.

* दुसरेही अंक आहेत पण विस्तार भयास्तव ते दिलेले नाहींत.

दुसरें उदाः—आपलेस दहा हजार पांचशे पंचवीस असें
ह्मणावयाचें असेल तर—एक दहा हजार + पांच शंभर + दोन वीस +
पांच = एक (इचि) दहा हजार [मान्] पांच [गो] शंभर
[ह्याकु] दोन [नी] वीस [जु] पांच (गो) ह्मणजे—

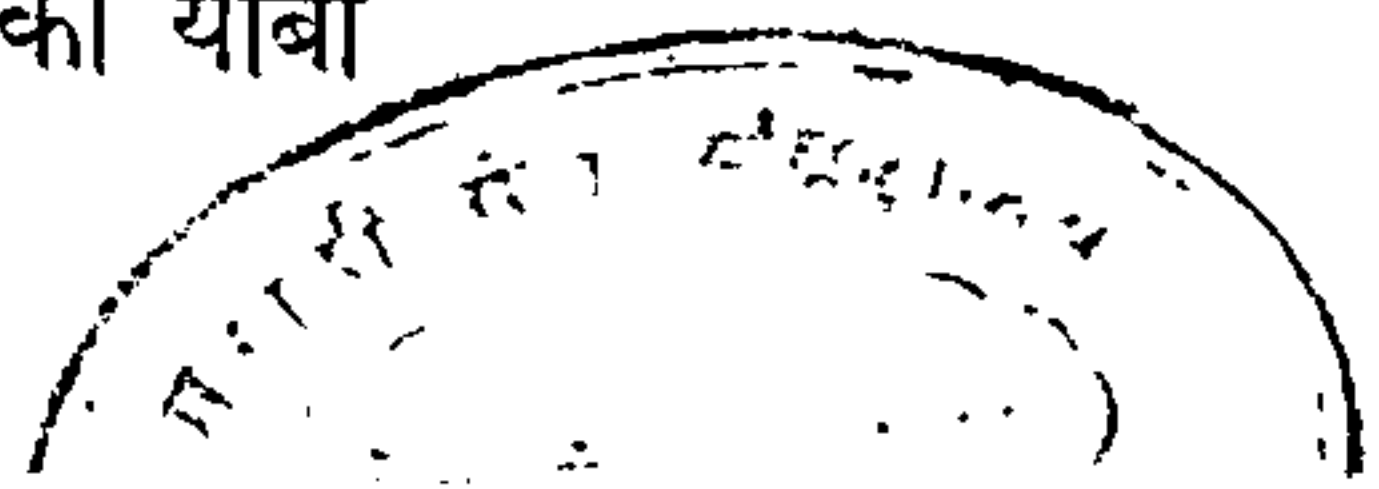
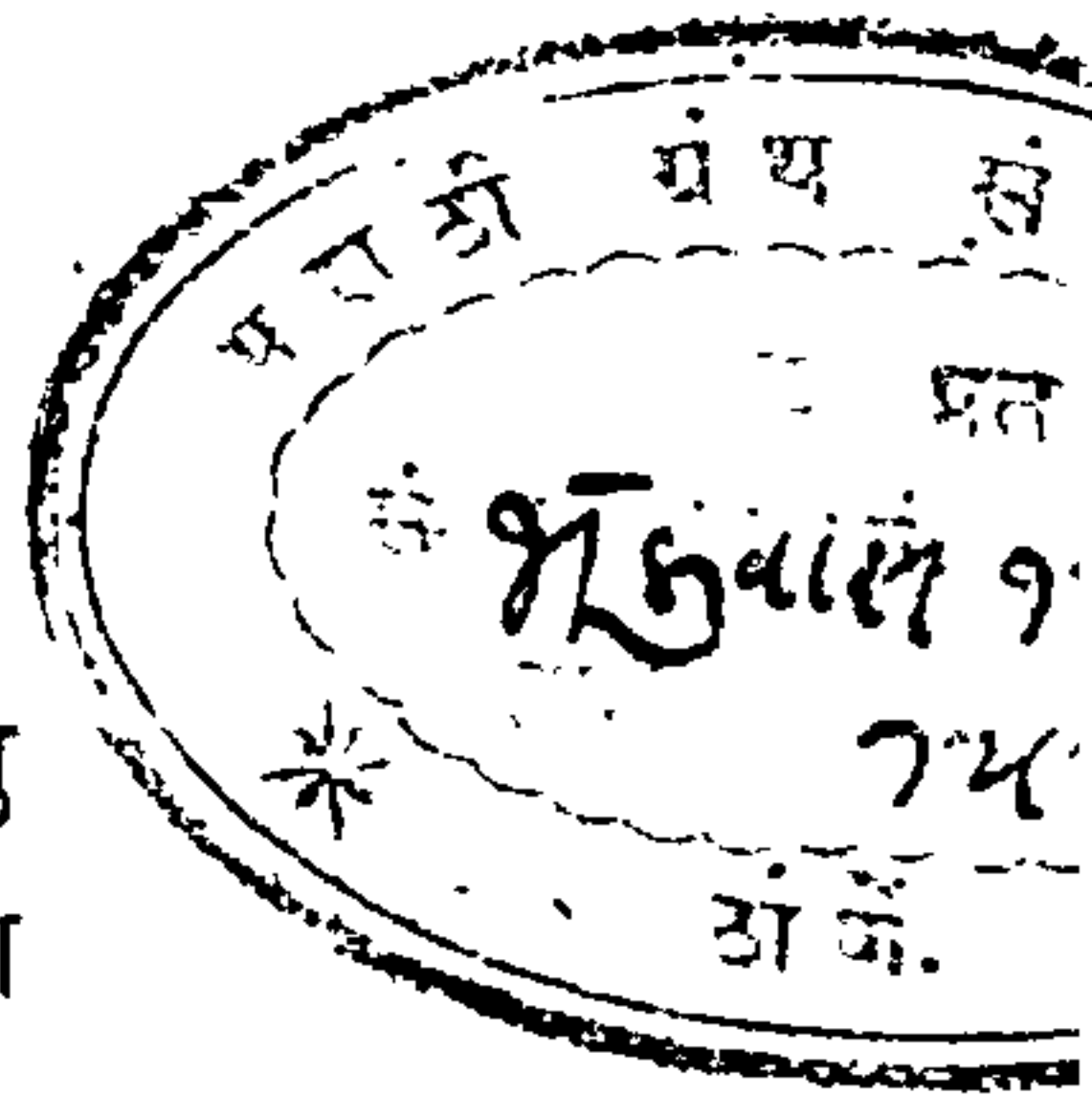
दहा हजार पांचशें पंचवीस = “ इचिमान गोह्याकु
नीजु गो ” असें ह्मटलें पाहिजे.

आपणास पहिला दुसरा असें ह्मणावयाचें झाल्यास अंकाचे
मागें “ दाई ” असा शब्द वापरतात जसें, पहिला = दाई इचि.
दुसरा = दाई नी याप्रमाणें.

एकपट दुप्पट वगैरे बोलावयाचें झाल्यास संख्येपुढें “ बाई ”
हा शब्द योजतात जसें, उदाः—इचि बाई = एकपट, नी बाई =
दुप्पट, याप्रमाणें.

ऋतु.

- वसंत ऋतु = हारु
उन्हाळा = नातसु
पावसाळा = आकी
हिवाळा = फुयु
आठवड्याचे दिवस
रविवार = निची योबी
सोमवार = गेत्सु योबी
मंगळवार = का योबी

खिशांतलि जपानी दुभाष्या

बुधवार	=	सुइ योबी
गुरुवार	=	मोकु योबी
शुक्रवार	=	किन् योबी
शनिवार	=	दो योबी

महिने

जानेवारी	=	इचि गात्सु
फेब्रुवारी	=	नी गात्सु
मार्च	=	सान् गात्सु
एप्रिल	=	शी गात्सु
मे	=	गो गात्सु
जून	=	रोकु गात्सु
जुलई	=	शिची गात्सु
ऑगस्ट	=	हाचि गात्सु
सप्टेंबर	=	कु गात्सु
आक्टोंबर	=	जु गात्सु
नोव्हेंबर	=	जु इचि गात्सु
डिसेंबर	=	जुनी गात्सु

वेळ

मिनिट	=	फुन्,	तास	=	जी	अर्धातास	=	हान्जी
माए	=	कमी;	सुगी	=	जास्ती.			
साडे तीन वाजतां	=	सान्जी हान्						

विभक्ती, सर्व नामें—

वीस मिनिटें जास्ती = नीजु फुन् सुगी

दहाला सात मिनिटें कमी = जुजी शिचीफुन् माए

विभक्ती विचार

प्रथमेपासून सप्तमीपर्यंत विभक्तीचे प्रत्यय खाली दिलेप्रमाणें असून तें नामापुढें लावावयाचे असतात.

विभक्ती	प्रत्यय
प्रथमा	वा, गा.
द्वितीया	वो
तृतीया	दे
चतुर्थी	नी
पंचमी	करा
षष्टि	नो
सप्तमी	नी

सर्वनामें.

मी = वाताशी	आम्ही = वाताशी दोमो
तूं = अनाता	तुम्ही = अनाता गाता
तो = अनोहितो	ते, त्या, ती = अनोहितो ताची
ती = अनो ओन्ना	

क्रियापदें.

आपल्या मराठी किंवा इंग्रजी भाषेंत क्रियापदें हीं कर्त्याच्या पुरुष, लिंग व वचन यावर अवलंबून असलेमुळें तीं आपल्यास खालील प्रमाणेंच चालवावीं लागतात उदा:-खाणें हें क्रियापद घेऊं.

खिशांतील जपानी दुभाऱ्या

	एकवचन	अनेकवचन
प्रथम पुरुष	मी खातो :	आम्ही खातो
द्वितीय पुरुष	तू खातोस	तुम्ही खातां
तृतीय पुरुष	तो खातो	ते खातात

परंतु आम्ही मागे उल्लेख केलाच आहे कीं जपानी क्रियापदे जपानी लोकांप्रमाणे स्वतंत्र आहेत. त्यामुळे कोणत्याही लिंगाच, वचनाचा अगर पुरुषाचा कर्ता असो; हवे त्या काळाचे ते एकच रूप त्यापुढे ठेवले कीं काम भागते.

तिकडे नकार दर्शिवणारे असे स्वतंत्र शब्द 'नाहीं' 'नको' किंवा 'न' याज सारखे उपयोगांत आणीत नाहींत तर क्रियापदांचीच रूपे होकारात्मक व नकारात्मक अशीं प्रत्येक काळाचीं निरनिराळीं असतात त्याच प्रमाणे विनंति व विद्यर्थ यांचीही असतात. उदा:— 'खाणे' या मराठी व त्याचेच जपानी रूप 'थावेरू' या धातूची रूपे होकार व नकार यामध्ये प्रत्येक काळांत, विनंतित व विद्यर्थांत चालविळी आहेत, ती खालीलप्रमाणे:—

		होकार	नकार
खाणे	वर्तमान	खातो	खात नाहीं.
'थावेरू'	"	थावेमास्	थावे मासेन्
	भूत	खाल्ले	खाल्ले नाहीं
	"	थावेमास्ता	थावे मासेन् देस्ता

क्रियापदे

	होकार	नकार
भविष्य	खाईन	खाणार नाहीं
”	थावे माशो	थावे मासेन् देशो
विनंति	कृपाकरून खा	कृपाकरून खाऊं नका
”	थावते कुदासाय्	थावे नाइदे कुदासाय्
इच्छा किंवा	खावें	खाऊं नये
विध्यर्थ	थावे ताइदेस्	थावे ताकु नाइदेस्

अपूर्ण काळ.

ज्या वेळीं आपणास अपूर्ण काळाची [ह्यणजे क्रिया चालली आहे त्या काळाची] रूपें करावयाचीं असतील त्यावेळीं मुख्य धातूच्या अपूर्ण रूपापुढें ‘ इरु ’ या धातुचीं रूपें उपयोगांत आणावीं लागतात.

(तेव्हां आपण अपूर्ण काळाचीं रूपें कशीं असतात तें पाहूं.

उदाः—खाणें हें क्रियापद घेऊं. याची अपूर्ण रूपें मराठींत खालीलप्रमाणें होतात.

	होकार	नकार
अपूर्ण वर्तमान	मी खात आहे	मी खात नाहीं
” भूत	मी खात होतो	मी खात नव्हतो
” भविष्य	मी खात असेन	मी खात नसेन

हीं खाणें या क्रियापदांची अपूर्ण वर्तमान, अपूर्ण भूत व अपूर्ण भविष्य या काळांची होकारात्मक व नकारात्मक रूपें आहेत, हें वाचकांचें ध्यानीं येईल.)

त्या 'इरु' धातुचीं रूपें खालील प्रमाणें होतात.

	होकार	नकार
वर्तमानकाळ	इमास्	इमासेन्
भूतकाळ	इमास्ता	इमासेन् देशता
भविष्यकाळ	इमाशो	इमासेन् देशो

या रूपापैकीं कोणत्याही काळांचे रूप, मुख्य क्रियापदांचे अपूर्ण रूपापुढें ठेवल्यास त्या क्रियापदांचे त्या त्या काळांचें अपूर्ण रूप सिद्ध होईल.

उदा:—खाणें या क्रियापदांचीं अपूर्ण रूपें जपानी भाषेंत खालील प्रमाणें होतील.

[धातूंची अपूर्ण रूपें कांहीं विशिष्ट नियमानें बनतात, परंतु तीं कोणत्या नियमानें व कशीं बनतात हें पाहाण्याचें झाल्यास या छोट्या पुस्तकांत शक्य होणारें नाहीं व तसें तें जाणावयाचें झाल्यास जपानी भाषेचा फार खोल अभ्यास करावा लागेल. ह्मणून या पुस्तकांत, क्रियापदांची अपूर्ण रूपें कशीं होतात हें न सांगतां अपूर्ण रूपें कोणतीं आहेत हेंच आम्हीं सांगितलें आहे. धातूंची अपूर्ण रूपें प्रत्येक क्रियापद चालवतांना पुढें दिलेलीं आहेत.]

खाणें = थाबेरू अपूर्णरूप = थाबेते.

आतां मी खात आहे असें जपानी भाषेंत ह्मणावयाचें झाल्यास वर सांगितल्याप्रमाणें " थाबेरू " याचें अपूर्णरूप " थाबेते "

यापुढें “इरु”याचे वर्तमानकाळीं होकारार्थी रूप ठवावयाचे. “इरु ” या धातूचे वर्तमान काळचे होकारार्थी रूप “ इमास् ” असें होतें हें वर दिलेच आहे तेव्हां—

मी खात आहे = थाबेते इमास्
 असें जपानीमध्ये वाक्य होईल
 मी खात नाहीं = थाबेते इमासेन्
 मी खात होतो = थाबेते इमास्ता
 मी खात नव्हतो = थाबेते इमासेन् देस्ता

याच प्रमाणें पाहिजे त्या अपूर्ण काळाची रूपें तयार करावीत.

विनंतीचें रूप.

वरील प्रमाणेंच अपूर्णरूपापुढें “ कुदासाय् ” या शब्दाची जोड दिल्यास विनंतीचें रूप तयार होतें. जसें, थाबेते कुदासाय्=कृपा करून खा.

अपूर्ण रूपापुढें “ करा ” हा पंचमीचा प्रत्यय लावल्यानें निराळाच अर्थ तयार होतो. थाबेते करा = खाल्यामुळें, खाल्यापासून, इकेते करा = गेल्यापासून, कीते करा = आल्यापासून.

यावरून जपानी क्रियापदें कशी चालवावीं ते वाचकांचें ध्यानीं येईल. जपानी क्रियापदांची रूपें पुरुष लिंग वचन यामुळें बदलत नसून काळ व होकार नकार यामुळें बदलतात त्यामुळें विनंति आणि विध्यर्थ्य यांची जोडगण देऊन क्रियापदें चालविणेची जपानी चाल आहे. नमुन्याकरितां थोडी क्रियापदें चालवून दाखवीत आहे.

खिशांतील जपानी दुभाष्या

असणें = ओरु (सजीवासाठीं) [To Be]

	होकार	नकार
वर्तमान	१ ओरिमास्	२ ओरिमासेन्
भूत	३ ओरिमास्ता	४ ओरिमासेन् देश्ता
भविष्य	५ ओरिमाशो	६ ओरिमासेन् देशो
विनंति	७ ओत्ते कुदासाय्	८ ओरानाइदे कुदासाय्
इच्छा	९ ओरिताइ देस्	१० ओरिताकु नाइदेस्

अपूर्णरूप — ओत्ते.

बोलणें = हानासु. [To Speak]

वर्तमान	१ हानाशिमास्	२ हानाशिमासेन्
भूत	३ हानाशिमास्ता	४ हानाशिमासेन् देश्ता
भविष्य	५ हानाशिमाशो	६ हानाशिमासेन् देशो
विनंति	७ हानाशिते कुदासाय्	८ हानासा नाइदे कुदासाय्
इच्छा	९ हानाशिताइदेस्	१० हानाशिताकु नाइदेस्

अपूर्ण रूप — हानाशिते.

देणें = आगेरू. (वरिष्टास) [To give]

वर्तमान	१ आगेमास्	२ आगेमासेन्
भूत	२ आगेमास्ता	४ आगेमासेन् देश्ता
भविष्य	५ आगेमाशो	६ आगेमासेन् देशो

क्रियापदै

विनंति ७ आगेते कुदासाय् ८ आगे नाइदे कुदासाय्

इच्छा ९ आगेताइदेस् १० आगे ताकु नाइदेस्

अपूर्ण रूप — आगेते.

पाहाणें = मिरु.

[To See]

वर्तमान १ मिमास् २ मिमासेन्

भूत ३ मिमास्ता ४ मिमासेन् देशता

भविष्य ५ मिमाशो ६ मिमासेन् देशो

विनंति ७ मिते कुदासाय् ८. मिनाइदे कुदासाय्

इच्छा ९ मि ताइदेस् १० मि ताकु नाइ देस्

अपूर्णरूप — मिते

चालणें—आरुकु.

[To Walk]

वर्तमान १ आरुकिमास् २ आरुकिमासेन्

भूत २ आरुकिमास्ता ४ आरुकिमासेन् देशता

भविष्य ५ आरुकिमाशो ६ आरुकिमासेन् दशो

विनंति ७ आरुइते कुदासाय् ८ आरुकानाइदे कुदासाय्

इच्छा ९ आरुकिताइ देस् १० आरुकिताकु नाइदेस्

अपूर्णरूप — आरुइते.

येणेंप्रमाणें वर जे १० क्रमांक प्रत्येक क्रियापदांस दिले आहेत, त्यावरून असें आढळून येईल कीं, नं. १ ते ६ अखेर रूपें फक्त नंबर १ चें रूप समजलें कीं आपोआप तयार करितां येतांत. सबब

खिशांतिल जपानी दुभाष्या

आह्मी यापुढें सर्वच रूपें न देतां १. लें व ७, ८, ९, १० अशीं चार मिळून एकूण पांचच रूपें देणार आहों, त्यावरून पाहिजे असणारी सर्व रूपें समजतील अशी खात्री आहे. प्रथम मराठी धातू नंतर जपानी धातू व त्यानंतर इंग्रजी क्रियापद अशी दिली आहेत.

खालील क्रियापदे काय किंवा शब्द कोशातील शब्द काय त्यांचे उच्चार आम्ही येथे जसें जपानी लोकांचे तोंडातून बोलताना वाहेर येतात त्याप्रमाणेंच दिलें आहेत. वास्तवीक लिहिताना त्यांचे स्पेलिंग वरेंच निराळे कधीं कधीं असते.

उदा:—वर्तमान काळ होकाराचे रूप “इमास्” असें बोलताना उच्चारतात परंतु लिहिताना “इमासु” असें लिहितात. त्याचप्रमाणें भूतकाळ नकार बोलताना ‘इमासेन् देशता’ असें उच्चारतात परंतु लिहिताना “इमासेन् देशिता” असें लिहितात. (खालील सर्व क्रियापदे वर्णवारीनें असल्यामुळें नवशिक्यालाही चटकन सांपडतील व उपयोगांत आणता येतील.)

१ असणें—ओरू (सजीवासाठीं) [To Be]

	होकार	नकार
वर्तमान	१ ओरिमास्	
विनंति	७ ओरेकु *	८ ओरानाइदेकु *
इच्छा	९ ओरिताइ देस्	१० ओरिताकु नाइदेस्

* ७ वे व ८ वे रूपाचे शेवटीं “कु.” असे आहे, तेथें ‘कुदासाय्’ असे वाचवें.

क्रियापदै

२ असणें — आरु [निर्जिवासाठीं] [To Be]

वर्तमान	१ आरिमास्	२ आरिमासेन्
भूत	३ आरिमास्ता	४ आरिमासेन् देश्ता
भविष्य	५ आरिमाशो	६ आरिमासेन् देशो

(निर्जीव असल्यानें पुढील रूपें नाहींत.)

३ आणणें = मोत्ते कुरु [To Bring]

वर्तमान	१ मोत्ते किमास्	
विनंति	७ मोत्ते किते कु.	८ मोत्ते को नाइदे कु.
इच्छा	९ मोत्तेकिताइदेस्	१० मोत्तेकि ताकु नाइदेस्

४ आवडणें, = सुकु, [To Like]

वर्तमान	१ सुकिमास्	
विनंति	७ सुइते कु.	८ सुकानाइदे कु.
इच्छा	९ सुकिताइदेस्	१० सुकि ताकु नाइदेस्

५ आमंत्रण देणें = मानेकु [To Invite]

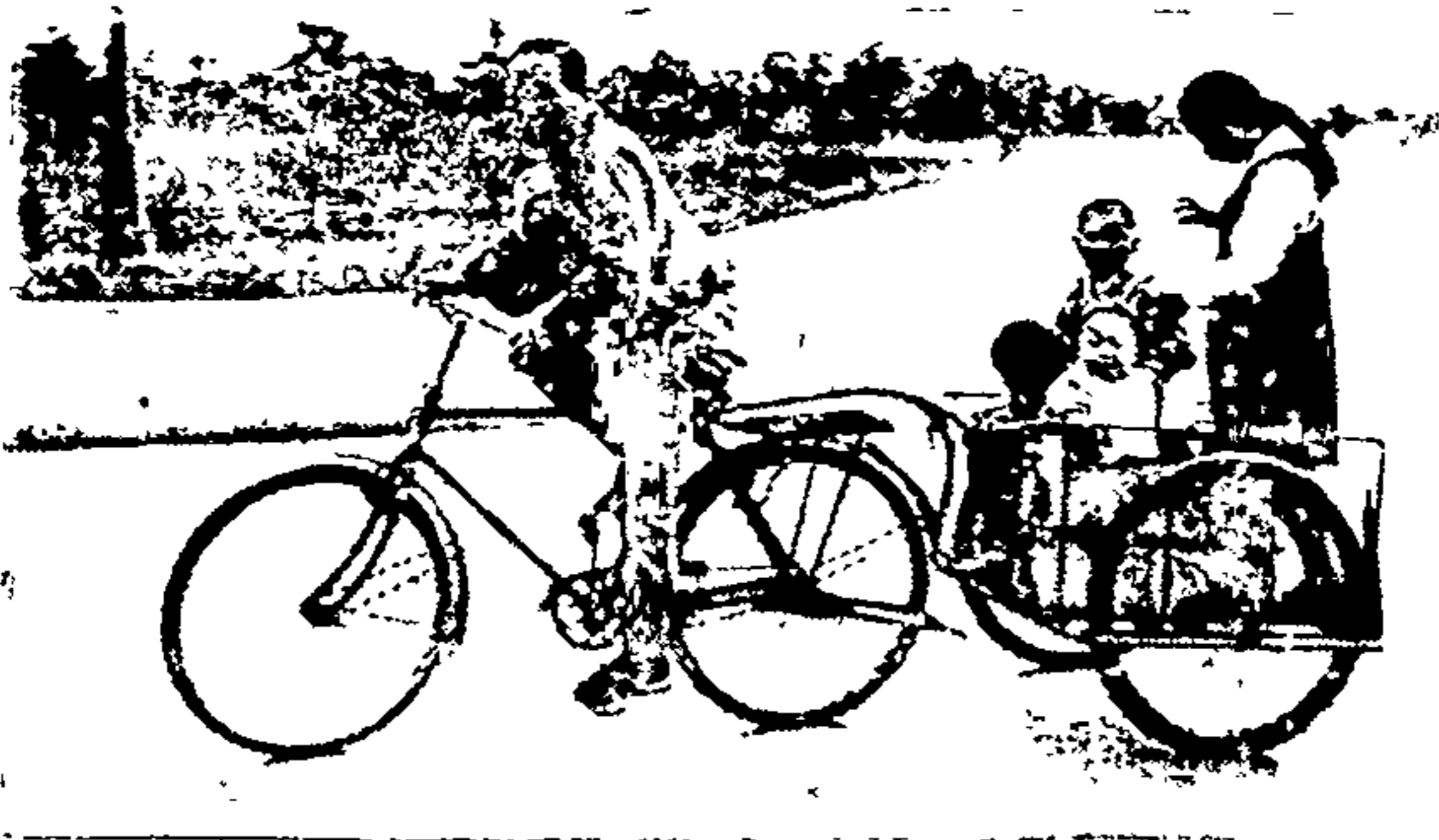
वर्तमान	१ मानेकिमास्	
विनंति	७ मानेइते कु.	८ मानेका नाइदे कु.
इच्छा	९ मानेकि ताइदेस्	१० मानेकि ताकु नाइदेस्

६ आंत जाणें = नोरु [To Get in]

वर्तमान	१ नोरिमास्
---------	------------

जपानी स्त्रिया बालसंगोपन करितांना आपलीं मुलें पाटीशीं बांधतात व दोन्ही हात काम करण्यास मोकळे ठेवितात.

जपानी सायकलवाला मागे जाडलेल्या गाडीतून सहज १-२ पोत्या एवढें ओझे अगर आपलें कुटुंब यांना नेऊं शकतो.

१.० ऐकणें — किकु ६ [To Hear]

वर्तमान १ किकिमास्

विनंति ७ किइते कु.

८ किका नाइदे कु.

इच्छा ९ किकि ताइदेस्

१० किकि ताकु नाइदेस्

१.१ करणें — सुरु [To Do]

वर्तमान १ शिमास्

विनंति ७ शिते कु. ८ शिनाइदे कु.

इच्छा ९ शि ताइदेस् १० शि ताकु नाइदेस्

१.२ कमी करु शकणें—माकेरारेरु [Can Reduce]

वर्तमान १ माकेरारेमास् [विनंति व इच्छा नाहीं]

१.३ कळणें—ठाऊक असणें — शिरु [To Know]

वर्तमान १ शिरीमास्

विनंति ७ शित्ते कु.

८ शिरा नाइदे कु.

इच्छा ९ शिरि ताइदेस्

१० शिरी ताकु नाइदेस्

१.४ काम करणें -शिगोतो ओ सुरु [To Work]

वर्तमान १ शिगोतो ओ शिमास्

विनंति ७ शिगोतो ओ शिते कु. ८ शिगोतो ओ शि नाइदे कु.

इच्छा ९ शिगोतो ओ शि ताइदेस् १० शिगोतो ओ शि

ताकु नाइदेस्.

खिशांतील जपानी दुभाष्या

१५ कामावर घेणें—त्सुकाऊ. [To Employ .

वर्तमान १ त्सुकाइमास्

विनंति ७ त्सुकारे कु.

८ त्सुकावा नाइदे कु.

१६ कापणें—किरु [To Cut]

वर्तमान १ किरिमास्

विनंति ७ कित्ते कु.

८ किरा नाइदे कु.

इच्छा ९ किरि ताइदेस् १० किरि ताकु नाइदेस्

१७ काळजी घेणें—योजिन् ओ सुरु. [To Take
Precaution]

वर्तमान १ योजिन् ओ शिमास्

विनंति ७ योजिन् ओ शिते कु. ८ योजिन् ओ शि नाइदे कु.

इच्छा ९ योजिन् ओ. शि ताइदेस् १० योजिन् ओ

शि ताकु नाइदेस्

१८ किंमत खालीं जाणें—सागारु [To Go Down
Prices]

वर्तमान १ सागारिमास्

विनंति ७ नाहीं, अपूर्ण रूप “ सागात्ते ”

इच्छा ९ सागात्ते होशिइदेस् १० सागात्ते होशि कु नाइदेस्

१९ किंमत पडणें—काकारु [To Cost]

वर्तमान १ काकारिमास्

क्रियापदै

विनंति व इच्छा नहीं
अपूर्ण रूप — काकात्ते

२० कुस्ती करणें-सुमो ओ तोरु. [To Wrestle
Game]

वर्तमान १ सुमो ओ तोरिमास्
विनंति ७ सुमो ओ तोत्ते कु. ८ सुमो ओ तोरा नाइदे कु.
इच्छा ९ सुमो ओ तोरि ताइदेस् १० सुमो ओ तोरि-
ताकु नाइदेस्.

२१ खाणें — थाबेरु [To Eat]

वर्तमान १ थाबेमास्
विनंति ७ थाबेते कु. ८ थाबे नाइदे कु.
इच्छा ९ थाबे तादइेस् १० थाबे ताकु नाइदेस

२२ गरज असणें — इरु [To want]

वर्तमान — इरिमास्
विनंति व इच्छा नहीं.

२३ घेणें — तोरु [To Take,
Catch, Fetch.]

वर्तमान १ तोरिमा
विनंति ७ तोत्ते कु. ८ तोरा नाइदे कु.
इच्छा ९ तोरि ताइदेस् १० तोरि ताकु नाइदेस्

खिशांतील जपानी दुभाष्या

२४ चालणे--आरुकु [To Walk]

वर्तमान १ आरुकिमास्

विनंति ७ आरुइते कु. ८ आरुका नाइदे कु.

इच्छा ९ आरुकि ताइदेस् १० आरुकि ताकु नाइदेस्

२५ जाणें - इकु [To Go]

वर्तमान १ इकिमास्

विनंति ७ इत्ते कु. ८ इका नाइदे कु.

इच्छा ९ इकि ताइदेस् १० इकि ताकु नाइदेस्

२६ जाण्यास निघणें - देरु [To Start]

वर्तमान-१ देमास्

विनंति ७ देते कु. ८ दे नाइदे कु.

इच्छा ९ दे ताइदेस् १० दे ताकु नाइदेस्

२७ जळणें - याकेरु, मोएरु (अकर्मक) [To Burn]

वर्तमान १ याकेमास्, मोएमास्

विनंति व इच्छा नाहीं.

अपूर्ण - याकते, मोएते

२८ जाळणें - याकु (सकर्मक) [To Burn]

वर्तमान १ याकिमास्

विनंति ७ याइते कु. ८ याका नाइदे कु.

इच्छा ९ याकि ताइदेस् १० याकि ताकु नाइदेस्

क्रियापदै

२९ झगडणें — ताताकाऊ [To Struggle]

वर्तमान १ ताताकाइमास्

विनंति ७ ताताकात्ते कु ८ ताताकावा नाइदे कु.

इच्छा ९ ताताकाइ ताइदेस् १० ताताकाइ ताकु नाइदेस्

३० झोपणें — नेरु [To Sleep]

वर्तमान १ नेमास्

विनंति ७ नेते कु. ८ ने नाइदे कु.

इच्छा ९ ने ताइदेस् १० ने ताकु नाइदेस्

३१ ठार मारणें — कोरोसु [To Kill]

वर्तमान १ कारोशिमास्

विनंति ७ नाहीं ८ कोरोसा नाइदे कु.

इच्छा ९ नाहीं १० कोरोशि ताकु नाइदेस्

अपूर्णरूप — कोरोशिते

३२ ठेवणें — ओकु [To Put]

वर्तमान १ ओकिमाप्

विनंति ७ ओइते कु. ८ ओका नाइदे कु.

इच्छा ९ ओकि ताइदेस् १० ओकि ताकु नाइदेस्

३३ तयार ठेवणें — कोशिराएरु [To Make Ready]

वर्तमान १ कोशिराएमास्

खिशांतील जपानी दुभाष्या

- विनंति ७ कोशिराएते कु. ८ कोशिराए नाइदे कु.
 इच्छा ९ कोशिराए ताइदेस् १० कोशिराए ताकु नाइदेस्.
- ३४ त्रास देणें — काराकाऊ [To Tease]
 वर्तमान १ काराकाइमास्
 विनंति ७ काराकात्ते कु. ८ काराका नाइदे कु.
 इच्छा ९ काराकाइ ताइदेस् १० काराकाइ ताकु नाइदेस्
- ३५ त्रास देणें — इजिमेरु [To Torment]
 वर्तमान १ इजिमेमास्
 विनंति ७ इजिमेते कु. ८ इजिमे नाइदे कु.
 इच्छा ८ इजिमे ताइदेस् १० इजिमे ताकु नाइदेस्
- ३६ थांबणें — तोमारु (अकर्मक) [To Stop]
 वर्तमान १ तोमारिमास्
 विनंति ७ तोमात्ते कु. ८ तोमारा नाइदे कु.
 इच्छा ९ तोमारि ताइदेस् १० तोमारी ताकु नाइदेस्
- ३७ थांबविणें — यामेरु (सकर्मक) [To Stop]
 वर्तमान १ यामेमास्
 विनंति ७ यामेते कु. ८ यामे नाइदे कु.
 इच्छा ९ यामे ताइदेस् १० यामे ताकु नाइदेस्
- ३८ दाखविणें — मिसेरु [To Show]
 वर्तमान १ मिसेमांस्

क्रियापदैः

विनंति ७ मिसेते कु. ८ मिसे नाइदे कु.

इच्छा ९ मिसे ताइदेस् १० मिसे ताकु नाइदेस्

३९ देणें, हातात — वातासु [To Hand Over]

वर्तमान १ वाताशिमास्

विनंति ७ वाताशिते कु. ८ वातासा नाइदे कु.

इच्छा ९ वाताशि ताइदेस् १० वाताशि ताकु नाइदेस्

४० देणें — आगेरु (वरिष्ठास) [To Give]

वर्तमान १ आगेमास्

विनंति ७ आगेते कु. ८ आगे नाइदे कु.

इच्छा ९ आगे ताइदेस् १० आगे ताकु नाइदेस्

४१ देणें -- यारु (कनिष्ठास) [To Give]

वर्तमान १ यारिमास्

विनंति ७ यात्ते कु. ८ यारा नाइदे कु.

इच्छा ९ यारि ताइदेस् १० यारि ताकु नाइदेस्

४२ धुणें (अंग) — आराऊ [To Wash]

वर्तमान १ आराइमास्

विनंति ७ आरात्ते कु. ८ आरावा नाइदे कु.

इच्छा ९ आराइ ताइदेस् १० आराइ ताकु नाइदेस्

४३ निर्यात करणें—युशुत्सु सुरु. [To Export]

वर्तमान १ युशुत्सु शिमास

विनंति ७ युशुत्सु शिते कु. ८ युशुत्सु शि नाइदे कु.

इच्छा ९ युशुत्सु शि ताइदेस् १० युशुत्सु शि ताकु नाइदेस्

४४ निजून उठणें—ओकिरु. [To Get Up
or Awake]

वर्तमान १ ओकिमास्

विनंति ७ ओकिते कु. ८ ओकि नाइदे कु.

इच्छा ९ ओकि ताइदेस् १० ओकि ताकु नाइदेस्

४५ नेणे (वाहून)—हाकोबु, मोत्ते इकु [To Carry]

वर्तमान १ हाकोबिमास्

१ मोत्ते इकिमास्

विनंति ७ हाकोन्दे कु. ८ हाकोबा नाइदे कु.

७ मोत्ते इत्ते कु. ८ मोत्तेइका नाइदे कु.

इच्छा ९ हाकोबि ताइदेस् १० हाकोबि ताकु नाइदेस्

९ मोत्ते इकि ताइदेस् १० मोत्ते इकि ताकु नाइदेस्

४६ परवानगी देणें—युरुसु [To Permit]

वर्तमान १ युरुशिमास्

विनंति ७ युरुशिते कु. ८ युरुसा नाइदे कु.

इच्छा ९ युरुशि ताइदेस् १० युरुशि ताकु नाइदेस्

४७ पळ्ळणें -- हाशिरु [To Run]

वर्तमान १ हाशिरिमास्

विनंति ७ हाशित्ते कु. ८ हाशिरा नाइदे कु.

इच्छा ९ हाशिरि ताइदेस् १० हाशिरि ताकु नाइदेस्

४८ पाहाणें -- मिरु [To See]

वर्तमान १ मिमास्

विनंति ७ मिते कु. ८ मि नाइदे कु.

इच्छा ९ मि ताइदेस् १० मि ताकु नाइदेस्

४९ पाहूं शकणें -- मिरारेरु, मिणरु [Can See]

वर्तमान १ मिरारेमास् १ मिणमास्

विनंति व इच्छा नाहीं.

अपूर्ण — मिरारेते }
मिणते }

५० पाहिजे -- इरु [To Want]

वर्तमान १ इरिमास्

५१ पूर्ण करणें (काम वगैरे) -- शिआगेरु [To Complete]

वर्तमान १ शिआगेमास्

खिशांतील जपानी दुभाष्या

विनंति ७ शिआगेते कु. ८ शिआगे नाइदे कु.

इच्छा ९ शिआगे ताइदेस् १० शिआगे ताकु नाइदेस्

५२ पोहोणें - ओयोगु

[To Swim]

वर्तमान १ ओयोगिमास्

विनंति ७ ओयोइदे कु. ८ ओयोगा नाइदे कु.

इच्छा ९ ओयोगि ताइदेस् १० ओयोगि ताकु नाइदेस्

५३ पोहोचणें - त्सुकु

[To Reach]

वर्तमान १ त्सुकिमास्

विनंति ७ त्सुइते कु. ८ त्सुका नाइदे कु.

इच्छा ९ त्सुकि ताइदेस् १० त्सुकि ताकु नाइदेस्

५४ बुडणें - शिञ्जुमु

(अकर्मक) [Sink]

वर्तमान १ शिञ्जुमिमास्

विनंति व इच्छा नाहीं.

अपूर्णरूप - शिञ्जुंदे

५५ बुडविणें - शिञ्जुमेरु

(सकर्मक) [To Sink]

वर्तमान १ शिञ्जुमेमास्

विनंति ७ शिञ्जुमेते कु. ८ शिञ्जुमे नाइदे कु.

इच्छा ९ शिञ्जुमे ताइदेस् १० शिञ्जुमे ताकु नाइदेस्

५६ बोलणं - हानासु [To Speak]

वर्तमान १ हानाशिमास्

विनंति ७ हानाशिते कु. ८ हानासा नाइदे कु.

इच्छा ९ हानाशि ताइदेस् १० हानाशि ताकु नाइदेस्

५७ बोलावणं - योबु [To Call]

वर्तमान १ योबिमास्

विनंति ७ योन्दे कु. ८ योबा नाइदे कु.

इच्छा ९ योबि ताइदेस् १० योबि ताकु नाइदेस्

५८ भिणें - ओसोरेरु [To Fear]

वर्तमान-१ ओसोरेमास्

विनंति ७ नाहीं ८ ओसोरे नाइदे कु.

इच्छा ९ नाहीं १० ओसोरे ताकु नाइदेस्

अपूर्णरूप - ओसोरेते

५९ भूक हागणें - ओनाकागा हेरु [To Be Hungry]

वर्तमान १ ओनाकागाहेरिमास

विनंति व इच्छा नाहीं.

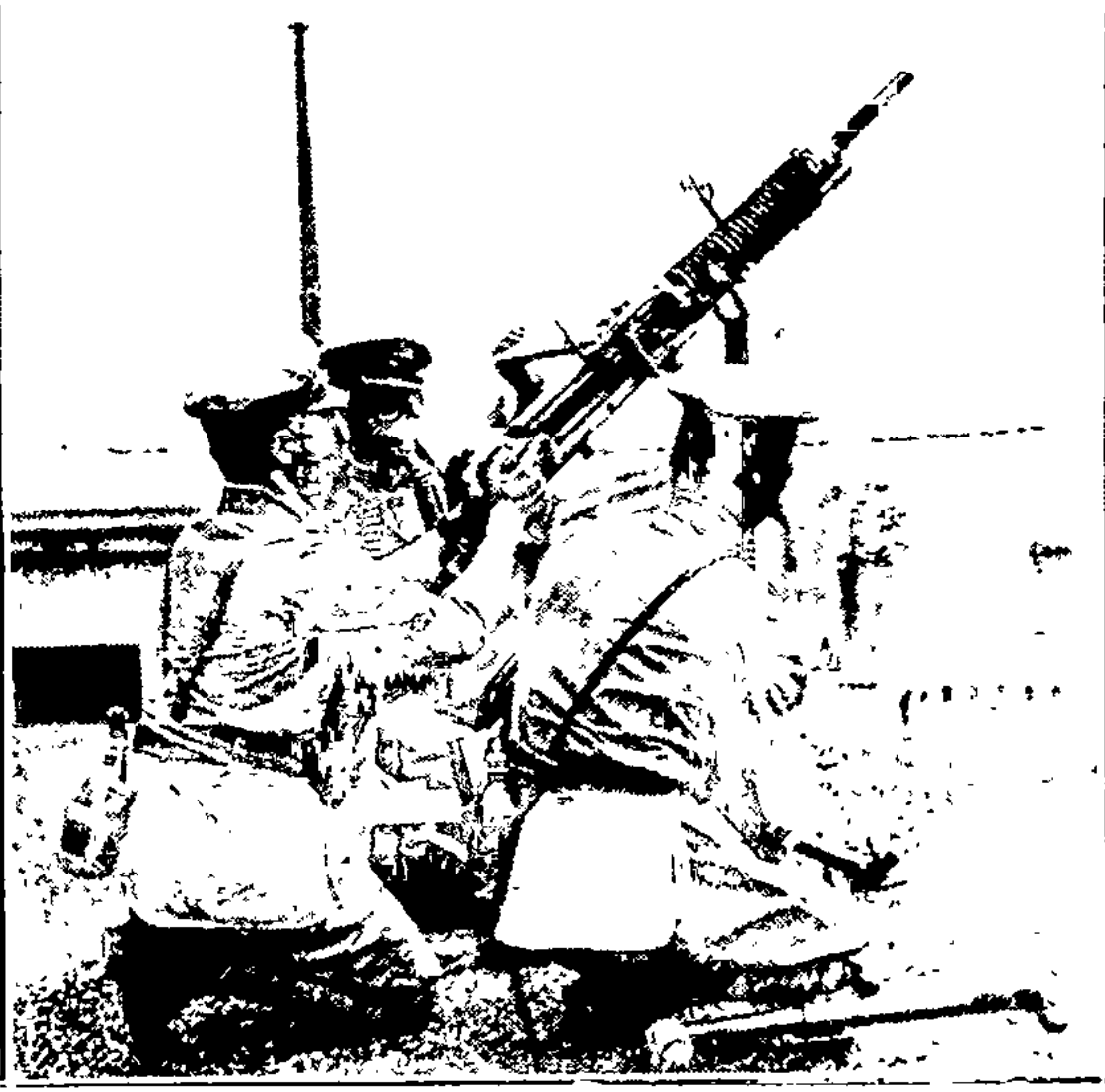
अपूर्णरूप- ओनाकागा हेत्ते

६० भेटणें - आऊ [To Meet]

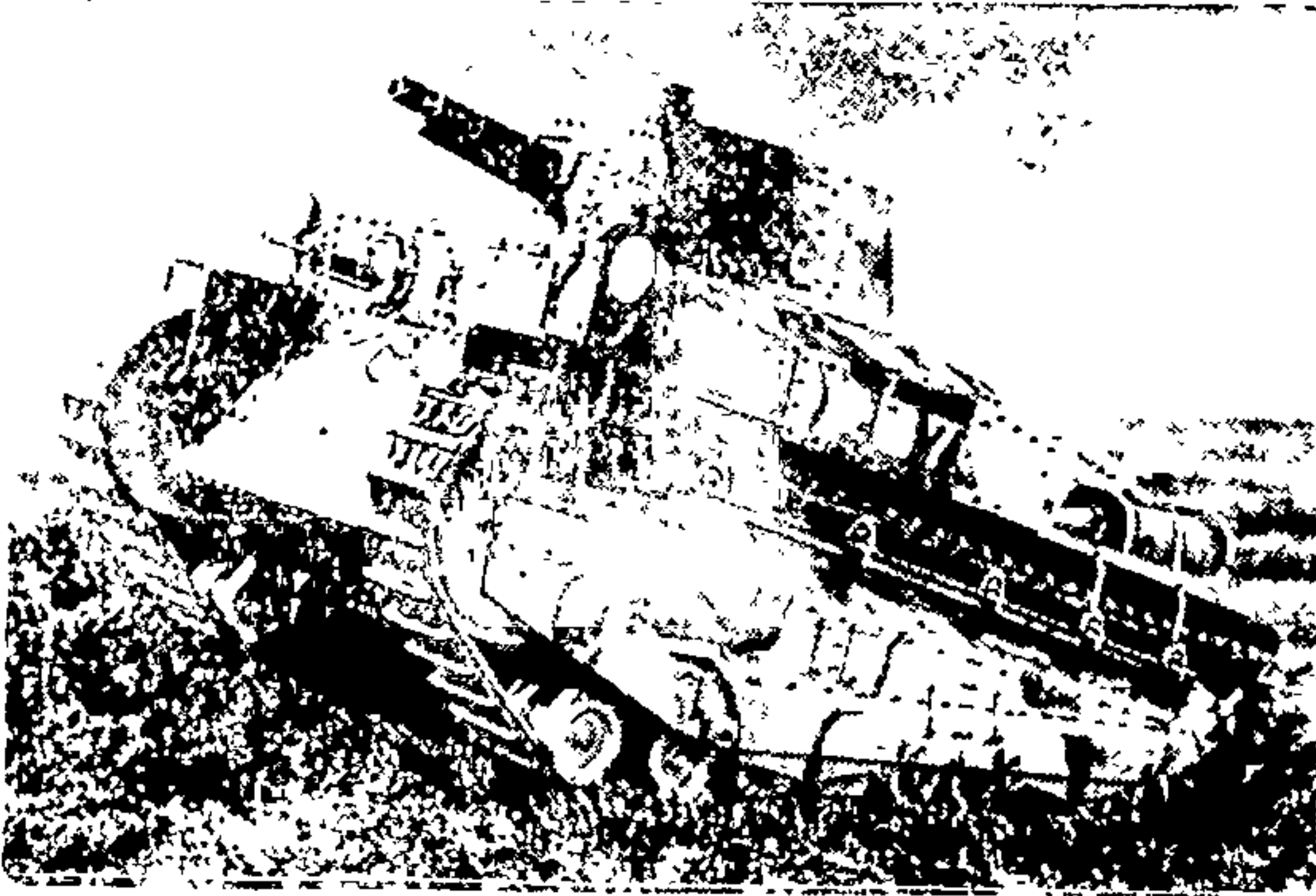
वर्तमान १ आइमास्

खिशांतोल जपानी दुभाष्या

	विनंति ७ आत्ते कु.	८ आवा नाइदे कु.
	इच्छा ९ आइ ताइदेस्	१० आइ ताकु नाइदेस्
६१. माप घेणें — सुनपो ओ तोरु	[To Measure]	
	वर्तमान १ सुनपो ओ तोरिमास्	
	विनंति ७ सुनपो ओ तोत्ते कु.	
		८ सुनपो ओ तोरा नाइदे कु.
	इच्छा ९ सुनपो ओ तोरि ताइदेस्	
		१० सुनपो ओ तोरि ताकु नाइदेस्
६२. मारणें — बुत्सु	[To Beat]	
	वर्तमान १ बुचिमास्	
	विनंति ७ बुत्ते कु.	८ बुता नाइदे कु.
	इच्छा ९ बुचि ताइदेस्	१० बुचि ताकु नाइदेस्
६३. मिळणें — एरु	[To Get]	
	वर्तमान १ एमास्	
	विनंति ७ एत्ते कु.	८ ए नाइदे कु.
	इच्छा ९ ए ताइदेस्	१० ए ताकु नाइदेस्
६४. मिसळणें — माझेरु	[To Mix]	
	वर्तमान १ माझेमास्	
	विनंति ७ माझेते कु.	८ माझे नाइदे कु.
	इच्छा ९ माझे ताइदेस्	१० माझे ताकु नाइदेस्

एका मिनिटांत हजार गोळ्या सोडणाऱ्या मशीनगनचा
देखावा. धुम्रास्रापासून बचाव व्हावा म्हणून
शिपायांनीं मुखवटे घातले आहेत.

मोठाले खंदक सहजी ओलांडणारा सुधारलेला रणगाडा

६५ मिळू शकणें -- एरारेरु
वर्तमान — एरारेमास्
विनंति व इच्छा नाहीं

[Can Get]

६६ येणें -- कुरु

[To Come]

वर्तमान १ किमास्
विनंति ७ किते कु.
इच्छा ९ कि ताइदेस्

८ को नाइदे कु.
१० कि ताकु नाइदेस्

६७ लिहिणें -- काकु

[To Write]

वर्तमान—१ कार्कीमास्
विनंति ७ काइते कु.
इच्छा ९ काकी ताइदेस्

८ काका नाइदे कु.
१० काकी ताकु नाइदेस्

६८ वजन करणें -- हाकारु

[To Weigh]

वर्तमान—१ हाकारिमास्
विनंति ७ हाकात्ते कु.
इच्छा ९ हाकारि ताइदेस्

८ हाकारा नाइदे कु.
१० हाकारि ताकु नाइदेस्

६९ वाचणें -- योमु

[To Read]

वर्तमान—१ योमिमास्
विनंति ७ योन्दे कु.
इच्छा ९ योमि ताइदेस्

८ योमा नाइदे कु.
१० योमि ताकु नाइदेस्

७० विकणें - उरु [To Sell]

वर्तमान १ उरिमास्
 विनंति ७ उते कु. ८ उरा नाइदे कु.
 इच्छा ९ उरि ताइदेस् १० उरि ताकु नाइदेस्

७१ विकत घेणें - काऊ [To Buy]

वर्तमान १ काइमास्
 विनंति ७ कात्ते कु. ८ कावा नाइदे कु.
 इच्छा ९ काइ ताइदेस् १० काइ ताकु नाइदेस्

७२ विचारपूस करणें - किकु [To Ask or Enquire]

वर्तमान १ किकिमास्
 विनंति ७ किइते कु. ८ किका नाइदे कु.
 इच्छा ९ किकि ताइदेस् १० किकिं ताकु नाइदेस्

७३ विणणें - ओरु [To Weave]

वर्तमान १ ओरिमास्
 विनंति ७ ओत्ते कु. ८ ओरा नाइदे कु.
 इच्छा ९ ओरि ताइदेस् १० ओरि ताकु नाइदेस्

७४ विनंती करणें - तानोमु [To Request]

वर्तमान १ तानोमिमास्

क्रियापदै

विनंति ७ तानोन्दे कु. ८ तानोमा नाइदे कु.

इच्छा ९ तानोमि ताइदेस् १० तानोमि ताकु नाइदेस्

७५ शिकणें - मानाबु, नाराऊ [To Learn]

वर्तमान १ मानाबिमास्

१ नाराइमास्

विनंति ७ मानान्दे कु. ८ मानाबा नाइदे कु.

७ नारात्ते कु. ८ नारावा नाइदे कु.

इच्छा ९ मानाबि ताइदेस् १० मानाबि ताकु नाइदेस्

९ नाराइ ताइदेस् १० नाराइ ताकु नाइदेस्

७६ शिकवणें - ओशिएरु [To Teach]

वर्तमान १ ओशिएमास्

विनंति ७ ओशिएते कु. ८ ओशिए नाइदे कु.

इच्छा ९ ओशिए ताइदेस् १० ओशिए ताकु नाइदेस्

७७ शिवीगाळ करणें - [To Abuse]

नोनोशिरु - (वाईट बोलणें)

रानयोसुरू - (वाईट उपयोग)

ग्याकु ताइ सुरू - (वाईट वागविणें)

वर्तमान १ नोनोशिरिमास्

१ रानयोशिमास्

१ ग्याकुताइशिमास्

विनंति ७ (नाहीं) ८ नोनोशिरा नाइदे कु.

खिशांतील जपानी दुभाष्या

- ७ ” ८ रानयोशि नाइदे क.
- ७ ” ८ ग्याकुताइशि नाइदे कु.
- इच्छा — नाही
- अपूर्णरूपें नोनेशित्ते, रानयोशित्ते,
ग्याकुताइशित्ते
- ७८ सफाई करणें — मिगाकु [To Polish]
- वर्तमान—१ मिगाकिमास्
- विनंति ७ मिगाइते कु. ८ मिगाका नाइदे कु.
- इच्छा ९ मिगाकि ताइदेस् १० मिगाकि ताकु नाइदेस्
- ७९ समजणें — वाकारु [To Understand]
- वर्तमान १ वाकारिमास्
- विनंति ७ वाकात्ते कु. ८ (नाही)
- इच्छा ९ वाकारि ताइदेस् १० वाकारि ताकु नाइदेस्
- ८० समर्थ असणें — देकिरु [To Be Able]
- वर्तमान १ देकिमास्
- विनंति व इच्छा नाही.
- ८१ सुरु करणें (धंदा वगैरे) — हाजिमेरु [To Start]
- वर्तमान—१ हाजिमेमास्
- विनंति ७ हाजिमेते कु. ८ हाजिमे नाइदे कु.
- इच्छा ९ हाजिमेताइदेस् १० हाजिमेताकु नाइदेस्

८२ स्पर्श करणें— सावारु [To Touch]

वर्तमान	१ सावारिमास्	
विनंति	७ सावात्ते कु.	८ सावारा नाइदे कु.
इच्छा	९ सावारि ताइदेस्	१० सावारी ताकु नाइदेस्

८३ स्वच्छ करणें — सोजिसुरु [To Clean]

वर्तमान	१ सोजिशिमास्	
विनंति	७ सोजिशिते कु.	८ सोजिशि नाइदे कु.
इच्छा	९ सोजिशि ताइदेस्	१० सोजिशि ताकु नाइदेस्

८४ स्वीकारणें (ऑर्डर वगैरे)—ओजिरु [To Accept]

वर्तमान	१ ओजिमास्	
विनंति	७ ओजिते कु.	८ ओजि नाइदे कु.
इच्छा	९ ओजि ताइदेस्	१० ओजि ताकु नाइदेस्

८५ स्वीकारणें (नजराणा वगैरे) [To Accept]

उकेरु, ओसामेरु

वर्तमान	१ उकेमास्	
	१ ओसामेमास्	
विनंति	७ उकेते कु.	८ उके नाइदे कु.
	७ ओसामेते कु.	८ ओसामे नाइदे कु.
इच्छा	९ उके ताइदेस्	१० उके ताकु नाइदेस्
	९ ओसामे ताइदेस्	१० ओसामे ताकु नाइदेस्

खिशांतील जपानी दुभाष्या

८६ होणें - नारु

['To Become]

वर्तमान १ नारिमास्
विनंति व इच्छा नाहीं
अपूर्ण - नात्ते

८७ हवे असणें - इरु

[To be Need of]

वर्तमान १ इरिमास्
विनंति व इच्छा नाहीं

८८ हासणें - वाराऊ

[To Laugh]

वर्तमान १ वाराइमास्
विनंति ७ वारात्ते कु.
इच्छा ९ वाराइ ताइदेस्

८ वारावा नाइदे कु.
१० वाराइ ताकु नाइदेस्

वाक्ये

यापुढें नित्योपयोगी व प्रसंगीं लागणारीं अशीं वाक्ये देण्याचें योजिलें आहे. सदर मध्ये निरनिराळें विभाग पाडून त्या त्या हेडिंग खालीं तीं तीं वाक्ये दिली आहेत. उदाहरणार्थ-रेल्वे, हॉटेल, आगबोट इत्यादि.

जपानी वाक्य रचना मराठी सारखीच असल्याने जपानी शिकणाऱ्यास फार सोपें जावें व समजावें म्हणून मराठी शब्दाखाली त्याच अर्थाचा जपानी शब्द ठेवण्याचा प्रयत्न केला आहे. या प्रयत्नामध्ये मराठी वाक्य रचना जितकी व्याकरण शुद्ध व्हावयास पाहिजे होती तितकी काहीं काहीं ठिकाणी झाली नाहीं, असे सूझ वांचकास आढळेल! परंतु शिकणाऱ्याची सभजूत पडावी म्हणून मराठी वाक्य रचनेकडे थोडेसें दुर्लक्ष केले आहे, त्याबद्दल वांचकांनी क्षमा करावी.

नित्योपयोगी वाक्ये.

- १ मराठी. सकाळचें नमन (राम राम) Good Morning
जपानी. ओहायो गोजाइमास्
- २ मराठी. दुपारचें नमन (Good Noon)
जपानी. कोन्निचिवा
- ३ मराठी. संध्याकाळचें अगर रात्रीचें नमन
[Good Evening or Night]
जपानी. कोम्बान्वा

खिशांतील जपानी दुभाष्या

- ४ मराठी. निरोपाचे वेळचे नमन [Good bye]
जपानी. सायोनारा
- ५ मराठी. आभारी आहे [Thank you]
जपानी. आरिगातो गोजाइमास्
- ६ मराठी. यांत काय आहे [No mention]
जपानी. दो इताशिमास्ते
- ७ मराठी. मला दुःख वाटते [Sorry]
जपानी. सुमिमासेन्
- ८ मराठी. मला संतोष वाटतो [I am glad]
जपानी. उरेशिदेस्
- ९ मराठी. माफी करा [Please excuse]
(घरांत कोण आहे विचारणे ऐवजी जपानांत वापरतात)
जपानी. गोमेन्नासाय्
- १० मराठी. कसे काय आहे ? [How are you]
जपानी. इकागा देस् का
- ११ मराठी. किती आहे ?
जपानी. इकुरा देस् का
- १२ मराठी. (तुम्ही कोण)- तुमचे नांव काय ?
जपानी. ओ नामा एवा
- १३ मराठी. ठीक आहे (छान !)
जपानी. काशिकोमारिमास्ता

- १४ मराठी. थोडे थांबा अँ !
जपानी. चोत्तो मात्ते कुदासाय्
- १५ मराठी. बस् झाले
जपानी. केक्को, इप्पाई
- १६ मराठी. पाहिजे काय ?
जपानी. इरिमास् का
- १७ मराठी. करुं शकता का ?
जपानी. देकिमास् का
- १८ मराठी. करुं शकणार नाहीं
जपानी. देकिमासेन्
- १९ मराठी. समजले कां ?
जपानी. वाकारीमास्ता का
- २० मराठी. मला ठाऊक नाहीं
जपानी. शिरिमासेन्
- २१ मराठी. किती वाजले ?
जपानी. नान् जी देस् का
- २२ मराठी. दहा वाजले
जपानी. ज्यू जी देगोजाइमास्
- २३ मराठी. जेवण तयार आहे काय ?
जपानी. शोकूजी देकिमास् का

खिशांतलि जपानी दुभाष्या

- २४ मराठी. चलावे [Please]
जपानी. दोझो
- २५ मराठी. हे काय आहे ?
जपानी. कोरेवा नान् देस् का
- २६ मराठी. ते काय आहे ?
जपानी. सोरेवा नान् देस् का
- २७ मराठी. दाखवा [कृपा करून]
जपानी. मिसेते कुदासाय्
- २८ मराठी. नमुने हवे आहेत
जपानी. मिहोंगा इरिमास्
- २९ मराठी. विचार करून पाहीन
जपानी. कांगाएते मिमाशो
- ३० मराठी. हे हवं का ?
जपानी. कोरेवा होशी देस् का
- ३१ मराठी. त्याचा भाव काय ?
जपानी. कोरेवा इकुरा देस् का
- ३२ मराठी. शौचकूप कोठे आहे ?
जपानी. बेंझोवा दोको देस् का ?
- ३३ मराठी. याला जपानी भाषेत काय म्हणतात ?
जपानी. कोरेवा निहोन गोदे नान् तोइमास् का

नित्योपयोगी वाक्ये

- ३४ मराठी. याचे नांव काय ?
जपानी. कोरेनो नामाएवा नान् देस् का
- ३५ मराठी. इकडून तिकडे व तिकडून इकडे
जपानी. आचिरा कोचिरा
- ३६ मराठी. कोबे पासून ओसाका पर्यंत
जपानी. कोबे करा ओसाका मादे
- ३७ मराठी. जपानी थोडे थोडे समजतें
जपानी. निहोनगो स्कोशी स्कोशी वाकारिमास्
- ३८ मराठी. फार येत नाहीं
जपानी. थकसां वाकारिमासेन्
- ३९ मराठी. असे काय !
जपानी. सोऽऽ देस् का
- ४० मराठी. मेहेरबानीनें सावकास व स्पष्ट बोला
जपानी. दोझो सोरे सोरे हानाशिते कुदासाय्
म्हणजे मला समजते
सोदेस्तरा वाताशी वाकारिमास्
- ४१ मराठी. हे पहा ! [संभाषणारंभी]
जपानी. आनोने !
- ४२ मराठी. हॅलो [Hallo] (टेलीफोनमध्ये बोलतांना)
जपानी. मोशी मोशी
- ४३ मराठी. धोका ! धोका !
जपानी. अबनाय्—अबनाय्

खिशांतील जपानी दुभाष्या

४४ मराठी. बस् ! पुरे ! (मोटार थांबविण्यास डायव्हरला सांगणे
झाल्यास)

जपानी. येरोशी !

४५ मराठी. हिंदुस्थान (जपान) आवडते का !

जपानी. इंदोवा (निहोनवा) सुकिदेस् का

४६ मराठी. हे बरे आहे ना ?

जपानी. कोरेवा दो देस् का

जपानी. कोरेवा येरोशी देस् का

सूचना:- तुम्हास कोणतीही वस्तू पाहिजे असूंदे ती मागणे झाल्यास जपानींत त्या वस्तूचे नांव घ्यावे व त्या नांवापुढे ' कुदासाय् ' असे उच्चारवे जसे:-

भाजी पाहिजे=यासाइ कुदासाय्

दूध पाहिजे=ग्युन्यु कुदासाय्

टोपी आणा=बोशी कुदासाय्

टॅक्सी बोलवा=ताकुशी कुदासाय्

आगबोटीत उपयोगी पढणारी वाक्यें.

- १ मराठी. ही आगबोट जपानला केव्हां पोचते ?
जपानी. कोनो फुनेवा निपोननी इत्सु त्सुकिमास् का
- २ मराठी. ह्या जलपर्यटणामध्ये कोणत्या बंदरीं
जपानी. कोनो कोकाइनी दोनो मिनातोनी
मराठी. स्पर्श करिते ? (उभी रहाते)
जपानी. योरिमास् का
- ३ मराठी. किती दिवस ह्या बंदरांत
जपानी. इकु निची कोनो मिनातोनी
मराठी. नांगरून पडते ? [थांबते]
जपानी. तेईहायकु शिमास् का
- ४ मराठी. कोणतेवेळीं सुटते ?
जपानी. नान्जीनी देमास् का
- ५ मराठी. हांग्कांग पासून दुसऱ्या कंपनीची बोट
जपानी. हांग्कांग् करा होकानो काइशानो फुनेगा
मराठी. केव्हां मिळते ?
जपानी. इत्सु देकिमास् का

खिशांतील जपानी दुभाष्या

- ६ मराठी. कोणत्या कंपनीच्या बोटी जास्त सोईस्कर असतात ?
जपानी. दोनो काइशानो फुनेगा मोत्तो बेनरी देस् का
- ७ मराठी. त्या बोटीवर शुद्ध शाकहाराचें अन्न मिळतें कां ?
जपानी. सोनो फुनेनी जुन् यासाइनो शोकुजी देकिमास् का
- ८ मराठी. जाण्याचें भाडें [त्याला] व जाण्यायेण्याचें
जपानी. कातामिचीनो ज्योही तो ओफुकुनो
- मराठी. भाडें [त्याला] काय किंमत पडते ?
जपानी. ज्योहीवा इकुरा काकारिमास् का
- ९ मराठी. समुद्र या ऋतुमध्ये खवळलेला असतो
जपानी. उमिवा कोनो किकोनी आराइदेस्
- मराठी. अगर शांत असतो ?
जपानी. का ओदायाका देस् का
- १० मराठी. या बोटीवर करमणुकीचीं साधनें कोणतीं
जपानी. कोनो फुनेनी गोरकुनो सेत्सुबिगा दोन्ना
- मराठी. आहेत ?
जपानी. आरिमास् का
- ११ मराठी. औषध पाण्याचीं साधनें (व्यवस्था) आहेत कां ?
जपानी. इर्योनो सेत्सुबिगा आरिमास् कां
- १२ मराठी. फळे आणि मिठाई असते काय ?
जपानी. कुदामोनो या काशिगा आरिमास् का

आगबोटांत उपयोगी पडणारी वाक्ये

- १३ मराठी. इन्कायरी ऑफीस कोठें आहे ?
जपानी. इन्कायरी ओफीसना दोको देस् का
- १४ मराठी. दुसऱ्या क्लासाच्या तिकिटांत किती वजनाचें
जपानी. नितोनो किप्पुदे दोरेदाकेनो ओमासा
मराठी. व कोणत्या आकाराचें सामान
जपानी. तो दोरदाकेनो ओकिसानो निमोत्सुगा
मराठी. नेता येतें ?
जपानी. मोत्ते इकिमास् का
- १५ मराठी. या शहरामध्ये पाहण्यालायख ठिकाणें कोणतीं
जपानी. कोनो माचीनी मेइशोवा दोको
मराठी. आहेत ?
जपानी. देस् का
- १६ मराठी. या बोटीवर आमचे जातीचे प्रवासी
जपानी. कोनो फुनेनी वाताशिनो दोकोकुजिन्नो ज्योक्याकुगा
मराठी. आहेत का ?
जपानी. आरिमास् का
- १७ मराठी. मला हमाल पाहिजे [In need of]
जपानी. वाताशिवा निन्पुगा इरियोदेस्
- १८ मराठी. हमालाचा मुशाहिरा किती आहे ?
जपानी. निन्पुनो चिन्गिन्वा इकुरा देस् का

खिशांतील जपानी दुभाष्या

- १९ मराठी. टाक्सी बोलवा. [कृपा करून]
जपानी. ताकुशिओ योन्दे कुदासाय्
- २० मराठी. या शहरामध्ये प्रसिद्ध हॉटेल कोणते आहे ?
जपानी. कोनो माचिनी युमेइना होतेरुवा दोको देस् का
- २१ मराठी. ईस्टर्न लॉज पर्यंत [कोडे]
जपानी. इसुतान् रॉज मादे
मराठी. न्या. [घेऊन चला कृपा करून]
जपानी. त्सुरेते इत्ते कुदासाय्
- २२ मराठी. आत्ता पर्यंत सर्व काहीं ठीक झाले !
जपानी. इमा मादे नानीमोकामो योरोशी देस्ता

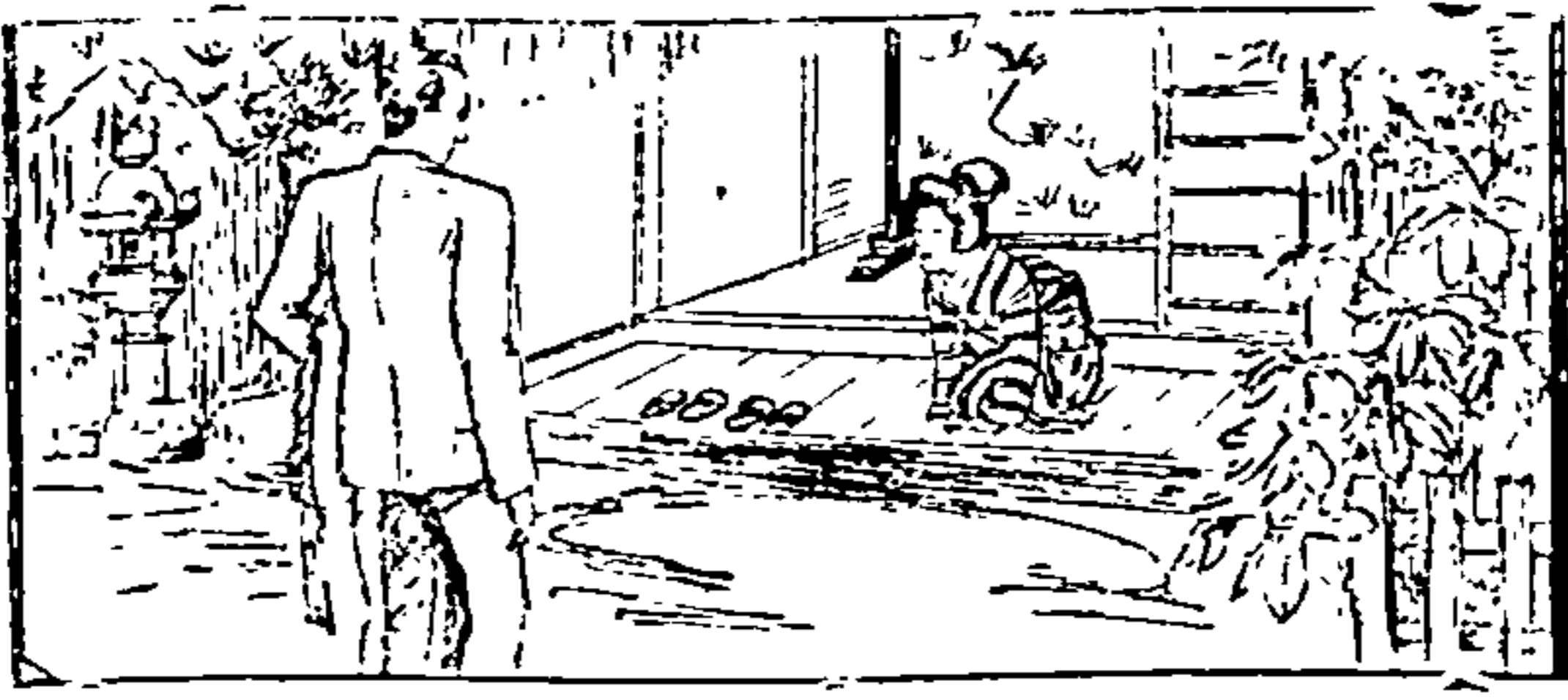
हॉटेलमध्ये उपयोगी पडणारी वाक्ये.

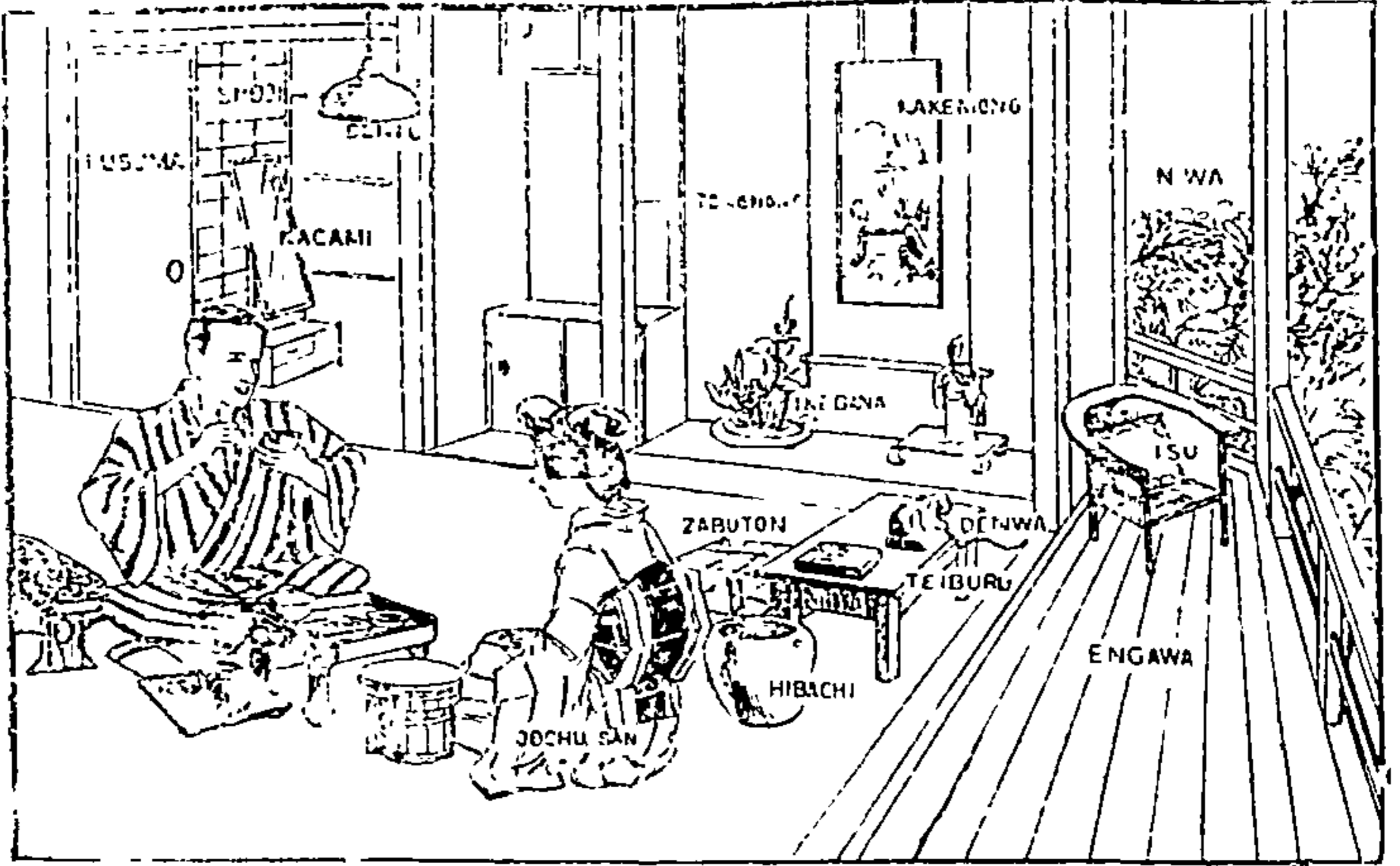
- १ मराठी. मला खोली एक पाहिजे
जपानी. वाताशिवा हेयागा इतोत्सु होशी देस्
- २ मराठी. ही लहान आहे मला अघळपघळ पाहिजे.
जपानी. कोरेवा चिइसाइ देस् वाताशीवा ओकीनोगा होशीदेस्
- ३ मराठी. राहणेचा खर्च व खाणेपिणेचा खर्च दरमाहीं
जपानी. शुकुज्यो तो शोकुहिवा माइत्सुकी
मराठी. काय असतो
जपानी. इकुरा देस् का
- ४ मराठी. येथे कोणते प्रकारचे शाकपदार्थ असतात ?
जपानी. कोकोनिवा दोन्ना यासाइगा आरिमास् का
- ५ मराठी. या रकमेपैकी खोलीचा आकार काय,
जपानी. कोनो किन्काकुनो उचीदे हेयादाइगा इकुरा दे,
मराठी. व जेवणाचा आकार काय आहे ?
जपानी. तो शोकुहिगा इकुरा देस् का
- ६ मराठी. सकाळचे जेवण व दुपारचे जेवण व रात्रीचे
जपानी. आसा गोहान तो हिरु गोहान तो बान

खिशांतलि जपानी दुभाष्या

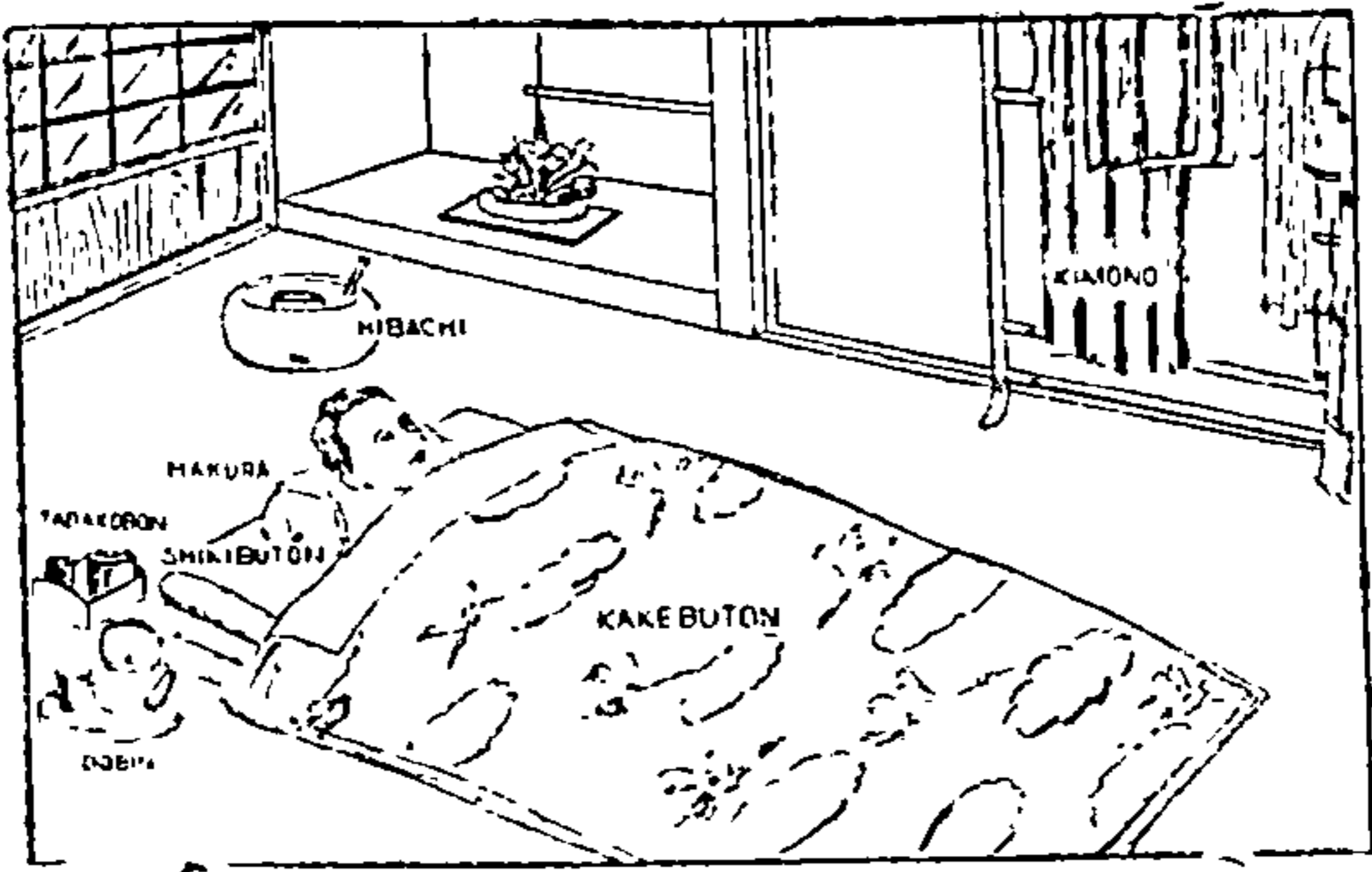
- मराठी. जेवणाच्या वेळा कोणत्या असतात ?
जपानी. गोहाननो जिकान् वा नांजीदेस् का
- ७ मराठी. माझे गैरहजरींत कोणी माझी विचारपूस
जपानी. वाताशिनो रुसुनी दारेका वाताशिओ ताझुनेते
- मराठी. करीत होता कां.
जपानी. किमास्ता का
- ८ मराठी. माझे पत्त्यावर तारा अगर पत्रें
जपानी. वाताशी आतेनो देनपो का तेगमिगा
- मराठी. आलीं आहेत कां.
जपानी. किते इमास् का
- ९ मराठी. माझ्या वाढण्याचें नांव [आपण] सांगणार
जपानी. वाताशिनो वेतरनो नामाएओ हानाशिते
- मराठी. नाहीं कां ? [सांगा]
जपानी. कुदासाय् मासेन् का
- १० मराठी. मला भात पाहिजे आहे.
जपानी. वाताशिवा गोहानगा होशिइ देस्
- ११ मराठी. लोणी आणा.
जपानी. वाताओ मोत्ते किते कुदासाय्
- १२ मराठी. मला थोडें जास्त हवें आहे.
जपानी. वाताशिवा मो सुकोशी होशिइ देस्

खानावळींत प्रवासी गेला असतां त्याचें स्वागत करणारी जपानी मुलगी

खानावळींतील भोजनाची सोय.

खानावळींतील झोपण्याची सोय.

हॉटेलमध्ये उपयोगी पडणारी वाक्ये

- १३ मराठी. सकाळचें जेवण तयार झालें आहे कां ?
जपानी. आसा गोहान् देकिमास्ता का
- १४ मराठी. मी नाराळ जाऊं इच्छितों, म्हणून
जपानी. वाताशिवा नाराए इकि ताइदेस्, करा
मराठी. दुपारचें जेवण एक तास लवकर
जपानी. हिरु गोहान्ओ इचि जीकान् हायाकु
मराठी. तयार ठेवा.
जपानी. कोशिराएते कुदासाय्
- १५ मराठी. आम्ही ओट्सूची गिरणी पाहावयास
जपानी. वाताशी दोमोवा ओत्सुनो काइशाओ मिनि
मराठी. जातो म्हणून दुपारचें जेवण जेवणार नाहीं
जपानी. इकिमास् करा हिरु गोहाक्वा थाब्रेमासेन्
- १६ मराठी. मला भूक लागली आहे.
जपानी. वाताशिवा ओनाकागाहेत्ते इमास्
- १७ मराठी. एक कप दूध आणा.
जपानी. इप्पाइ चिचिओ मोत्ते किते कुदासाय्
- १८ मराठी. आम्ही कपडे स्वच्छ करूं इच्छितो.
जपानी. वाताशी दोमोवा किमोनोओ आराइ ताइदेस्
- १९ मराठी. धुण्याचा आकार व इस्त्रीकरण्याचा आकार
जपानी. सेनताकु चिन् तो आयरान् चिन्वा

खिशांतील जपानी दुभाष्या

- मराठी. काय आहे ?
जपानी. इकुरा देस् का
- २० मराठी. माझा बूट पॉलीश केला आहे का ?
जपानी. वाताशिनो कुत्सुवा मिगाकीमास्ता का
- २१ मराठी. (तो बूट) कोठे आहे ?
जपानी. दोको देस् का
- २२ मराठी. हें फारच चांगले हॉटेल आहे !
जपानी. कोरेवा ताइहेन् योइ होतेरु देस्
- २३ मराठी. हॉटेलच्या बिलाची रशीद (पावती)
जपानी. हातेरुनो कांजेनो उकेतोरिओ
मराठी. देणेची कृपा करा
जपानी. कुदासाय्

रेल्वेंत उपयोगी पडणारीं वाक्यें.

- १ मराठी. मी नागोयाला जाऊं इच्छितो.
जपानी. वाताशिवा नागोयाए इकिताइ देस्
- २ मराठी. नागोयाला सकाळीं पोंचणारी सोइस्कर गाडी
जपानी. नागोयाए आसा त्सुकु बेनूरीना किशागा
मराठी. आहे कां ?
जपानी. आरिमास् का
- ३ मराठी. टोकिओलां जाणाऱ्या गाडीच्या तिसऱ्या वर्गाचा
जपानी. टोक्यो युकिनो किशानो सानूतो नो
मराठी. आकार काय आहे ?
जपानी. चिन्किन्वा इकुरा देस् का
- ४ मराठी. झोपेची जागा (मिळणे शक्य) आहे काय ?
जपानी. शिंदाइगा आरिमास् का
- ५ मराठी. निजण्याच्या जागेचा आकार काय आहे ?
जपानी. शिंदाइवा इकुरा देस् का
- ६ मराठी. गोटेंबास जाण्यासाठीं कोणते स्टेशनवर
जपानी. गोटेंबाए इकुनिवा दोनो स्टेशोनदे

खिशांतील जपानी दुभाष्या

मराठी. गाडी बदलावी ?

जपानी. किशाओ नोरिकाएमास् का

७ मराठी. ही गाडी या स्टेशनवरून केव्हां सुटते ?

जपानी. कोनो किशावा कोनो स्टेशोन्करा इत्सु देमास् का

८ मराठी. ही गाडी (त्या) जंक्शनवर

जपानी. कोनो किशावा नोरिकाएएकिनी

मराठी. केव्हां पेंचते ?

जपानी. इत्सु त्सुकिमास् का

९ मराठी. फुजियामा पाहणेस जाण्यासाठी वाहनं

जपानी. फुजिसान्ओ मिनि इकुनी नोरिमोनोगा

मराठी. मिळतात कां ?

जपानी. देकिमास् का

१० मराठी. चांगल्या वाटाड्या आणि दुभाषी मिळतो कां ?

जपानी. योइ आन्नाइनि तो त्सुयाकुगा आरिमास् का

११ मराठी. या शहराची लोकसंख्या काय आहे ?

जपानी. कोनो माचिनो जिन्कोवा इकुरा आरिमास् का

१२ मराठी. हें शहर कोणत्या गोष्टींबद्दल प्रसिद्ध आहे ?

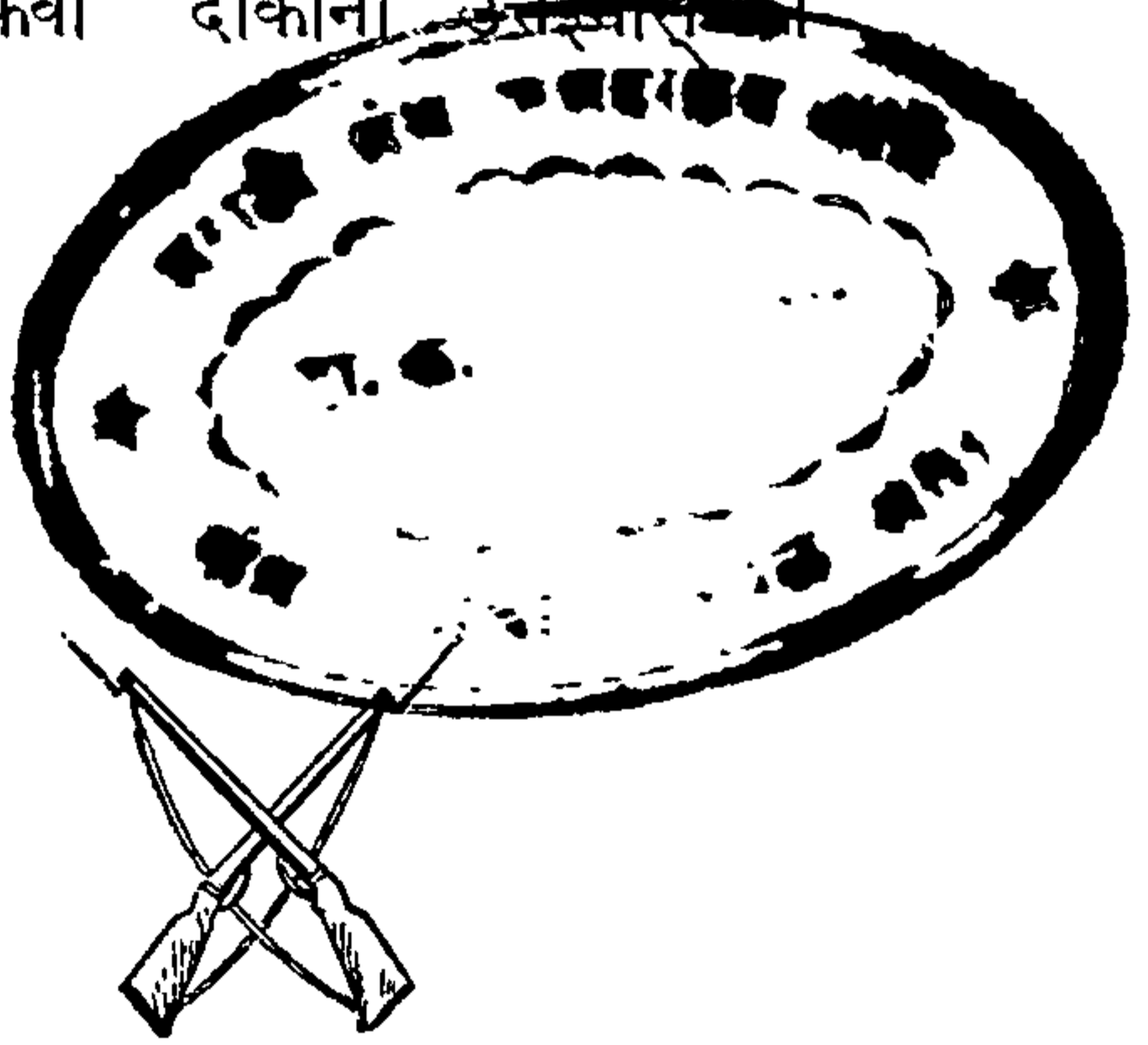
जपानी. कोनो माचीवा नान्दे युमेई देस् कां

१३ मराठी. हा ओसाक्यास जाणारा रस्ता आहे कां ?

जपानी. कोरेवा ओसाकाए इकु मिचि देस् का

रेल्वेत उपयोगी पडणारी वाक्ये

- १४ मराठी. येथून कोबे किती (दूर) आहे ?
जपानी. कोको करा कोबेमादे इकुरा आरिमास् का
- १५ मराठी. यामानाका पाहाण्यालायख आहे कां.
जपानी. यामानाकावा मिरुनेउचिगा आरिमास् का
- १६ मराठी. क्योटोच्या प्रसिद्ध इमारती व सिनरींची
जपानी. क्योटोनो युमेइना तातेमोनो या केशिकिनो
- मराठी. फोटोकार्डे कोठें विकत मिळतात ?
जपानी. एहागाकिवा दोकोनी उत्तेइवास् का

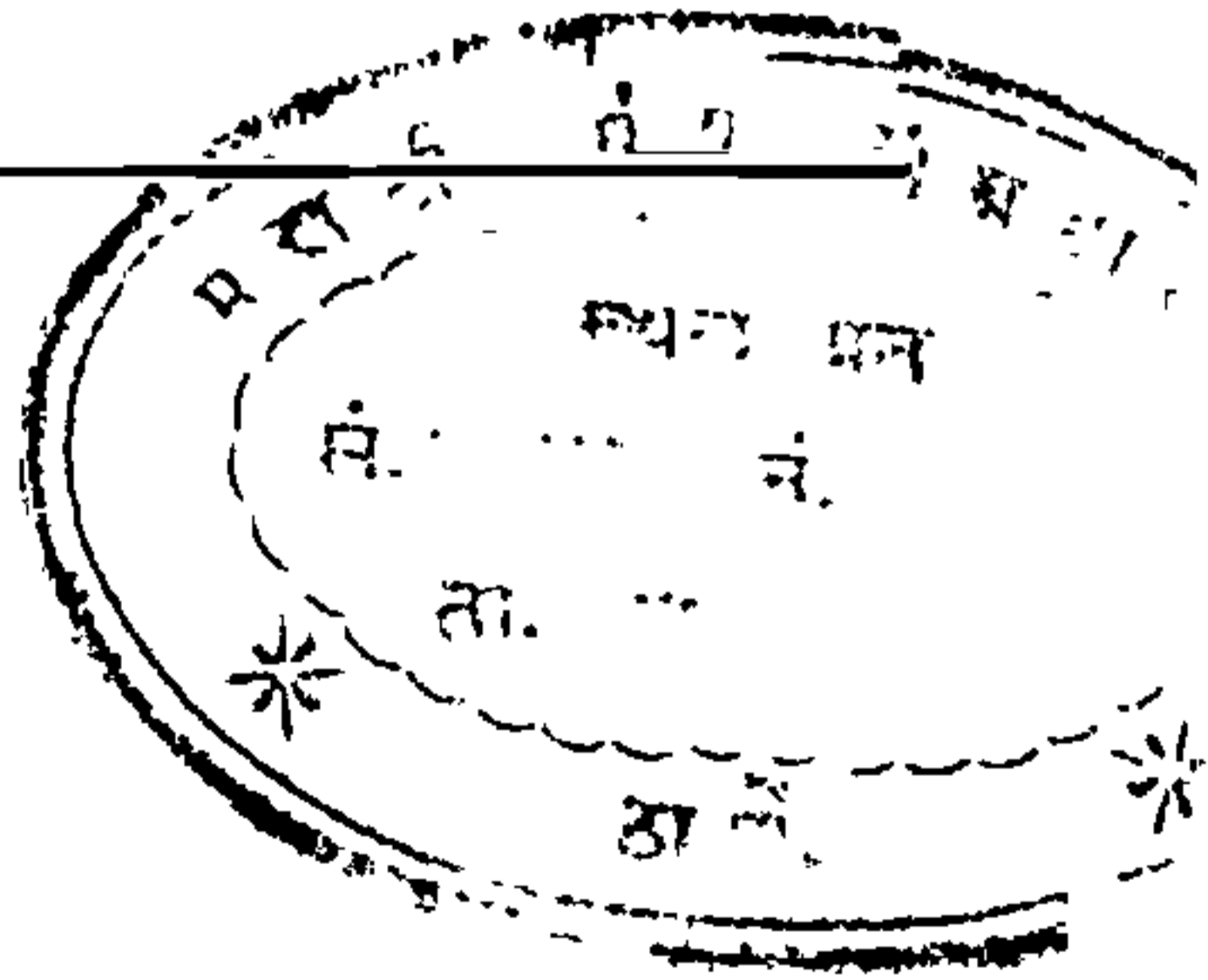
फॅक्टरींत उपयोगी पडणारीं वाक्यें.

- १ मराठी. तुमचा कारखाना पाहाणे शक्य आहे कां ?
जपानी. अनातानो कोबागा मिरारेमास् का
- २ मराठी. दररोज दहा तासांत या मशिनची
जपानी. इचिनिचि जु जिकान्दे कोनो किकाइनो
मराठी. माल निर्माण करण्याची पात्रता काय आहे ?
जपानी. सेइसानो ज्योकुवा इकुरा देस् का
- ३ मराठी. गिरणी कामगाराचा महिन्यांचा पगार किती असतो ?
जपानी. शोक्कोनो गेक्युवा इकुरा देस् का
- ४ मराठी. कारखान्याचे सर्व कांहीं कच्या मालापासून
जपानी. कोबानो जेनबुओ गेन्ज्यो करा
मराठी. पक्यामालापर्यंत कृपाकरून दाखवा.
जपानी. शिआगेमादे मिसेते कुदासाय्
- ५ मराठी. कोठे कोठे तुमचा तयारमाल
जपानी. दोकोए अनातानो शिनामेनो ओ
मराठी. बाहेर पाठवितां ?
जपानी. युसुत्सु शिमास् का

फॅक्टरींत उपयोगी पडणारीं वाक्यें.

- ६ मराठी. माझ्या मुलाला उमेदवार म्हणून
जपानी. वाताशिनो मुसुकोओ होकोनिन् तोशिते
मराठी. कृपा करून कामावर घेऊं शकणार नाहीं का ?
जपानी. त्सुकात्ते कुदासाय् मासेन् का
- ७ मराठी. [त्याला] तरबेज होण्याला किती वर्षे
जपानी. गिशिनी नारुनिवा नान् नेन्
मराठी. लागतील ?
जपानी. काकारिमास् का
- ८ मराठी. कामगारांचे बोनस काय असते ?
जपानी. गिजित्सुशानो बोनुस्वा इकुरा देस् का
- ९ मराठी. कोणत्या सवलती सरकार पासून [तुह्मांस]
जपानी. दोन्ना तोकयोकेन्गा सेइफु करा
मराठी. मिळूं शकतात ?
जपानी. एरारेमास् का

खिशांतलि जपानी दुभाष्या

घरांत उपयोगी पडणारी वाक्यें.

- १ मराठी. घरांत कोण आहे ?
जपानी. उचिनी दारेगा इमास् का
- २ मराठी. या दुकानचा मालक आंत आहे कां ?
जपानी. कोनो मिसेनो शुजिन्वा इराशाइमास् का
- ३ मराठी. मेहेरबानीनें माझे नेमकार्ड
जपानी. दोझो वाताशिनो मेइशिओ
मराठी. पोंचते करा [द्या] (Hand over)
जपानी. वाताशिते कुदासाय्
- ४ मराठी. तुमचा देश कोणतां ?
जपानी. अनातानो ओकुनिवा दोचिरा देस् का
- ५ मराठी. तुम्ही कोणत्याठिकाणीं राहतां ?
जपानी. अनातावा दोचिरानीओ सुमाई देस् का
- ६ मराठी. तुम्हाला मुलें कितीं आहेत.
जपानी. अनातावा कोताचिगा इकुनीओ आरिदेस् का
- ७ मराठी. आपणा महाशयांचा धंदा काय आहे ?
जपानी. अनातानोगो शोबाइवा नान् देस् का

घरांत उपयोगी पडणारी वाक्यें

- ८ मराठी. तुमचें वर्षा वर्षाचें उत्पन्न काय आहे ?
जपानी. अनातानो नेन् नेन्नो शुन्युवा इकुरा देस् का
- ९ मराठी. सर्वजण खुशाल (पणांत) निरोगी आहेत कां ?
जपानी. मिन्नासान्वा गोबुजिदे. गोजोबु देस् का
- १० मराठी. पर्जन्य झाला नाही, सबब शेतकऱ्याचें
जपानी. आमंगा तारिमासेन्, करा कोतोशीनोकानो
मराठी. उत्पन्न बुडाले.
जपानी. शुन्युवा दामे देस्
- ११ मराठी. विहिरीस पाणी भरपूर आहे.
जपानी. इदोनी मिझुगा ताकुसान् आरिमास

खिशांतील जपानी दुभाष्या

मार्केटमध्ये उपयोगी पडणारीं वाक्ये.

- १ मराठी. मी रेनकोट विकत घेऊं इच्छितो.
जपानी. वाताशिवा रेनकोत्गा काइताइदेस्
- २ मराठी. छत्री दाखवा. [कृपा करून]
जपानी. कोमोरीगासाओ मिसेते कुदासाय्
- ३ मराठी. थोडीशी किंमत कमीकरूं शकता कां ?
जपानी. सुकोशी नेदान्गा माकेरारेमास् का
- ४ मराठी. या टोपीची किंमत काय आहे ?
जपानी. कोनो बोशिनो नेदान्वा इकुरा देस् का
- ५ मराठी. किंमत फार महाग वाटते.
जपानी. नेदान्गा ताइहेन् ताकाइ देस्
- ६ मराठी. सर्व दुसरी दुकानें स्वस्त विकीत आहेत.
जपानी. मिन्ना होकानो मिसेवा यासुकु उत्ते इमास्
- ७ मराठी. जरा मोठी एखादी [लहान एखादी]
जपानी. मोत्तो ओकिनोओ [चिइसाइनोओ]
मराठी. दाखवा. [कृपाकरून]
जपानी. मिसेते कुदासाय्

मार्केटमध्ये उपयोगी पडणारी वाक्ये

- ८ मराठी तुमची घाऊक किंमत काय आहे ?
जपानी अनातानो ओरोशी नेदान्वा इकुरा देस् का
- ९ मराठी तुमची शेवटची किंमत काय आहे ?
जपानी अनातानो क्येच्याक्युनो नेदान्वा इकुरा देस् का
- १० मराठी रबराचें हातमोजे कोठे विकत आहेत ?
जपानी गोमुनो तेबुकुरोवा दोकोनी उत्ते इमास् का
- ११ मराठी जवळच्या भविष्यकाळामध्ये किंमती
जपानी चिकाकी मिराइनी नेदान्नो
मराठी खाली जाण्याचा संभव आहे का ?
जपानी सागारु किकाइगा आरिमाशो का.

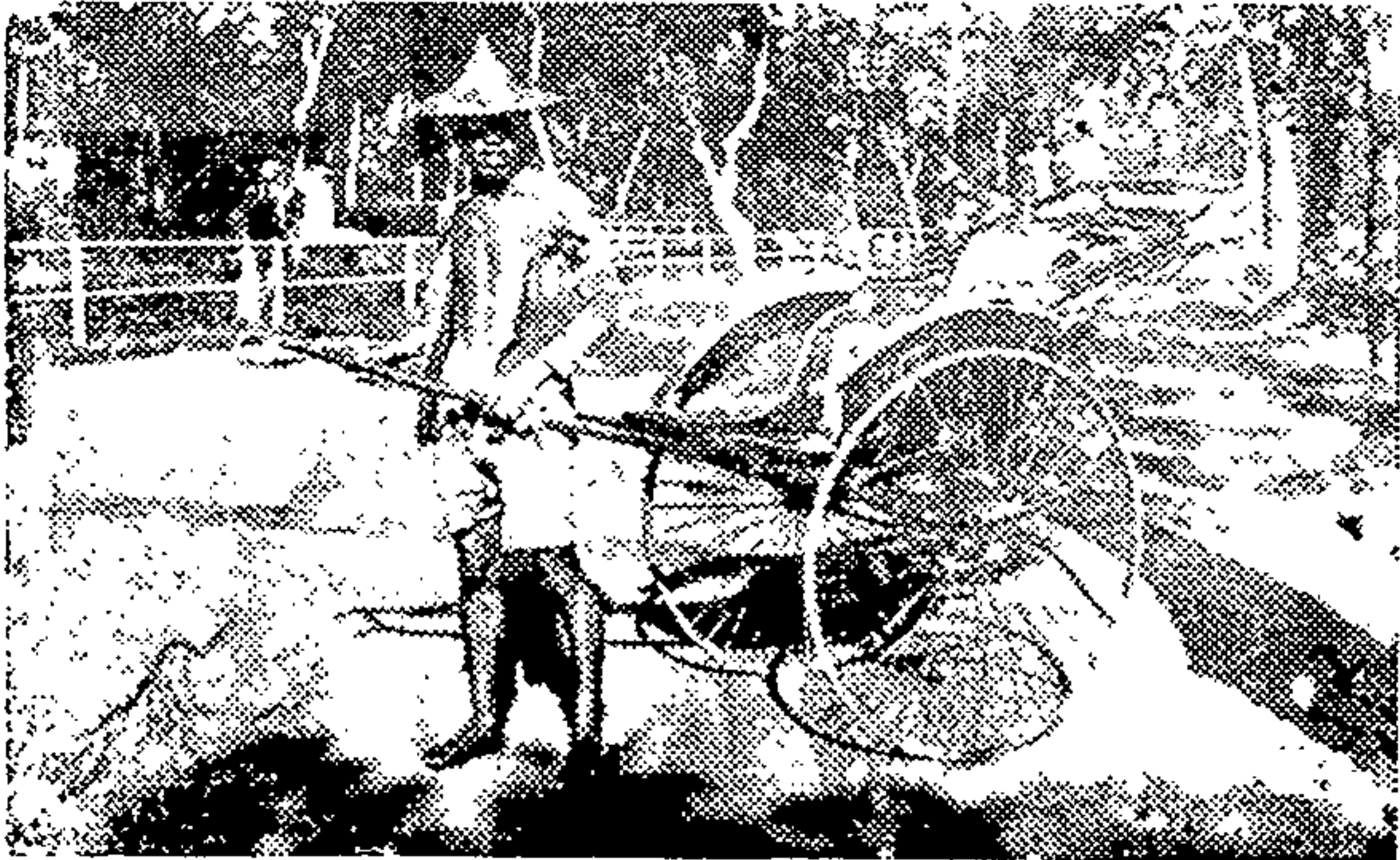
पोस्ट ऑफीसमध्ये उपयोगी पडणारी वाक्ये.

- १ मराठी मेहेरबानीने या पत्रांचे
जपानी दोज्ञो कोनो तेगामिनो
मराठी. वजन तोला.
जपानी. मेकाताओ हाकात्ते कुदासाय्
- २ मराठी (याला) पोस्ट (तिकिटाचा) खर्च काय वसेल ?
जपानी. युबिन् शेइवा इकुरा देशो का
- ३ मराठी. मेहेरबानीने पोस्टाची तिकिटे द्या (कृपाकरून)
जपानी. दोज्ञो युबिन् कित्तओ कुदासाय्
- ४ मराठी. सुवामारुबोट हे पत्र नेईल ना ?
जपानी. सुवामारुवा कोनो तेगामीओ मोत्ते इकु देशो का
- ५ मराठी. मी तार करुं इच्छितो
जपानी. वाताशिवा देन्पोगा उचि ताइदेस्
- ६ मराठी. वर्ग व दर (यांची) विल्हेवारी कशी आहे ?
जपानी. तोक्यु तो रित्सुवा दोकुब्रेत्सु सारेते इमास् का
- ७ मराठी शब्द किती पर्यंत [घालवे ह्यणजे] ठीक होतील
जपानी कोतोवावा इकुरा मादे योरोशी का
- ८ मराठी मुंबईला केव्हां पोचते ?
जपानी वांबेनी इत्सु त्सुकिमास् का

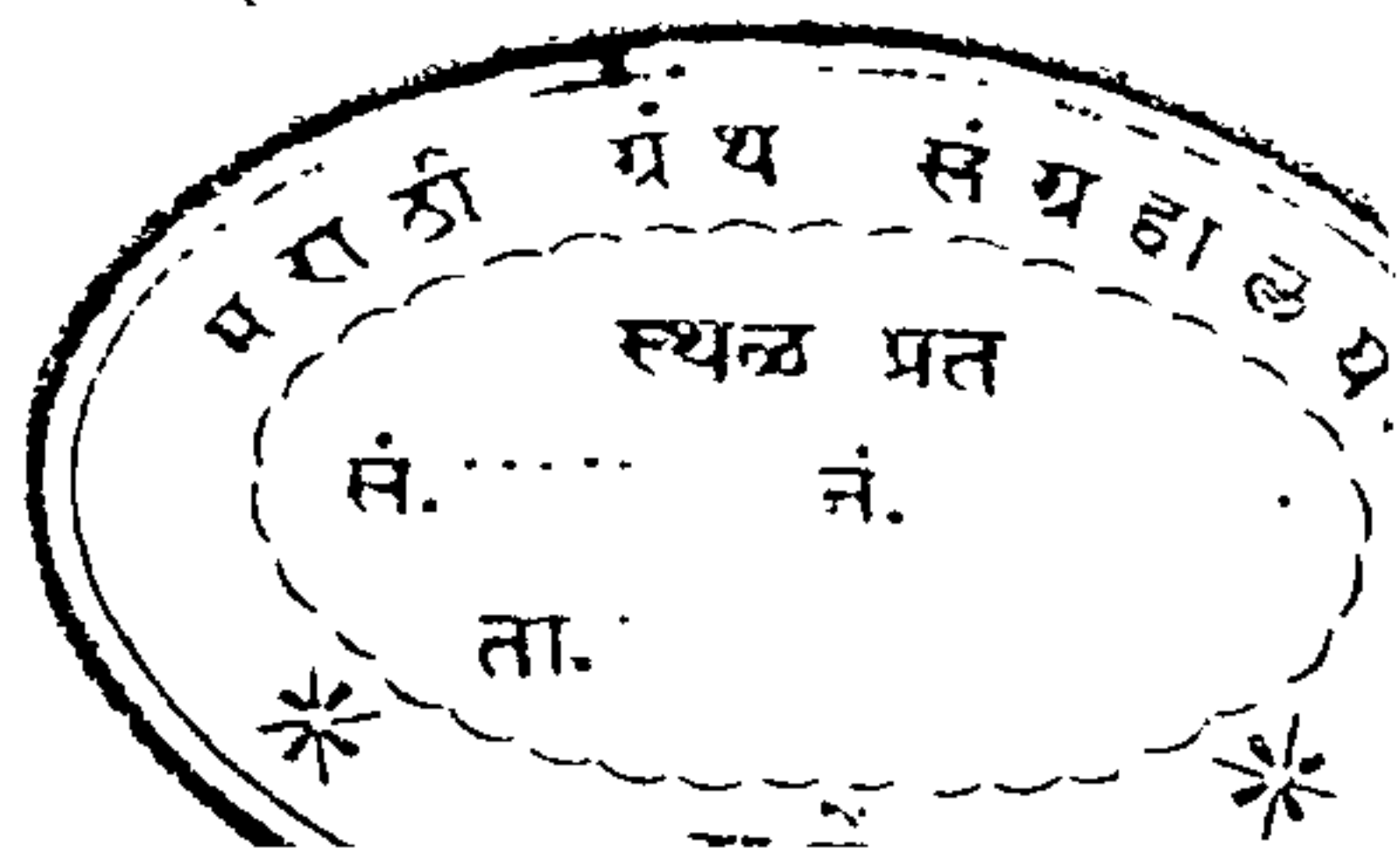

गणवेषांत असलेली शाळेंतील जपानी मुलें क्रीडांगणावर खेळत आहेत.

रिक्षावाला.

५८ अ

शाळेमध्ये उपयोगी पडणाऱी वाक्ये.

- १ मराठी. या शाळेत किती विद्यार्थी आहेत ?
जपानी. कोनो गाक्कोनी इकुमीन् सेइतोगा इमास् का
- २ मराठी. कोणते शिक्षण शिकविले जाते ?
जपानी. दोन्ना क्योइकुगा आताएरारेमास् का
- ३ मराठी. शिक्षणाचा क्रम पूर्ण करण्यास
जपानी. क्योइकुनो कोसुओ झेन् आवारुनोनी
मराठी. किती वर्षे लागतात ?
जपानी. नान् नेन् काकारिमास् का
- ४ मराठी. येथची हवा आरोग्यवर्धक आहे का ?
जपानी. कोकोनो किकोवा केंकोनी आरिमास् का
- ५ मराठी. विद्यार्थ्यांचे आरोग्य व शील वाढविण्यास
जपानी. सेइतोनो केंको या हिंकोनी त्सुइते
मराठी. कोणत्या योजना घेतल्या जातात ?
जपानी. दोन्ना योजिन्ओ शिरारेमास् का
- ६ मराठी. दरमहाचा खर्च काय येतो ?
जपानी. माइगेत्सुनो हियोवा इकुरा देस् का
- ७ मराठी. पोहोण्यास व कुस्तीकरण्यास शिकवतात का ?
जपानी. सुइएइ या रेसरिंगओ ओशिण्मास् का

शब्द कोश.

यापुढें आह्मी दोन शब्दकोश, पहिला “ मराठीचें जपानी ” व दुसरा “ जपानीचें मराठी ” असें दिले आहेत.

“ मराठीचें जपानी ” कोशावरून प्रवाशास जपानी लोकां-बरोबर बोलतां येईल व “ जपानीचें मराठी ” वरून जपानी मनुष्य काय बोलला हें समजून घेतां येईल.

“ मराठीचें जपानी ” शब्दकोशांत सुमारे सहाशें शब्द असून यामध्ये क्रियापदे विलकूल घेतली नाहींत क्रियापद विचार वाक्यापूर्वी केल्या आहेच त्यावरून क्रियापदे काढून वाचकांनीं उपयोगाचीं

“ जपानीचें मराठी ” कोशामध्यें मात्र क्रियापदांचे वर्तमान काळाचें होकाराचे रूप व विनंतीचें होकाराचें रूप अशीं रूपें दिली असल्यानें त्या कोशांत सुमारे आठशें शब्द झाले आहेत.

जपानी दुभाष्याचा हेतू शिक्षकाप्रमाणेंच सर्व भाषा शिक-विण्याचा नसून प्रवासी मनुष्याची भाषेची अडचण तात्पुरती दूर व्हावी हा आहे. त्या मानानें कोशहि लहान झालेला आहे व त्यामुळें साहजिकच काहीं काहीं महत्वाचें असेंही शब्द यांत नसण्याचा संभव आहे, तरी याबद्दल वाचक क्षमा करताील अशी आशा आहे.

अ

अग्नी - हि
 अजारी - व्योकि
 अंजीर - इचिजिकु
 अजून नाही - मादा
 अंडे [कोंबडीचें] - तामागो
 अथवा - का
 अंधरूण - तोको
 अधीक - मोत्तो; मो
 अधीक थोडे - मोत्तो सुकोशि
 अर्ज [दयेचा] - नेगाइ
 असें - सो

आ

आई - ओकासान्
 आकार [Size] - ओकिसा
 आक्टोबर - जु गात्सु
 आंखुड - मिजिकाइ
 आग [मोठा] - काजि
 आगकाडी - मात्चि
 आगगाडी - किशा
 आंगठी - युबिवा
 आगबोट - फुने
 आगस्ट - हाचि गात्सु
 आज [दिवस] - कयो

आज रात्रीं - कोम्बान्
 आज सकाळीं - कोन्च्यो
 आठ - हाचि
 आठवडा - शुकान्
 „ [गेला] - सेन् शु
 „ [चालूं] - कोन् शु
 „ [येणारा] - राइ शु
 आडत - कोमिशहोन्
 आणि - तो; या; सोशिते
 आंत [बाहेर नाही] - दे; उचिनि;
 नि
 आत्महत्या - हाराकेरि
 आतां [Now] - इमा
 आर्धा [१/२] - हाम्बुन्
 आनंदी - युकाइना
 आमचा - वाताशि दोमो नो
 आह्वाला - वाताशि दोमो नि
 आह्मी - वाताशि दोमो
 आयुष्य - इनोचि
 आले [सुंठीचे] - शोगा
 ऑफीस [Business] - मिसे
 ऑफिस [Govt.] - याकुशो
 इ
 इकडे - कोचिरा, कोको, कोच्चि
 इंच - सुन्

इंजिनिअर [आगगाडीचा]

— किक्वान्शि

” [मेकॅनिकल] — गिाशि

उ

उंच [मनुष्य] — ताकाइ

उजवा — भिगि

उत्तर [दिशा] — किता

उत्तर [प्रश्नाचें] — हेन्जि

उत्पन्न — साइन्यु

उतारु — ज्योक्याकु

उंदीर — नेञ्जुमि

उद्यां — म्योनिचि; आशिता

उद्यां रात्रीं — म्योवान्

उद्यां सकाळीं — म्योआसा

उन्हाळा -- नात्सु

उमेदवार -- होकोनिन्

उष्ण — अत्सुइ

उशीर [नाम] -- ओसोइ

उशीरा [वि.] -- ओसोकु

ऋ

ऋतु — जिसेत्सु

ए

एक -- इचि

एक दिवस -- इचि निचि

एकेरी [टिकिट वाहनाने]

— कातामिचि

एनिमा — आरिगातो

एप्रिल — शि गात्सु

एरंडाचें तेल--हिमाशिनो अबुरा

ओ

ओव्हरकोट -ओवाकोतो,गाइतो

औषध -- कुसुरि

क

कचचामाल -- गेन्च्यो

कडूं — निगाइ

कपडे [इंग्रजी] -- योफुकु

कपडे [जपानी] -- किमोनो

कंपनी -- काइशा

कपाट -- ताना

कमी — सुकोशि

करमणूक — गोराकु

करंडी -- कागो

कशासाठी — नान्नो तामेनि

कसला -- नानिदे

कसे — इकागा

कस्टम -- [जकात ऑफिस]

झेइकान्

कॅटलाग -- मोकुराकु

काकडी -- क्युरि

कागद — कामि

कांदा -- नेगि

कान -- मिमि

कापड [सुती] -- मोमेन
 कापड [लोकरी] -- राशा
 कापड [रेशमी] -- किनु
 कापूस -- मोमेन्
 काम -- शिगोतो
 काय -- नानि, नान्
 कायदा -- होरित्स
 कारकून -- बान्तो
 कारखाना -- कोवा
 काल -- किनो
 काल रात्री -- साकुवान्
 कांहींसा -- स्कोश
 काळा -- कुरोइ
 काळीज -- कोकोरो
 कॉफी -- कोहि
 कॉलर -- कारा
 किती -- इकुरा
 किंमत -- नेदान्
 किंमत [अखेरची] -- केच्याकु
 नेदान्
 किंमत [किरकोळ] -- कोउरि
 नेदान्
 किंमत [घाऊक] -- ओरोशी नेदान्
 किल्ली -- कागि
 कुटुंब -- काशोकु

कुत्रा -- इनु
 कुलुप -- जो
 कुस्ती -- जुजित्सु
 केव्हां -- इत्सु
 केस [अंगावरील] -- कामि
 केव्ही -- बनाना
 कोको [पेय] -- कोकोआ
 कोट -- उवागि
 कोटी -- [संख्या] भेन्मान्
 कोठला -- दोकोनि
 कोठे -- दोको
 कोण -- दारे
 कोणची [Which] -- दोनो
 कोणता कोणता -- दोन्ना
 कोणी एकादा -- दारेका
 कोर्स [क्रम] -- कोसु

ख

खचित -- [क्रि. वि.] ताशिकानि
 खर्च [Expense] -- हियो
 खर्च [जेवणाचा] -- शोकुहि
 खर्च [राहणेचा] -- शुकुन्यो
 खरें -- होन्तो
 खरेदी करणारा -- काइते
 खवळलेला -- आराइ
 खळ [सुताची] -- नोरि

खाण्याचें पदार्थ - थावेमोनो

खानावळ - यादोया

खारट - शिओकाराइ

खालीं - शिता

खिडकी - मादो

खुरची - इसु

खोटे - उसोनो

खोली [Room] -- हेया

ग

गढा - कोरि

गरीब - बिंबोना

गरीब मनुष्य - बिंबोना हितो

गल्ली - चोमे

गहूं - कोमुगि

गव्हाचे पीठ -- कोमुगिनो को

गळा [Neck] -- एरि

गाणे [नाम] - उता

गादी [निजणेची] - शिकि-

बुतोन्

गाय - मेऊशि

गांव - माचि

गुणाकार -- काकेझान्

गुरुवार -- मोकुयोबि

गूळ - नान्किन् सातो

गोड -- आमाइ

गोदाम -- कुरा

गोरा [पांढरा] -- शिरोइ

घ

घड्याळ -- तोकेइ

घड्याळजी - तोकेइया

घर - उचि

घोडा - उमा

च

चमचा -- साजि

चमचाभर -- साजिइप्पाइ

चवदार - आमाइ

चहा -- ओच्या

चाकर [उमेदवार] - होकोनिन्

चाकू - को गाताना

चांगला - योइ; ई; योरोशि

चार [अंक] -- शि; योन्

चाळशी [डोळ्याची] - मेगाने

चिखल -- दोरो

चीज [Cheese] -- चिञ्चु

चिमणी -- सुञ्चुमे

चेक [ब्यांकेचा] - चेक्कि

छ

छत्री [जपानी बांबूची] कासा

छत्री [इंग्रजी तऱ्हेची] कोमोरि-

गासा

शतरूकडील विमाने मोडून पाडणाऱ्या तोकाचा ताफा.

ज

जड [वि.] - ओमोइ
जमा - शुन्यु
जपान - निपोन्
जमीन - जिमेन्
जरा - चोत्तो
जलद जाणारी गाडी-क्युको-
देन्शा
जलपर्यटण - कोकाइ
जवळ - चिकाइ
जानेवारी - इचिगात्सु
जुनाट - फुरुइ
जुलई [महिना] - शिचिगात्सु
जून [महिना] - रोकुगात्सु
जेवण - शोकुजि
जेवण सकाळचे - आसा गोहान्;
,, आसा शोकुजि
जेवण संध्याकाळचे - बान्—
,, गोहान्; बान् शोकुजि
जेवण दुपारचे - हिरु गोहान्;
,, हिरु शोकुजि
जोडा [Short Boot]-हान् कुत्सु
झ

झाड - कि
झोप - नेरु

ट

टक्का -- बु
टक्का एक - इचि बु
टपालाची आगबोट -- युत्रिन्मेन्
टाकसी - ताकुशि
टिप्पण वही - तेचो
टोपी - बोशि
ट्रॅम - देन्शा
ट्रेन - किशा

ड

डॉक्टर - इशा
डावा - हिदारि
डाळ - मामे
डिसेंबर - जुनिगात्सु
डोके - आतामा
डोंगर - यामा
डोळे - मे

ढ

ढेकूण - नान्किन् मुशि

त

तरबेज [Expert] - कुरोतो;
गिशि

तच्हा - शुरुइ; मोयो

तार - देन्शिन्

तार ऑफीस - देन्शिन् कयोकु

तलम - मे नो कोमाकाइ
 तांदुळ - कोमे
 ताप - नेत्सु
 तास - जिकान्
 तास [आर्धा] -- हान् जिकान्
 तिकडे -- सोकोनि
 तिकिट [Railway or Tram]
 - किप्पु
 तिकिट [पोस्टाचें]-युविन् कित्ते
 तिकिट [रिटर्न गाडीचें]
 - ओफुकु
 तिखट - काराइ
 तिसरा वर्ग [रेल्वेचा]- सांतो
 तान - सान्
 तुझा - आनातानो
 तुफान - आराशि
 तुमचा - अनातागातानो
 तुह्याला - आनातागातानि
 तुह्मी - आनातागाता
 तुरुंग - रोया
 तुला - आनातानि
 तूं -- आनाता
 तूप -- आबुरां
 तेथें - सोकोनि

तों [द. स.] -- सोनो; आनो;
 आरे; सोरे
 तो [स.] -- अनोहितो
 तोंड - कुचि
 तृतिया प्रत्यय [At, in, by,
 with] -- दे
 त्याचा -- आनोहितोनो
 त्याला -- आनोहितोनि
 त्यावेळीं -- आनोतोकि
 थ
 थंड -- त्सुमेताइ
 थंडी -- सामुइ
 थोडे -- सुकोशि
 थोडे जास्त -- मोत्तो सुकोशि
 द
 दरमार्हीं -- माइत्सुकि
 दररोज -- माइनिचि
 दरवाजा -- तो; हिराकिदो
 दलाल [Broker] -- नाकागाइ
 दवाखाना -- ब्योइन्
 दहा - जु
 दहा लक्ष - ह्याकु मान्
 दहा हजार -- मान्
 दक्षिण [दिशा] -- मिनामि
 दाखला [Certificate] -- मेन्जो

दाट [कागद, कापड] -- अत्सुइ
 दाट [प्रवाही पदार्थ] -- कोइ
 दाढी -- हिगे
 दांत -- हा
 दारु [Beer] -- बिरु
 दिवस -- निंचि
 दिवसा -- निच्यु
 दिवा -- राम्पु
 दिवा विजेचा -- देन्कि
 दुकान -- मिसे
 दुप्पट -- निवाइ
 दुषार -- हिरु
 दुभाष्या -- त्सुवेन् ; त्सुयाकु
 दुर्बल -- योवाइ
 दुःखी -- फुयुकाइ
 दुसरा -- होकानो
 दुसरा वर्ग [रेल्वेचा] -- नितो
 दुहेरी [Return] -- ओफुकु
 दूध -- ग्युन्यु; चिचि
 दूरचा -- तोइ
 देश -- कुनि
 दोन -- नि
 दोरा -- इतो
 दौत -- इंकेइरे

ध

धडा [Lesson] -- केइको
 धंदा -- शोवाइ
 धनको -- काशिनुशि
 धष्टपुष्ट -- केन्को
 धोका -- आवुनाय्

न

नऊ -- कु
 नकाशा -- चिञ्चु
 नख -- त्सुमे
 नदी -- कावा
 [त्या] नंतर -- सोरेकरा
 नफा -- रिएकि; तोकु
 नमुना -- मिहोन्
 नवरा [स्वतःचा] -- शुजिन्
 नवरा [इतरांचा] -- गो शुजिन्
 नवीन -- आताराशिइ
 नाक -- हाना
 नाटक गृह -- शिवाइ
 नाडी -- म्याकु
 नांव -- नामाए
 नांवाचे कार्ड -- मेइशि
 नाही -- इए
 निजण्याची जागा [Berth]
 -- शिंदाइ

नेकटाय् - नेकिताइ; एरिकाझारि
 नोहेंवर - जु इचि गात्सु
 न्हावी [सलून] - तोकोया
 प
 पक्कामाल - शिआगे
 पगार - गेक्क्यु
 पत्ता - आतेना
 पत्र - तेगामि
 पंधरवडा - नि शुकान्
 परवा [उद्याचें] - म्यो गोनिचि
 परवा [कालचें] - ओतोतोइ
 परंतु - गा; केरेदोमो
 परीट - सेन्ताकुया
 पर्यंत - मादे
 पलंग - नेदाइ
 पाश्चिम - निशि
 पहिलावर्ग [आगगाडीचा]
 - इत्तो
 पक्षी - तोरि
 पाऊस - आमै
 पाकीट [पैशाचे] - कानेइरे
 पांच [संख्या] - गो
 पाटलोन [Trousers] - सुबोन्
 पांढरा - शिरोइ
 पाणी -- मिझु

पाणी [पिण्याचे] -- नोमि मिझु
 पाणी [बर्फाचे] - कोरि मिझु
 पाणी [उष्ण] - ओयु
 पान [पुस्तकाचें] -- पेइजि
 पाय [तंगडी] - आशि
 पायमोजे - कुत्सुशिंता
 पाव [१/४] - शि बुननो इन्नि
 पाव [चपाती] - पान्
 पावती - उकेतोरि
 पावसाळा - आकि
 पासपोर्ट - न्योकोमैजो
 पासून - कारा
 पुढील - नोमाएनि
 पुन्हा [Once Again] -- मो-
 इचिदो
 पुष्कळ -- ताकुसान्
 पुस्तक - होन्
 पूर्ण [काम] - शेन्
 पूर्व - हिगाशि
 पेट्टी - हाको
 पेन्सील - एम्पित्सु
 पेरु [पिअर] - नाशि
 पैसे - काने
 पोट - हारा
 पोर्टर - आकाबो
 पोलिस - केइसात्सु

पोलिस शिपाई - जुन्सा
 पोशाख -- फुकु
 पोशाख [इंग्रजी] - योफुकु
 पोशाख [जपानी]- किमोनो
 पोस्ट ऑफीस - युबिन् क्योकु
 पोस्ट कार्ड - युबिन् हागाकि
 पोस्ट तिकीट - युबिन् कित्ते
 प्रकार - शुरुइ
 प्रत्येकजण-दारेदेमो
 प्रदर्शन - हाकुरान् काइ
 प्रबल - त्सुयोइ
 प्रवास खर्च -- च्योहि
 प्रवासी - ज्योक्याकु
 प्रसिद्ध -- युमेइना
 प्रामाणिक -- शोजिकिना
 प्रेक्षणीय स्थळ -- मेइशो
 प्याला -- च्यावान्
 फ
 फक्त -- बाकारि
 फणी - कुशि
 फळफळावळ -- कुदामोनो
 फार [Very] - ताइहेन्
 फार उत्तम -- इचिधान् योइ
 फति [Ribbon] - हिमो
 फुलें - हाना

फेव्हवारी -- निगात्सु
 फोटो -- शाशिन्
 व
 बगिचा -- निवा
 बट्यण -- बोतान्
 बटाटे -- इमो
 बंदर -- मिनातो
 बदाम - बोतान्कयो
 बर्फ [Snow] -- युकि
 बर्फ [Ice] -- कोरि
 बशी - सारा
 बहिण [मोठी] - नेसान्
 बहिण [लहान] -- इमोतोसान्
 बाटली -- बिन्
 बाप -- ओतोसान्
 बायको [स्वतःची] -- कानाइ
 बायको [इतराची] -- ओकुभान्
 बाहेर [Out] -- सोतो
 बिछाना -- तोको
 बिल [Bill] -- कान्जो गाकि
 बुटका -- हिकुइ
 बुधवार -- सुइयोबि
 बूट - कुत्सु
 बूट [Long] -- नागा कुत्सु
 बेट - शिमा

बेरीज - यासेज्ञान्
 बँक - गिन्को
 ब्रश - बुराशि
 ब्लॅकेट - केत्तो
 ब्लॉटिंग पेपर - सुइत्तोरिगामि
 भ
 भविष्यकाळ - मिराइ
 भरपूर - ताकुसान्
 भाऊ [नोठा] - निइसान्
 भाऊ [लहान] - ओतोतो सान्
 भाकर - पान्
 भागाकार - वारिज्ञान्
 भाजीपाला - यासाइ मोनो
 भाडे - चिन्
 भाडे [रिक्षाचे] - रिक्षा चिन्
 भाडे [रेल्वेचे] - किशा चिन्
 भाडे [ट्रॅमचे] - देन्शा चिन्
 भात - गोहान्
 भाव [Rate] - सोवा
 भापा - कोतोवा; गो
 भित्त - कावे
 भोजन - शोकुजि
 म
 मग - आतोदे
 मंगळवार - कायोबि

मच्छर - का
 मच्छरदाणी - काया
 मजूर [Baggage Carrier]
 - निन् सोकु
 मजूर [गिरणीतील] - शोको;
 गिजित्सुशा
 मत - कांगाए
 मदत [Service] - सेवा
 मदतनसि - होकोनिन्
 मधला - मान्नाकानो
 मध्य - मान्नाका
 मध्यरात्र - योनाका
 मध्यावर - मान्नाकानि
 मनीचेंजर - ज्योगाएया
 मनुष्य - हितो; ओतोको; जिन्
 मला - वाताशिनि
 महत्वाचें - डाइजिना
 महाग - ताकाइ
 महासागर - उमि
 महिना - गेत्सु
 महिना [गेला] - सेंगेत्सु
 महिना [चालुं] - कोंगेत्सु
 महिना [येणारा] - राइ गेत्सु
 माकड - सारु
 मार्गें [बाजूस] - उरा

मार्गें [पूर्वी] -- माए
 मार्गे [स्थळ] -- नों उशिरोनि;
 आतोनि
 मांजर -- नेको
 माझा -- वाताशिनो
 मार्ग [Path] -- कोमिचि
 मार्च [महिना] -- सान्गात्सु
 मालक [घरचा] -- शुजिन् ;
 मोचिनुशि
 मालकीण [घराची]-ओकुसान्
 मालकीण [खानावळीची]
 -- ओकामिशान्
 माशी - हाइ
 मासळी -- साकाना
 मित्र - तोमोदाचि
 मिनिट - फुन्
 मिरची - तुंगाराशि
 मिशा - हिगे
 मी - वाताशि
 मीठ - शिओ
 मुलगा - मुसुको
 मुलगी - मुमुमि
 मुळा - दाइकोन्
 मूर्ख - वाका
 मूल - कोदोमो

मे (महिना) - गोगात्सु
 मेणवत्ती - रोसोकु
 मेवामिठाई - क्वाशि
 मोठा - ओकी
 मोती - शिन्जु
 मोनांपोली - सेम्बाइ
 मॅनेजर - शिहाइनिन्
 य
 यंत्र - किकाइ
 यासारखे - निता; कोनोयोना
 येथें - कोको
 र
 रक्त - चि
 रबर - गोमु
 रविवार - निचि योवि
 रस्ता - मिचि
 रागीट - याकामाशि
 रात्र - योरु
 रुंद - हिरोइ
 रेल्वे स्टेशन -तेइशोन्; तेइशावा
 रेशमि - किनु
 रोगी - व्योकि
 रोज रोज - निचि निचि
 ल
 लढाई - सेन्सो

लवकर [विशे.] - हायाइ
 लवकर [क्रि. वि.] - हायाकु
 लवंग - च्योजि
 लहान - चिसाइ
 लक्ष [संख्या] - जुमान्
 लाकूड [जंगली] - हायाशि
 लाकूड [जळाऊ] - माकि
 लाकूड [सागवान] - झाइमोकु
 लांकडी - कि नो
 लांब - नागाइ
 लांबी - नागासा
 लाल - आकाइ
 लिलाव - सेरिउरि
 लेमोनेड - रामुने
 लोकवस्ती - जिन्को
 लोकर - केइतो
 लोकराचें कापड - राशा
 लोणचे - त्सुकेमोनो
 लोणी - बाता

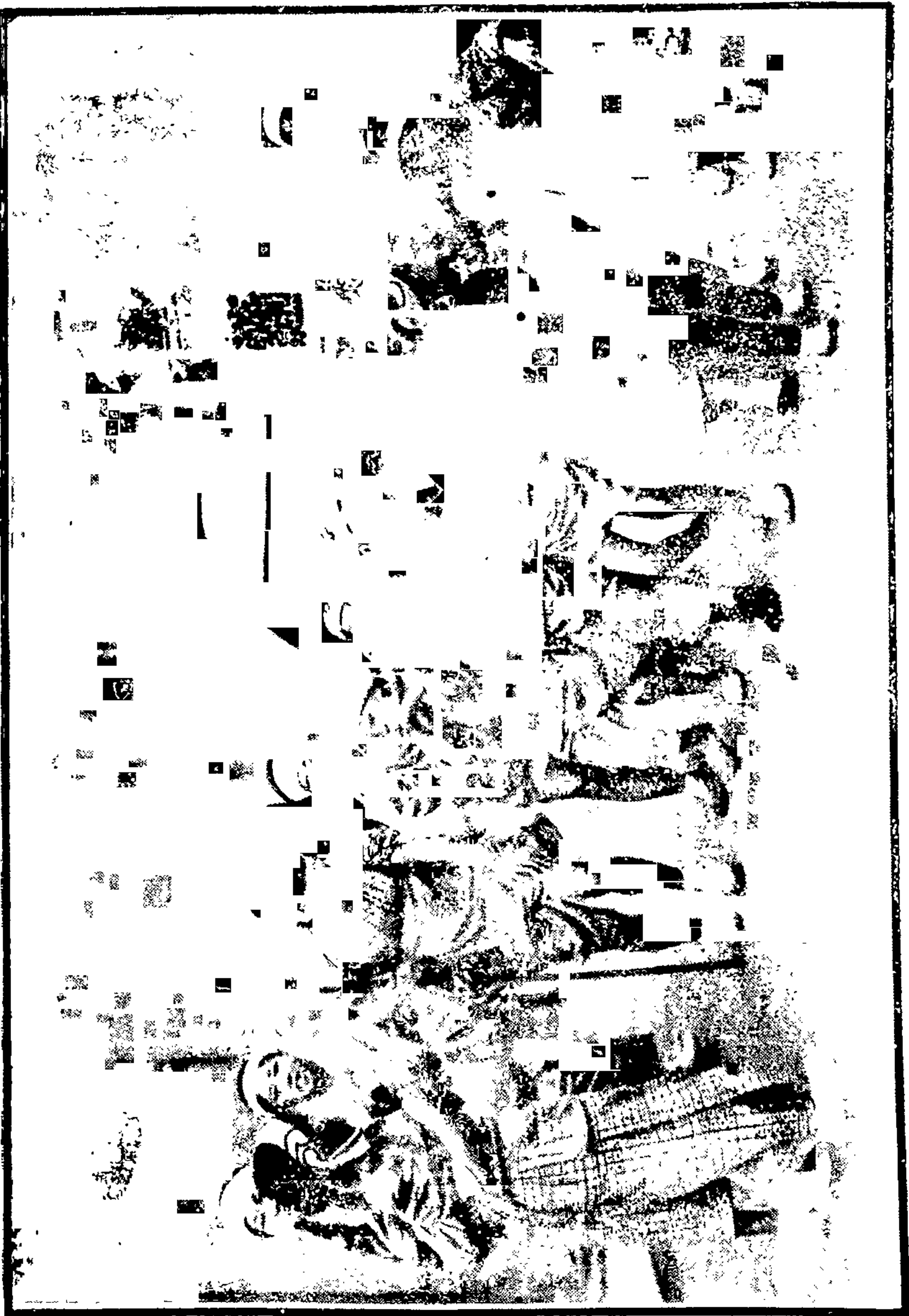
व

वजन - मेकाता
 वजाबाकी - हिकिझान्
 वर [क्रि. वि.] - उए
 वरचा [वि.] - उएनो
 वर्तमान पत्र - शिंबुन्

वसंत [ऋतु] हारु
 वस्तू - शिनामोनो
 वर्ष - नेन्
 वाईट - वारुइ
 वांगे - नासुबि
 वाटाड्या - आन्नाइ निन्
 वाढपी - वेत्त्र
 वारंवार - तांवि तावि
 वारा - काझे
 विक्री - उरि
 विद्यार्थी - सेइतो; गाकुसेइ
 विनंति - नेगाइ
 विरुद्ध - हान्ताइनो
 विश्वास - शिन्यो
 विहीर - इदो
 वीज -- देन्कि
 वेळी [त्या] - अनेतेकि
 व्याज - रिसोकु
 व्यापार - आकिनाइ
 व्यापारी - आकिंदो; शोनिन्

श

शंभर [संख्या] -- ह्याकु
 शब्द - कोतोबा
 शनिवार - दोयोवि
 शर्ट -- शात्सु

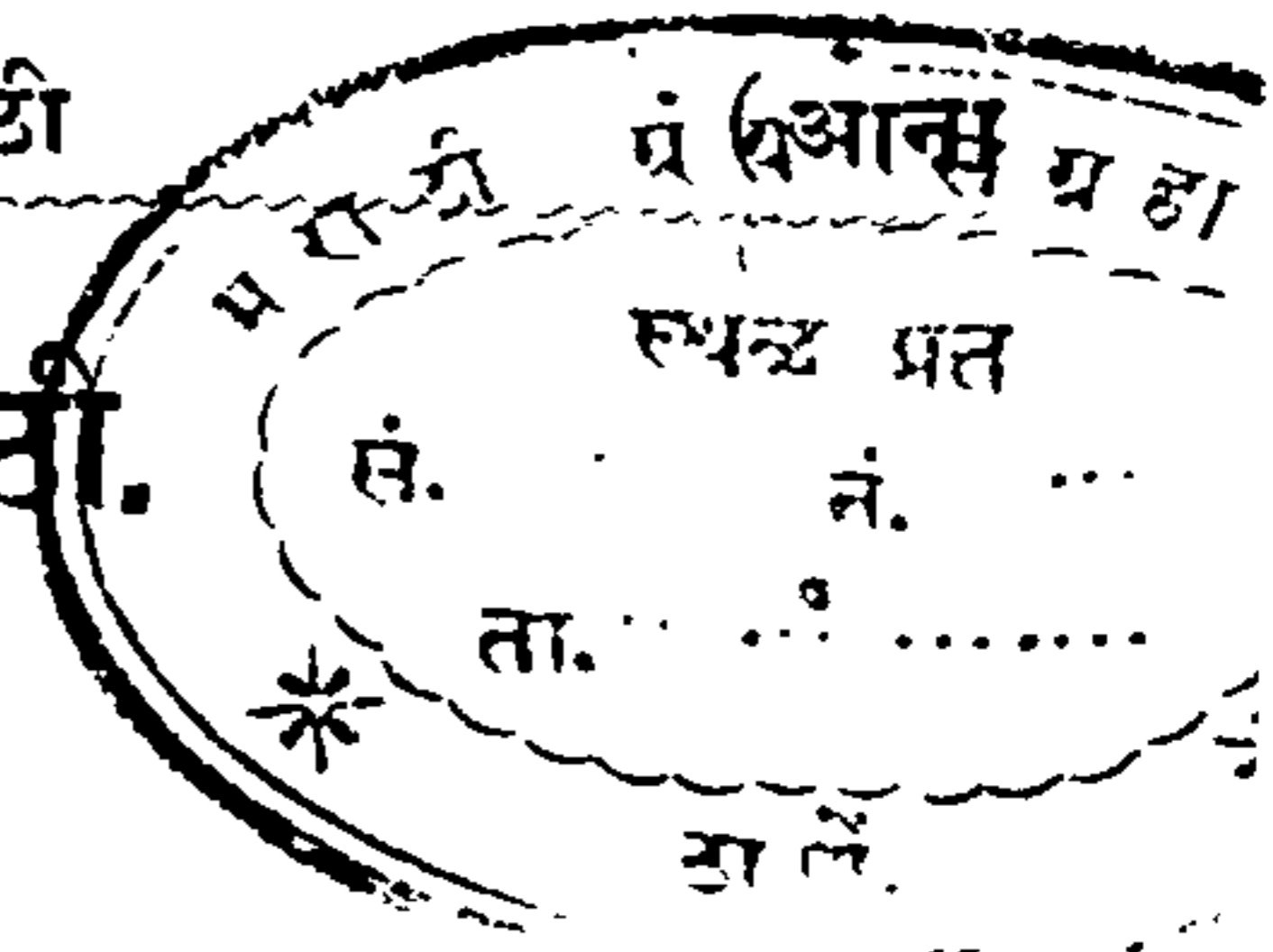
शहर -- शी
 शाकभाजी फक्त -- यासाइ
 बक्कारि
 शांत -- शिञ्जुकाना; ओदायाकाना
 शांत मनुष्य -- शिञ्जुकाना हितो
 शाहाणा -- गाकुशा
 शाळा -- गाक्को
 शिंपी -- शितातेया
 शिल्लक [रकमेची] -- साशिहिकी
 शिक्षक -- सेन्सेइ
 शिक्षण -- क्योइकु
 शुक्रवार -- किन् योबि
 शुद्ध -- जुन्
 शून्य -- रेइ
 शेतकरी -- कोतोशिनोका
 शेवट -- ओवारि
 शौचकूप -- वेन्झो
 स
 सकाळ -- आसा
 संघ -- क्योदो
 सद्गुण -- तोकु
 संधी -- ओरि
 संध्याकाळ -- वान्
 सप्टेंबर -- कु गात्सु
 सफरचंद [Apple] -- रिंगो

संभव -- किकाइ
 सभा -- काइ
 समुद्र -- उमि
 समुद्र लागणे -- फुनेनि योइमास्
 सरकार -- सेइफु
 सरंळ -- मास्सुगु
 सर्व -- मिन्ना
 सर्वजण -- मिन्नासान्
 सवलती -- तोक्योकेन्
 सहा -- रोकु
 सही -- जिबुन दे काइता नामाए
 साखर -- सातो
 सात -- शिची; नाना
 साबण -- साबोन्
 साप -- हेबि
 सामान -- शिनामोनो
 सायकल -- जितेन्शा
 सिगारेट -- माकिताबाको
 सुई -- हारि
 सुखरूप -- बुजिना
 सुखी -- युकाइना
 सुतार -- दाइकु
 सुरी -- नाइफ्
 सूत [Thread] -- इतो
 सोइस्कर -- बेन्रि

सोडावाटर - सोदासुइ
 सोने - किन्
 सोमवार -- गेत्सु योवि
 सोय [नाम]- सेत्सुबि
 स्टेशन मास्तर - एकिचो
 सृष्टी सौंदर्य - केशिकि
 स्त्री - ओन्ना
 स्वच्छ - किरेइना
 स्वतंत्र - जियुना
 स्वदेशचा मनुष्य - दोको-
 कुजिन्
 स्वप्न - युमे
 स्वस्त - यासुइ
 ह
 हजार -- सेन्
 हमाल - निन्सोकु
 हलका [वजन]- कारुइ
 हलका [गुणाने]-कातो

हलवाइ - काशिया
 हवा - कुकि
 हा [स.]- कोनो
 हा [द. स.]- कोरे
 हाटेल -- होतेरु
 हात -- ते
 हातमोजे - तेबुकुरो
 हातरुमाल - हान्कोन्नि
 हिरवा -- आओइ
 हिवाळा -- फुयु
 हिशेव - कान्जो
 हेलाचे पैसे - निन् भोकुचिन्
 होय [Yes]- सायोदे गोझा-
 इमास्
 होय [Please]- दोझो
 ह्यापैकी -- कोरेनोउचिदे

जपानीचें मराठी.

या शब्द कोशांत सुमारे १०० क्रियापदे, वर्तमान काळच्या होकाराच्या रूपांत व विनंतिच्या होकाराच्या रूपांत दिली आहेत. विनंतिचे होकाराचे रूप, मुख्य क्रियापदांचें खालीच दिले आहे, त्यावरून वाचकांनीं विनंतिचा मराठी अर्थ तयार करावा. आम्हीं फक्त “ विनंतिचा होकार ” असा निर्देश केला आहे.

उदा:—पहिले क्रियापद पहा.

आइमास्:— [वर्तमानकाळ होकाराचें रूप] अर्थ — भेटतो

आत्ते कुदा:— [विनंतीचा होकार] अर्थ—कृपा करून भेटा

आ
आइमास् -- भेटतो
आत्ते कुदा -- विनंतिचा होकार
आओइ -- हिरवा
आकाइ -- लाल
आकाबो -- पोर्टर, हमाल
आकि -- पावसाळा
आकिंदो -- व्यापारी
आकिनाइ -- व्यापार

आगेमास् -- देतो
ओगते कुदा-विनंतिचा होकार
आत्सुइ -- उष्ण
आतामा -- डोके
आताराशिइ -- नवीन
आतेना -- पत्ता
आतोदे -- मग
आतोनि -- मागे [स्थळ]
आन्नाइनिन् -- वाटाड्या
आनाता -- तूं

ओकुनि - देश
 ओकुसान् - घराची मालकीण
 ओच्या - चहा
 ओजिमाम् - स्वीकारतो [ऑर्डर]
 ओजिते कुदा - विनंतीचा
 होकार
 ओतोको - मनुष्य
 ओतोतोसान् - लहान भाऊ
 ओतोसान् - बाप
 ओतोतोइ - परवां [कालचे]
 ओदायाकाना - शांत
 ओनाकागा हेरिमास् - भूक
 लागली आहे
 ओनाकागाहेत्ते कुदा - विनं-
 तिचा होकार
 ओन्ना - स्त्री
 ओफुकु - दुहेरी [Return]
 ओवाकोतो - ओव्हरकोट
 ओमोइ - जड
 ओयु - उष्ण पाणी
 ओयोगिमास् - पोहतो
 ओयोइदे कुदा - विनंतीचा
 होकार
 ओरि - संधी
 ओरिमाम् - विणतो

ओत्ते कुदा - विनंतीचा होकार
 ओरिमास् - आहे [सजीव]
 ओत्ते कुदा - विनंतीचा होकार
 ओरोशि नेदान् - घाऊक किंमत
 ओवारि - शेवट
 ओशिणमास् - शिकवितो
 ओशिणते कुदा - विनंतीचा
 होकार
 ओसामेमास् - स्वीकारतो
 ओसामेते कुदा - विनंतीचा
 होकार
 ओसोइ - उशीर [नाम]
 ओसोकु - उशरि [क्रि. वि.]
 ओसारेमास् - भितो
 ओसारेते कुदा - विनंतीचा
 होकार

क

का - मच्छर; अथवा

काइ - सभा

काइत्ते - खरेदी करणार

काइमास् - विकत घेतो

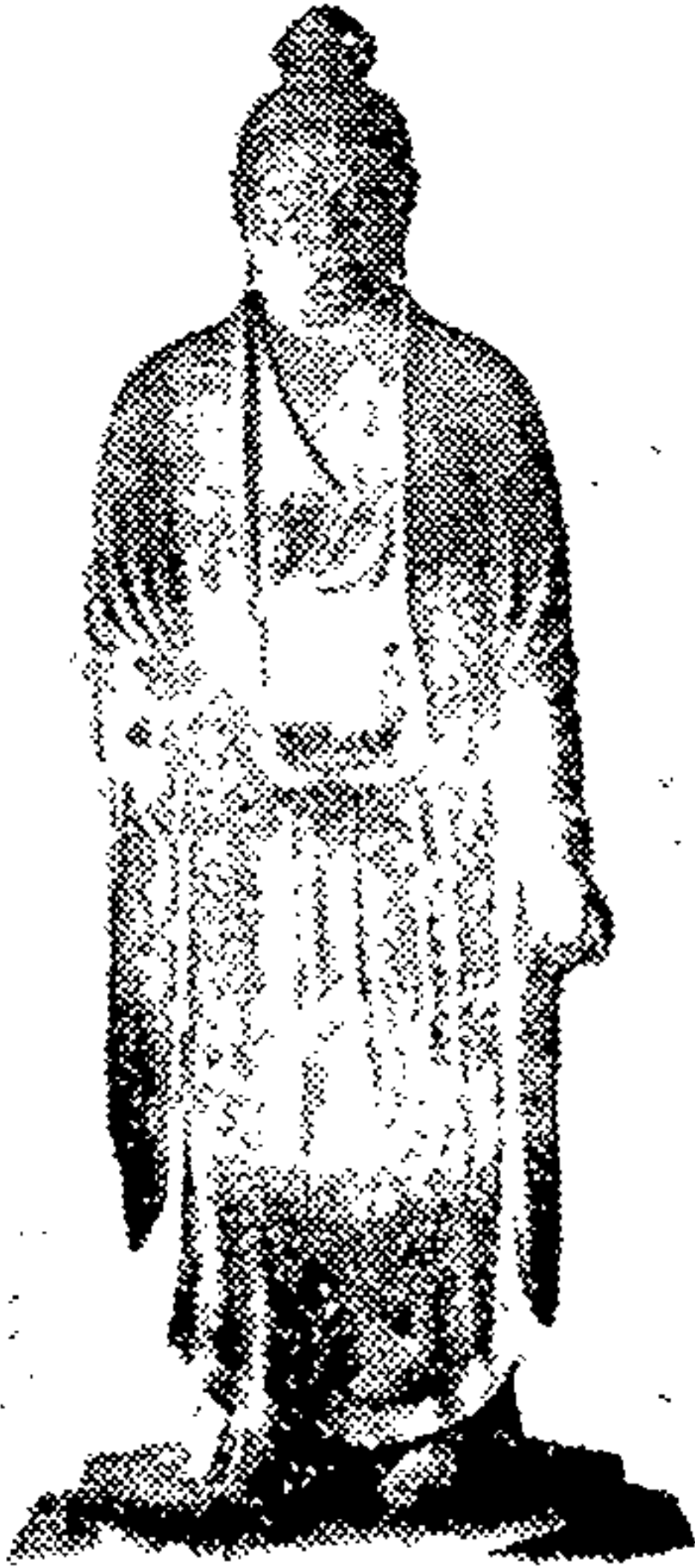
कात्ते कुदा - विनंतीचा होकार

काइशा - कंपनी

एके काळचें आर्यवर्चस्व दर्शविणाऱ्या
जपानांतिले आर्य देवता.

२८

नारायण

वज्रपाणी

७८ अ

अमोघपाश

काकारिमास् - किंमत पडते
 काकात्ते कुदा - विनंतीचा
 होकार
 काकिमास् - लिहितो
 काइते कुदा - विनंतीचा
 होकार
 काकेझान् - गुणाकार
 कांगाए - मत
 कागि - किल्ली
 कागो - करंडी
 काजि - आग [मोठी]
 काझे - वारा
 काझोकु - कुडंब
 कातामिची - एकेरी [Fare]
 कान्जो - हिशेब
 कान्जो गाकि - बिल [Bill]
 कानाइ - बायको [स्वतःची]
 काने - द्रव्य, पैसा
 कानेइरे - पैशाचे पाकेट
 काबे - भित
 कामि - कागद, केस [डोक्याचें]
 कामिसामा - ईश्वर
 काया - मच्छरदाणी
 कायोबि - मंगळवार
 कारा - कॉलर; पासून

काराइ - तिखट
 काराकाइ मास् - त्रास देतो
 काराकात्ते कुदा - विनंतीचा
 होकार
 कारूइ - हलका [वजन]
 कावा - नदी
 काशिनुशि - सावकार
 काशिया - हलवाइ
 कासा - छत्री [जपानी]
 कि - झाड
 किक्वान्शि - एंजिनिअर
 किकाइ - यंत्र, संभव
 किकिमास् - विचारपूस करतो
 किइते कुदा - विनंतीचा होकार
 किकिमास् - ऐकतो
 किइते कुदा - विनंतीचा होकार
 किता - उत्तर दिशा
 किन् - सोने
 किन्योबि - शुक्रवार
 किनु - रेशीम, रेशमी कापड
 किनो - लाकडी, काल
 किप्पु - तिकिट रेल्वेचें
 किमास् - येतो
 किते कुदा - विनंतीचा होकार
 किमोनो - कपडे [जपानी]

किरिमास् - कापतो
 किर्रो कुदा - विनंतीचा होकार
 किर्रेइना - स्वच्छ
 किशा - आगगाडी
 कु - नऊ
 कुकि - हवा
 कुगात्सु - सपटंबर
 कुचि - तोंड
 कुत्सु - बूट
 कुत्सुशिता - पायमोजे
 कुदामोनो - फळफळावळ
 कुनि - देश
 कुरा - गोदाम
 कुरोइ - काळा
 कुरोतो - तरबेज
 कुशि - फणी
 कुसुरि - औषध
 केइको - धडा
 केइतो - लोकर
 केइसात्सु - पोलीस
 केंको - आरोग्य, धष्टपुष्ट
 केच्याकु नेदान् - अखेरची
 किंमत
 केत्तो - ब्लॅकेट
 केरेदोमो - परंतु

केशिकि - सिनरी
 कोइ - दाट [प्रवाही पदार्थ]
 को उरि नेदान् - किरकोळ
 किंमत
 कोकाइ - जलपर्यटण
 कोको - येथे, इकडे
 कोकोआ - कोको [पेय]
 कोकोरो - काळीज
 कोगाताना - चाकू
 कोंगेत्सु - चालू महिना
 कोचिरा - इकडे
 कोच्चि - इकडे
 कोतोबा - शब्द; भाषा
 कोतोशिनोका - शेतकरी
 कोदोमो - मूल
 कोन्च्यो - आजसकाळीं
 कोन्शु - चालू आठवडा
 कोनो - हा [स.]
 कोनोयोना - यासारखे
 कोबा - कारखाना
 कोम्बान् - आजरातीं
 कोमिचि - मार्ग [Path]
 कोमिशहोन् - आडत [कमिशन]
 कोमुगि - गहू
 कोमुगिनोको - कणिक

कोमे)

जपानीचें मराठी

(चिन्

कोमे -- तांदूळ

कोमोरिगासा -- छत्री

[इंग्रजी तऱ्हेची]

कोरि -- गढा; बर्फ [Ice]

कोरिमिझु -- बर्फाचें पाणी

कोरे -- हा [द. स.]

कोरेनो उचिदे -- ह्यापैकीं

कोरोशिमास् -- ठार मारतो

कोरोशिते कुदा -- विनंतीचा

होकार

कोशिराएमास् -- तयार ठेवतो

कोशिराएते कुदा -- विनंतीचा

होकार

कोसु -- क्रम [कोर्स]

कोहि -- कॉफी

क्युको देन्शा -- जलद जाणारी

गाडी

क्युरि -- काकडी

कयो -- आज [दिवस]

कयोइकु -- शिक्षण

कयोदो -- संघ

कवाशि -- मिठाई

ग

गा -- परंतु

गाइतो -- ओव्हर कोट

गाकुशा -- शाहाणा

गाक्को -- शाळा

गिजित्सुशा -- गिरणी कामगार

गिन्को -- बँक

गिशि -- तरवेज; इंजिनिअर

गेक्यु -- महिन्याचा पगार

गेत्सु -- महिना

गेत्सु योबि -- सोमवार

गेन्च्यो -- कच्चामाल

गो -- पांच [अंक]; भाषा

गोगात्सु -- मे महिना

गोमु -- रत्न

गोराकु -- करमणूक

गोशुजिन् -- नवरा [इतरांचा]

गोहान् -- भात

ग्याकुताइ शिमास् -- शिवीगाळ

करतो

ग्याकुताइशिते कुदा -- विनं-

तीचा होकार

ग्युन्यु -- दूध

च

चि -- रक्त

चिइसाइ -- लहान

चिकाइ -- जवळ

चिचि -- दूध

चिझु -- चीज [Cheese];

नकाशा

चिन् -- भाडे

चोक्रि - चेक [बँकेचा]
 चोत्तो - जरा थोडे
 चोमे - गल्ली
 च्यावान् -- पेला
 च्योजि -- लवंग
 ज
 जिकान् - तास
 जितेन्शा - सायकल
 जिन् - मनुष्य
 जिन्को - लोकवस्ती
 जिबुन् दे काइता नामाए -
 सही
 जिमेन् - जमीन
 जियुना -- स्वतंत्र
 जिसेत्सु - ऋतु
 जु - दहा
 जुइचि गात्सु - नोव्हेंबर
 जुगात्सु - आक्टोंबर
 जुजित्सु -- कुस्ती
 जुन् - पूर्ण; शुद्ध
 जुन्सा -- पोलीस शिपाई
 जुनिगात्सु - डिसेंबर
 जुमान् -- लक्ष [संख्या]
 जो - कुलुप
 जोक्याकु - उतारु

जोबु - निरोगी
 झ
 झाइमोकु - सागवानी लाकूड
 झुबोन् - पाटलोण
 झेइकान् - जकात ऑफीस
 झेन् - पूर्ण [कार्य]; कस्टम
 त
 ताइहेन् - फार [Very]
 ताकाइ - महाग; उंच [मनुष्य]
 ताकिमास् -- उकळतो [पदार्थ]
 ताइते कुदा - विनंतीचा होकार
 ताकुशि - थ्याक्सी
 ताकुसान् - भरपूर
 ताताकाइमास् - झगडतो
 ताताकात्ते कुदा -- विनंतीचा
 होकार
 ताना -- कपाट
 तानोमिमास् -- विनंति करतो
 तानोन्दे कुदा -- विनंतीचा होकार
 ताबि ताबि - वारंवार
 तामागो - अंडे
 ताशिकानि -- खचीत
 तुंगाराशि - भिरची
 ते - हात
 तेइशावा -- रेल्वे स्टेशन

तेगामि - पत्र
 तेचो - टिपण वही
 तेबुकुरो - हातमोजे
 तो - आणि, दरवाजा
 तोइ - दूरचा
 तोकु - सद्गुण; नफा
 तोकेइ - घड्याळ
 तोकेइया - घड्याळजी
 तोको - अंथरूण
 तोकोया - न्हावी; सलून
 तोकयोकेन् - सवलती
 तोमारिमास् - थांबतो
 तोमात्ते कुदा - विनंतीचा
 होकार
 तोमोदाची - मित्र
 तोरि - पक्षी
 तोरिमास् - घेतो
 तोत्ते कुदा - विनंतीचा होकार
 त्सुकाइमास् - उपयोग करतो;
 घेतो
 त्सुकात्ते कुदा - विनंतीचा
 होकार
 त्सुकिमास् - पोहोचतो
 त्सुइते कुदा - विनंतीचा होकार
 त्सुकेमोनो - लोणचे

त्सुमे - नख
 त्सुमेताइ - थंड
 त्सुयोइ - प्रबल
 थ
 थाबेमोनो - खाण्याचे पदार्थ
 थोर्वेमास् - खातां
 थाबेते कुदा - विनंतीचा होकार
 द
 दाइकु - सुतार
 दाइकोन् - मुळा
 दाइजिना - महत्वाचें
 दारे - कोण
 दोरका - कोणी एखादा
 दारे देमो - प्रत्येकजण
 दे - At, in, By, With, [तृतिया]
 देकिमास् - समर्थ आहे
 देनाकि - बीज, विजेचा दिवा
 देनशा - टॅम
 देनशिन् - तार
 देनशिन् क्योकु - तार ऑफिस
 देमास् - जाण्यास निघतो
 देते कुदा - विनंतीचा होकार
 देस् - आहे
 दोको - कोठे
 दोकोकुजिन् - स्वदेशचा मनुष्य

दोकोनि - कोठला
 दोझो - मेहेरबानीने; होय
 [Please]
 दोन्ना - कोणता कोणता
 दोनो - कोणची
 दोयोबि - शनिवार
 दारे - कोण
 दोरो - चिखल

न

नाइफ् - सुरी
 नाकागाइ - दलाल [Broker]
 नागाइ - लांब [वि.]
 नागासा - लांबी [नाम]
 नात्सु - उन्हाळा
 नान् - काय
 नान्नो तामेनि - कशासाठी
 नानकिन् सातो - गूळ
 नान्किन्मुशि - ढेकूण
 नाना - सात
 नानि - काय
 नानिदे - कसला
 नामाए - नांव
 नाराइमास् - शिकतो
 नारात्ते कुदा - विनंतीचा होकार
 नारिमास् - होतो [वर्त.]
 [To Become]

नाशि - पेरु [Pear]
 नासुबि - वांगे
 नि - दोन; सप्तमी प्रत्यय
 निइसान् - मोठा भाऊ
 निगाइ - कडू
 निगात्सु - फेव्हवारी
 निचि निचि - दररोज
 निचि - दिवस
 निच्यु - दिवसां
 निचियोबि - रविवार
 निता - यासारखे
 नितो - दुसरावर्ग [रेल्वेचा]
 निन् - मदतनीस
 निन्सोकु - हमाल
 निन्सोकुचिन् - हेलाचे पैसे
 निपोन् - जपान
 निबाइ - दुष्पट
 निमास् - उकळणे [पदार्थ]
 निते कुदा - विनंतीचा होकार
 निवा - बगिचा
 निशि - पश्चिम
 निशुकान् - पंधरवडा
 नेकिताइ - नेकटाय
 नेको - मांजर
 नेगाइ - अर्ज [Petition]
 नेगि - कांदा

नेझुमि - उंदीर
 नेत्सु - ताप
 नेदाइ - पलंग
 नेदाब् - किंमत
 नेन् - वर्ष
 नेरु - झोप
 नेमास् - शोपतो
 नेते कुदा -- विनंतीचा होकार
 नेसान् -- मोठी बहीण
 नो उशिरोनि - मागे
 नोनो शिरिमास् -- वाईट
 बोलतो
 नोनोशित्ते -- विनंतीचा होकार
 नोमि मिझु -- पिण्याचें पाणी
 नोरि - खळ
 नोरिमास् -- आंत जातो
 नोत्ते कुदा - विनंतीचा होकार

ष

पान् -- भाकर, पाव चपाती
 *पुन् - मिनिट
 पेइजि - पान पुस्तकाचें

फ

फुकु - पोषाख
 *फुन् - मिनिट
 फुने -- आगबोट
 फुनेनि योइमास् - समुद्र लागतो
 फुयु - हिवाळा
 फुयुकाइ -- दुःखी
 फुरुइ - जुनाट

ब

बाका - मूर्ख
 बाकारि - फक्त
 बाता - लोणी
 बान् - सायंकाळ
 बान्तो -- कारकून
 बान् गोहान् - संध्याकाळचें
 जेवण

बानाना - केळी
 बिन् - बाटली
 बिम्बोना - गरीब
 बिम्बोना हितो - गरीब मनुष्य
 बिरु -- दारु, [Beer]

* पुन् या शब्दाचा उपयोग १, ३, ६, १०, ११ या मिनिटांचा निर्देश करिताना करतात. बाकीचे ठिकाणी फुन्चा उपयोग करतात.

बु -- ठक्का
 बुचिमास् -- मारतो
 बुत्तेकुदा -- विनंतीचा होकार
 बुजिना -- सुखरूप; खुशाल
 बुदो -- द्राक्ष
 बुराशि -- ब्रश
 बेन्झो -- शौचकूप
 बेन्रि -- सोड्स्कर
 बोतान् -- बटण
 बोतान्कयो -- बदाम
 बोशि -- टोपी
 व्योइन् -- दवाखाना
 व्योकि -- आजारी

म

माइनीचि -- दररोज
 माइत्सुकि -- दरमाही
 माकि -- जळाऊ लाकूड
 माकिताबाको -- सिगारेट
 माकेरारेमास् -- कमी करूं
 शकतो
 माचि -- गांव; शहर
 माझेमास् -- मिसळतो
 माझेते कुदा -- विनंतीचा
 होकार
 मात्ची -- आगकाडी

मादा -- अजून नाही
 मादे -- पर्यंत
 मादो -- खिडकी
 मान् -- दहाहजार
 मानाविमास् -- शिकतो
 मानान्दे कुदा -- विनंतीचा
 होकार
 मानेकिमास् -- आमंत्रण देतो
 मानेइते कुदा -- विनंतीचा
 होकार
 मान्नाका -- मध्य
 मान्नाकानि -- मध्यांवर
 मान्नाकानो -- मधला
 मामे -- डाळ
 मास्सुगु -- सरळ
 मिएमास् -- पाहुं शकतो
 मिएते कुदा -- विनंतीचा होकार
 मिगि -- उजवा
 मिचि -- रस्ता
 मिजिकाइ -- आखूड
 मिझु -- पाणी
 मिनातो -- बंदर
 मिनामि -- दक्षिण [दिशा]
 मित्रा -- सर्व
 मित्रासान् -- सर्वजण

मिमि - कान

मिमास् -- पाहातो

मिते कुदा - विनंतीचा होकार

मिराइ - भविष्य काळ

मिरारेमास् - पाहूं शकतो

मिरारेते कुदा - विनंतीचा होकार

मिसे - दुकान, ऑफीस

मिसेमास् - दाखवितो

मिसेते कुदा - विनंतीचा

होकार

मिहोन् - नमुना

मुसुको - मुलगा

मुसुमे - मुलगी

मे - डोळा

मेइशी - नांवाचें कार्ड

[Visit Card]

मेइशो - पाहाण्यालायख गोष्टी

मेउशि - गाय

मेकाता - वजन

मेगाने - चष्मा, चाळशी

मेनजो - दाखला-सर्टिफिकेट

मेनो कोमाकाइ - तलम

मो इचिदो - पुन्हां एकदा

[Once More]

मोएमास् - जळते

मोकुयोबि - गुरुवार

मोकुरोकु - कॅटलाग

मोत्ते किमास् - आणतो

मोत्ते किते कुदा - विनंतीचा
होकार

मोत्तो - अधिक

मोत्तो सुकोशि - थोडे जास्त

मोमेन् - कापूस [सुती कापड]

मोयो - तऱ्हा

म्याकु - नाडी

म्योआसा - उद्यां सकाळीं

म्योगोनिची - परवां [उद्याचे]

म्योनिची - उद्यां

म्योबान् - उद्यां सायंकाळीं

य

याकामाशि - रागीट

याकिमास् - जाळतो

याइते कुदा - विनंतीचा

होकार

याकुशो - ऑफीस [Govt.]

याकेमास् - जळते

यामा - डोंगर

यामेमास् - थांबवितो

यामेते कुदा - विनंतीचा होकार

यारिमास् - देतो

यात्ते कुदा - विनंतीचा होकार

यासाइ वाकारी - शाक भाजी
 फक्त
 यासाइ मोनो - भाजीपाला
 यासुइ -- स्वस्त
 युकाइना - आनंदी
 युकि - बर्फ [Snow]
 युबिन्सेन् - टपालाची आगबोट
 युबिवा - आंगठी
 युबिन् कित्ते - पोस्ट तिकिट
 युबिन् हागाकि - पोस्ट कार्ड
 युबिन् क्योकु - पोस्ट ऑफीस
 युमे - स्वप्न
 युमेइना - प्रसिद्ध
 युरुशिमास् - परवानगी देतो
 युरुशिते कुदा - विनंतीचा
 होकार
 युशुत्सुशिमास् - निर्यात करतो
 युशुत्सुशिते कुदा - विनंतीचा
 होकार
 योइ - चांगला
 योजिन् ओ शिमास् - काळजी
 घेतो
 योजिन् ओ शिते कुदा -
 विनंतीचा होकार
 योन् - चार
 योनाका - मध्यरात्र

योफुकु -- इंग्लिश पोशाख
 योविमास् - बोलावतो
 योन्दे कुदा - विनंतीचा होकार
 योभिमास् -- वाचतो
 योन्दे कुदा - विनंतीचा होकार
 योरु - रात्र
 योरोशि - ठीक
 योरोकोविमास् -- आनंदीत
 असतो [होतो]
 योरोकोन्दे कुदा - विनंतीचा
 होकार
 योवाइ = दुर्बल
 योसेझान् - बेरीज
 र
 राइशु -- येणारा आटवडा
 राइगेत्सु -- येणारा महिना
 रानयोशिमास् - वाईट
 उपयोग करतो
 रान्योशिते कुदा - विनंतीचा
 होकार
 रामपु - दिवा
 रामुने -- लेमोनेड
 राशा - लोकरीचे कापड
 रिएकी - नफा
 रिंगो - सफरचंद [Apple]
 रिबोन् - रिबन, फीत
 रिसोकु - व्याज

रुसु - गैरहेजेरी

रेइ - शून्य

रोकु - सहा

रोकुगात्सु - जून [महिना]

रोया - तुरंग

रोसोकु - मेणबत्ती

ज्योकोमेंजो - पासपोर्ट

ज्योगाएया - मनीचेंजर

ज्योही - प्रवासखर्च; आकार

व

वाकारिमास् - समजतो

वाकात्ते कुदा - विनंतीचा

होकार

वाकाशिमास् - उकळतो

[पाणी]

वाकाशिते कुदा - विनंतीचा

होकार

वाताशि - मी

वाताशिनी - मला

वाताशिनो - माझा

वाताशिदोमो - आही

वाताशिमास् - हातात देतो

वाताशिते कुदा - विनंतीचा

होकार

वाराइमास् - हासतो

वारात्ते कुदा - विनंतीचा होकार

वारिझान् - भागाकार

वारुइ - वाईट

वेतर् - वाढपी

श

शात्सु - शर्ट

शाशिन् - फोटो

शि - चार; शहर

शिआगे - पक्कामाल

शिआगेमास् - पूर्ण करतो

शिआगेते कुदा - विनंतीचा

होकार

शिओ - मीठ

शिओकाराइ - खारट

शिकिबुतोन् - गादी निजणेची

शिगात्सु - एप्रिल

शिगोतो - काम

शिगोतो ओ शिमास् - काम-

करतो

शिगोतो ओ शिते कुदा -

विनंतीचा होकार

शिचि - सात

शिचिगात्सु - जुलई

शिञ्जुकाना - शांत

शिञ्जुकाना हितो - शांत मनुष्य

शिष्टुमिमास् - [अकर्मक] बुडतो
 शिष्टुन्दे कुदा - विनंतीचा होकार
 शिष्टुमेमास् -- [सकर्मक] बुडवितो
 शिष्टुमेते कुदा - विनंतीचा
 होकार

शिता -- खाली
 शितातेया - शिपी
 शितानो - खालचा
 शिंदाइ - आगगाडीत निजण्याची
 जागा [Berth]
 शिन्जु - मोती
 शिनामोनो - वस्तु, सामान
 शिन्यो - विश्वास
 शिवाइ -- नाटकगृह
 शिंबुन् - वर्तमान पत्र
 शिंबुन्नो इचि - [¼]
 एक चतुर्थांश

शिमा - बेट
 शिमास् - करतो
 शिते कुदा - विनंतीचा होकार
 शिरिमास् - कळते
 शित्ते कुदा - विनंतीचा होकार
 शिरोइ - गोरा, पांढरा
 शिहाइनिन् - मॅनेजर
 शुकान् - आठवडा

शुकुच्यो -- खर्च [राहणेचा]
 शुजिन् - मालक; नवरा [स्वतःचा]
 शुन्यु - जमा; उत्पन्न
 शुरुइ - तन्हा; जात
 शोकुजि - अन्न; भोजन
 शोकुहि - खर्च [खाणेपिणेचा]
 शोक्को - मजूर
 शोगा - आले
 शोजिकिना - प्रामाणीक
 शोनिन् - व्यापारी
 शोबाइ - धंदा

स

साइन्यु - उत्पन्न
 साकाना - मासळी
 साकुवान् - कालरात्रीं
 सागारिमास् - किंमत खाली--
 जाते आहे
 सागात्ते कुदा - विनंतीचा होकार
 साजि - चमचा
 साजि इप्पाइ - चमचाभर
 सातो - साखर
 सान् - तीन
 सान्तो - तिसरा वर्ग
 सान्गात्सु -- मार्च
 साबोन् - सावण

सामुइ - थंडी
 सायोदे गोझाइमास् - होय
 सारा - बशी
 सारु -- माकड
 सावारिमास् - स्पर्श करतो
 सावात्ते कुदा - विनंतीचा
 होकार
 साशिहिकि - शिल्लक [रकमेची]
 सुइएइ - पोहणे
 सुइतोरिगामि - ब्लॉटिंग पेपर
 सुइयोबि - बुधवार
 सुकिमास् - आवडते
 सुइते कुदा -- विनंतीचा होकार
 सुझुमे - चिमणी
 सुन् - इंच
 सुनपोओ तोरिमास् - माप
 घेतो
 सुन्पो ओतोत्ते कुदा -
 विनंतीचा होकार
 सुमो ओतोरिमास् - कुस्ती
 करतो
 सुमो ओतोत्ते कुदा - विनंतीचा
 होकार
 सेइफु - सरकार
 सेइतो - विद्यार्थी
 सेंगेत्सु - गेलामहिना
 सेन् - हजार
 सेन्शु - गेलेला आठवडा

सेन् मान् - कोटी
 सेन्सेइ - शिक्षक
 सेन्ताकुया - परीट
 सेन्सो - लढाई
 सेत्सुबि - सोय
 सेम्बाइ - मोनापोली
 सेरिउरि - लिलाव
 सेवा - मदत; नोकरी
 सो - असे
 सोकोनि - तेथें
 सोजिशिमास् - स्वच्छ करतो
 सोजिशिते कुदा - विनंतीचा
 होकार
 सोतो - बाहेर [Out]
 सोदासुइ - सोडावॉटर
 सोनो - त्या; तो
 सोबा - भाव
 सोरेकरा - त्यानंतर
 स्कोशि - कांहींसा थोडा
 त्सुयाकु } दुभाष्या
 त्सुबेन् }
 ह
 हा - दांत
 हाइ - माशी
 हाकारिमास् - वजन करतो
 हाकात्ते कुदा -- विनंतीचा
 होकार.

हाकु)

खिशांतील जपानी दुभाष्या

(ह्याकु

हाकुरान्काइ -- प्रदर्शन
हाको - पेटी
हाकोविमास् - वाहून नेतो
हाकोन्दे कुदा - विनंतीचा
होकार
हाचि - आठ
हाचिगात्सु -- आगस्ट
हाजिमेमास् - सुरु करतो
हाजिमेते कुदा -- विनंतीचा
होकार
हान्कुत्सु - जोडा [Short
Boot]
हान्केचि - हातरुमाल
हान्जिकान् - आर्धा तास
हान्ताइनो - विरुद्ध
हाना - नाक, फुले
हानाशिमास् - बोलतो
हानाशिते कुदा - विनंतीचा
होकार
हामबुन् - अर्धा [३]
हायाकु - लवकर
हायाशि - जंगली लाकूड
हारा -- पोट
हाराकेरि --पोट फाड,
आत्महत्या
हारि - सुई
हारु - वसंत ऋतु
हाशिरिमास् - पळतो

हाशित्ते कुदा - विनंतीचा
होकार
हि -- विस्तव
हिकिझान् - वजावाकी
हिकुइ - बुटका
हिगाशि -- पूर्व [दिशा]
हिगे - दाढी, मिशा
हितो - मनुष्य
हिदारि - डावा
हिमाशिनो अवुरा - एरंडीचे
तेल
हिमो - फीत [Ribbon]
हियो -- खर्च
हिराकिदो -- दरवाजा
हिरु -- दुपार
हिरुगोहान् -- दुपारचें जेवण
हिरोइ - रुंद
हेन्जि - उत्तर [Answer]
हेबि -- साप
हेया - खोली [Room]
होकानो -- दुसरा
होकोनिन् - उमेदवार; चाकर
होतेरु -- हॉटेल
होन् - पुस्तक
होन्तो - खरें
होरित्स - कायदा
ह्याकु - शंभर
ह्याकुमान् -- दहा लक्ष

समाप्त.

आजकालची औद्योगिक परिस्थिती.

आमची सुवर्ण भूमी.

आर्यावर्ताचा मुख्य धंदा शेती हा असून त्यावर शेंकडा ऐशी लोकांचा उदर निर्वाह चालतो.

आमची आर्य संस्कृती सर्वोत्कृष्ट असल्यामुळे “ साधी राहणी व उच्च विचार सरणी ” या तत्वाकडे आमचे लोकांच्या मनाचा कल स्वभावतः आहे. चैनीचे पदार्थ वापरांत घ्यावयाचे नाहीत, गरजा शक्य तों कमी करावयाच्या इतकेच नव्हे तर शक्य तों टाळावयाच्याच अशी त्यागी वृत्ती आमचे लोकांना फार आवडते.

प्राचीनकाळीं आर्य लोक कलाकौशल्यांत सर्वांत सरस असल्यामुळे आम्हीं केलेल्या कलाकुसरच्या जिनसा परदेशीं जाऊन खपत असत व त्यांचा मोठा व्यापार चाले.

डाक्याच्या मलमलीची तर वाहवा युरोप खंडांत फार मोठी होती. तिकडील राजघराण्यांतील संभावित स्त्रिया या मलमलीचीं वस्त्रे मोठ्या हौसेने परिधान करीत. इकडे तयार झालेल्या वस्तूंचा

परदेशी वस्तूचा धुमाकूळ

पुरवठा सर्व जगाला होत असे. जग हिंदुस्थानचे ग्राहक होते व हिंदुस्थान माल निर्माण करीत असे. त्यामुळे जगांतील सोन्याचा ओघ इकडे वळला व सुवर्ण भुमी हे नामाभिधान या देशास प्राप्त झाले.

असला भरभराटीचा काळ बदलून व तिकडे जाणाऱ्या वस्तू बंद होऊन उलट परदेशी वस्तू हिंदुस्थानांत येऊं लागल्या, व त्यांनी सर्व पेठा आक्रमण केल्या. ही व्यापारी क्रांती पेशवाई गेल्यानंतर पुढच्या पावशतकांत घडून आली.

नुकती परवाची म्हणजे विसावे शतका प्रारंभीची गोष्ट घ्या, मुंबईचे गिरण्यांतील सूत चीन, जपान, व आशिया खंडांतील मुसलमानीं राष्ट्रांत जाऊन खपत असे. पण आजची स्थिती पाहिल्यास उलट चीन व जपान या देशांतून सूत इकडे मोठ्या प्रमाणावर येऊन खपू लागले आहे. हे सूत स्वस्त व सफाईदार असल्यामुळे ते तिकडे तिकडे खपू लागून आमचे हिंदूस्थाना बाहेरचे ग्राहक त्यामुळे तर गेलेच, पण उलट हिंदुस्थानांतील ग्राहक तरी या गिरण्यांचे ताब्यांत राहून या गिरण्या जगतात कीं मरतात अशी मोठी चिंताजनक स्थिती प्राप्त झाली आहे.

परदेशी वस्तूचा धुमाकूळ

साध्या राहणीचे तत्व लयाला जाऊन लोक पोषाखी व व्यसनी बनल्याने तिकडेचे चैनीचे पदार्थ फार मोठ्या प्रमाणांत येऊन खपू

आजकालची आद्यौगिक परिस्थिती

लागलें. यामुळें साहजिकच इकडचा पैसा परदेशी जाऊं लागला व परदेशाचा पैसा या देशांत येण्याचा मार्ग खुंटला, असा प्रघात अनेकानेक वर्षे चालूं असल्यानें सर्व देश दरिद्रावस्थेप्रत जाऊन पोचला आहे. आमच्या आपत्तीचें कारण दारिद्र्य हेंच असल्यानें तें दूर कसें करावें, आपली आर्थिक परिस्थिती कशी सुधारावी, आपणास बाहेरचें ग्राहक आज घेतां आले नाहीं, तरी आपले घरचें ग्राहक आपण कसें सांभाळावें, आपण ज्या परदेशीं वस्तू वापरतो त्या आपले येथें बनून इथला पैसा येथेंच कसा राहावाहा, विचार सर्वांनीं करण्याची आज पाळी आली आहे. या आपत्तींतून बाहेर पडण्यास आमचे मते सध्यः फलदाई असा एकच एक उपाय म्हणजे आपणास लागणाऱ्या वस्तू निर्माण करण्याचे कारखाने येथें उभे करणें हा होय.

देशांत राजकीय चळवळ आज अनेक वर्षे चालू आहे; तिला यश केव्हां येईल ते येवो. ती गोष्ट फार लांबची असून नक्की अमुक दिवसांनीं अगर वर्षांनीं ती साध्य होईल हे सांगता येत नाहीं. स्वदेशी कारखान्यामुळें मात्र एक वारभर कपडा येथें बनला कीं, तिकडचा एक वार कपडा इकडे येणेचा थांबलाच असे होते. असल्या कारखान्यांत काम करणारे शेतकरी असणार त्यांनाहि दुय्यम धंदा दिल्या सारखे होते, व कारखाने कसे चालवावे याचें कौशल्य कारखानदारांचें आंगीं येऊन आत्मविश्वास वाढतो, असे अनेक सद्गुण असलेली, शीघ्र फलदाई, आमची आर्थिक परिस्थिती सुधारणारी अशी हेमगर्भाची मात्रा म्हणजे “ देशी कारखाने ” ही होय. या साध्या साध्या लोक-

कै. लोकमान्यांची कर्तबगारी

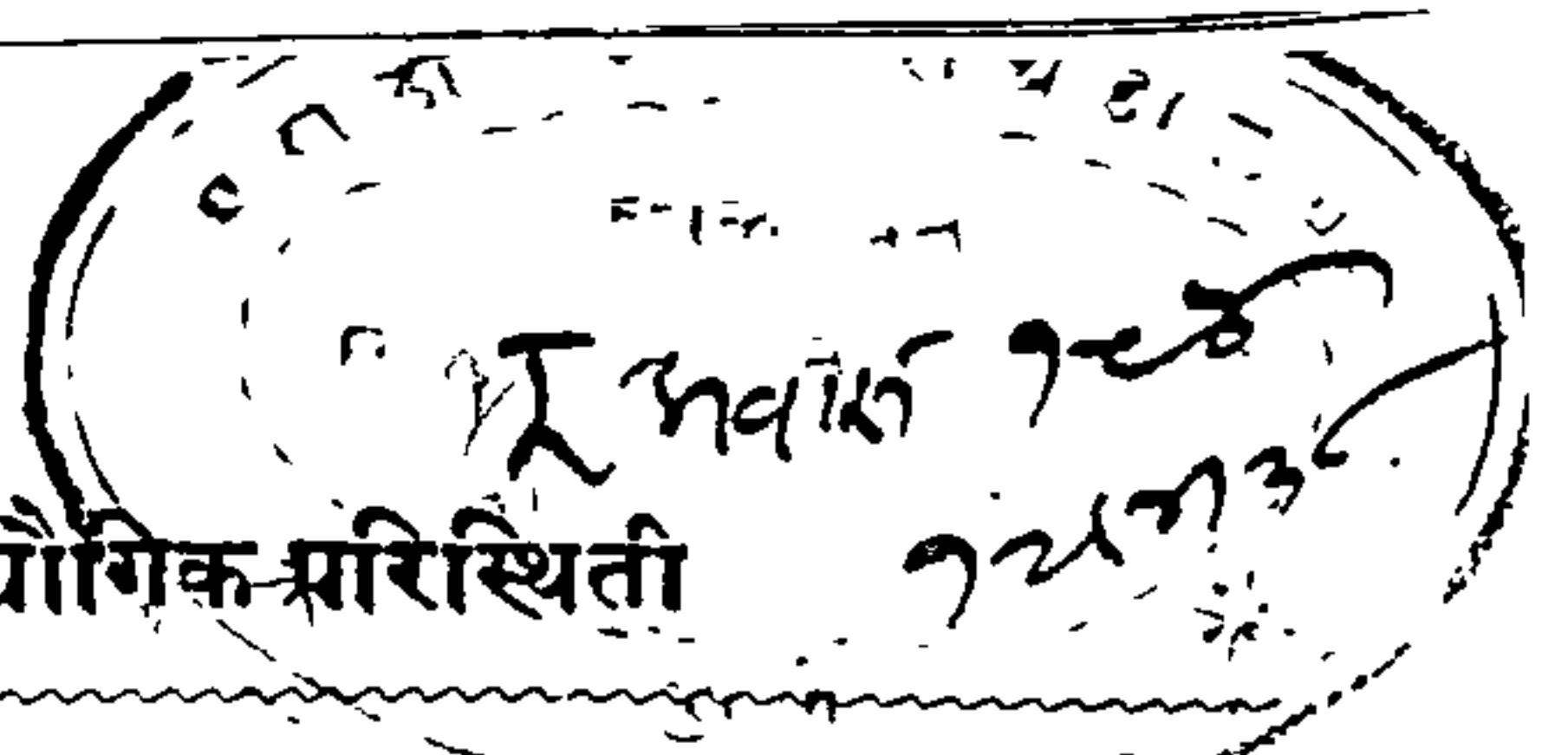
मान्य व राजमान्य मार्गाकडे सुशिक्षितांचे जितके लक्ष जावयास पाहिजे होते तितके ते गेलेले दिसत नाही. सध्या बाजारांत परदेशी वस्तूंनी एवढा मोठा धुमाकूळ मांडला आहे, व इकडील पैसा परदेशी नेण्याचा इतका सपाटा चालविला आहे की, याकडे लक्ष जर वेळींच पुरविले नाही. तर उत्तरोत्तर परिस्थिती फार विकट होत जाणार आहे.

कै. लोकमान्यांची कर्तबगारी

खरे पाहिल्यास पुढचे धोरण ठेऊन या पूर्वीच या विषयाकडे आम्ही आमचे लक्ष वळवावयास हवे होते तसे प्रयत्न व्हावे, देशी धंदे निघावे यासाठी कै. लोकमान्य टिळक यांनी देशातील तरुणांना उपदेश करून जागृती निर्माण केली, पण सुशिक्षितांचे लक्ष वळावे तेव्हादे या विषयाकडे वळले नाही म्हणून त्यांनी पैसाफंड जमवून स्वतः काचेचा कारखाना उभा करून तो यशस्वी करून दाखविला. या यशामुळे देशांत शेंकडा कारखाने निघाले, काच याच देशांत व येथील कच्चा मालापासून बनविता येते हे सिद्ध झाले व परदेशी काच सामानास बराचसा आळा बसला.

काचकारखान्यामुळे उद्योगाचे क्षेत्रांत, गितारहस्य लिहून धर्माचे क्षेत्रांत, देशांत जागृती केल्याने राजकारणाचे क्षेत्रांत अशा नानाविध बाबतींत लोकमान्यांनी सर्वांगीण जागृती केली या बद्दल त्या महात्म्याचे कौतुक करावे तेवढे थोडेच आहे. (मी जो धंद्यात प्रथम शिरलो त्याला दुजोरा लोकमान्यांचेच उपदेशाने मिळाला होता.) त्या

आजकालची औद्योगिक परिस्थिती

त्यावेळीं सुशिक्षितांचें लक्ष उच्च शिक्षण घेऊन सरकारी नोकरी मिळविण्याकडे असल्यानें उद्योग धंद्याचे उपदेशाकडे कोणी फारसें लक्ष दिलें नाहीं. सरकारी नोकरीच्या मोहाचे मार्ग छोटासा इतिहास आहे, तो असा:—

इंग्रजी आमदानी.

इंग्रजी राजवटीस प्रारंभ झाल्यापासून प्रथमचे काळांत सुशिक्षितांना सरकारी नोकऱ्या भराभर मिळत. नुसते इंग्रजी दहा आंकडे लिहितां उच्चारतां आले कीं, बढती मिळावयाचीच. एकदोन पुस्तकें वाचतां आली कीं, नोकरीस ओढून न्यावयाचें. त्यावेळीं मॅट्रिक पास झालेला हाच मोठा विद्वान व मामलत देणेस योग्य ठरत असे.

तीच आतांची स्थिती पहावी तर गव्हर्मेण्टच्या जरूरीपेक्षां कितीतरी अनेक पटीनें अधिक मोठमोठ्या पदव्या मिळविलेले लोक नोकरी नसल्यामुळें जागोजागीं पडून आहेत. नोकरी नाहीं म्हणून बेकार आहेत.

इंग्लिश आमदानीचे प्रारंभी

गव्हर्मेण्टला गरज होती म्हणून त्यावेळीं हातारशीं असलेला कसलाही मोडका तोडका शिकलेला इसम त्यांनीं मान्य करून नोकरीस ठेवला.

टाकाऊ शिक्षण

सांप्रतचे शिक्षण देणाऱ्या शाळा म्हणजे नोकर पैदा करणारे कारखाने होत. पण त्यासच “ वाघिणीचे दूध ” असे मोहक नांव देऊन व भ्रामक कल्पना करून घेऊन देशातील तरुणांचा प्रचंड लोट या शिक्षण पद्धतीकडे वळला. त्यामुळे त्यांच्या वयाची अनेक अमोलिक वर्षे व द्रव्य खर्च होऊन त्यांना बेकारीची झळ लागल्यामुळे “ वाघिणीचे दुधातील ” वैयर्थ समजावयास लागले आहे; व ते पश्चात्तापांत पडले आहेत. त्यावेळीं राजकर्त्यांना शिकलेल्या तरुणांची जरूर होती. तशी जरूर आतां मुळींच राहिली नाही; त्यामुळे इंग्रजी शिक्षणांत “ वाघिणीचे दूध ” नसून राजकर्त्यांच्या गरजेमध्ये ते होते असे समजून चुकले आहे, ही इष्टापत्तीच म्हणावयास हरकत नाही.

टाकाऊ शिक्षण.

ज्या शिक्षणांत विद्या, शरीर सामर्थ्याची जाणीव व व्यवहार-ज्ञान, चालीरीती यांचे प्रमाण शेंकडा १० टक्केही नसते, ज्यांत जन्मांत व व्यवहारांत कधीही उपयोगी न पडणाऱ्या विषयांची खोगिरभगती असून त्या भाराखालीं विद्यार्थी चिरडला जातात, कष्टाळूपणा, आत्मविश्वास, व निर्भयवृत्ति या गुणांना ज्या शिक्षणांत थारा ही मिळत नाही, विद्यार्थी तरुण असतांना ज्यास प्रसंगीं भात पिठले करून व वाढप करून वेळ मारून नेता येत नाही, व आपले माता पितरांचे उपयोगी पडतां येत नाही, विवाहित झाल्यावर स्वतःचे

आजकालची औद्योगिक परिस्थिती

मुला माणसांचें उपयोगी बेकार असल्यामुळें पडतां येत नाहीं, अशक्तं दुर्जनं असल्यानें धका धकीचे मामल्यांत जो माघार घेतो, असे विद्यार्थी ज्यांत तयार होतात, असल्या शिक्षणास काय नांव द्यावें हेंच आम्हांस समजत नाहीं. या शिक्षणाचें वर्णन कै. गुरु आण्णासाहेब विजापूरकर यांनीं फार °मार्मिक रितीनें व यथार्थ केले आहे.

जियें निर्मिले कष्टकारी हमाल ।
तया बोलती शिक्षणाची कमाल ॥
परिक्षा तरी काय देतीं घबाडे ? ।
नव्हे राहिली देहमात्रें चिपाडे ! ॥

“ तें म्हणत, जी विद्या द्रव्य दायिनी नाहीं, व मोक्ष दायिनीही नाहीं, अशास विद्या हें तरी नांव लोक कां देतात हेंच मला समजत नाहीं. व ज्या शिक्षणांत ब्रम्हचर्याची महती, स्वभाषा, स्वधर्म व चालिरिती वगैरेचा समावेश नाहीं, त्या शिक्षणाचा देशास, काय उपयोग ? ” हातापायास अशक्तता आणणारे व वाचाळपणा वाढविणारे हे शिक्षण आहे.

या गोष्टीं त्यावेळेस ते कंठरवानें ३० वर्षांपूर्वी सांगत होते पण त्यावेळीं त्यांचा उपदेश लोकांना पटला नाहीं.

वरील सर्व अवगूण या शिक्षणांत असूनही हें शिक्षण महागाडचें आहे. इंग्रजाचें राज्य [१२५ सवारां] वर्षे येथें असून

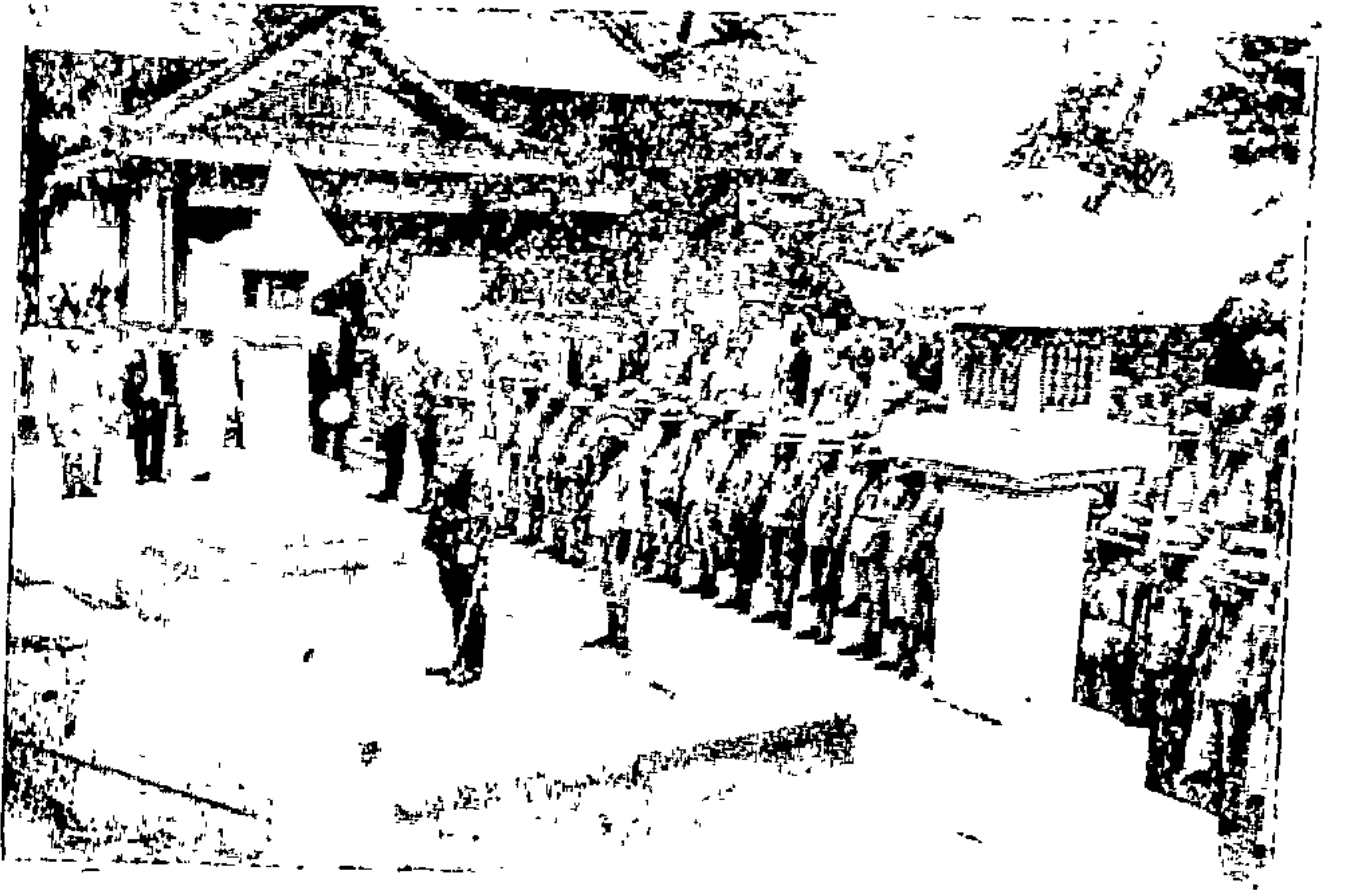
उपयुक्त शिक्षण

साक्षरतेचें प्रमाण शेंकडा दहाचें वर जाऊं नये गोरगरीबांनां हें शिक्षण परवडूं नये यावरून हें शिक्षण जसें टाकाऊं तसेच अत्यंत महाग आहे असें सिद्ध होत नाहीं काय !

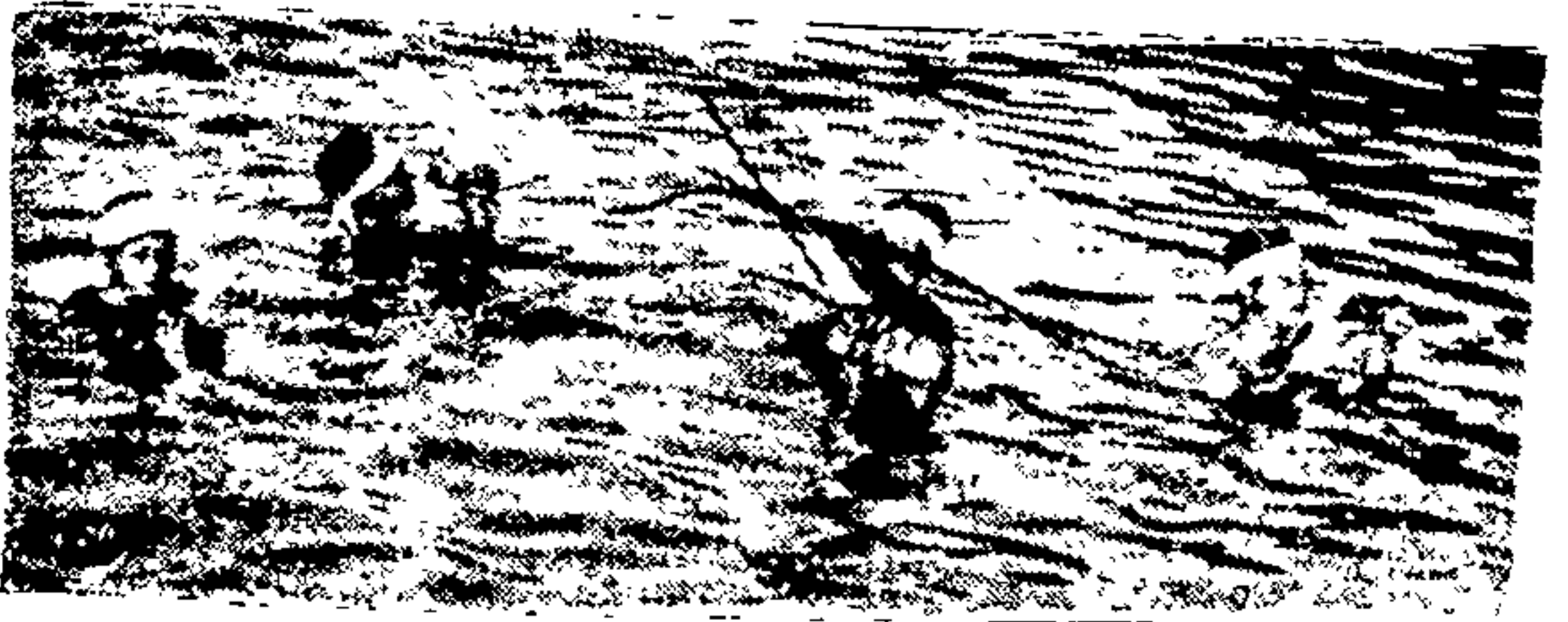
उपयुक्त शिक्षण.

हें शिक्षण टाकाऊं व महागाईचें आहे, असें सिद्ध झाल्यावर मग विद्यार्थ्यांना शिक्षण तरी कोणतें पध्दतीचें द्यावें असा प्रश्न साहाजिकच उत्पन्न होतो. यास उत्तर देणें अगदीं सोपें असून गोरगरीबांना उपयोगी पडणारें, बेकारी कधींही ज्यांत निर्माण होणार नाहीं, शिक्षित तऱ्हांस वाटेल त्या कामीं उपयुक्त करणारी अशी एकच एक पद्धत ह्मणजे मिशनरी लोकांनीं हिंदुस्थानांत अमलांत आणलेली शिक्षण पद्धती होय. (ज्यांना पंडीत होऊन ग्रंथ लिहावयाचे असतील, ज्यांच्या जवळ श्रीमंती नांदत असेल, त्यांनीं खुशाल सांप्रतचें शिक्षण द्यावें; पण इतरे जनांचें शिक्षण असें असावें)

प्रथम मातृभाषेचें शिक्षण ४।५ इयत्तापर्यंत द्यावयाचें तें देतांना पहिले तासांत खेळावयाचें दुसरा तास अभ्यास तिसरा तास खेळ चवथा तास अभ्यास या प्रमाणें एका तासा आड खेळ व अभ्यास झाल्यानें वर्गांत मुलांचे लक्ष खेळाकडे नसून अभ्यासाकडे असतें; त्यामुळे अभ्यासही चांगला होतो व रोज चार पांच तास

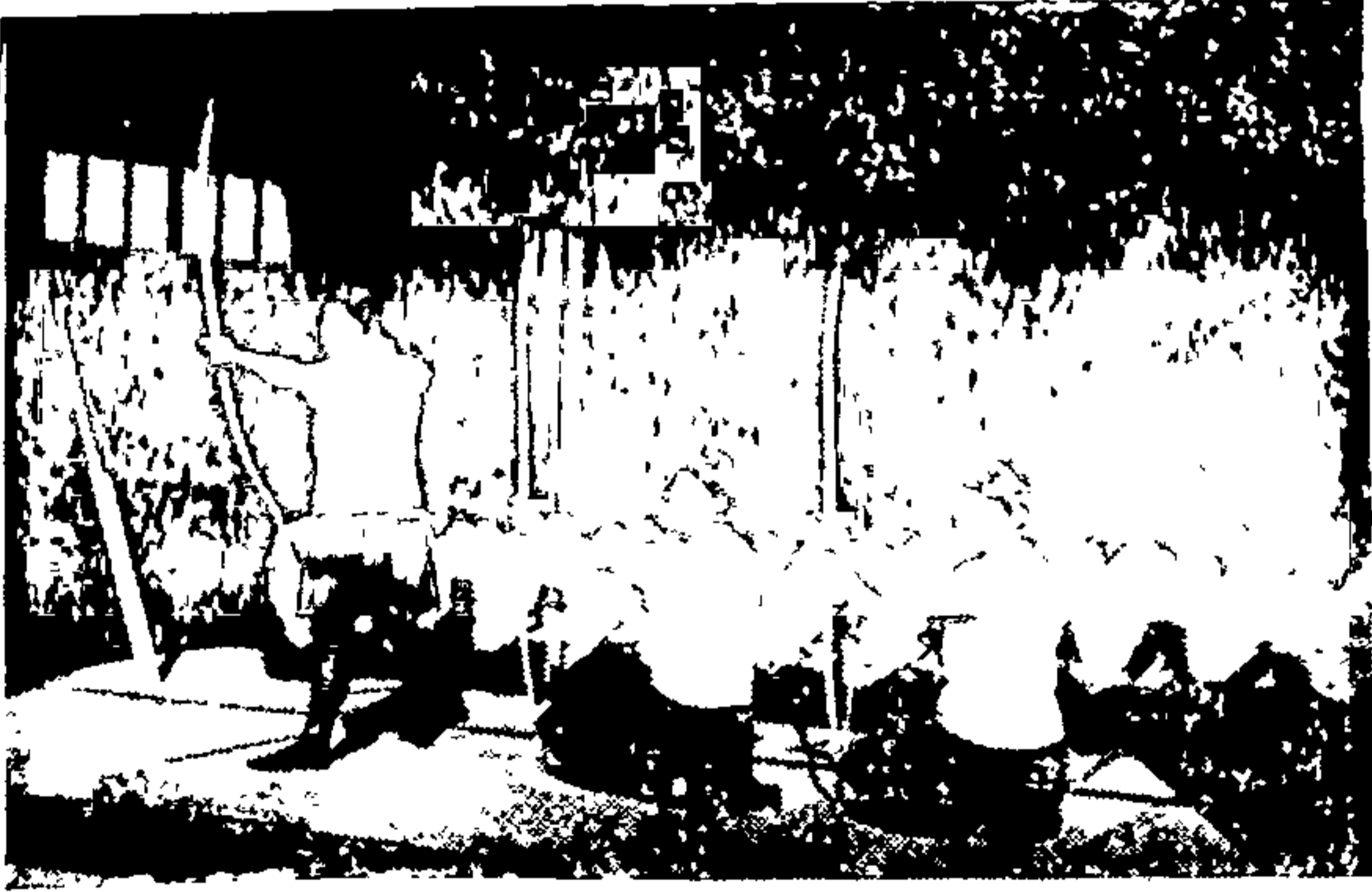
विद्यार्थी आपल्या मृतवीरांना प्रणाम
करित आहेत.

पोहतांना चित्रे काढणे, फोटो घेणे, नेम मारणे
वगैरे कामे जपानी तरुण करितात. नुसत्या
साध्या पोहण्याला तिकडे मान नाही.

बंदुकीने नम मारण्याचें शिक्षण घेणाऱ्या मुली.

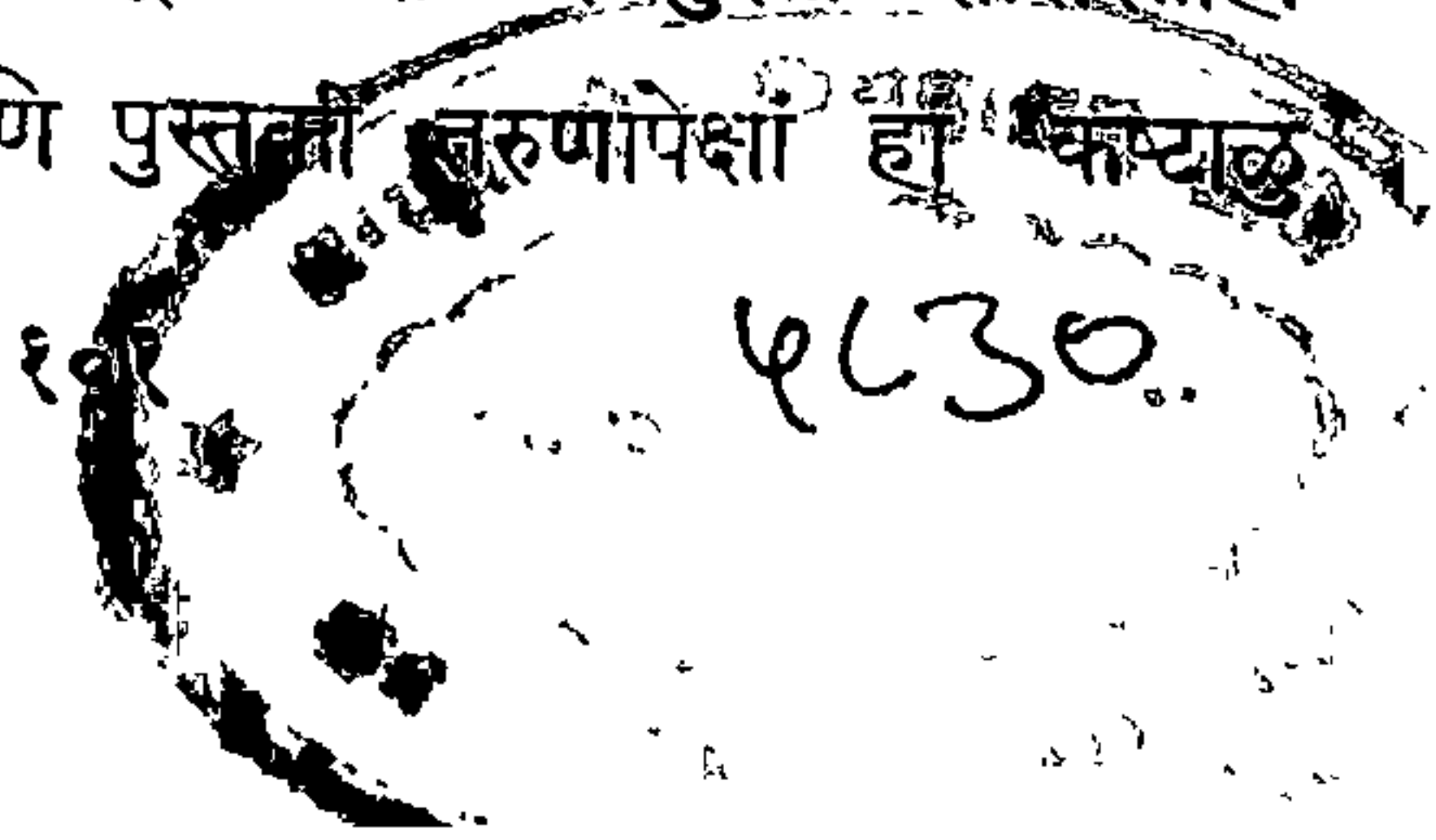

धनुर्विद्येचें शिक्षण घेणाऱ्या मुली.

आजकालची औद्योगिक परिस्थिती

खेळल्यानें मुलाचें शरीरसामर्थ्य, चपळी व कष्टाळूपणा अत्यंत वाढतो. जपानांतील शिक्षण पद्धती असलीच आहे. हें शिक्षण देतांना विद्यार्थ्यांचे नैसर्गिक आवडीची पारख शिक्षकानें करावयाची असतें. हें शिक्षण शाळेंत घेत असतांना, घरी आईबापांनाहि मुलांस कपडे लत्ते नीट ठेवणें पुस्तके वगैरे नीट ठेवणें, व त्याचप्रमाणें खेळण्याचे पदार्थ चेंडू गोठ्या, पत्ते वगैरे वस्तू कार्य होतांच जागचे जागीं नेटके ठेवणें, स्वच्छता ठेवणें, मुलगा बोलतांना आच्या वच्या न बोलावा, जेवतांना नेटके जेवावें वगैरे वगैरे गोष्टी आईबापांनींच त्यास शिकविल्या पाहिजेत व तसे नेटके वर्तन माता पितरांचे असलें ह्मणजे मुलगा तें उचलतो. असल्या शिक्षणाची योग्यता फार मोठी आहे.

मुलगा सुमारे बारा वर्षांचा होऊन कार्य प्रवण झाला कीं, त्याचें आवडीचें काम मग तें शेतकी, विणकाम, सुतारकाम, घिसाडकाम वगैरे कोणतेही काम असो त्या कामांत सकाळचें तीन तास व संध्याकाळचें तीन तास घालविल्यावर मग मध्यंतरी एक किंवा दोन तास डॉइंग अगर इंग्रजी भाषा वर्गांत बसवून शिकवा-वयाची या पद्धतीनें शिक्षण घेणारीं मुलें रोज सहा तास कष्टाचें काम करीत असल्यानें कष्टाळु, पोट भरण्याच्या कोणत्या तरी एका धंद्यांत प्रवीण व निर्भय वृत्तीची वनून त्यांस गरजेपुरती साक्षरताही प्राप्त हातें. नुसत्या पोषाखी आणि पुस्तकी सुरुणापेक्षां ही कष्टाळु

कारखानदार व दुकानदार व्यापारी

व निर्भय वृत्तीचा तरुण स्वतःचे कुटुंबाचा त्याचप्रमाणे समाजाच्या जास्त उपयोगी पडतो व तो तसा पडावा यांत काय नवल ? असले शिक्षण द्रव्यहि देते व विद्यार्थी यास उपयोगी बनविते.

हे शिक्षण गरिबांचे आवाक्यांत असल्यामुळे साक्षरतेचे प्रमाण शे. नव्याणव होणेस उशीर लागणार नाही. व तसे प्रमाण गांठल्याविना राष्ट्र उदयास येत नाही.

कारखानदार व दुकानदार व्यापारी.

सुशिक्षितांचा एक भाग नोकरांत गुंतला असून सुशिक्षितांचा दुसरा भाग म्हणजे दुकानदार व कारखानदार वगैरे लोकांचा होय. यापैकीं जे दुकानदार आहेत यांचे लक्ष सड्याकडेच विशेष असते. आपापल्या दुकानाकडे अगर कारखान्याकडे जेवढे असावयास पाहिजे तेवढे नसते.

दुकानी आलेले ग्राहकाशीं कसे बोलावे, गोडवेपणा कसा वाढवावा, ग्राहकांना स्वस्त माल देऊन ग्राहक कसे वाढवावे याकडे लक्ष नसून, कापूस, शेंगदाणा, हळद, सोने, चांदी या जिनसावर सारखे सडे चालू असतात.

कारखानदारांचा विचार केल्यास परदेशी माल इकडे जो येतो

यापैकीं कोणत्या कापडांत किती कोस आहे हे पाहून तसले कापड

आजकालची श्रौद्योगिक परिस्थिती

येथे तयार करण्याची धडपड करणारे कारखानदार फार क्वचित् असतात. गिरणींत जे नोकर प्रत्यक्ष यंत्रावर कामे करतात त्यांच्यांत कर्तव्य जागृती निर्माण करणे, उपदेश करून व्यसनापासून सोडविणे, आपल्या कारखान्याच्या अभ्युदयापलीकडे इतर बाबीकडे लोभाने न पाहणे असले कारखानदार अगर मॅनेजर येथल्या युरोपियनांच्या गिरण्यांत प्राप्त व्हावे व आमचे हिंदी कारखान्यांत ते प्राप्त होऊं नयेत हा दोष कोणाचा ? थोडक्यांत आटोपावयाचे झाल्यास असे म्हणावे लागते कीं, आमच्या कारखानदारांचे लक्ष कारखान्यांत नसून ते सध्याकडे असते व त्यामुळे कित्येक गिरणी मालकांना आपल्या गिरण्या रसातळाला घालविल्या आहेत.

कारखानदार व्यापारी व दुकानदार यांचे लक्ष सुशिक्षणाकडे व राष्ट्रीयत्वाकडे नसून पैसा कसा कमवावा या एकाच गोष्टीकडे असते. उलट शिक्षित लोक जे आहेत ते व्यवहारांत मार्ग असल्याने, त्यांना पैसा कसा कमवावा हे समजत नाहीं, त्यामुळे त्यांचे आंगी असलेली साक्षरता, विनय व राष्ट्रीयवृत्ती यांना शोभा येत नाहीं.

साक्षरता, विनय, राष्ट्रीयवृत्ती, कष्टालुपणा व पैसा कमावण्याचे व्यापारी ज्ञान या सर्वांचा मिलाफ झाल्याशिवाय देशाची उन्नति कधीहि होणार नाही. हे साधण्यासाठी नोकरीचे ध्येय डोळ्यापुढून एकीकडे करूनच शिक्षण घेतले पाहिजे.

व्यापाराची महती.

व्यापाराची महती.

व्यापाराचा बाऊ वाटून नोकरीचा मोह जो सर्व शिक्षितांना पडला याची कारणे बरीच असावीत एकतर नोकरीत फारशी काळजी नसते, चुकारपणा करण्यासही वाव असतो व पगाराची निश्चिर्ता असते बढतीसाठी विशेष कांहीं करावे लागत नसून अमुक वर्षांनी अमुक बढती ठरलेली.

व्यापारांत चुकारपणा करण्यास वाव नाही. बरे, चुकारपणा केला फसवेगिरी केली तर व्यापार म्हणतो “ यांत कोणाचे काय वा गेलें ज्याचे त्यानेच अनाहित केले ” व्यापारांत फसवेगिरी केल्यास आपण स्वतःसच फसवावे व स्वतःच फसावे, असे असल्याने व्यापारांत आपल्या कष्टाची कसोटी पूर्णत्वाने दाखवावी लागते त्याविना व्यापारांत यश मिळणे कठीण असते.

उमेदवारी.

व्यापारांत यश मिळविण्याठी सुशिक्षित तरुणाने उमेदवारी करण्यास कधीहि लाजू नये, उमेदवारीचे महत्व फार मोठे आहे. उमेदवारी न करतां व्यापारांत पडणे अगर दुकान थाटण्यास प्रारंभ करणे म्हणजे भुसभुशीत जमिनीवर पाया न घालता उंच इमारत बांधण्याचा यत्न करण्यासारखे घातक आहे. शिकलेल्या तरुणांना “ मी उच्च शिक्षण घेतलेला आहे, तेव्हां उमेदवारी करण्यास एकादे

आजकालची औद्योगिक परिस्थिती

वाणगटाचे हाताखालीं अगर एकाद्या तीन शेंड्याचे हाताखालीं मी काय म्हणून जावें ” असा पोकळ भ्रम होणेचा फार संभव असतो, व्यापारांत यश संपादिलेल्या मारवाड्यास “ तीन शेंड्या ” म्हणणें अगर एकादे वाणसौद्याचे दुकानदारास “ तागडी तुकाप्पा ” म्हणणें म्हणजे त्यानें मिळविलेल्या व त्याचेपार्शीं असलेल्या व्यापारी अनुभवाबद्दल व व्यापारी ज्ञानाबद्दल “ आपण पूर्ण अज्ञानी आहों ” असा कबुली जबाब देणें होय. शाळेंत मिळालेल्या शिक्षणाची घमेंड अगर विद्येचा दंभ हा व्यापाराचे कामांत उपयोगी नसून उलट फार घातक असतो.

एकाद्या सुशिक्षित तरुणापार्शीं वडिलाजित पैसा असला तर त्याला “ उमेदवारीची काय जरूर ” असें वाटतें. दुकान थाटावयाचें म्हणजे मुंबईसारख्या मोठ्या गांवीं जाऊन पैसा देऊन माल खरेदी करावयाचा, व गांवीं आणून तो किफायतीनें विकावयाचा. येईल ती जमा, जाईल तो खर्च व राहील तो नफा ! असल्या भ्रमावर कित्येकांनीं आपल्या द्रव्याचा नाश करून घेतला आहे. विद्येचा दंभ जसा व्यापारांत उपयोगी पडत नाही तशीच श्रीमंतीची घमेंडहि विलकूल उपयोगी पडत नसून उलट ती घातक आहे. कारखानदारी करा अगर दुकानदारी करा ती थाटण्याचे पूर्वी उमेदवारी केलीच पाहिजे.

उमेदवारीमुळें खरेदी कशी कशी व कोठें करावी, ग्राहक पटवितांना कसें मधुर बोलावें, मनांत आदर, सुहात्य वदन कसें ठेवावें,

कारखानदारीची महती

गोडवेपणा कसा टिकवावा व ही सलगी करितांना आपला हेतू संभाळण्याची दक्षता कशी ठेवावी, पत्र व्यवहार हिशेब ठिसेब कसे असावेत वगैरे वगैरे अगणित व प्रत्यक्ष माहिती उमेदवारीविना मिळणे शक्यच नसते. उमेदवारींत दुसऱ्याचे पैशावर आपणास मोफतचा अनुभव मिळतो. व्यापारांत प्रारंभीं अत्यावश्यक असणारी ही उमेदवारी करण्यास कोणत्याहि तरुणानें कचरूं नये व ती करितांना झाडलोट करणें, दिवे स्वच्छ करणें, बोजा वाहणें असलीं हलकीं वाटणारीं कामें फार हौसेनें करावीत. गुरुकडे गेल्यावर प्रथम असे सांगावे कीं, आपण जें ज्ञान देणार त्याचा मोबदला कष्टाचे रूपानें प्रथम माझेकडून घ्या व तो पुरा घेतल्यावर मगच मला ज्ञान द्या. मी हलकें भारी वाटेल तें काम करण्यास तयार आहे, असें बोलावें व वृत्तीहि तशीच ठेवावी. अशा वृत्तीच्या तरुणास यश माळ घालतैच. हीं कामें करण्यासाठीं शरीर तजेलदार, वाटेल तें काम करण्यास तयार हवें. मनांत पुष्कळ धेत आहे पण शरीर कमजोर आहे असें झाल्यास आपणाकडून कोणतेंहि व कसलेंच काम होणार नाहीं, तेव्हां शरीर उत्तम ठेवण्यास आहार सात्विक व कसदार पाहिजे. गहूं, हरभरा, जेंधळा, उडीद, फळें, दूध दुभतें, हा सात्विक आहार समजावा.

कारखानदारीची महती

व्यापाराचें महत्व या जगांत फार मोठें आहे. सर्व राष्ट्रे एका व्यापाराकरितांच धडमड करीत आहेत. व्यापारी परंपरा फार मोठी असून ती दीर्घ काल टिकणारी आहे. विद्वान माणसांच्या मुलांना

आजकालची औद्योगिक परिस्थिती

वापाची विद्वत्ता फारशी उपयोगी पडत नाही. त्यालाहि शाळेंत जाऊन श्रीगणेशापासूनच प्रारंभ करावा लागतो. पाडे घोकावे लागतात. सरकारी बडे नोकरांचे मुलांना वापाची रावसाहेबी मिळण्याचा संभव नसतो. पण तशी गोष्ट व्यापारी मुलाची नसते. व्यापाऱ्याचे मुलास त्याचे बापानें केलेले कष्ट, त्यानें जोडलेलें गिऱ्हाईक, त्यानें मिळवून ठेविलेला पैसा या सर्व गोष्टी उपयोगी पडतात. आणि याचमुळे स्वहितदक्ष असा व्यापारी वच्च वापाचे भांडवलाचे जोरावर जास्त कमाई करूं शकतो. अशी महती व्यापारी परंपरेची आहे. तेव्हां निदान यापुढें तरी सुशिक्षित तरुणांनीं ज्यास शक्य असेल त्यानें तरी व्यापारांत जरूर पडावें, कारखाने उभारावे, देशी वस्तू निर्माण करून आपल्या गरजेच्या वस्तूसाठीं जो पैसा आपण परदेशीं पाठवितो तो तरी आज वाचवावा. या करण्यांतच व्यक्तचिं, देशाचें व समाजाचें हित आहे.

जपान या गेल्या अवध्या पन्नास वर्षांत पुढें आला, तो याच मार्गाचें अवलंबन करून आला. सन १९१४ सालीं जपानची स्थिती आजची हिंदुस्थानची आहे तशीच होती. पण या गेल्या अल्पकाळांत योग्य तोच मार्ग धरिल्यानें त्यांनीं व्यापाराचे क्षेत्रांत सर्व जगांत पहिला नंबर पटकावला आहे. आपलेकडे अद्यापि बटणें, निपे, टाचण्या, बायकांचे गळ्यांतील पोतीचे मणी असल्या क्षुल्लक वस्तू निर्माण करण्याचे कारखाने नसावेत ही किती

कोणती वस्तू हातीं घ्यावी

नामुष्कीची गोष्ट आहे. तेव्हां धनिकांनीं वँकेंत पैसे ठेऊन नुसते व्याजावर खूप न राहतां देशी वस्तू निर्माण करण्याचे कारखाने काढावेत. त्याचें ज्ञान संपादन करणें, त्या वस्तू बनविणाऱ्या यंत्रांची माहिती घेणें, तीं यंत्रें खरीदून येथें आणून त्यांतून देशी वस्तू बनवून परदेशी जाणाऱ्या पैशाचा ओघ थांबविणें हीच खरी देश-सेवा होय. हें साध्य करण्यास आपण आपला मोर्चा जपानकडे वळविला पाहिजे.

कोणती वस्तू हातीं घ्यावी

इंडियन कस्टम्स टारिफ या नांवाची यादी बुकसेलरकडे मिळते, त्यांत परदेशाहून ज्या वस्तू येतात त्यांची यादी असून त्यावर जकात सरकारनें काय ठेविली आहे तें पहावें. अर्थात ज्या वस्तूवर जकात ज्यास्त तीच वस्तू आपणास परवडण्याचा जास्त संभव ! तेव्हां अशा वस्तू, समाजातील गरज ध्यानांत घेऊन निर्माण करणें बरें. कांहीं कांहीं वस्तू अशा असतात कीं, त्यांची समाजास गरज नसते व त्यांची निर्माती देशांतच भरमसाट असल्यामुळें, स्थानिक स्पर्धा अधिक असते, असला माल निर्माण करण्याचें मनांत आणू नये. जो माल फार खपतो, ज्यास स्पर्धा आपल्या देशांत फारशी नाहीं, परदेशची स्पर्धा आहे, पण सरकारने त्यावर जकात पुष्कळ बसविली आहे, असला माल निर्माण करणेचें ठरवावें. म्हणजे कारखाना यशस्वी होईल, व परदेशी वस्तू आपल्या देशांत निर्माण करण्याचें पुण्य संपादतां येईल.

आजकालची औद्योगिक परिस्थिती

असल्या वस्तू निर्माण करितांना परदेशी जाऊन कारखाने पाहून पुरे ज्ञान संपादन करून व तेथली यंत्रे खरेदी करूनच या गोष्टी साधल्या पाहिजेत. व तसे करण्यास परदेश गमन केले पाहिजे. या कामास योग्य कोण त्याची मिमांसा पुढे केली आहे ती वाचण्याची तसदी घ्यावी.

कला-संपादन.

पृथ्वीच्या पाठीवर सांप्रतकाळीं जे जे देश उन्नतीच्या शिखरावर पोचले आहेत त्या देशांचा मूळचा इतिहास पाहून गेल्यास आपणांस असे आढळून येईल कीं, प्रथम त्या देशानें आपले होतकरू तरुण परदेशी कलासंपादनार्थ पाठविले. त्या तरुणांनीं आपापल्या कलेत पारंगतता मिळविल्यावर त्या कलेचा उपयोग आपले देशांत कारखानें काढून व माल निर्माण करूनच आपल्या देशांचा उद्धार केला आहे. प्रथम आपल्या देशाच्या गरजा भागविण्यास झटावयाचे नंतर आपल्या गरजा भागल्यावर त्या मालानें परदेशी पेठा भरून टाकून बाहेरच्या देशांतील द्रव्याचा ओघ आपले देशाकडे वळवावयाचा. देशाच्या अगर व्यक्तीच्या आकांक्षा तृप्त कराव्यात अशी इच्छा असल्यास द्रव्य हेंच एक सर्वांत मोठें साधन आहे. हें साधन हातीं आल्यावर मग नाना तऱ्हेच्या सुधारणा घडऊन आणतां येतात.

आनंदाची गोष्ट कीं, हिंदुस्थान देश सांप्रतकाळीं उन्नतीस चढत असून आपल्या लोकांचें लक्ष विद्या व कला संपादनार्थ परदेश

योग्य तरुण कोणता

गमनाकडे वळले आहे, परदेशीं जाऊन तेथील विद्या व कला आपल्या देशांत आणणे हीच खरी देशभक्ती होय. देशाटण केल्याने मनुष्याचे अंगी चातुर्य येते, त्याची दृष्टी फांकते, थोर होते, कूपमंडूकवृत्ती नाहीशी होते म्हणून ज्याना ज्याना शक्ती आहे, त्यांनी जरूर देश-पर्यटण करावे.

कला संपादन करण्याकरितां तरुणांना परदेशीं पाठवावे लागते हे तत्व जरी पटले, तरी तरुणाची पात्रापात्रता ओळखल्या शिवाय व कसून परीक्षा घेतल्या शिवाय धनिकांनीं आर्थिक मदत केल्यास ती वाया जाणेचा संभव फार आहे.

योग्य तरुण कोणता ?

तरुण नेहमीं आशावादी असतात त्यांना दूरदृष्टी जितकी असावयास हवी तितकी नसते. त्यांना अडचणींची कल्पना येत नाही. परदेशीं जाऊ इच्छिणारे बहुतेक तरुण महत्वाकांक्षी पण द्रव्याचे दृष्टीने गरीब अगर मध्यम स्थितीचेच असतात; त्यांना असे वाटते कीं, आपण परदेशीं गेलो तर आपल्या कर्तबगारीने हां हां म्हणतां आपण स्वावलंबी वनूं व उपजीविकेपुरते पैसे मिळऊन आपले इच्छित (कला) साध्य करूं. म्हणून ते आपल्या परिचित नातेवाइकास अगर धनिकास विनवितात कीं, मला अल्प मदत करून नुसता त्या देशचे किनाऱ्यावर सोडा मग मी आहे व माझे कार्य आहे पाहून घेईन.

आजकालची औद्योगिक परिस्थिती

या आवेशाच्या गोष्टी ऐकून व तरुणाचा होतकरूपणा पाहून धनिक पैसे देतात, व हा परदेशी जातो. पण तेथे गेल्यावर अगदी निराळा अनुभव येतो. तेथील लोक चालिरिती शिकलेले तर येथून जाणारे तरुणास चालिरिती कशाशी खातात हेही ठाऊक नाही. तेथील लोकांचे कपडे चांगले व नीटनेटके, तर येथील तरुणाचे गरीबीचे कपडे, तेथील लोक शिक्षित व कावाडकष्ट करण्याची तयारी असलेले असे असल्याने आपले कडील तरुणाची तारंवल उडते, मग काहीं तैरी करून कोठेंतरी पोट भरतो, तेथेच रममाण होतो तेथल्याच एका तरुणीवर प्रेम करतो, व तेथेच वास्तव्य करतो. यामुळे तिकडील कला इकडे आणणे लांब राहिले, उलट इकडील एक महत्वाकांक्षी व होतकरू तरुण मात्र आम्ही गमाऊन बसलो असे होतें.

कोणत्याहि उदयोन्मुख राष्ट्राने आपला अभ्युदय तरुणांना परदेशी पाठऊन, त्या करवी कला संपादन करून, व कारखाने काढूनच केला यांत शंका नाही, पण परदेशी तरुण पाठविणेची त्यांची पद्धत अगदी निराळी असते ती अशी:—

१ जी विद्या किंवा कला परदेशांतून स्वदेशी आणावयाची तिचे ज्ञान देशांत जें मिळणे शक्य आहे, तें त्या तरुणास अवगत असले पाहिजे.

२ त्या तरुणास स्वतःची शरीर प्रकृती उत्तम ठेवतां आली पाहिजे.

योग्य तरुण कोणता

३ त्यास स्वदेशी चालीरितींची माहिती पूर्ण असून त्या त्याचे आंगी मुरल्या असल्या पाहिजेत. आपल्या देशच्या चालीरिती चांगल्या अवगत असल्या ह्मणजे परकी चालीरिती आत्मसात् करण्यास उशीर लागत नाही.

४ स्टीमरच्या सेकंड क्लास मधून प्रवास करण्यास भाडें, नेटके कपडे, तेथें असतांना खाणें पिणें राहणें यास लागणारा योग्य खर्च पुरविला पाहिजे. कपडे चांगले नसणें खाणेंपिणें स्वच्छ न मिळणें यामुळे विद्यार्थ्यांचे हाल होतात व आपल्या देशच्या कंगालपणाचें प्रदर्शन तिकडे जाऊन केल्यासारखें होतें तसें होऊं नये.

५ विद्यार्थी परदेशांत असतांना त्याचे वर्तनावर देखरेख ठेवणारे लोक तेथें असले पाहिजेत. त्यांची भेट आठवड्यांतून एकदां आमचे तरुणानें घेतली पाहिजे, त्याचेकडचे शिफारसपत्र दरमहा घेऊन ते स्वदेशी पैसे पुरविणारे असतात त्यांचेकडे पाठविलें पाहिजे.

अशा सर्व तऱ्हेच्या काळज्या घेणारे, पैसे पुरविणारे व परदेशीं गेल्याप्रमाणें कला पूर्ण संपादन करून त्याचें चीज करून दाखविणारे तरुण जेव्हां आपणांत निपजतील तेव्हांच देशाचा उद्धार होत असतो, व भाग्य उघडत असतें. यावरून आपण पैसा किती खर्चला पाहिजे, काळज्या कोणकोणत्या घेतल्या पाहिजेत व पाठवावयाचा तो तरुण कोणत्या योग्यतेचा असला पाहिजे हें आपणास कळून येईल.

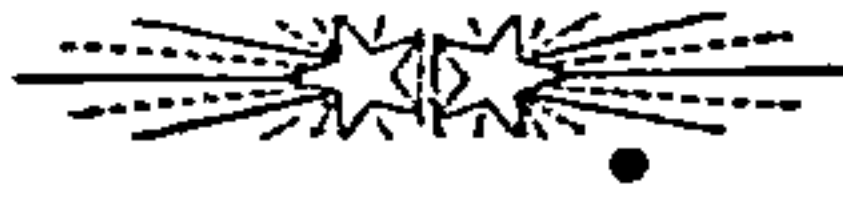
आजकालची औद्योगिक परिस्थिती

एकादा तरुण तद्देशीय कलाकौशल्यानें परिपूर्ण, चालरिती अवगत असलेला, शरीर प्रकृतीनें मजबूत व वरील कसोट्यांना व परिक्षांना उतरणारा असा असल्यावर त्यानें परदेश गमनास आरंभ कसा करावा, तयारी कशी करावी, बरोबर वस्तू काय काय घ्याव्या, कोणते मार्गानें जावें, तेथें काय काय घ्यावें तेथें गेल्यावर तद्देशीय लोकांची मनोभावना कशी असते हें समजण्यासाठीं पुढें दिलेली माहिती त्याला फार उपयोगी पडणारी आहे.

जपानचे प्रवास-वर्णन.

पासपोर्टः—परदेशीं गमन करणेचें ठरतांच प्रथम पासपोर्ट मिळविण्याच्या खटपटीस लागवें. ब्रिटिश इंडियांत पासपोर्ट मिळण्यास फार वेळ लागत नाहीं. संस्थानामध्ये तो मिळविण्यास उशीर लागतो व खटपटहि बरीचशी करावी लागते, याचें कारण पासपोर्टची कामें एजंटसाहेब यांचें मार्फतीनें व्हावयाचीं असतात हें होय.

ज्यांना कला संपादन करावयाची आहे व त्यासाठीं परदेश गमन करावयाचें आहे त्यांनीं पासपोर्टमध्ये परदेश गमनाचें कारण “ देश पाहणें ” [Sight Seeing] असें द्यावें. “ औद्योगिक समा-लोचन ” [Industrial Survey] असें देऊं नये. तसें दिल्यास कारखाने वगैरे पाहण्यास अडचण पडण्याचा फार संभव असतो.

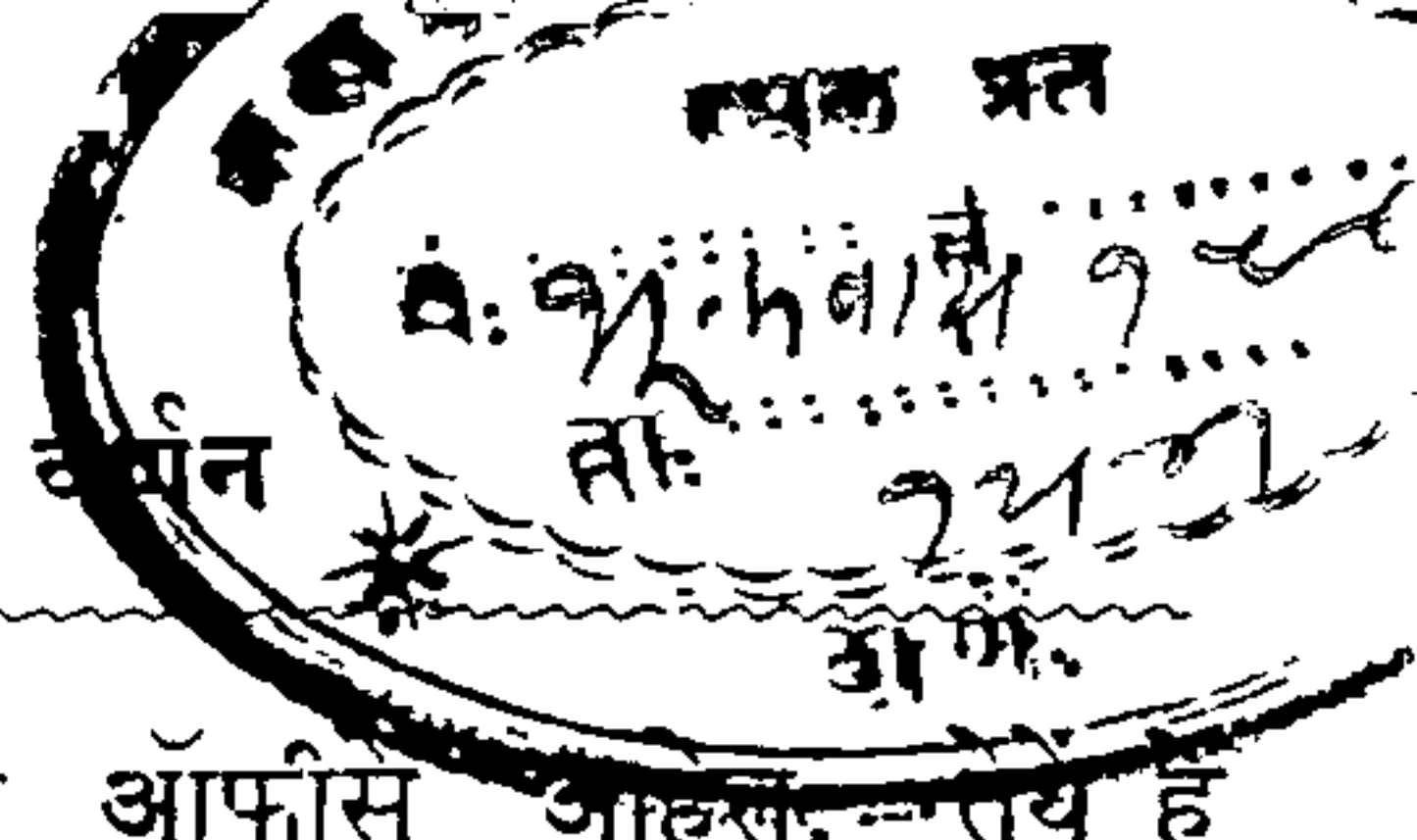
त्याचप्रमाणें ज्या देशांत जावयाचें आहे त्या एकाच देशाचें नांव पासपोर्टांत नमूद न करितां पुढील पांच वर्षांत कदाचित तुह्मांस पुनः परदेशगमनाचा योग आला तर तो त्याच पासपोर्टवर भागवितां यावा ह्मणून त्यांत एका देशाचें नांव नमूद न करितां युरोप, व अमेरिकाखंडांतील व आशियाखंडांतील चीन, जपान

पैशाची व्यवस्था

वगैरे ब्रहंत देशांचीं नांवे घालावीत. तुमचें जाणें होवें अगर न होवें, दहा बारा देशांचीं नांवे घातल्यास जास्त खर्च मुळींच करावा लागत नाहीं. या पासपोर्टची मुदत पांच वर्षेपर्यंत असते.

अमेरिका, चीन, जपान वगैरे सर्व देशांचे वकील मुंबईस असतात. आपणास जपानांत जावयाचें आहे असें ठरल्यास व वाटेंत साधल्यास चीन देश पहावा असें असल्यावर मुंबईत त्या त्या वकिलातींत [Consulates] जाऊन त्या पासपोर्टवर त्यांचा सम्मतीदर्शक परवाना [Vise] [व्हिजा] मिळवावा म्हणजे त्या त्या देशांत प्रवेश मिळण्यास अडचण पडत नाहीं. हा पासपोर्ट, प्रवासांत आपले खिशांत जपून ठेवावा. पोलिसांची विचारपूस प्रवासांत कोणत्या वेळीं होईल याचा नियम नसतो. त्यावेळीं हा त्यांना दाखविल्यास काम भागते. प्रवाशानें पोलिसाचे विचारपुशीची बिलकुल डर न बाळगतां शांतपणानें प्रश्नांचीं उत्तरें द्यावीत.

पैशाची व्यवस्था:—प्रवास संपवून परत येण्यास लागणारे, व तेथें खरीदी करण्यास लागणारे पैसे, यापेक्षांहि थोडेसे जास्त पैसे घेऊन थॉमस् कुक् कं, अमेरिकन एक्स्चेंज, अगर कॉक्स कंपनी या सारख्या कंपन्याकडे पैसे देऊन २ अगर ५ पौंडाचे चेक्स खरेदी करावेत. २ पौंडाचे चेक्स जास्त असावेत. हे चेक्स बहुधा सर्व ठिकाणीं कॅश होतात. प्रत्येक बंदरांत जेथें बोट थांबते तेथें

व इतर मोठमोठ्या शहरां या कंपन्यांचीं ऑफीस आहेत, तेथे हे चेक्स कॅश होतात. हे चेकबुक व वरील पासपोर्ट या दोन जिन्नसा घराबाहेर पडतांना तुमच्या खाशांत ठेवण्यास विसरूं नका.

प्रयाणास योग्य वेळः—परदेशांचा प्रवास करणें झाल्यास बहुधा मार्च महिना उत्तम. या महिन्यांत प्रवासास निघाल्यानें एप्रिल ते नोव्हेंबर अखेर ह्मणजे आठ महिने परदेशांत वास्तव्य करून ज्ञान मिळवून डिसेंबरांत परत फिरावें. असें केल्यानें थंडीचा त्रास चुकतो. हे आठ महिने जपानांत घालवावे असें ठरल्यास आम्ही खालीं देत आहों ते कपडे अगदीं बस होतील.

कपडेः—कपडे परदेशीं जाऊन घेण्यापेक्षां मुंबईस जाऊन ते करणें हा उत्तम मार्ग होय. मुंबईस देशी कापड सर्व तज्जेचें उत्तम मिळतें त्याचे चांगल्या शिंप्याकडून कपडे शिऊन घ्यावें. आपल्या गांवचा एकादा महत्वाकांक्षी शिंपी “ मी उत्तम कपडे शिऊन देतो ” असें म्हणाला तर मोह पडण्याचा संभव असतो पण तसें करूं नये. कापड चांगलें व शिळई मध्यम असा प्रकार झाला तर कपडा चांगला दिसत नाहीं. परदेशांत लोक उत्तम कपडे वापरतात. तसे नीटनेटके कपडे जर आपले नसतील तर तेथें वागतांना “ थोरा पासुनि दूर दूर फिरतो लाजूनि वस्त्राविणें ” या उक्तीचा अनुभव येतो. पैसे खर्चून असला अनुभव घेणें ठीक नाहीं. तेव्हां खालील प्रमाणें कपडे चांगले शिऊन घ्यावेंत हें चांगलें !

कपडे

लोकरीचे कपडे:—नेव्ही ब्ल्यू रंगाचा एक वूलन सूट. (हा सूट रात्रीचे जेवणाचे वेळीं वापरतात, यास डिनर सूट असें म्हणतात;) लोकरीचा एक पातळ गंजीफराक; मनगटापर्यंत येणारा एक जाड स्वेटर; होजीसचा एक जोड; एक मंकी कॅप; एक मफलर (गळपट्टा).

सुती कपडे:—दोन सुती सूटस्, (जाकिटांचा उपयोग बहुधा होत नसतो) चार शर्टस्, पांढऱ्या मांजरपाटाच्या दोन पातळ विजारी, (अंडर वेअर); दोन सुती पातळ गंजीफ्राक्स; (अंडर वेअर) खाकी हाफ् पॅट, खाकी हाफ् शर्ट व खाकी रंगाचे होजेस, (उन्हाळ्यांत हे कपडे वापरतात.)

खिशांतील हातरुमाल चार; आंग पुसण्याचे टुवाल दोन; हात पुसणेचें टुवाल चार; सॉक्सचे जोड सहा, (गारटर्ससहित) पोलेो अगर व्ही कॉलर्सचे शर्ट दोन, एक हॅट, सहा कॉलरी, दोन नेकटाय जाडीपैकीं.

एक काळ्या रंगाचा शॉर्ट बूट, एक छत्री, एक पठाणी चपलांचा जोड, (कीं ज्यांत पायमोज्यासह पाय घालतां येतो.) ड्रेसिंग गाऊन; (याचा उपयोग सकाळचे प्रातर्विधी करतांना अगर ज्यावेळीं आपण बाहेर जाण्याच्या कपड्यांचा थाटमाट केला नसतो त्यावेळीं याचा उपयोग प्रसंगीं चटदिशीं करितां येतो.)

जपानचे प्रवास वर्णन

नाईट सूट:—(थोडासा सैल असून रात्रीं निजतांना घालतां येतो.)

रबरी रेन कोट व ओव्हर कोट यांची गरज भासल्यास जपानांत स्वस्त मिळतो. तेथें ध्यावा.

एकादा पंचा व एक तपेली, (यांची फारशी गरज भासत नाही पण या कोकणांतल्या प्राचीन वस्तू असल्यानें यांचा मोह सुटत नाही.)

एकादी शाल ध्यावी; बेडिंगचा उपयोग फारसा होतच नाही तेव्हां तें घेऊं नये.

पुस्तके व स्टेशनरी:—सुभाषिताचे अगर वेदांतपर अशी एक दोन पुस्तके, तसेच आपणांस जी कला अवगत असेल अगर जिच्या वृद्धीसाठीं आपण परदेश गमन करतो तीं पुस्तके व टाचणें टिपणें, नमुने, नकाशे, वगैरे सर्व काहीं ध्यावें ह्मणजे “ विसरलों ”! असे उद्गार काढून पश्चातापाची पाळी येणार नाही.

लेटर फॉर्म १००, लिफाफे १००, नेमकार्डें २००, जमा-खर्चासाठीं रोजमेळ कीर्द छापील मिळते ती; खिशांतील टिपण वहा तीन; एक फाउंटनपेन व एक रबर असलेली पेन्सिल ज्यांच्या क्लिप्स मजबूत आहेत अशी; फाउंटनपेन्साठीं शाईची बाटली एक; चष्मा लागत असल्यास एक व स्पेअर चष्मा एक, मुद्दाम ध्यावाच.

टॉयलेट औषधें वगैरे

टॉयलेट वगैरे सामानः—कपडे धुण्याचा सावणः—रोज स्नान करण्याची आपली चाल आहे व ती उत्तम आहे. आंतील पातळ विजार, व पातळ गंजीफ्राक, आंग पुसण्याचा टुवाल, हात पुसण्याचा टुवाल, व खिशांतील हातरुमाल; या पांच जिनसा आपणच स्वतः स्नानगृहांत रोज धुवाव्यात. परदेशांत या वस्तूंचें धुलाईचा खर्च कपड्यांचे किंमतीचे सुमारे $\frac{1}{8}$ इतकाहि येतो. इकडील इतका घाम व धुरळा जपानांत नसतो त्यामुळें हें कपडे फार घाण होत नाहींत. स्नानाचे वेळींच थोडें सावण लाऊन चुबकून धुतल्यास उत्तम राहतात. जपानांत दगडांचा तुटवडा असल्यानें तेथें लाकडाच्या फळ्यांना खाची पाडून खसखशीत बनवितात व त्यांचा धुण्याचें कामीं दगडासारखा तेथील लोक उपयोग करितात. आपणहि त्यांचा उपयोग करावा.

अंगास लावणेचा सावण तीन वड्या, सावणाच्या डब्या दोन, दाढी करणेचें सामान, दंतधावन, लवंगा वेलदोडे वगैरे मुखवासाचे पदार्थ, खिसमिसासारखे खाद्य पदार्थ, [हे पदार्थ खिशांत राहतात. व प्रसंगीं उपयोगीं पडतात.] आठ दिवस टिकणारी अशी फळांची करंडी. हे ही जिनस बरोबर असावेत.

औषधेंः—पोट दुखणें, डोकें दुखणें, याचीं औषधें, जुलाबाचें औषध अगर चूर्ण, खाण्याच्या सोड्याची बाटली, आयोडाइन पेंटची बाटली अगर बिब्बे; शिवाय एकादें आपलें अनुभवाचें पथ्यकर औषध.

जपानचें प्रवास वर्णन

किरकोळ जिनसाः—१ एक चांगले पैकीं रिस्टवॉच व एक पैशाचें पाकिट.

२ एक नेमकार्ड असलेलें पाकिट, हें नेहमी खिशांत असावें नमस्कार चमत्कार झाला कीं आपापलें नेमकार्ड एकमेकांनीं एकमेकांस देणेची जपानांत चाल आहे. हें नेमकार्ड दिलें कीं आपलें नांव, गांव, धंदा व पत्ता सांगण्याची जरूरी भासत नाहीं.

३ एक उत्तम पैकीं चाकू, फळें कापण्यासाठीं व प्रसंगीं स्वतःचे बचावासाठीं; हा चाकू, कोटाचे आंतील खिशांत आडवा बसेल असेच अघळपघळ खिसे मुद्दाम बनवावेत.

४ दोन कातडी ट्रंका, सुमारे ३०"×१८"×१०" या मापाच्या असाव्यात; यांत आपले कपडे पुस्तकें वगैरे सामान भरावें.

५ एक सूट केसः--सुमारे २४"×१६"×८" या आकाराची देशांतले देशांत २-४ दिवसांचे प्रवासास निघणें झाल्यास या पेटीचा फार उपयोग होतो. या पेटींत एकादा शर्ट, एकादा सूट, एकादें पुस्तक, दाढी करण्याचें सामान, दंत धावनाचें सामान; एकादी कॉलर, इतकें सामान सहज मावून शिवाय त्यांत एक हॅन्ड बॅग सहज मावावी. ही सूटकेस सहज २--३ फर्लांग आपणास नेतां यावी अशी सुटसुटीत असावी.

माहिती व भेटी

एक हँड वॅग, आपण घराबाहेर कोणत्याही कामास पडलों कीं, बरोबर असावी. यांत जुजवी लेखनसाहित्य व ज्या ऑफिसांत आपण जाणार तेथे लागणारे कागदपत्र, नमुने, नकाशे वगैरे यांत सहज मावावे.

टेक्नीकल लाईनचा मनुष्य असल्यास एकादा ६ फुटी फोल्डिंग टेप; एकादा मॅग्नीफाइंग ग्लास, एकादा कॅमेरा असावा.

माहिती व पत्रे—माहिती करून देणें यासाठीं तर या पुस्तकाचा जन्मच आहे, तथापि वरील सामानाची जुळवाजुळव करीत असतांना अगदीं नुकतेच परदेशांतून जाऊन आलेले लोक असतील त्यांच्या गांठी घ्याव्यात, व वास्तव्य कोठें करावें, जेवणखाण कोठें चांगलें, खर्च किती येतो, या गोष्टींचा खुलासा करून घ्यावा व जमल्यास पत्रेही मिळवावीं. या पत्रांचा उपयोग चांगला होतो.

घरची व्यवस्था व भेटी—प्रवासास निघण्यापूर्वी आपले मित्र, आस्रगण, अभिष्टचिंतक, यांच्या गांठी घेवून शुभाशिर्वाद मिळविणेस चुकूं नये. त्याचप्रमाणें घरची अगर धंद्याची द्रव्याचे व देखरेखीचे बाजूनें नीट व्यवस्था लावावी व एक व्यवस्थापत्र करून तें सरकारी ऑफिसांत देऊन नंतर मग प्रवासास निघावें.

देवी टोचणें—परदेशांत जाण्याचें झाल्यास देवी टोचून घ्याव्यात व बोटीवर चढतांना तें सर्टिफिकेट खिशांत ठेवावें

जपानचें प्रवास वर्णन

डॉक्टरी परिक्षा होते त्यावेळीं कदाचित् त्या सरटिफिकीटाचा उपयोग होतो.

जगास वेढा-पृथ्वी प्रदक्षिणा करणें झाल्यास सुमारे साडेसव्वीस हजार मैलांचा [नॉटिकल] प्रवास करावा लागतो नॉटिकल मैल व जमिनीवरील मैल यांचें प्रमाण $1 = 1\frac{1}{2}$ असें आहे. या दृष्टीनें जपानचा प्रवास करणें झाल्यास जग प्रवासाच्या $\frac{1}{3}$ प्रवास करावा लागतो. खालील आंकड्या वरून ती माहिती आपणास मिळेल.

मुंबई	ते कोलंबो	८२५
कोलंबो	ते पिनांग	१२६९
पिनांग	ते सिंगापूर	३७७
सिंगापूर	ते हांगकांग सुमारे	१५००
हांगकांग	ते शांघाय	८१३
शांघाय	ते कोबे	<u>७७६</u>
	नॉटिकल मैल	५५६०
	जमिनीवरील मैल	६२५५

आगबोटीचें तिकीट काढणें [पैसेज बुक करणें]

आगबोटीचें तिकीट काढण्यापूर्वी कोणत्या बोटी सोईस्कर आहेत व त्या केव्हां सुटतात यांची चवकशी करून शक्यतो थेट कोबे अगर याकोहामा बंदरांत नेऊन सोडणारी बोट पसंत करावी.

केबिन

१ जपानास जातांना मुंबई सोडल्यावर पहिलें बंदर कोलंबो, दुसरें पिनांग, तिसरें सिंगापूर, चवथें हाँग्काँग, पांचवें शांघाय, सहावें कोबे अशीं बंदरें लागतात. कांहीं बोटी शांघायपर्यंत जाऊन परततात. अशा बोटीनें गेल्यास शांघायला सामान उतरून तें कस्टममध्ये ठेवावें लागेल, ४--५ दिवस शांघायचे हॉटेलमध्ये राहावें लागेल व दुसरी बोट जपानकडे जाणारी भेटल्यास तीवर पुन्हा सामान चढवावें लागेल. हा भुर्दंड टाळण्यासाठीं थेट कोबेला जाणारीच आगबोट पसंत करावी. शांघायला जर आपला कोणी मित्र असून तो बोटीवर येईल तर मग दुसरी बोट मिळण्याचे दरम्यानचे काळांत शांघायचे आजु-बाजूचा प्रदेशहि पाहण्यास हरकत नाही. या सर्व बाबी ध्यानीं धरूनच तिकीट काढावें.

२ आगबोटीचा प्रवास सुखकर खरा पण हवा उजेड व खाण्यापिण्याची व्यवस्था चांगली राहण्यासाठीं सेकंड क्लासच पसंत करावा. आपण सात आठ तास अगर प्रसंगीं १-२ दिवस सुद्धां आपले देशांत थर्ड क्लासानें रेलवेतून प्रवास करतां तेव्हां आगबोटीचा प्रवासहि थर्ड क्लासनेंच सहज करतां येईल असें वाटणें हा भ्रम आहे, कारण आगबोटीतील थर्ड क्लासमध्ये हवा, उजेड व स्वच्छता यांचा अभाव असतो.

केबिन

३ केबिन पसंत करतांनाहि शक्यतो बोटीचे मध्यावरील केबिन पसंत करावी. ती कमी हलते.

जपानचें प्रवास वर्णन

४ कल्पना करा कीं, आपण व आपला स्नेही असे दोघे आहोंत व केविन तीन उताखंच्या सोईची आहे. आपणास तिसरा उताखू त्या केविनमध्ये नको असल्यास तसा ठराव पॅसेज बुक करितांना जमल्यास करावा; तसें होऊं शकतें.

५ आपणाजवळील सामान २-३ मोठ्या टूका व एकादी फळाची करंडी येवढेंच असलें तर तें केविनमध्ये सहज मावतें पण याहिपेक्षां जास्त सामान असलें तर तें बोटीचे तळशीं असलेल्या सामान ठेवण्याचे जागेंत ठेवावें लागतें व तें रोज एकेवेळ उघडतां हि येतें. या मोठ्या सामानाचीं लेबलें व केविनमधल्या टूका वगैरेंचीं लेबलें निराळीं असतात तीं त्या त्या डागाला चिकटवून त्यावर आपलें नांव तसेंच निघण्याचें व पांचण्याचें बंदराची नांवें लिहावीत. आपणांस ज्यावेळीं बोटीवर चढणें असेल त्याचें आधीं कांहीं तास पॅसेज बुक करणाऱ्या कंपनीचे लोक येऊन सामान घेऊन जातात व तें ठरलेल्या ठिकाणीं ठेवतात. असें झाल्यावर बोटीवर चढतांना आपल्या प्रेमळ मित्रांचे व आपल्या मुलांमाणसांचे निरोप घेण्यापलीकडे आपलेकडे कांहीं काम उरत नाहीं.

चालिरीति

आपणास शाळेंत अगर अन्य ठिकाणीं कोणीच चालि-रीतींचें शिक्षण दिलेंलें नाहीं. आपल्या समाजांत हें कसें तरी चालतें. बोटीवर नाना धर्मांचे, पंथाचे, देशाचे, लोक असतात. तेथें वागतांना जर कसें

पोषाख

वागावें, बोलावें, जेवावें, स्नेह जोडावा, या गोष्टी आपणास आल्या नाहीत तर आपणास त्रास, व प्रसंगी अपमानहि सोसावा लागतो. तसें न व्हावें म्हणून आपण जपून वागलें पाहिजे.

चालि रीतींचें महत्त्व -मनुष्याचें जिविनास सुंदरता प्राप्त व्हावी यासाठीं चालिरीतींचे शिक्षण घेतलें पाहिजे; त्यायोगें मनुष्याला मनुष्यत्व प्राप्त होतें. समाजांत वागतांना समाधानता असावी यास उत्तम व सर्वमान्य उपाय म्हणजे चालिरीतींचे ज्ञान होणें हा होय. आपल्या प्रत्येक हालचालींत चालिरीतीनें उत्पन्न झालेल्या सौजन्याची भर पडत नसेल तर समाजांत वागतांना त्रास झाल्याशिवाय राहात नाही. आपणाकडून इतरांना त्रास न व्हावा उलट इतरांचा फायदा झाल्यास जरूर करून घ्यावा हा मुख्य हेतु या चालिरीतींत आहे.

आपला पोषाख, चर्या, वागणूक, बोलणें वगैरे कसें असावें याचें वर्णन थोडक्यांत पुढें दिलें आहे.

पोषाख-आपला पोषाख नीट नेटका असावा. कापड उंची आपणांस घेतां आलें नाही तरी हरकत नाही; शिलाई मात्र उत्तमच असावी.

कोट, जाकीट, खमीस यांचीं बटणें लावलेलीं असणें चांगलें; मात्र विजारीचीं बटणें कधींच उघडीं नसावींत. तसें झाल्यास लोक गबाळ्या किंवा दारुड्या समजतात.

जपानचे प्रवास वर्णन

प्रवास करतांना आपण परदेशी असतो; आपणास इतर कोणाचीहि मदत नसते. आपला खूबाव आपणच राखावयाचा असतो म्हणून कामास जातांना पोषाख नीट नेटका करूनच अशा तऱ्हेने बाहेर पडावे कीं, पाहाणाराचें मनांत कोणी तरी चणचणीत व हुषार व संभावित मनुष्य आहे असा भाव निर्माण झाला पाहिजे. आपल्या वागणुकीवर आपल्या मातृभूमीची कीर्ति अवलंबून आहे हें ध्यानांत ठेवावे.

दाढी-दाढी निदान एका दिवसा आड तरी करावी ती वाढविल्यास आळशी, चालढकली घाणेरडा असलीं विशेषणें प्राप्त होतात.

सुहास्य वदन--समाजार्थी जेव्हां संबंध येतो तेव्हां बोलतांना अगर वागतांना आपलें वदन सुहास्य व समाधानी असावे. अशानें निम्में कार्य भागते.

कोणी प्रणाम केल्यास आपणहि आदरानें परत प्रणाम करावा. व आभार मानावे.

कोणी “ कसें काय आहे ” How are you असे विचारतांच “ ठीक आहे ” Alright असें म्हणावे व Thank you म्हणून आभार मानावे. चालतांना चुकून कोणास धक्का लागल्यास अगर छोट्यासा अपराध घडल्यास प्रसंग पाहून Sorry अगर excuse असें म्हणावे.

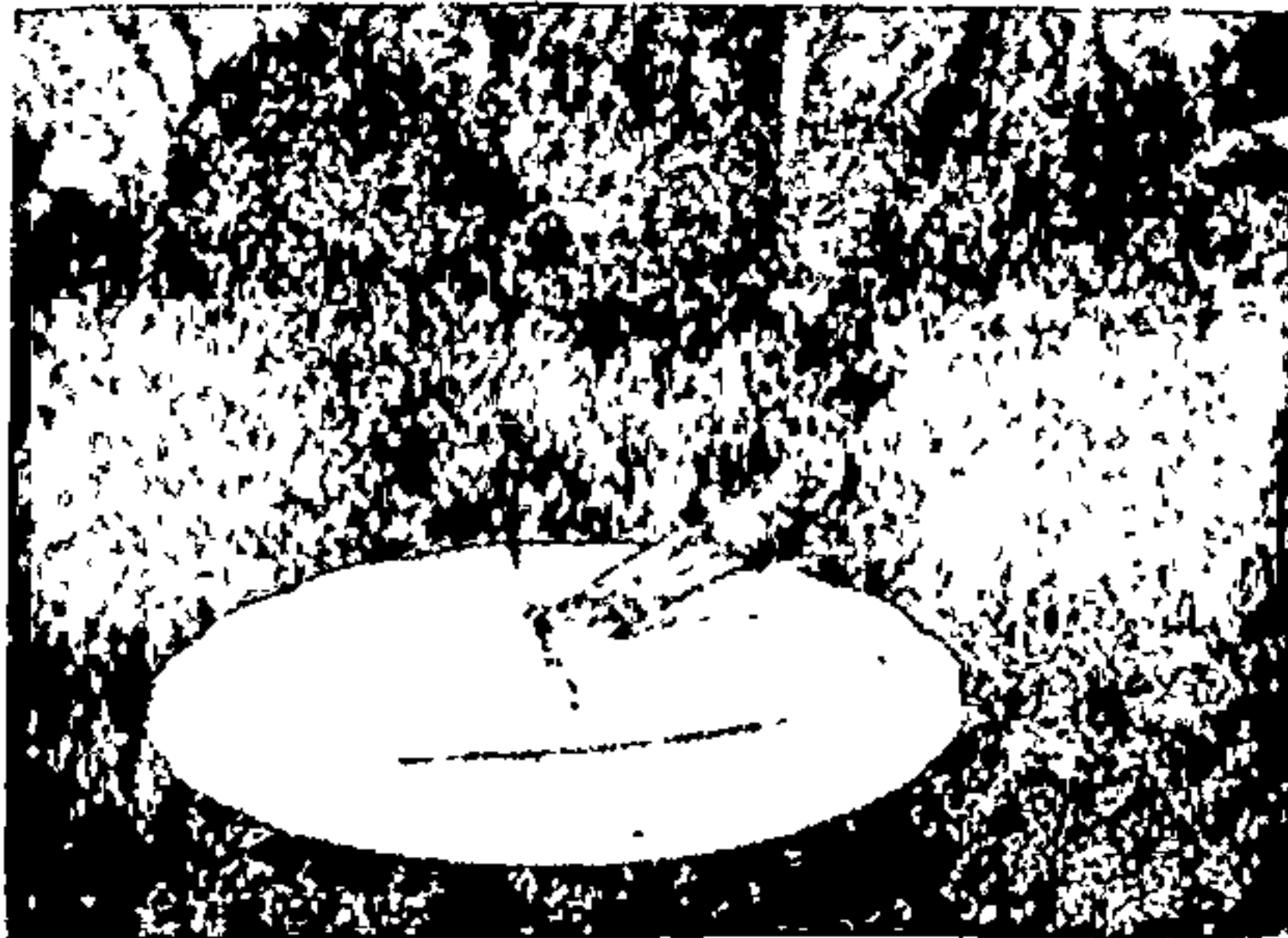
जेवतांना

जेवतांना--जेवतांना तोंडाची मचमच होऊं देऊं नये
कपाचा कान पकडून त्यानेच पेय प्यावे. कपाचे कानांत आंगठी

सारखें बोट अडकवूं नये व वशींत ओतून पेय पिऊ नये. वशी ही
टेबलावर वगैरे पेय सांडूं नये येवढ्यासाठीं असते. पेय पितांना मुरमुर
असा तोंडाचा आवाज होऊं देऊं नये.

सुरी व कांटा वापरतांना त्यांचीं तोंडे वशींतील पदार्थाकडे
करून त्यांचे पाठीवर आपली तर्जनी ठेऊन त्यांच्या मुठी आपल्या
मुठींत धराव्या.

जपानचें प्रवास वर्णन

टोस्टचा तुकडा काढ्यानें न पकडतां आपले डावे हाताचे बोटांनें पकडावा व उजव्या हातांतील सुरीचे पात्यानें त्या डावे हातांतील टोस्टचे तुकड्यावर लोणी फासावे व मग तो पावाचा तुकडा जेवटा आपणास खावयाचा असेल तेवढा डाव्या हातानें धरून तोंडांत घालावा व लचका तोडून खावा. राहिलेलीं भाग पुन्हां खाण्यासाठीं डावे हाताकडील वशींत ठेवावा.

कोणताहि जिन्नस साधारण पातळ अगर थोडासा घट्ट असो तो चमच्यानेंच वशींतून घेऊन खावा. वशी तोंडास कधींहि लावावयाची नाहीं.

सफरचंद, पेरू यासारखीं फळें खाणें झाल्यास चाकूनें फोडी करून व त्या फोडींत कांटा रुतवून काढ्याचें सहाय्यानें त्या तोंडांत घालाव्यात.

काटा डाव्या हातानें व सुरी उजव्या हातानें धरावी. चाकूच्या अगर सुरीच्या टोकानें कोणताहि जिन्नस उचलून खावयाचा नसतो. चाकूचें पान कधींहि चाटावयाचें नाहीं.

सर्वच गोष्टी येथें सांगतां येणें शक्य नाहीं. तथापि एक बाब मुख्यतः ध्यानांत ठेवावयाची ती ही कीं, अशा परक्या ठिकाणीं जेवावयास बसतांना समोरची अगर भोंवतालची माणसें कसें व काय करीत आहेत, याकडे लक्ष ठेऊन त्यांची नकल करण्यास शिकावे; म्हणजे चुकल्यास फारसें चुकणार नाहीं.

शौचकृपांत जाणें

कोणत्याहि पुरुषाला अगर स्त्रीला त्यांचें वय विचारूं नये. वय विचारण्याचा अधिकार फक्त पोलिसाला असतो. वय विचारल्यास ते तो अपमान समजतात.

आपण कोणार्शीं तरी बोलतो आहोंत व त्यावेळीं त्याच्या बोलण्याचा बोध झाला नाहीं अगर बोलणें ऐकूं आलें नाहीं तर आपण “ ऑ ” असें उच्चारतो तसें न उच्चारता “Pardon” असें म्हणावें म्हणजे ते पुन्हां स्पष्टतेनें सांगतील.

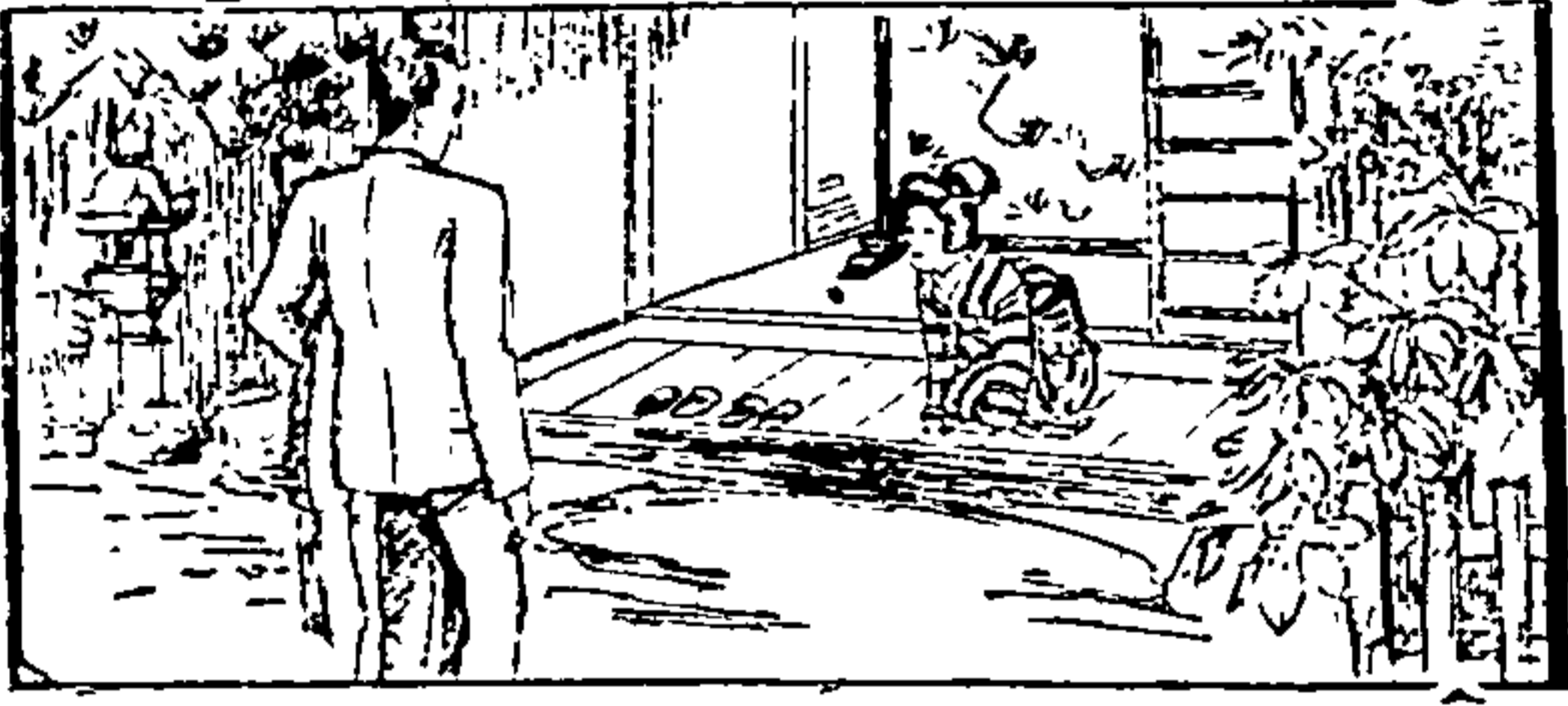
एकाद्या विषयावर एकाद्या परिचितार्शीं अगर परक्यार्शीं आपण बोलतो तें बोलणें पुरें झाल्यावर एकमेकांस सोडतांना गुड्बाय किंवा बाय बाय असें म्हणावें, व डोकें नमवून निरोप घ्यावा.

शौचकृपांत जाणें:—आपल्या कोणत्याहि वागण्यांत इतरांना त्रास होऊं नये, अशी दक्षता घ्यावी. बोटीवर अगर कोठेंहि जेथें युरोपियन पद्धतीचे शौचकूप असतात तेथें शौचास जातांना पाणी नेल्यास शौचकृपाचा पृष्टभाग ओला होणेचा संभव असतो, तें पाणी रुमालनें टिपून कोरडें करावें; व साखळी ओढून शौचकूप स्वच्छ करावा. अशा वेळीं पाण्याचें ऐवजीं कागद वापरणें इष्ट असतें. आपल्या मागून येणारे इसमास त्रास न व्हावा ही खबरदारी घ्यावी. तसा झाल्यास “ सर्व हिंदुस्थानचे लोक असेच गलथान ” असा शेर आपले वर्तणुकीमुळे येण्याचा संभव असतो. व असल्या थोडक्या चुकीमुळे

जपानचें प्रवास-वर्णन

आपण देशाचें नांव बद्दू केल्याचें पातक लागतें. आपल्या वागण्यांत लहानसहान चुकाहि होऊं नयेत हीच खरी दक्षता, हेंच खरें शिक्षण, हाच खरा उन्नतीचा मार्ग !!

[हॉटेलमध्ये आलेल्या पाहुण्याचें स्वागत करीत असलेल्या मुलीचें चित्र.]

जपानी चालिरीति:—जपानी लोक आर्य संस्कृतीचे असल्याने त्यांची नमनाची पद्धत अगदीं भिन्न आहे. दोन हात गुडध्यावर टेकून ओणवें व्हावयाचें; कमरे खालच्या भागाशीं वरील भाग काटकोनांत आणावयाचा इतकें ओणवें होऊन नमन करण्याची जपानांत चाल आहे.

दुसऱ्या सुधारलेल्या पद्धति म्हणजे आपणाकडून कोणाचा अत्यल्प जरी गुन्हा झाला असला तर लगेच गोमेन्नासाय् [excuse] असें म्हणावयाचें. कोणी अत्यल्प उपकार केल्यास अगर पिण्याचें पाणी पुढें केल्यासहि “ आरिगातो ” (Thank you) असें म्हणावयाचें. तीं सर्व वाक्ये “ खिशांतील जपानी दुभाष्या ” या प्रकरणांत दिलीं असल्याने तीं येथें देत नाहीं.

जपानी चालीरीति

आपले पायांतील पादत्राण जें आपण रस्त्यांत वापरतो तें घरांत वापरीत नाहीत. घरांत वापरण्याचे स्लिपरसारखें जोडे असतात तेच घरांत वापरावयाचे.

आपण कोठल्याहि हॉटेलमध्ये किंवा घरांत शिरतांना, डोक्याची टोपी काढून ती हातांत ध्यावी अशी चाल जपानांत व युरोप अमेरिका या खंडांत आहे.

प्रणाम झाल्यावर ओढख होणेसाठीं आपापलीं नेमकार्डे परस्परांस देणेची चाल जपानांत आहे. त्यामुळे आपलें नांव, धंदा, व पत्ता सांगावा लागत नाही.

आपले घरीं आलेल्या पाहुण्याचा बूट पाहुण्यापुढें तो बाहेर जातांना घरधनीण सुलटा करून ठेविते. हें आलेल्या पाहुण्याबद्दल जास्त आदर व्यक्त करण्याचें चिन्ह आहे.

सर्व जपानदेश तर चालिरीतींनीं व नम्रतेनें भरलेला असल्यानें तेथें सुख, समाधान व शांति नांदत आहे.

चालिरीतींचे अर्धे अंग म्हणजे आपणांपासून इतरांना त्रास न व्हावा, व राहिलेले अर्धे अंग म्हणजे इतरांना आपणांपासून सौख्य मिळावें. चालिरीतींच्या ज्ञानानें स्वराज्य परत येईल व तें ज्ञान नसलें तर असलेले स्वराज्य नाहीसें होईल एवढा महिमा चालिरीतींचा आहे

जपानचे प्रवास-वर्णन

आहार:—बोटीवर आहार दिवसांतून अनेक वेळां होतात. तुहीं निजून उठला नाही तोंच तुमच्या उशाशीं, एक कप चहा, १-२ बिस्कटे, एकादे केळें अगर सफरचंद हे किंवा अशाच तऱ्हेचें पदार्थ आणून ठेवितात. त्यानंतर १॥ ते २ तासांनीं ह्मणजे सुमारे आठ वाजतां सकाळचे जेवणाची घंटा होते. त्यास जाणेचें पूर्वी आपलें शौचमुखमार्जन आटोपून व दाढी करून नंतर जमल्यास स्नान करून व पोषाख करून जावें. डोक्याचे केंस विंचरून ठाकठीक करावे. आंगांत कोट नसला तरी चालेल, शर्ट, नेकटाय कॉलर असें असावें. पायांत विजार बूट पांयमोजे वगैरे साधाच पण ठाकठीक असा दिसणारा पोषाख करून भोजनगृहांत जावें.

तेथें गेल्यावर आपली ठरावीक खुर्ची असते तीवर जाऊन बसावें. तेथें खाद्य पदार्थांची यादी “ मेनू ” Menue असतो त्यांत कांहीं पेय पदार्थ, कांहीं खाद्य पदार्थ कांहीं मांसाहारी माणसास योग्य पदार्थ, कांहीं जामजेली सारखें गोड पदार्थ, कांहीं फळफळावळ असे पदार्थ अनेक असतात. त्यांतील शाक पदार्थ तेवढेच आपण मागून घ्यावेत. प्रथम आपला जो वाढप्या असेल त्यास “तुमचे कष्टाचा मोबदला आमचे कडून योग्य तो मिळेल असें सांगावें” ह्मणजे तो खूष होऊन तुहांस खूष ठेवण्यास झटेल. जगांत कोठेंहि जा शाकाहाराचे पुष्कळ पदार्थ मिळतात व कार्यभाग होतो.

अनुभव:—आह्मीं सकाळीं ५॥ ते ६ वाजतां उठून थोडें गार पाणी पीत होतो. निजून उठतांक्षणीं जो चहा आमचे उशागती

अनुभव

येत असे तो “ कधींही आणू नका ” हणून आह्मी सांगितलें. त्या वेळीं गार पाणी २-३ कप आह्मी पीत होतो. सकाळचे जेवणाचे वेळीं “ ओट् मील पॅरीज् ” हणजे गव्हासारखें ओट् या नांवाचें धान्य आहे त्याची खीर अगर कॉर्नफ्लेक्स हणजे एका तऱ्हेचे पोहे आहेत, त्यांत दूध व साखर घालून तें घेत होतो, हे पदार्थ फार चांगले व आपलेकडील चवीला जुळते होणारे असें असल्यानें आमचे अर्धेअधिक पोट यानें भरत होतें; नंतर टोस्टचे तुकडे लोण्यासमवेत खात होतो. जाम जेली व आइस्क्रीम, नंतर फळें यामुळें सकाळचें जेवण चांगलें जमत असें.

सकाळचे जेवणानंतर, डेकवर जाऊन आपले परिचित मित्रांशीं गप्पा मारणें, कांहीं वाचन वाचणें, एकाद्या विषयावर चर्चा करणें, नाना तऱ्हेचे खेळ खेळणें अगर समुद्राचे अथांग पाण्याकडे पाहात उभें राहणें, हेंच काम ! त्यावेळचा सकाळचा आनंददायक व झुळझुळ वाहणारा स्वच्छ वारा व दर्यादौलत या गोष्टी पाहिल्या कीं ईश्वराची अगाध करणी ध्यानीं येते, व चित्त ईश्वराकडे लागते. तर लगेच दुसरें क्षणींच एवढा मोठा अफाट दर्या बेडर वृत्तीनें, व तुफाना सारख्या संकटांनां न जुमानतां ठराविक गतीनें पार नेणारी नौका व ती बांधणाऱ्या सुधारलेल्या राष्ट्रांची चिकाटी व धाडस पाहून मानवी कृतीचें कौतुक वाटते.

दुपारचें जेवणांत भात, भाजी, दूध हे पदार्थ व शेवटीं फळें वगैरे पदार्थ असतात.

जपानचें प्रवास-वर्णन

रात्रीचे जेवणास जातांना काळा अगर नेव्ही व्ळ्यू रंगाचा सूट व बूट पेहखून जाण्याचा रिवाज आहे.

अगदीं शाकाहारी इसमासहि चांगला तकवा राहिल असे गुण बोटीवरील या पदार्थांत आहेत. मात्र या पदार्थांमुळें तृप्ति होत नाहीं. कारण यांत मसाले, तळकट पदार्थ, चमचमीत खमखमीत असे नसतात व २-४ पदार्थ एके ठिकाणीं मिसळून आपण घरीं खातो तसे खाण्याची पद्धत नसल्यामुळें तृप्ति होत नाहीं. एवंच, ओट्मील पॅरीज्, ब्रेड, बटर, उकडलेले बटाटे, सलद (हिरव्या भाज्यांची मिसळ) भात, भाजी, दूध, जाम जेली, फळे, वगैरे जिन्नस भरपूर मिळत असल्यानें निदान गोडघाशी मनुष्यास कसलीच उणीव भासत नाहीं.

लेखन वाचन करण्यास मुबलक वेळ सांपडतो. नाचणें, गाणें, बँड, शूटिंग, सिनेमासारखीं करमणुकीचीं साधनें असतात. त्याच-प्रमाणें, बैठे व धांवपळीचे खेळ, त्याचप्रमाणें पोहण्याचें साधन सर्व कांहीं असल्यानें व वाटेंत नवीं नवीं बंदरे व तेथील रमणीय स्थळांचें अवलोकन केल्यानें करमणूक होतें, चातुर्य येतें व प्रवास हां हां म्हणतां संपतो.

मात्र वादळ व टायफून असले प्रसंग आले व बोट हाल्ड लागली कीं डोकें दुखणें, वांत्या होणें, असले प्रकार होऊन त्रास

अनुभव

होतो. व एकादा मित्रा इसम असला हणजे त्यास बोट बुडते कीं काय अशी भीति वाटूं लागून आपण मरणार ही कल्पना आली कीं तो गर्भगळीत होतो.

बोट हालं लागली म्हणजे वांत्या होंगें, डोकें दुखणें, याचा त्रास न व्हावा यासाठीं प्रवासाचे आधीं शेंपाळ्यावर शोके घेणेचा अभ्यास करावा त्याचा उपयोग होतो. वांत्या टाळण्यास स्वानुभवानें असें सांगतां येईल कीं, सकाळीं उठतांच २ ते ४ कप गार पाणी पिऊन उषःपान करणारास जेवणामध्यें अगर भोजनांतीं पाणी प्यावें लागत नाहीं. या तऱ्हेनें जेवल्यास अन्न व पाणी यांची मिसळ पोटांत न होतां, लाळेनें मिश्रित झाल्यामुळे अन्नाचा रांधा पोटांत उत्तम तऱ्हेनें बनतो; व असा रांधा ज्यांचे पोटांत होतो त्यांना वांत्या कधींहि होणार नाहींत. जेवणानंतर एक तासानें तहान लागेल तेव्हां पाणी वाटेल तेवढें प्यावें. त्यास कांहीं हरकत नाहीं. अशा पद्धतीनें वांत्या टाळतां येतात.

पोषाख नीट नेटका करण्याची संवय, चालि-रीतींची वागणूक सुहास्य वदन, समाधानी व शांत वृत्ति, सर्वांना मोह पाडणारी गायन अगर हार्मोनियम वादनाची कला, अथवा एकादी ट्रिंक कीं, ज्यामुळे लोकांत हंशा पिकेल अशी आपणापाशीं असली कीं त्यास जग-मित्र होण्यास व लोकांत मिसळण्यास विलंब लागत नाहीं. याचा उपयोग आपण जी कला संपादन करण्यास जातो ती साध्य करण्यांतहि

जपानचे प्रवास-वर्णन

होतो. असे कांहींहि ज्या तरुणापाशीं नाहीं त्यास परक्या समाजांत मिसळतां येत नाहीं, एकलकोंड्या सारखें होतें. तसें होऊं न देण्या साठीं तरुणानें वरील गोष्टींचा अभ्यास करून शक्य तों लोकप्रिय होणेचा यत्न करावा.

कोलंबो

पुढें येणारे बंदरास सकाळीं पोचावें अशा बेतानें बोटी बहुधा निघत असतात. जपानकडे जाणारी बहुधा रात्रीं निघते, व तिसरें दिवशीं सकाळीं कोलंबोला पोचते. व बंदरावरील मोठमोठ्या इमारती दिसूं लागतात. कोलंबो पाहणें झाल्यास सकाळचा फराळ आटोपून लवकर निघावें. बोटीवरून उतरतांना द्वारापाशीं कोलंबोचे डी. एस्. पी. आलेले असतात. त्यांना पासपोर्ट दाखवून संमती मिळवावी व नंतर बंदरांत प्रवेश करावा. कस्टमची तपासणी फार कसून होते ह्मणून कस्टमड्यूटि पडणारे जिन्नस सोबत घेऊं नयेत.

तेथें निगांबो या नांवाचें ठिकाण आहे. तेथें वनश्री पाहाणें-जोगी आहे. नारळीच्या झाडांची बनेच्या बनें लागून राहिलीं आहेत. या व इतर प्रत्येक झाडावर असामान्य तजेला व टक्कवी दिसते. निगांबोचा समुद्रकिनारा रम्य असून तेथें एक हॉटेल आहे. त्याच-प्रमाणें कोलंबोचा किनारा व तेथील समुद्राच्या लाटांचा देखावा चित्त प्रसन्न करणारा असून, टेकडीवरील हॉटेल फार रमणीय आहे. तेथें बुद्धाची २।३ देवळें व स्तूप हीं ठिकाणें पाहाण्याजोगीं रमणीय आहेत. तेथील व्यापार बुद्धधर्मियांचें हातीं आहे.

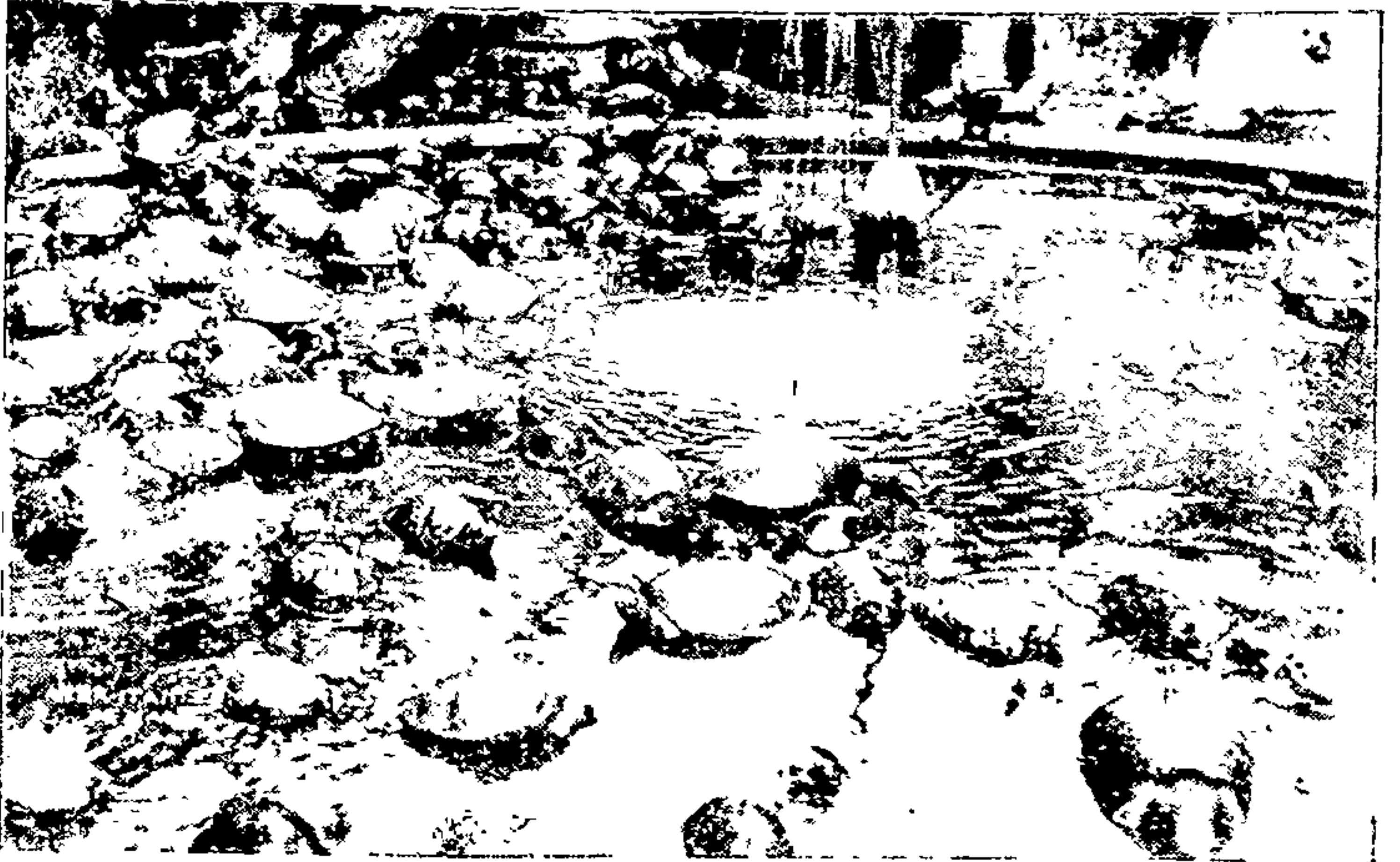
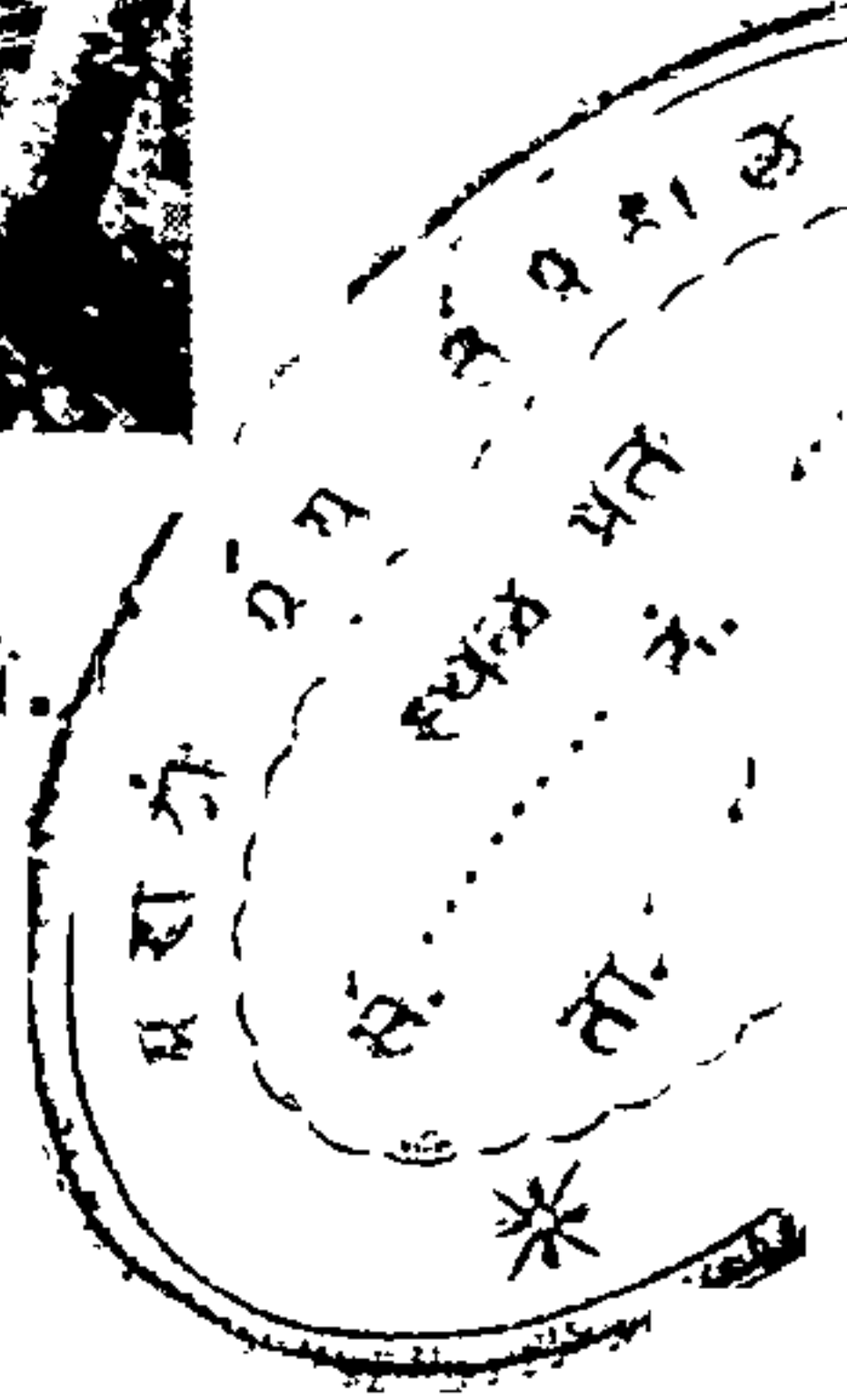
अनुभव

कँडी हें ठिकाण व तेथील सृष्टिसौंदर्य पाहाण्याजोगें आहे. या सौंदर्याकडे पाहून मंत्रमुग्ध झाला नाही असा मनुष्य विरळा ! हें ठिकाण कोलंबो पासून ७० मैलांवर आहे. पुष्कळ लोक या ठिकाणी जातात. पण कांहीं कांहीं लोक इतके लांब व मोटारींतून जाण्याचें नाकारतात. याबाबतींत एका मनुष्याचा अनुभव ऐकण्याजोगा आहे. तो येथें नमूद केल्याविना राहवत नाही.

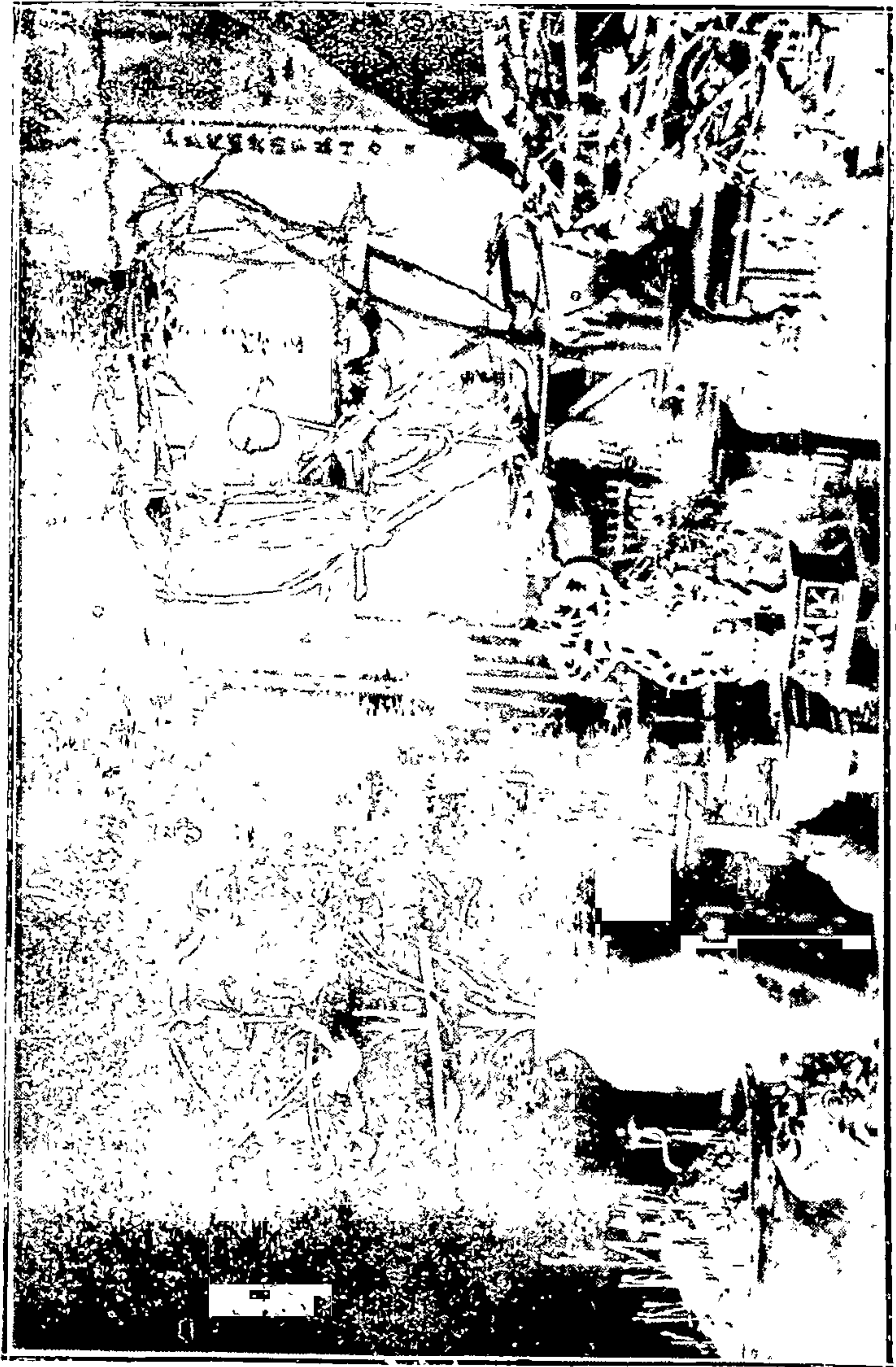
अनुभवः—पहिल्या वर्गानें प्रवास करणाऱ्या इसमानें सांगितलें कीं, तो कँडीची शोभा पाहाण्यास माणशीं दोन पौड भाडें खर्चून थॉमस कुक कंपनीचे मोटारींतून निघाला त्याच बोटोतील दोन स्त्री प्रवासी त्याचे बरोबर त्याच मोटारींत होते. शोभा पाहून परत फिरतांना सायंकाळ झाला होताच, तशांत उन्हाळ्यांतील उन्हाळी पावसाच्या सरी सुरू जाहल्या व त्यांतच दोन चाकांत दोन पंक्चरें एकामागून एक झालीं. स्त्रियांची सोय प्रथम करावी असें असलेमुळे त्या गाडी मागून येणाऱ्या गाडींत स्त्रियांची सोय केली व त्यांना बोटोवर पाठविलें. तीं पंक्चरें दुरुस्त करून अखेर तो एकदाचा बंदरावर आला पण पाहतों तों बोट आधींच १५ मिनिटें निघून गेलेली. मग घाईनें एक लांच ठरवून बोटोचा पाठलाग केला व ती गांठली. व अनवस्था प्रसंग टाळला, “बोट जर सांपडली नसती तर माझे प्रवासाचें व माझे सामानाचें काय झालें असतें ” असा सवाल त्यानेंच आम्हांस केला. पहिल्या वर्गाचे प्रवाशासाठीं सुद्धां बोट कांहीं थांबत नाही तेव्हां असले ७०-८० मैलांचे प्रवास विचारानेंच करावेत !

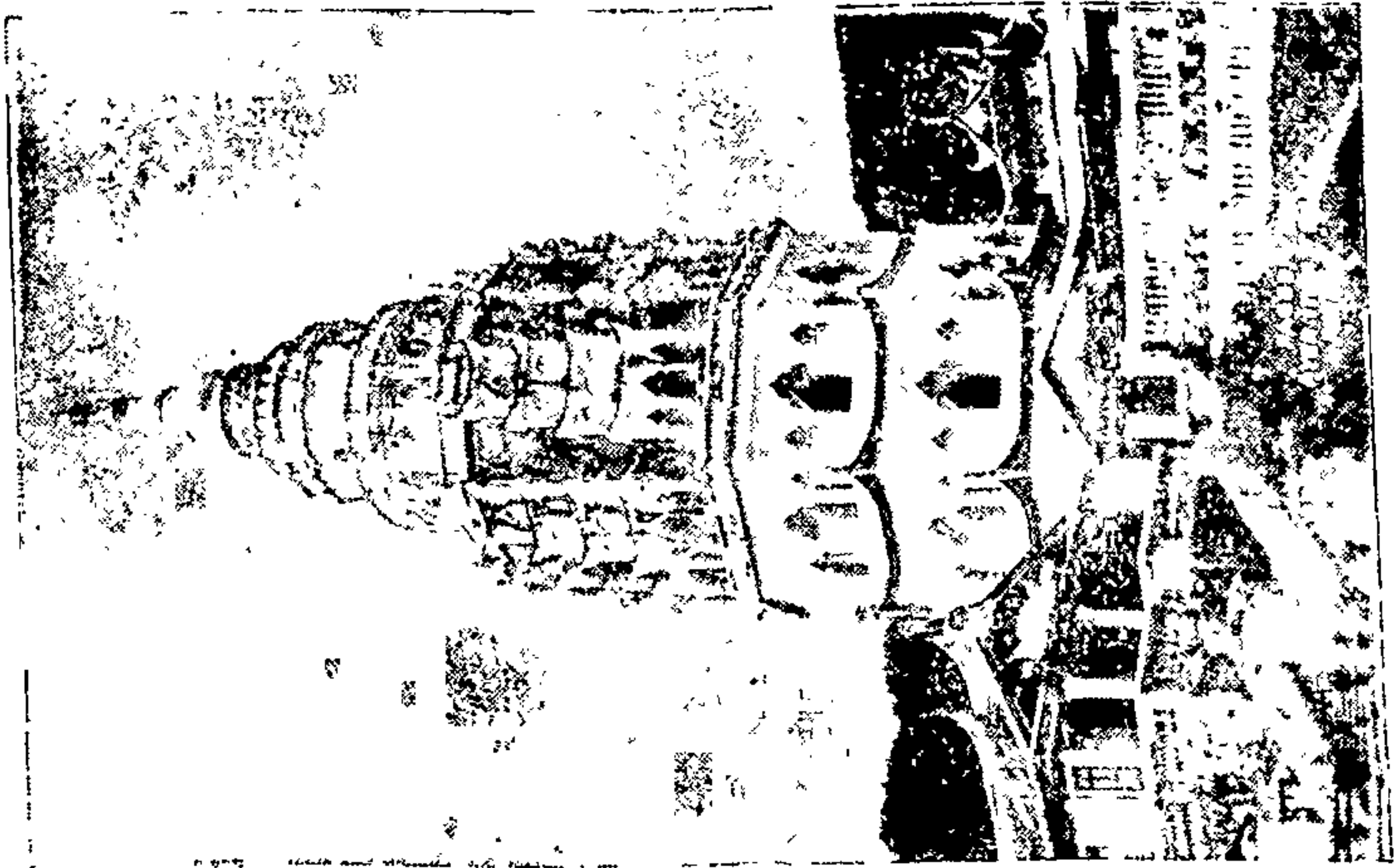
सिलोनची आल्हाददायक वनश्री.

पिनांग येथील दगडी कासवांचे तळ्यांतील देखावा.

पिनांग येथील सापाचे देवळातील सापाचा देखावा.

१३८ सी

आयर इटाम टेंचल पिनांग.

पिनांगचा शेतकरी खराचे झाडापासून
चीक गोळा करीत आहे.

पिनांगः—हें बंदर सर्वच बोटों घेतात असें नाहीं. रात्री कोलंबो सोडल्यावर चार दिवसांच्या प्रवासानंतर हें बंदर येतें. हें बंदर मलायादेशांतील असून तेथील झाडी फारच शोभादायक आहे. तेथें एक सापाचें देऊळ (Snake Temple) असून त्यांत ४०-५० सर्प इकडे तिकडे पसरलेले असतात. त्यांना अंडी खावयास घालीत असून ते सुंद पडलेले असतात. त्यांचे आंगावर घोणस अगर फुरसें याप्रमाणें पड्डे असतात. तेथें लिलीवॉड या नावाचें एक छोटेसें तळें असून दुसरीकडे एक छोटासा धबधबा आहे. या दोन्ही ठिकाणची झाडी फार फार बहारीची असून अशी झाडी सर्व प्रवासांत काचितच पहावयास सांपडते.

तेथे एका टेकडीवर “आयर इटाम टेंपल” या नावाचें एक देऊळ असून शिवाय एक मठहि आहे. तेथें पायऱ्यावरूनच चढावें लागतें. चढतांना मध्यंतरी डाव्या हातास एक दगडी कांसवाचें तळें आहे; त्यांत लहान मोठीं तीनशें चारशें कासवें असून ती इकडून तिकडे फिरत असतात.

पिनांग भागांत रबराच्या झाडाची लागवड फार मोठ्या प्रमाणांत असून त्या झाडांचा चीक गोळा करणाऱ्या धंदा चाळूं असतो. तेथे रबराच्या केक्स तयार करणाऱ्या गिरणा आहेत, त्यांतील यंत्रें उसाच्या चरकासारखीं पण ज्यांच्या लाठी आडव्या असतात अशीं आहेत. झाडाचा चीक काढतांना तो कपासारख्या छोट्या भांड्यांत

हाँगकाँग

धरतात. हा चीक वाळल्यावर रबराचा गोळा तयार झाला. असले अनेक गोळे त्या चरकांत दाबून घालतांना व त्यांची केक बनवितांना त्यावर गार पाण्याची धार धरतात. अशा अनेक यंत्रांतून जेव्हां हें काम होतें, तेव्हां त्याचा सारख्या जाडीचा एक लेप तयार होतो. असल्या लेपांचीं बंडले बांधून तीं रबराच्या वस्तू तयार करणाऱ्या कारखान-दारांस देशोदेशीं विकलीं जातात. हा रबराचा धंदा व असले अनेक धंदे व व्यापार चिनी लोकांच्या ताब्यांत असून व्यापारी वर्चस्व चिनी लोकांचेंच आहे.

सिंगापूरः—एक दिवस प्रवास केल्यावर सिंगापूर हें बंदर येतें. या शहरास महत्व येण्याचें कारण येथें ब्रिटिशांचें पूर्वेकडील मोठें असें आरमारी ठाणें आहे. शहरांत डांबरी रस्ते व मोठमोठ्या इमारती असून टॅमची सोय या गांवां आहे. या शहरां हिंदुस्थानांतील बोहरी व मद्रास इलाख्यांतील तामाल भाषा बोळणारे लोक व्यापार करीत असतांना त्यांच्या दुकानांतून दिसतात. येथील म्युझीअम व बोटनिकल गार्डन पाहणेजोगी आहे. त्याचप्रमाणें एक झू-गार्डन असून त्यांत नाना तऱ्हांचें पक्षी, मोठालीं अजगरें, मोठाले नाग व इतर जनावरें, माकडे वगैरे असून एक छोटासा बंगला या झू-गार्डनमध्ये आहे. या सर्व इस्टेटांचे मालक बसाप्पा या नांवाचे इसम आहेत.

हाँगकाँगः—सिंगापूर सोडल्यावर चार दिवसांच्या अहोरात्र प्रवासानें हाँगकाँग बंदर लागतें. सिंगापूरापासून हाँगकाँगपर्यंत जो

एका दोराचे सहाय्याने डोंगरांत खडी जाणारी टूम गाडी.

सिंगापूरचे पाम वृक्ष

जपानचें प्रवास-वर्णन

समुद्र आहे. त्यास “ चायनीज वॉटर ” असें म्हणतात. धक्यावरून हॉगकाँग या शहरीं जाण्यास लॉचचा उपयोग करावा लागतो, व त्यास थोडेंसे भाडें द्यावें लागतें. मुंबई सोडल्यावर कोलंबो, पिनांग, सिंगापूर, हॉगकाँग, शांघाय व कोबे या सर्व शहरीं तेथील प्रसिद्ध ठिकाणें पाहाण्यास जातांना द्रव्याची अदलाबदल करावी लागते. द्रव्याची अदलाबदल करणारे लोकांना मनीएक्सचेंजर असें म्हणतात. पैशाची अदलाबदल करतांना थोडीशी नुकसानी होणें साहजिक आहे. बरेच मनीएक्सचेंजर्स बोट थांबतांच तविर येऊन डेकवर आपलीं दुकानें थाटतात. त्यांचेपार्शींच पैशाची अदलाबदल करणें हें सोयीचें व काटकसरीचें असतें. ठिकठिकाणची भाषा निरनिराळी असलेनें आपण शहरांत गेल्यास आपणांस ती बोलतां येत नाहीं. व आपण प्रवासी असल्यानें गांवातील मनीएक्सचेंजर्स द्रव्याची अदलाबदल करण्यांत जास्त पैसे मागतात व फसवण्याचा यत्न करतात.

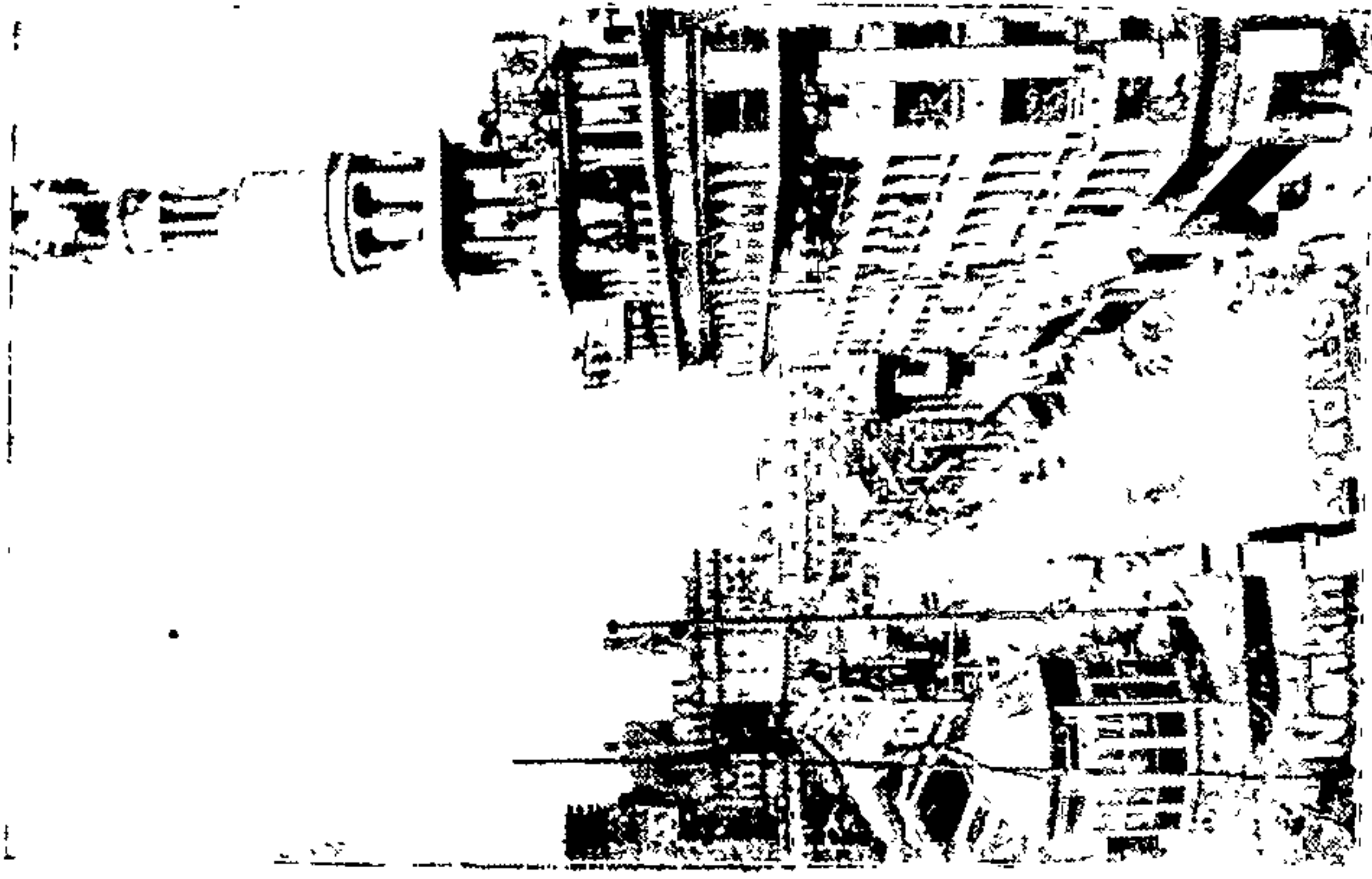
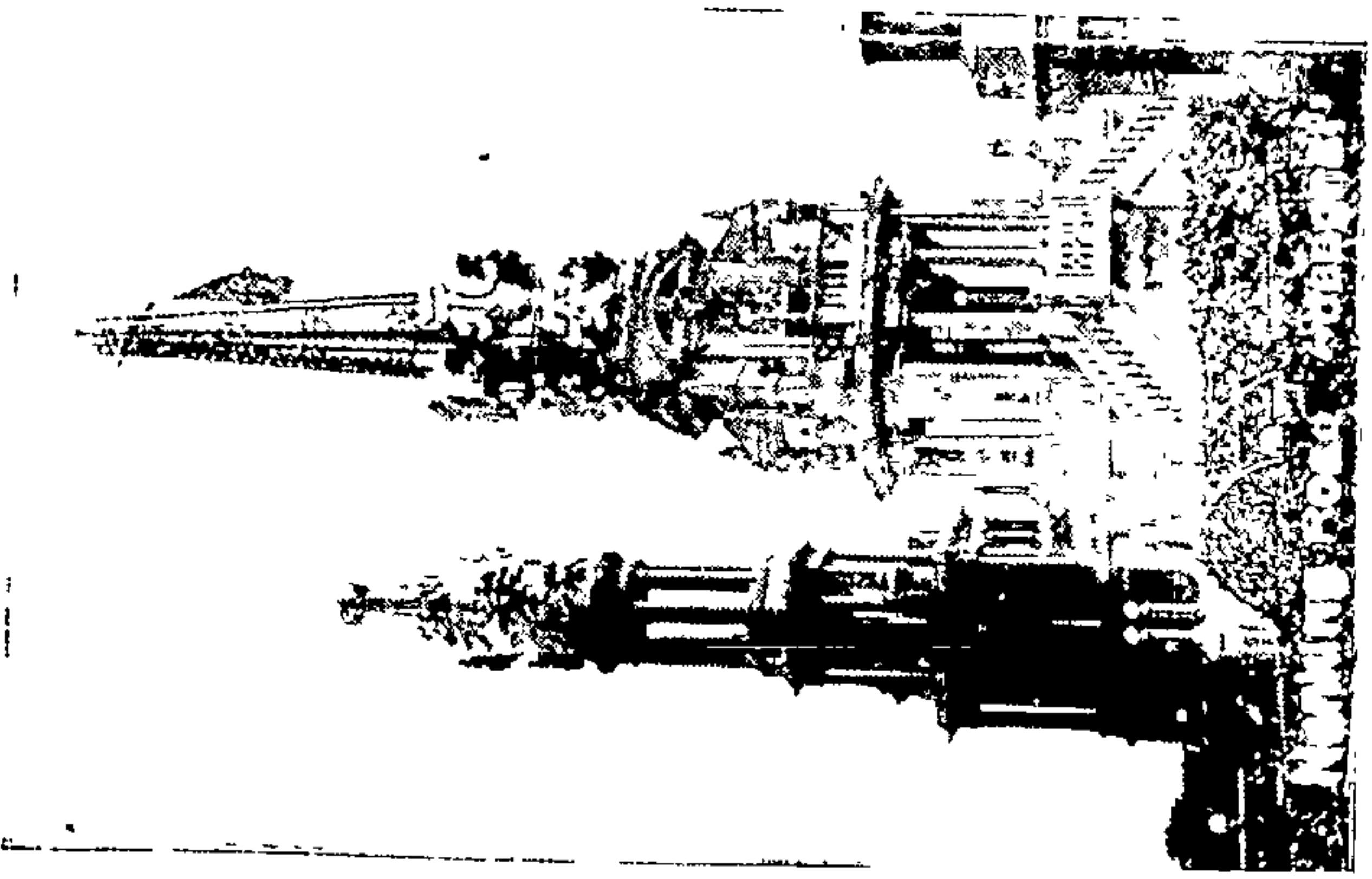
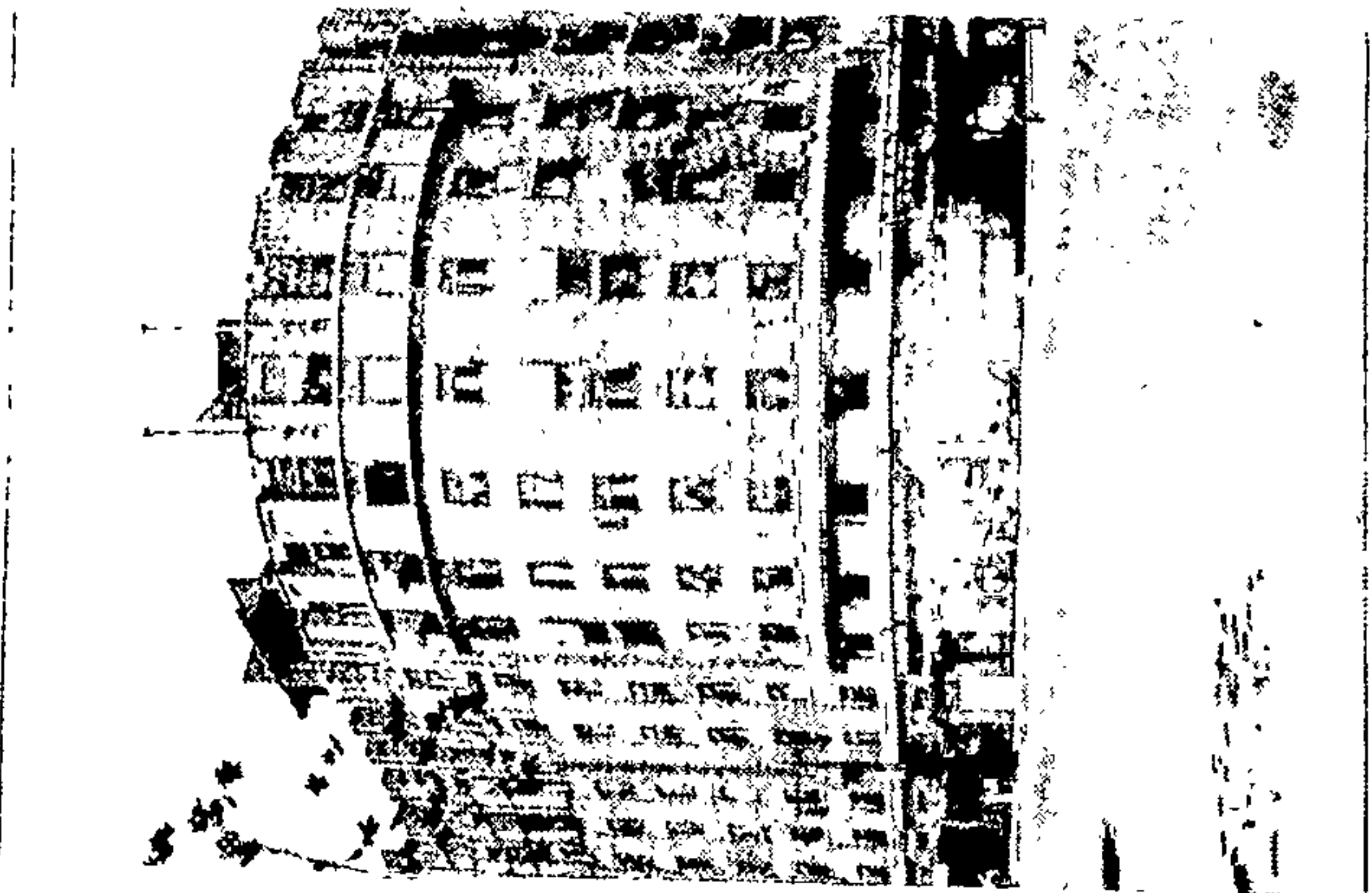
हॉगकाँग हें शहर डोंगराच्या माध्यापासून तें पायथ्यास असलेल्या समुद्रकिनाऱ्यापर्यंत पसरलेलें आहे. येथें पायथ्याशीं जी बाजार पेठ आहे त्यांत टॅमची उत्तम सोय असून येथील सर्व दुकानें व लोकवस्ती चिनी लोकांची आहे. डोंगराचे माध्यावरील वस्तींत जाणें येणें झाल्यास नागमोडी डांबरी रस्ता असून तेथें मोटार गाडीनें व पायानें जातां येतें. दुसरी एक उत्तम सोय टॅम गाडीनें जाण्याची असून ही टॅम नागमोडीसारखी वेडी--वांकडी न जातां अगदीं खडी या डोंगरावर जातें. डोंगरावर एक प्रचंड विजेचें यंत्र

शांघाय

असून त्याचे शक्तीवर एक मोठे चाक फिरत असते. या चाकाला धातूचा फार वळकट असा दोर गुंडाळलेला असतो. हे चाक फिरतांच तळची टॅम ज्यावेळीं वर येण्यास निघते त्याचवेळीं वरची टॅम खालीं जाण्यास निघते, या दोन्ही टॅमगाड्या त्या दोराच्या दोन टोंकांसं खिळविलेल्या असतात व त्या दर दहा मिनिटांनीं सुटतात. या वाहतुकीमुळे डोंगरावरून खालीं व खालून डोंगरांतील दळणवळण फार सोपे झाले आहे; या शहरांतील मोठमोठे वंगले व इमारती डोंगराच्या माथ्यापासून तळापर्यंत बांधलेल्या असल्यामुळे शहराची शोभा फार चांगली दिसते. सकाळचे प्रहरीं सूर्य उगवतांना त्याचे किरण या वंगल्याच्या कांचेच्या तावदानांवर पडल्यामुळे जणू आंत विजेचे रंगी वेरंगी दिवे लाविले आहेत, अगर या नगराजानें रंगी वेरंगी अशा नवरत्नांचा हार आपले गळ्यांत परिधान केला आहे असा भास झाल्याशिवाय राहात नाही.

शांघायः—हाँग्काँगून तीन दिवस प्रवास केल्यावर शांघायला वोट येते. हा प्रवास किनाऱ्या जवळून असल्या कारणानें समुद्राचा त्रास होऊन वोट बरीच हालते. बोटींतून प्रवास करतांना, ज्यावर झाडी नाही असे किनाऱ्यावर असलेले उंच उंच डोंगर व किनाऱ्याजवळ मासे मारण्याचा धंदा करणाऱ्या मच्छीमारी बोटीही दृष्टीस पडतात.

शांघाय घंदरांत येतांना यांग्सी नदीचे मुखांतून वर जावे लागते व यांग्सी नदींतून तिला मिळणाऱ्या वांग्फू नदींतून प्रवास करावा लागतो. तेव्हां तिच्या कांठीं वसलेले शांघाय या नांवाचे

शान्ताय शहरातील भव्य रस्तें व सुंदर मंदिरें.

जपानचें प्रवास-वर्णन

पूर्वेकडील फार मोठें प्रचंड बंदर लागतें. येवढें मोठें बंदर या पूर्व भागांत दुसरें नाहीं. हा गांव अत्यंत प्रेक्षणीय आहे. व येथील व्यापार ही प्रचंड चालूं असून नान्कीन रोडवर मोठमोठीं दुकानें व तीन तीन चार चार मजली स्टोअर्स आहेत. रात्रीचेवेळीं इलेक्ट्रीक लाइट्स व निऑन लाइट यांची शोभा फार नग्नमनोहर असतें. या शहरां कांहीं इमारती २२ ते २५ मजल्यापर्यंत उंच अशा बांधलेल्या आढळतात. येथें खिश्न चर्च, झू गार्डन, जस्मिन पार्क, पॅगोडा वगैरे ठिकाणें साधारण पाहाण्याजोगीं असून बव्हलिंग वेल् हें ठिकाणही प्रख्यात आहे. तेथे जाऊन पाहोवें तों सुमारे ६-७ फूट चौरस व १०-१२ फूट खोळ अशी एक गलिच्छु पाण्याची विहीर असून त्या पाण्यांत बुडबुडे सारखे येत असलेले दिसतात. हें ठिकाण प्रख्यात असलें तरी ही विहीर मुळींच पाहाण्याजोगी नाहीं.

या शहरांत दोन तीन राष्ट्रांचा अमळ असल्यामुळें व त्यांच्या हद्दी अगदीं जवळजवळ असल्यामुळें ठग लोक, खिसे कापू, मवाली लोक अशा लोकांचा या शहरांत फार सुळसुळाट असून रस्त्यावरून फिरतांना ते आपल्यावर हल्ला करतात कीं काय अशी भीति प्रवाशास वाटत असते. येथे करन्सीचा घोटाळा असून एका डॉलरला १०० सेंट समजले जातात. कागदांच्या नोटांच्या रुपानें १०० सेंट दिल्यास एक डॉलरचें काम भागतें, तेंच दहा सेंट वीस सेंटचें चांदीचें नाणें असल्यास एकशेवीस सेंट घावें लागतात. व तेंच तांब्याचें नाणें देऊन एक डॉलर घ्यावयाचा झाल्यास ३६० तांब्याचीं नाणीं घावीं लागतात.

शांघाय

या नाण्यांचा आकार आपले कडील दुंड्या पैशा एवढा असतो. कागदाच्या रूपांत जें नाणें आहे त्यास विग्मनि असें म्हणतात व धातूच्या रूपांत जें नाणें आहे त्यास स्मॉलमनि असें म्हणतात. डॉलर जो रुपायाएवढा चांदीचा आहे त्याला मात्र स्मॉलमनि ह्मणत नाहींत. परस्थ प्रवाशास हा मोठा धोटाळा पडतो. व भाषा समजत नसल्यानें उलगडाही करून घेणें शक्य नसतें.

या शहरांत टूमगाड्या व बसगाड्या असल्यानें शहराचा देखावा बसगाडीच्या दुसऱ्या मजल्यांतून चांगल्या तऱ्हेनें पहावयास सांपडतो. पायानें फिरतांना मात्र चोरट्या लोकांची भीति फार वाटते. येथें बंदावेस्त राखण्यास जागोजाग चौकांचौकांवर शी व (हिंदुस्थानांतील) पोलिस पहारा करीत असतात, व त्यांना मात्र हे चिनी मवाली फार भितात. या शहरांत व हाँग्काँग शहरांत शीख लोकांची देऊळे म्हणजे गुरुद्वारे असून तेथें प्रवाशास उतरण्याची व खाणेंपिणेची चांगली सोय आहे.

हिंदी भाषा बोलणाऱ्या इसमास हे शीख लोक मोठ्या प्रमानें व आत्मीयतेनें वागवितात. परकीय प्रवाशास असल्या बिकट शहरां आत्मीयतेनें वागविणारे शीख लोक हा मोठा आधार वाटावा हें साहजिक आहे.

शांघाय सौडल्यावर बोट डावे हातास चीनचा किनारा व उजवे हातास फोर्मोसा ऊर्फ तैवान बेटाचा किनारा या मधून जी

१४४ अ

जपानच्या किनाऱ्यावरील कोकणी वस्तांचा देखावा.

जपानचें प्रवास-वर्णन

सामुद्रधुनी आहे ती मधून जाते. मुंबई ते कोलंबो, व हाँग्काँग ते कोबे या टापूंतून प्रवास करतांना किनाऱ्याजवळून बोट जाते म्हणून ती फार हालते व त्रास होतो. नागासाकी, मोजी वगैरे बंदरें आहेत पण तीं सर्वच बोटी घेतात असें नाहीं. नागासाकीपासूनचा जपानचा आंतील समुद्र फार शांत असतो.

जपानचा किनारा लागतांच आपण ज्या देशास जाणार त्या देशाकडे कुतुहलानें पाहतों पण पाहणारास काय दिसतें ?

७५ टक्के डोंगराळ व २५ टक्के शेती व वस्तीस उपयोगी पडणारी जमीन, त्याचप्रमाणें तीं छोटीं छोटीं बेटें व त्या वरील लहान झोंपडीवजा घरे. किनाऱ्याकडे पाहिल्यासहि देवद्वाराचे फळ्यांच्या भिंती असलेली अगर जाडी कुडाच्या भिंती असलेली एकमजली क्वचित दोनमजली घरे व त्यावर काळ्या रंगाचीं कौलें असलेलीं छपरें. मागील दारीं डोंगर, आंगणांत समुद्र अशी साधी राहणी पाहिली कीं कोकणवस्तीची आठवण होते. इतक्यांत कोबे बंदर येतें. आपला परिचित जर कोणी जपानांत असेल तर त्यास शांघायहून तार करून धक्यावर बोलवावें; म्हणजे उतरणें, टॅक्सी ठरविणें कस्टममध्ये माल दाखऊन त्यांची सम्मती मिळविणें वगैरे सर्व गोष्टी सुरळीत होतात.

जपान देशाचें वर्णन

जपान देशाचें वर्णन

जपान देश म्हणजे ४ मोठ्या व सुमारे ४०० लहान लहान बेटांनीं बनलेला देश ! युरोप खंडांत जसें इंग्लंड बेट तसाच आशिया खंडांतील एका टोंकास असलेला जपान देश ! याची लांबी रुंदी १३५००० चौरस मैल आहे. लोक संख्या ७ कोटी आहे; व दरसाल ती लाखांनी गणावी अशी वाढत आहे. त्यांत बौद्ध धर्मीय ५॥ कोटी, शिंतौ २। कोटी व ख्रिश्चन धर्मीय ३५ लाख असे आहेत.

सर्व तऱ्हेच्या शाळांची संख्या ४५७९३ असून त्यांत शिकणारे विद्यार्थी व विद्यार्थिनी यांची संख्या १ कोटी ३४ लक्ष आहे. व शिक्षणासाठीं, सरकारांतून लोकल बोर्डांतून व जनतेकडून मिळून ५३। कोटी येन खर्च होतात. [१९३५]

शेंकडा ९९ चे वर सुशिक्षित लोकांचें प्रमाण असल्यानें देशावर व आपले स्वकीय लोकांवर प्रेम कसें करावें हे त्यांना समजतें. त्याचप्रमाणें धर्माचें यथायोग्य पालन ते करीत असून धर्मवेड त्यांचें डोक्यांत नाहीं. धर्म ही अंतःकरणाची भावना असून ज्याप्रमाणें आपलेकडील एकाच कुटुंबांतील माणसांनां एकास गणपतीची, तर एकास मारुतीची शंकराची, जगदंबेची भक्ती असते, पण त्याबद्दल भांडणें व मारामाज्या होत नाहींत त्याचप्रमाणें त्यांच्यात नवरा बुद्धधर्मी व वायको ख्रिश्चनधर्मी व मुलगा शिंतौधर्मी असऱा तरी त्यांच्यांत कलह कधींच होत नाहींत.

नारा येथील देवालयांत प्रचंड स्तंभ आहेत. त्यांतील एकास मुद्दाम
द्वार पाडले आहे. त्यांतून मनुष्य मरपटत जाऊं शकतो.

जपानांतील बुद्धाची प्रचंड मूर्ति.

जपानचें प्रवास-वर्णन

श्रद्धेप्रमाणें कोणत्याही देवास भजावें व मन शांत ठेवावें; व शरीरास मानवेल तो पदार्थ हिंसेचा विचार मनांत न बाळगितां खाऊन शरीर कामाधामास कणखर बनवावें ही त्यांची सरळ सरळ व व्यवहारास धरून त्यांनीं ठरविलेली मनोभूमिका होय. त्यांचा पोषाख अगदीं साधा. अंगांत किमोनो (कफनी), व पायांत खडावा सारखा लाकडी जोडा; मनानें सद्भावनेचे, निष्कपटी, परोपकारी व अत्यंत कष्टालु असल्यानें त्यांच्या व्यापारी अभ्युदयाचें खरें कारण म्हणजे थोडक्या खर्चांत फार माल निर्माण करावयाचा मशिनरी चांगली वापरावयाची, अव्यभिचारीपणानें व अनन्यभावानें एकच काम हातीं घेऊन त्याचा पिच्छा पुरवावयाचा हें असून आपसांतील स्पर्धा टळावी म्हणून समईक विक्रीचें तत्व अमलांत त्यांनीं आणलें आहे. ते अडीचहजार वर्षे स्वतंत्र आहेत. त्यांचा राजा प्रजेची पुत्रवत् काळजी घेतो. व प्रजाहि राजास जीवापलीकडे पहिला मान देते.

जपानचें हवामान चांगलें आहे व त्यामुळें काम करतांना थकवा लवकर येत नाहीं. जपानी लोक कामांत चपळ व तरबेज असल्यानें काम सफाईदार व जास्त करतात. कर्तव्यनिष्ठ असल्यानें त्यांचेवर देखरेखीस मुकादमाची गरजच नसते.

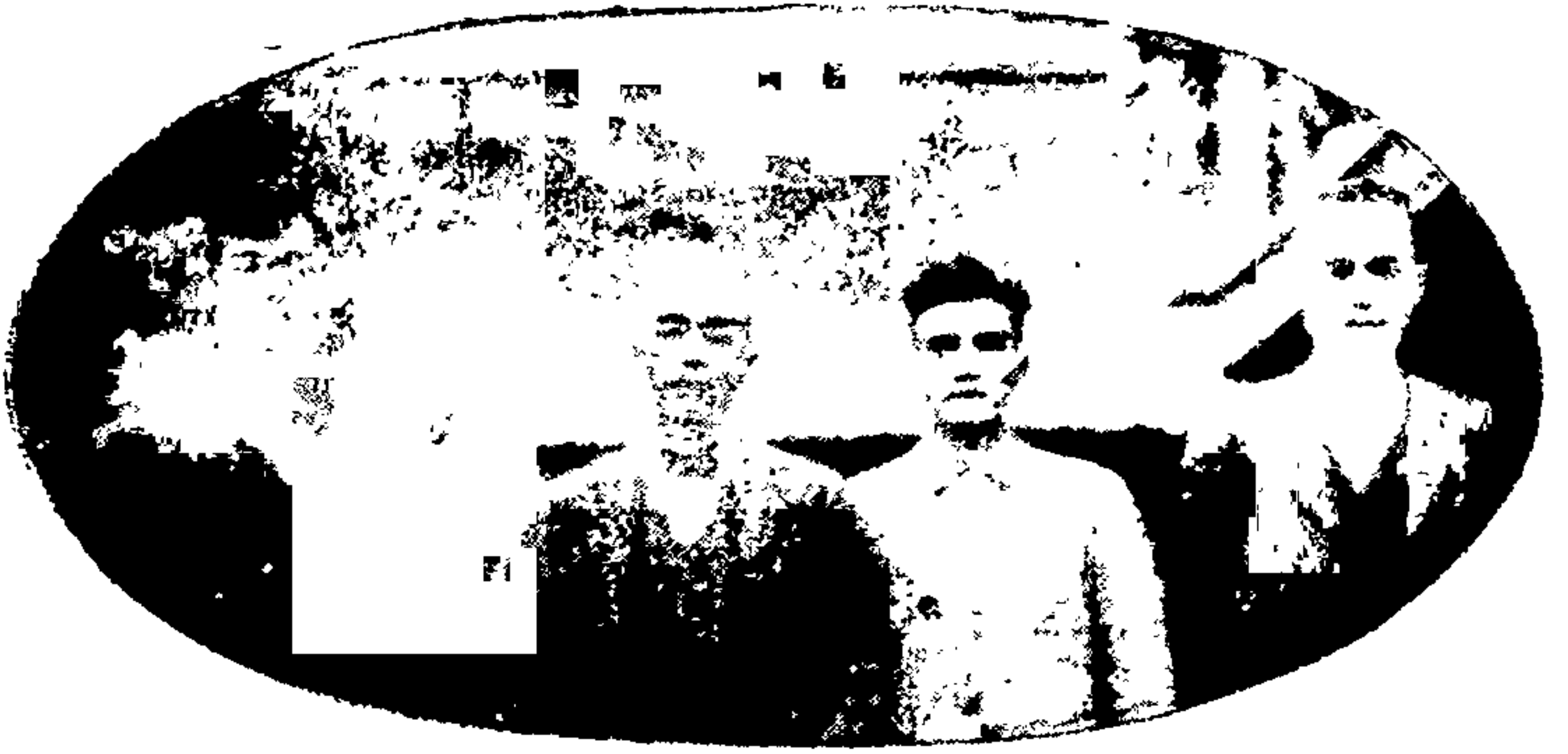
जपान माल स्वस्त कसा देतो याची कारणें वरीलप्रमाणें असून त्यांत गौप्य उरलेलें नाहीं.

जपानी व हिंदी कारखानदार

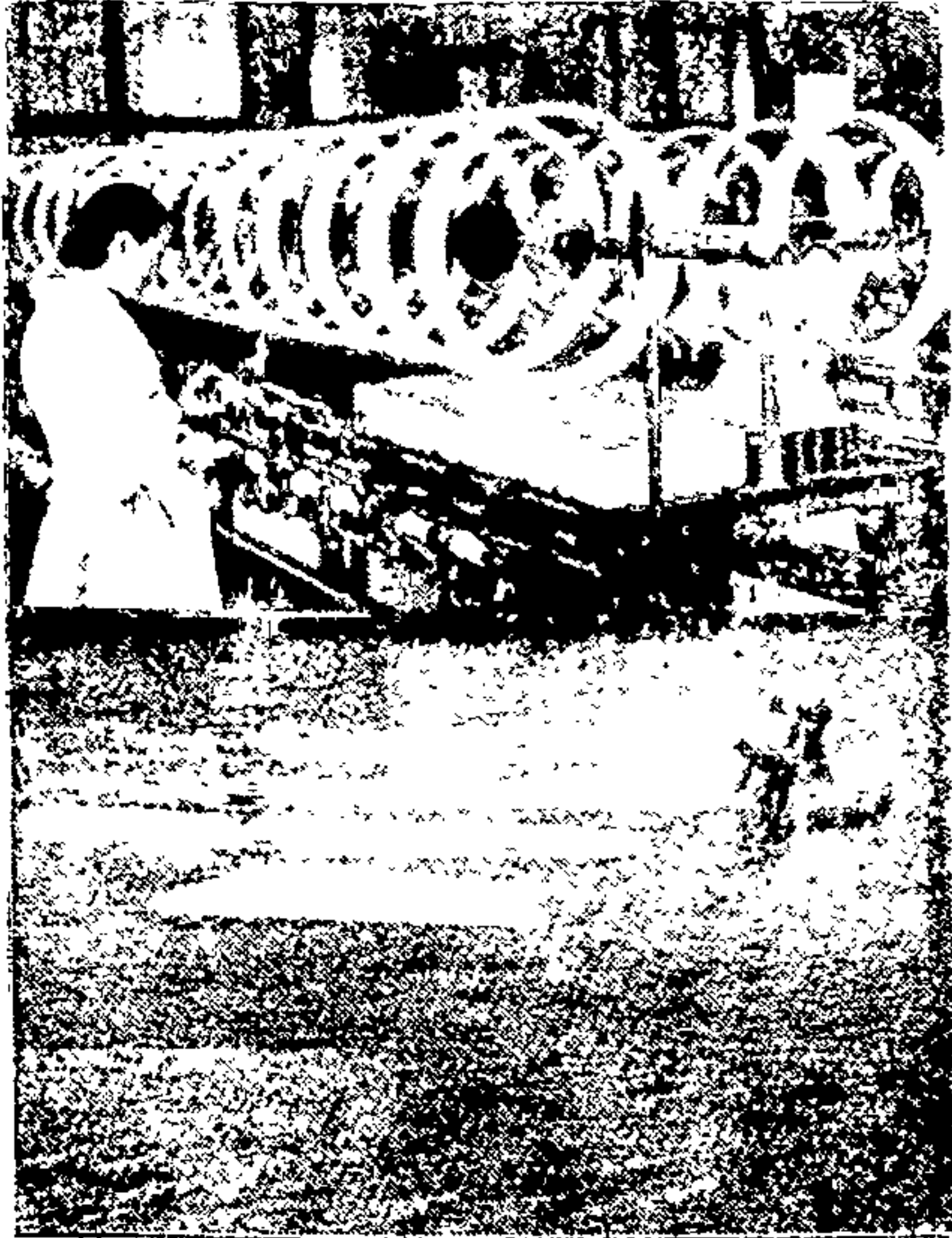
जपानी व हिंदी कारखानदारी

या ठिकाणीं जपानांतील कारखान्यांशीं येथील कारखान्यांची थोडीशी तुलना केल्यास ती अस्थानी न होता बोधप्रद होईल असें वाटल्यावरून थोडक्यांत खालील विवेचन करितो.

जपान देशाची परिस्थिती कारखानदारीस फार सोईची आहे, तशी इतरत्र फार क्वचित पहावयास सांपडेल. यामुळे जपानी कारखानदार होणे अवघड नाही. कित्येक पोक्त बायाहि तेथे कारखाने चालवून राहिल्या आहेत. आपण उदाहरणार्थ बीणकामाचा कारखाना घेऊं. त्यास लागणारे सूत वक्तशीर पुरविणारे कारखाने तेथे आहेत. सुतास मनाजोगे रंग देणारेहि कारखाने गांवोगांवीं आहेत. माल तयार करतांना नोकर लोक कर्तव्यदक्ष असल्यानें देखरेखीचा त्रास पडत नाही. माल सफाईदार व भरपूर निघतो. तो फिनिश करणेचे कारखाने त्याच गांवीं आहेत. विजेची शक्ति चोहोंकडे व स्वस्त असल्यानें एंजीनखरेदीत भांडवल गुंतविणे व एंजिन चालविणेचा त्रास रोज घेणेची जरूरी भासत नाही. मालाची विक्री करणाऱ्या असोसिएशन्स असल्यानें तागा तयार होतांच ते घेतात व निम्मी किंमत कारखानदारास रोख देतात. बाकीची किंमत विक्री झाल्यावर देतात.

आह्लास सहानुभुती दाखविणारे जपानी कारखानदार SATOSAN
डावीकडून दुसरे

हंगरणीत काम करणारी जपानी मुलगी. अशा मुली आपले काम
एकाग्रतेने करतात.

जपानचें प्रवास-वर्णन

यावरून तेथें कारखानदारी, दुकानदारीपेक्षांहि सुलभ आहे, हें आपणास कळून येईल. पण येथील परिस्थिति मात्र कारखानदारीस अनुकूल नाही. त्यामुळे कारखाने चालवून ते यशस्वी करणें ही बाब येथें अत्यंत अवघड अशी झाली आहे. येथील कारखानदारांस सूत तयार करणें, तें रंगविणें, कच्च्या माळाचा पक्का माल करितांना कर्तव्य दक्षता नाही, राष्ट्रीय वृत्ति नाही, अशा मजुरांकडून कामें घेणें, माल फिनिश करणें, विक्री करतांना एजंट नेमणें, जाहिराती देणें, मासिक चालविणें, विकलेल्या मालाचे पैसे गोळा करून घेणें या सर्व ह्मणजे अ पासून इ पर्यंतच्या गोष्टी येथल्या कारखानदारास पार पाडाव्या लागतात; व शिवाय त्याला सुधारलेल्या राष्ट्रांतील कारखानदारांशीं होणाऱ्या स्पर्धेला तोंड द्यावें लागतें.

इतक्या अवघड गोष्टी कराव्या लागतात तेव्हां या हिंदी कारखानदारास पाठिंबा व सहानुभूति तरी आपल्या येथें कोणाकोणाची असते तें पाहूं.

लोक— येथील लोक स्वतःचे ज्ञानांत भर पडावी म्हणून अगर स्वतःस करमणूक व्हावी या स्वार्थासाठीं कारखाना पाहण्यास जातात. कारखाना पाहून झाल्यावर दाखविल्याबद्दल दाखविणाराचे आभार मानण्याची सुद्धा यांना गरज भासत नाही. कारखानदाराबद्दल प्रेम असलेमुळे कौतुकानें कारखाना पाहणारे

देशभक्त

व त्यांतील माल विकत घेऊन सक्रिय सहानुभूति दाखविणारे लोक फारच विरळा !

ब्रिटिश गव्हर्नमेंट—ब्रिटिश गव्हर्नमेंट हिंदी कारखान्याबाबत किती सहानुभूती बाळगिते ते सर्वांना ठाऊकच आहे. अलिकडे युरोपियन कापडास मागे साखून जपानचे कापड हिंदुस्थानांत शिरलें म्हणून ड्युटी बसविली आहे. पण यापूर्वी वाटेल त्यानें यावे येथे माल खपवावा व सोने लुटून स्वदेशी न्यावे अशी म्हणजे धर्मशाळे-सारखी हिंदी बाजाराची स्थिति झाली होती.

देशभक्त—या गेल्या दीड तपाचे अवधीत म्हणजे गांधींचे कारकिर्दीत गिरणीवाला ही एक शिवी होऊन बसली आहे. यंत्रे वापरणाऱ्या गिरणी मालकाकडे एकाद्या गुन्हेगाराकडे जसे पाहतात त्या दृष्टीनेच पाहण्याची प्रथा पडली आहे. शेतकऱ्यांना दुय्यम धंदा दिला. पोषाखांत नेटकेपणा आणला, कलाकौशल्यांतहि तो वाकबगार झाला. त्याची राहणी उच्च झाली या गोष्टीला अगर असल्या उपयुक्त कार्याला महत्व मुळींच दिलें जात नाहीं. गांधीजींच्याच तोंडचे शब्द आहेत कीं, There is no tender spot in me for indian mills [from Indian Textile journal] अर्थ असा कीं, हिंदी कारखान्याबद्दल जिव्हाळ्याचा एक लेशहि माझे अंतःकरणांत नाहीं. मग इतर त्यांचे उघडे बोडके फिरणारे व थोरांची निंदा करण्यांत इतिकर्तव्यता झाली असे मानणारे, यंत्राला शत्रु समजणारे,

जपानचें प्रवास-वर्णन

असल्या दे. भ. कडून गिरणी मालकास मदत राहोच पण नुसता फुकाचा गोड शब्द, फंड मागण्याच्या वेळाव्यतिरिक्त मिळेल याची सुद्धा आशा राहिली नाही.

घरची मागसें—दायविभाग समसमान असल्यानें भाऊ-बंदकी व त्या बरोबरच गृहकलह वाढले व देशांत सहकार्य आपल्या सहोदरापासूनहि दुर्लभ ठरलें. तेव्हां भाऊ आपले कामास येतील ही आशाच नको. त्याचप्रमाणें आपल्या आसगणगोतावर हुकमत चालवून काम घेणें हें असाध्य ठरलें आहे.

राहता राहिली स्वतःची बायको ! ती म्हणते “ चूल व मूल यापलिकडे मला माझ्या आईबापांनीं कांहींच शिकविलें नाही. ”

याप्रमाणें चोहोंकडून आकाश फाटलें आहे ! कारखाने वाढावेंत असें आपण म्हणतो पण ते वाढणार कसे ?

अपवाद—कोणत्याहि नियमास अपवाद असतोच. तेव्हां या गोष्टीसहि अपवाद आमचे संस्थानीक आहेत, ही अत्यंत समाधानाची गोष्ट आहे. या गोष्टीचे प्रत्यंतर पाहणेसाठीं आपण हैसूर, बडोदा, औंध, सांगली, त्रावणकोर असल्या अनेक संस्थानांकडे लक्ष द्या. बहुतेक सर्व संस्थानिकांना आपल्या राजवैभवाबरोबर एकाद-दुसरा चांगला कारखानाहि आपले संस्थानांत असावा असे

कल्पकता

वाटते, व ते शीज सोसूनहि कारखान्यास मदत करतात ही समाधानाची गोष्ट आहे.

वर जी तुलना केली आहे त्यावरून हिंदुस्थानांतीठ कारखान्यानां जगण्यास जागा कोठें व कोणाकडून आहे हें घ्यानीं येईल व होतकरू तरुणांना एकादा कारखाना काढावयाचा झाल्यास त्यांत अडचणी कोणत्या आहेत व जपानपासून आपण काय शिकण्यासारखें आहे हें त्यांनाहि कळेल.

कल्पकता:—यंत्रें करण्यांत ते फार पुढें गेले असून अ पासून ज्ञ पर्यंत ते यंत्रें बनवितात. चांगली किंमत देणेस ग्राहक तयार असले तर यंत्रें चांगलीं मिळूं शकतात. त्यांनीं यंत्रांत बहुधा पाश्चात्यांची कॉपीच केली आहे. पण काहीं यंत्रांत त्यांनीं फार कल्पकता लढविली आहे. टोयोडा लूमचे पेटंट १० लक्ष रु. देऊन इंग्लंडची सर्वांत मोठी कंपनी फ्लॅट-ब्रदर्स यांनीं समाधानानें विकत घेतलें अशी अजब कल्पकताहि जपानी लोकांत दिसते.

मुलगे अगर मुली ६ वर्षांच्या होतांच शाळेंत प्रवेश करितात. तेथें युनिफार्म, ड्रिल, रोज ४ तास खेळणें वगैरे सक्तीचें असल्यानें, अभ्यासाचा कंटाळा कधींच येणें शक्य नाहीं. १६ वर्षांचें वय होतांच खांद्यावर बंदूक येते, व लष्करी शिक्षण मिळतें. अभ्यास-क्रमांत पुढील आयुष्यांत उपयोगी न पडणाऱ्या अशा अनेक विषयांची

जपानचें प्रवास-वर्णन

खोर्गीरभरती नसल्याने तरुण अगर तरुणी, घरकाम, शेतकाम, गिरणीतील काम, व प्रसंगी लढाईचें काम अशा वाटेल त्या कामास तयार असतात.

शिस्त व चालिरितीचें ज्ञान त्यांना शाळेंत शिकविलें असल्याने समाजांत वागतांना एकमेकांपासून एकमेकांस सुख प्राप्त होतें.

ते कधीं कावलेले, डोक्यास आठ्या घातलेले, दुर्मुखलेले तुम्हांस दिसणार नाहींत. उलट नेहमीं समाधानींत असल्यामुळे त्यांचे नेहमीं हसतमुख तुम्हांस दिसेल.

त्यांना वाचाळता आवडत नाहीं. ते चारचौघे एके ठिकाणीं बसून वाटेल तसे आच्चावच्चा बोलताहेत असें तुम्हांस ऐकूं येणार नाहीं. रस्त्यांत मारामारी, शिवीगाळी दिसणार नाहीं. तेथें चोरी जवळजवळ नाहींच म्हटलें तरी चालेल.

त्यांचे स्वभावांत व वागण्यांत नम्रपणा असल्याने त्यांचेबद्दल प्रवाशी लोकांचें मनांत आदरभाव निर्माण होतो.

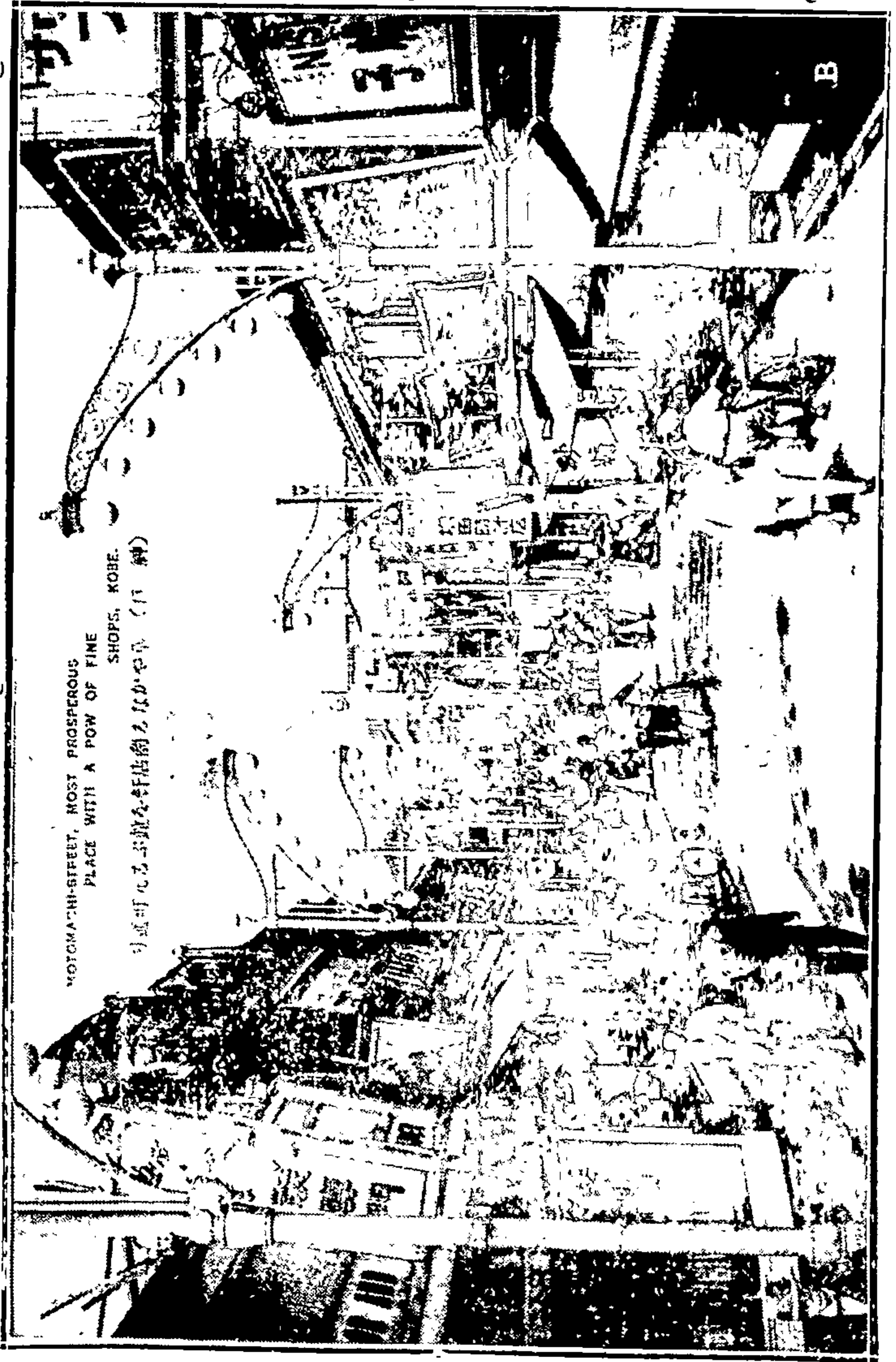
जपानची निसर्गदेवता फार रमणीय असून फळांफुलांनीं युक्त अशी वनराजा नेहमीं प्रसन्न असते. पण त्याच भूमींत ज्वालामुखी प्रवृत्ताप्रमाणें भीषण स्वरूप दाखविणारे, भूकंपासारखे भयानक प्रळय मांडणारे प्रसंग तेथें वारंवार दृष्टीस पडतात. याप्रमाणें थोडक्यांत या देशाचें वर्णन आहे.

अनुभव

मोठमोठ्या बोटी ज्या युरोप खंडातून जपानपर्यंत प्रवास करितात त्या बहुधा कोबे व याकोहामा हीं दोन बंदरें घेतात. याकोहामा हें बंदर जपानचे पूर्व किनाऱ्यावर असून तेथें अमेरिकेशी दळणवळण चालते. कोबे हें बंदर आशियांतील लोकांच्या दळणवळणाचें असून या कोबे शहरांत हिंदी लोक व्यापारासाठीं जाऊन राहतात. त्यांत गुजरथी व सिंधी लोकांचा भरणा विशेष आहे.

अनुभवः—(आम्ही ज्या वेळीं तेथें गेलों त्यावेळीं कोबे येथें २४ कितानोचो १ चोमे या पत्त्यावर गुजरथीं तऱ्हेचें जेवण मिळणारें एक हॉटेल होतें. व त्याचें नांव ईस्टर्न लॉज असें होतें. ते नानाभाई श्रॉफ या नांवाच्या पार्शी गृहस्थानें चालविलें होतें.) या शहरांत व्यापाराचें निमित्तानें जे गुजरथी, व सिंधी लोक वस्ती करून राहतात, त्यांचें डोळ्यापुढें “ पैसे कमावणें ” यापलीकडे राष्ट्रीय दृष्टि, परोपकार या बाबीकडे त्यांचें लक्ष फारसें नसतें, व त्याबद्दल आम्ही त्यांना फारसा दोषहि देत नाहीं. पण ज्यांच्या पुढें म्हणजे महाराष्ट्रीय, बंगाली व शीख यांचे पुढें असली उच्च ध्येयें आहेत, त्यांपैकीं एक बिहारी गृहस्थ मि. सहाय्य हे कोबेस असून मि. राजबिहारी घोष हे तोकियो शहरीं आहेत. या दोघां गृहस्थांचें वर्णन केल्यावांचून आम्हांस राहवत नाहीं.

मि. सहाय्य हे व्यापारांत जो पैसा मिळवितात तो हिंदी गरीब विद्यार्थ्यांच्या शिक्षणाची, राहणेची व खाणेपिणेची सोय

NOTOMACHI-STREET, MOST PROSPEROUS PLACE WITH A POW OF FINE

SHOPS, KOBE.

引道町元芝草並み-軒店街之110号草 (17 脚)

कोचे येथील मोटोमाची रस्त्यावरील भरभराटीची पेठ

जपानचे प्रवास-वर्णन

करणेसाठी खर्च करितात, हे अमूल्य सहाय्य येथील विद्यार्थी यांना होत असलेमुळे मि. सहाय्य यांनी आपले नांव सार्थ केले आहे.

विद्यार्थ्यांनै प्रथम कलेचे ज्ञान हिंदुस्थानांत जें मिळते तें पुरें घ्यावें व मंग त्यांत ज्यास्त भर घालण्यासाठीं जपानांत यावें; मि. सहाय्य यांनी प्रयत्नानें निर्माण केलेल्या “ इंडियालॉजमध्ये रहावें व मि. सहाय्य यांचे द्वारे पाहिजे त्या शिक्षण संस्थेत प्रवेश मिळवावा, व शिकून हिंदुस्थानांत धंदा उभारावा अशी इच्छा मि. सहाय्य यांची आहे पण त्यांना तसे महत्वाकांक्षी विद्यार्थीच मिळत नाहींत व त्यांचा हेतु साध्य होत नाहीं. तेथें राहिल्यास अगदी कमी खर्चांत विद्यार्थ्यांस राहतां येईल. तेव्हां याचा फायदा हिंदी होतकरु तरुणांनी अवश्य घ्यावा अशी आमची शिफारस आहे.

कोबे:—या शहरां मोठमोठ्या गिरण्या फारशा नसल्यामुळे हवा धुरकट नसून स्वच्छ आहे. येथें व्यापारासाठीं, राजकीयबाबीसाठीं, नाना देशीचे व्यापारी व वकील आहेत. या शहराचे दक्षिणेस दर्या असून उत्तरेस डोंगर आहेत. या शहराकडे पाहतांच सातारा शहराची आठवण होते. साताऱ्याप्रमाणेंच हे शहर डोंगराचें पायथ्याशीं उतारावर वसलें असून डोंगरावर देवालये, धवधवे, पाण्याचे समुच्चय मोठमोठे आहेत व त्यांचे पाणी कोबे शहरां पिण्यासाठीं जाते. डोंगरावरील झाडी फार रमणीय असून सकाळचा व्यायाम घेतांना

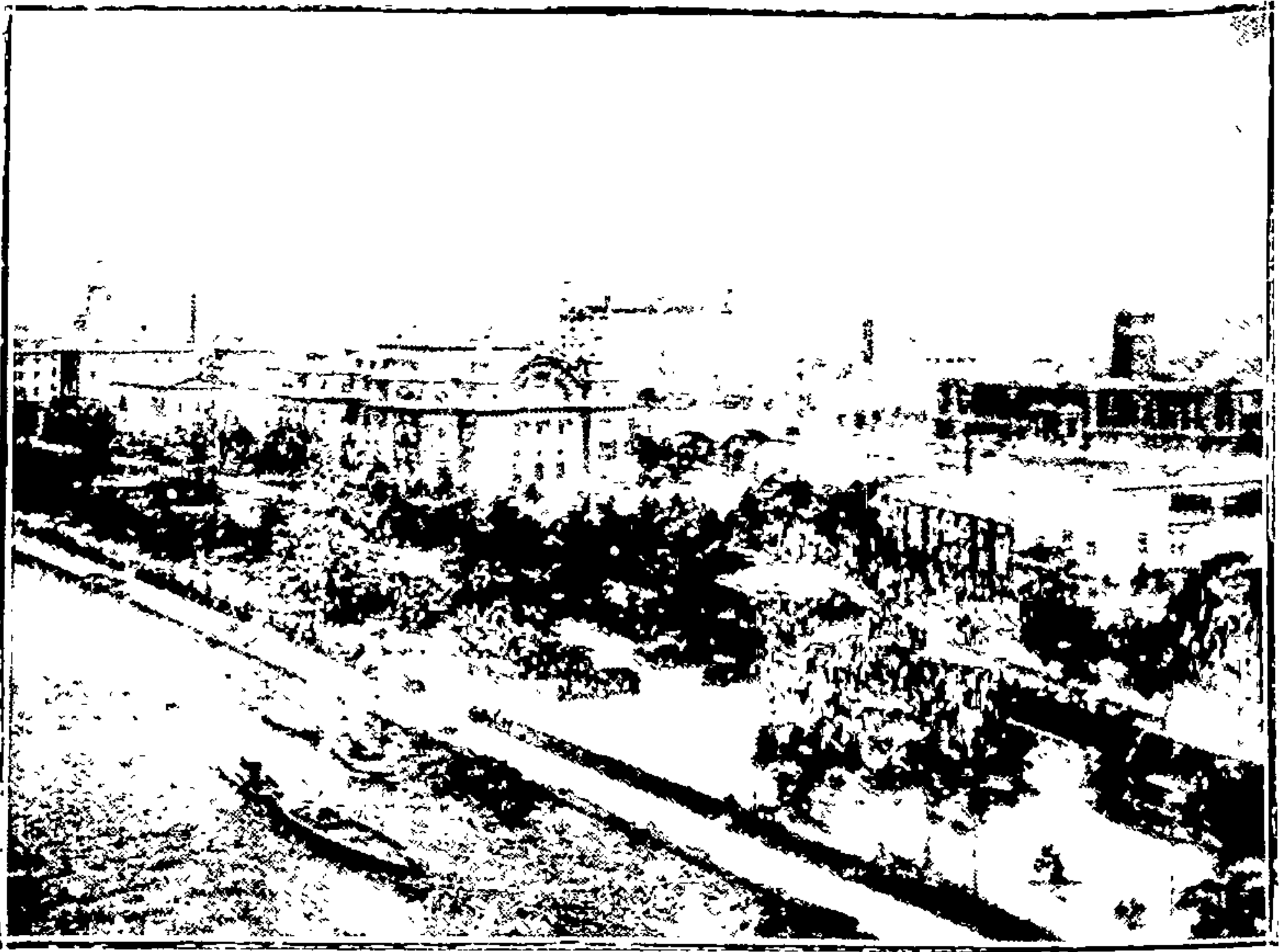
ओसाका

या डोंगरांचा उपयोग प्रवाशास फार होतो. या शहरची वस्ती नऊ लाख (१९३५ साली) आहे.

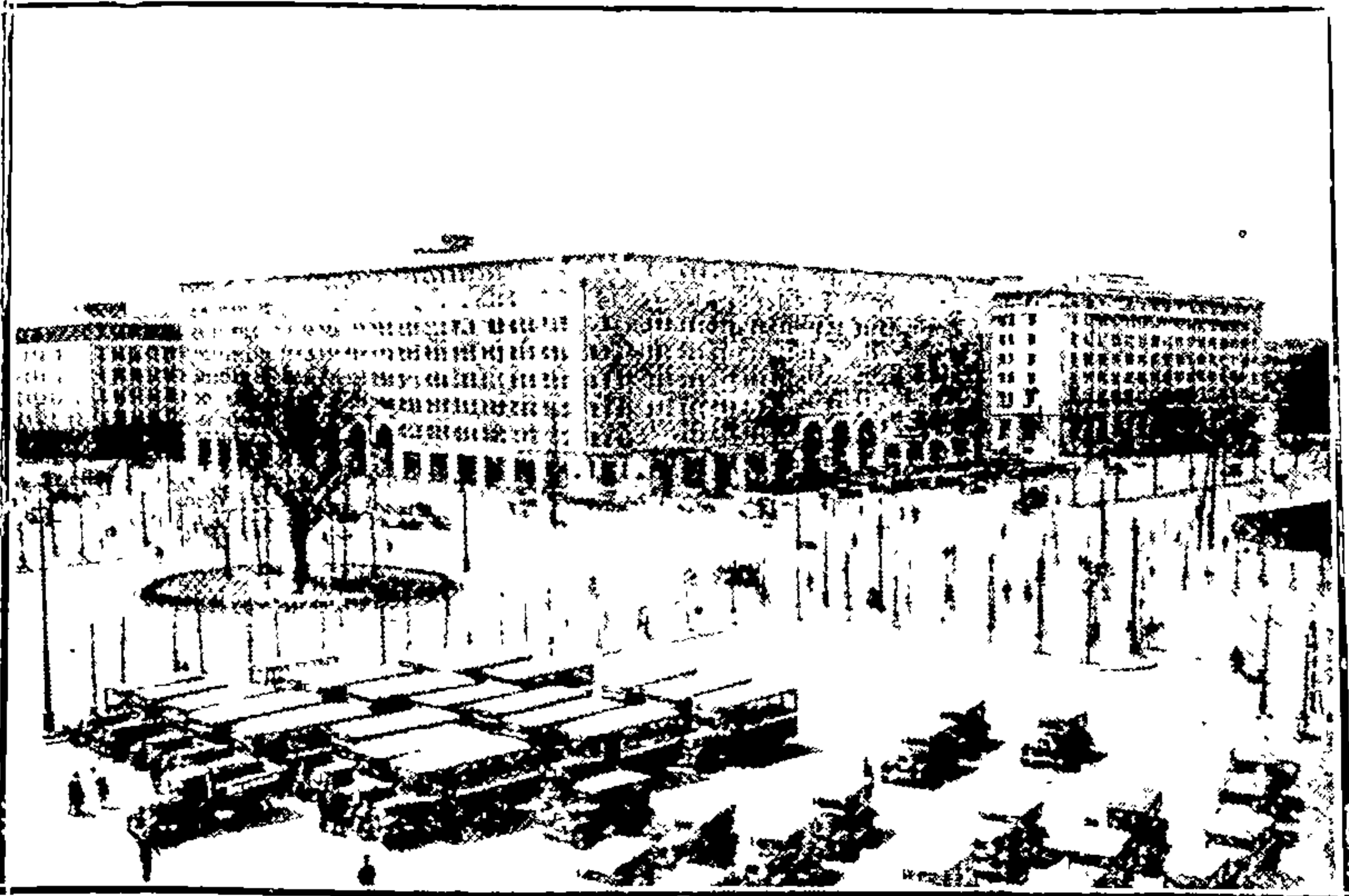
कोणत्याहि शहरां जा अगर परकी देशास जा प्रथमचे काहीं दिवस प्रवाशानें देशाचे सौंदर्य, पाहण्यालायक ठिकाणें, लोकांचे रीतिरिवाज, आश्चर्यकारक गोष्टी पाहण्यांत खर्च करावे म्हणजे पाहण्याची इच्छा तृप्त होते, समाजाचें आकलन होतें, व उद्दिष्ट कार्यास कसें लागावें याचा विचार नक्की ठरतो व पाहण्याचें कार्य उरकल्यानें पुन्हां अमुक पाहावयाचें आहे, ही भगभग रहात नाहीं. बोटीवर पाय ठेवल्यापासून देश पाहून होईपर्यंत जपानी भाषेचेंहि चांगलें ज्ञान होऊन ती उद्दिष्ट कार्य करितांना बरीच उपयोगी पडते.

ओसाका:—कोबेहून हें शहर २२ मैलावर असून तेथें जाण्यासाठीं ट्राम, रेलवे, हान्शीन् रेलवे व हाँक्यो रेलवे अशीं चार साधनें आहेत, व गाड्या सारख्या प्रत्येक ५ ते १० मिनिटाला सुटत असतात.

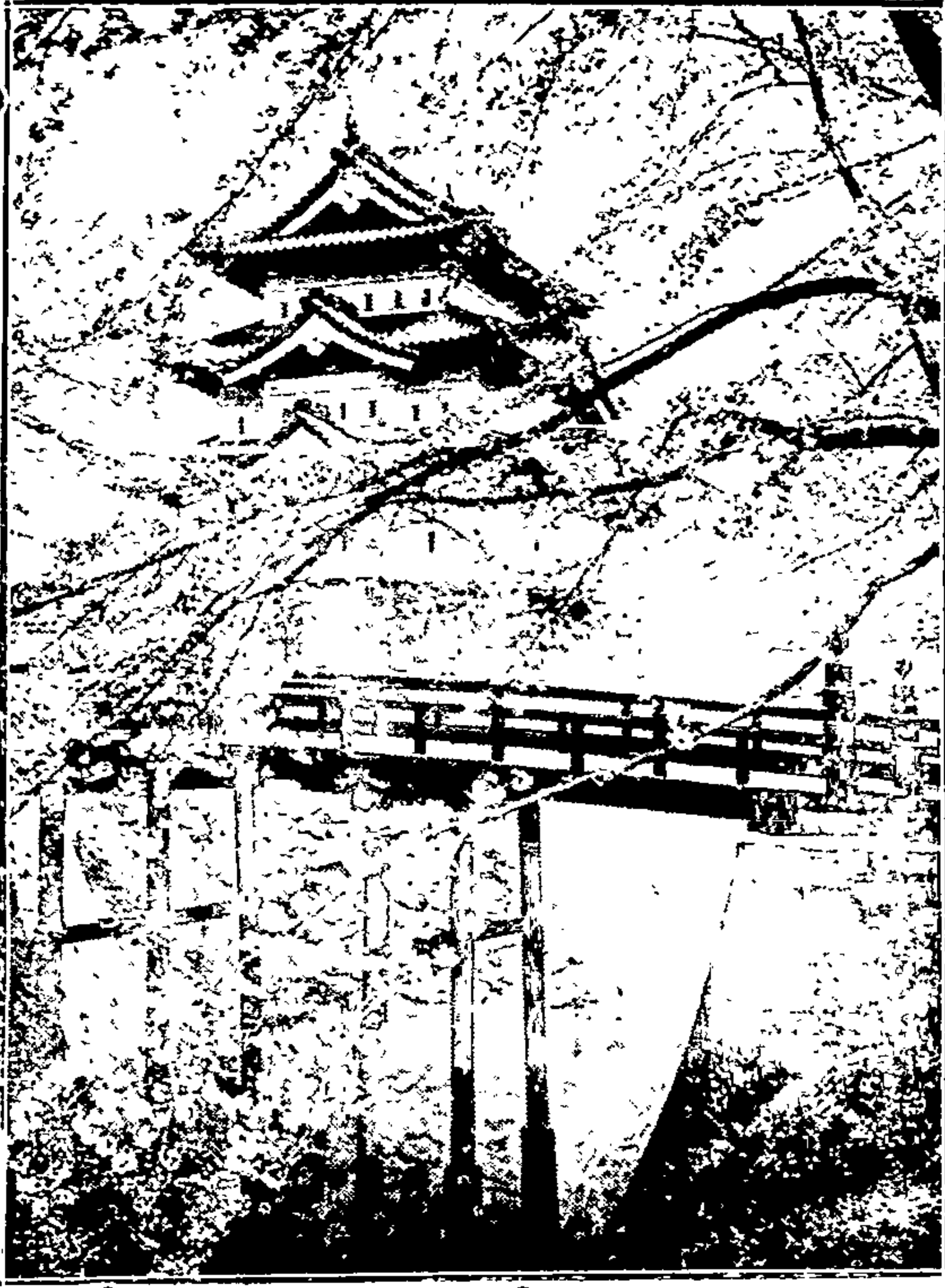
या शहराची लोकवस्ति (१९३५ सालीं) ३० लाख असून या गांवांत मोठमोठे व छोटछोटेहि कारखाने आहेत. हें गांव नेहमीं गिरण्यांच्या धुरानें गुरफटलेलें असून उद्योग धंद्याचा मोठा सेंटर आहे. येथें कापडाच्या गिरण्या त्याचप्रमाणें लोखंडी यंत्रें तयार करण्याचे मोठमोठे कारखाने असून तयार मालानें भरलेल्या बोटीं येथून रवाना

ओसाकाची बाजार पेठ.

तोकिओची बाजार पेठ.

क्रिल्यांतील राजवाडा व वसंतांतील चेरीफ्लॉवरचा बहार

जपानचे प्रवास-वर्णन

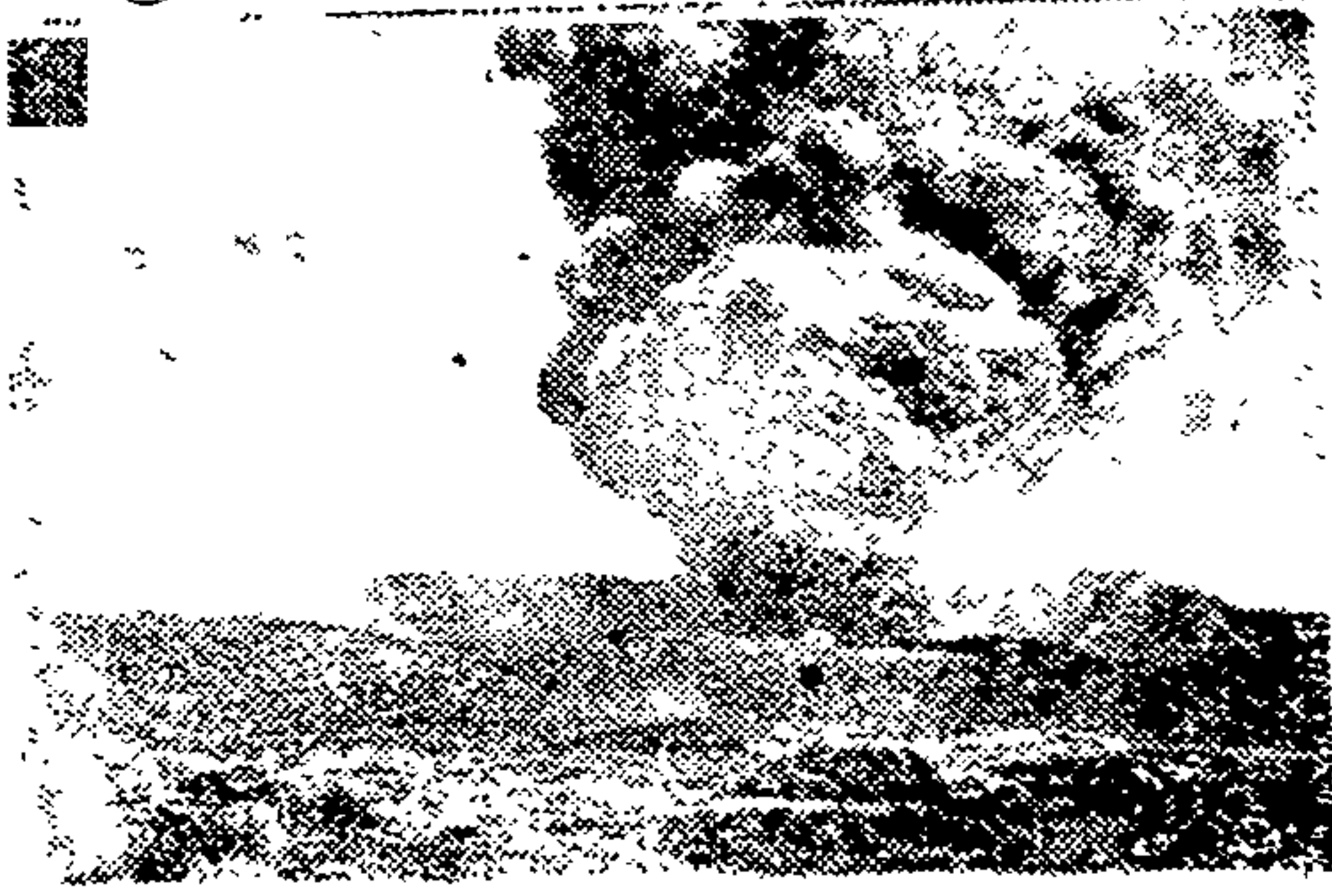
होतात. म्याॅनेचस्टर प्रमाणे कापडाचे कारखाने त्याचप्रमाणे बर्मिगहॅम-प्रमाणे लोखंडी यंत्रे तयार करण्याचे कारखाने या गांवीं फार आहेत. नागोया व ओसाका हीं शहरे व बंदरे एकमेकांपासून बरीच लांब असली तरी कारखाने व व्यापार या बाबतींत दोहोंचे बरेच साम्य आहे. ओसाकाचे किल्ल्यांतील जुना राजवाडा पाहण्याजोगा असून त्याची जी तटबंदी आहे त्याचे दगड ३० फूट लांब व १६ फूट उंच एवढाले प्रचंड असल्याने, ते कोठून, व कसे, आणून वसविले याबद्दल आश्चर्य वाटते.

किओतो:—किओतो हे शहर जपानची पूर्वीची राजधानी म्हणून प्रसिद्ध आहे. तेथील नदीची, डोंगरांची व चेरीफ्लावर्सच्या झाडांची शोभा पाहण्यास सर्व जपान देश या गांवीं लोटतो. वसंत-ऋतूंत या फुलांचा बहार येतो व तो पंधरा ते बीस दिवस टिकतो. बहाराची मुदत फक्त १५ ते २० दिवस असली तरी जपानी लोक या फुलांवर फार प्रेम करितात, व ती नयन मनोहर वनश्री पाहण्यास एवढ्याशा अल्प मुदतींत सर्व लोक येथे येऊन मजा लुटतात. जपानी लोकांची वृत्ति या फुलासारखीच आहे. “ मुहुर्तं ज्वलनं श्रेयः नच धूमायतं चिरं ” शेळी होऊन १००० वर्षे जगण्यापेक्षां एक प्रहरभर सिंह होऊन जगणे बरे, अशी वृत्ति असल्याने त्यांना ही फुले फार आवडतात.

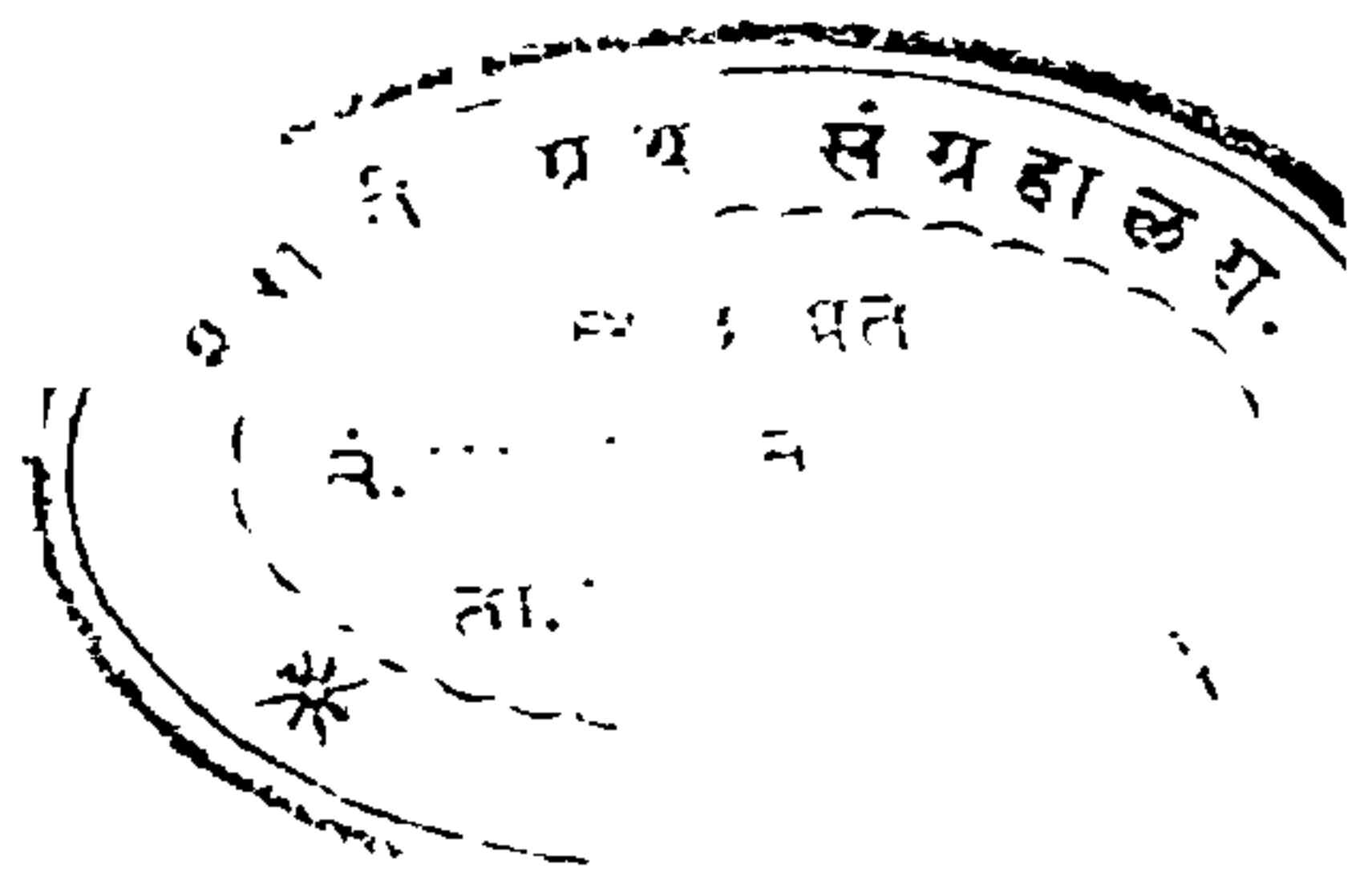
आसो ज्वालामुखी पर्वत

येथे अनेक युनिव्हर्सिटीज व कॉलेजिस असल्याने त्यास जपानचे केंब्रीज असे म्हंटल्यास वावगे होणार नाही. येथे उद्योग-धंदे शिकविणाऱ्या शाळा असून त्यांत कांचकाम, रंगकाम चित्प्याचेकाम कशिदा, गालिचां, वगैरेची कामे या शाळांत शिकविलीं जात असून तेथे हिंदी विद्यार्थी यांना प्रवेश मिळतो असे तपास करतांना आम्हांस समजले.

आसो ज्वालामुखी पर्वत:—हा पर्वत नेहमीं नेहमीं पेटलेला असून त्यांतून धुराचे जे लोट निघतात, त्या धुरास गंधकाची फार उग्र व असह्य घाण येत असते. या पर्वतावर थंडी व वारा फार असतो. पेटलेल्या मुखांतून कित्येक वेळां धडाधड आवाज निघतो व मोठमोठ्या शिला बाहेर फेंकल्या जातात. या ठिकाणीं जाण्यास मार्ग म्हणजे कोबेहून सकाळीं निघून मिआजिमा येथे जावे लागते. स्टेशनवर उतरल्यावर मिआजिमा शहरास जाणारी लाँच असते तीमधून जावे. मिआजिमा शहर हें लहानसें शहर असले तरी तेथेही जपानांतील विविध वस्तूंचीं दुकाने आहेत. तेथील देकडीवर एक देऊळ असून समुद्र किनाऱ्यावर वाळवंटांतही एक देऊळ आहे व ते पाहाण्यालायक आहे. भरती येते तेव्हां समुद्राचे पाणी देऊळाच्या तळांतून सारखें फिरत असते. यावरून हें देऊळ खांबावर उभारलेलें आहे हें वाचकांच्या ध्यानीं येईल. झाडांची व डोंगरांची शोभाही या शहरास लाभलेली आहे. तेथून रात्री दहाचे सुमारांस एक लाँच निघते. त्या

नेहमीं जागृत असलेला आसो ज्वालामुखी

एका तारेच्या आधाराने लोंबत जाणारी डोंगरांतील ट्रेमगाडी

जपानचे प्रवास-वर्णन

लाँचने बेप्पू या नांवाच्या बंदराकडे जावे लागते. ही लाच बेप्पूस सकाळीं पोचते. बेप्पू हे शहर ऊष्ण स्नानाबद्दल प्रख्यात असून तेथे अनेक स्नानगृहे असून त्यांत गरम पाण्याचे झरे आहेत. तेथे अनेक लोक नग्नस्थितींत ऊष्ण जलस्नान व ऊष्ण वालुकास्नान करीत असतात.

बेप्पूहून आसो पर्वताकडे जाण्यासाठीं आगगाडी सकाळीं ८।। चे सुमारास निघते. त्या गाडीनें बेचू या नांवाच्या स्टेशनला जावे. तेथून आसो पर्वताचे माध्यावर जाणारी बस मिळते. पर्वताचे माध्यावर जेवणाची व राहण्याची सोय आहे. पण तेथे थंडी व वारा फार असल्यानें व भोंवताली जळालेल्या पर्वतांचा भेसूर देखावा असल्यानें राहण्याचे भानगडींत कोणी पडत नसावे. वरील आसो पर्वताचा भयानक व रुक्ष असा देखावा पाहून झाल्यावर त्याच बस मधून बेचू स्टेशनवर परतावे. तेथून कोबेचे तिकीट काढून मोजी स्टेशनला यावे. मोजी हे बंदर असून मध्ये समुद्र असल्यानें पलीकडील प्रदेशावर असलेली कोबेची गाडी गांठण्याकरतां लाँच मधून जावे लागते. याच तिकीटाचे आकारांत ती लाँच मिळते. समुद्राचे पलीकडील स्टेशनवर गाडी तयार असते. ती सरळ कोबेस मोजीहून १२ तासांनीं दुसरे दिवशीं पोचते.

तोकियो—तोकियो हे सर्व जपानांत मोठे व राजधानीचे शहर असून तेथील लोकवस्ती सुमारे ५६ लाख (१९३५ सालीं) आहे.

तोकियो

हैं शहर पाहाण्यास फारच उत्तम असून येथे राजा व राजघराण्यांतील मंडळी किल्ल्यांत राहातात. राज्यकारभार जेथे चालतो ती इमारत प्रचंड असून त्याला डाण्ट असे म्हणतात. या शहरां व याचे आसपासचे उपनगरांत लहान मोठे हजारांनी गणती करावी इतके कारखाने आहेत. येथील रस्ते व इमारती उंच असून ऊतारूस राहाण्याची उत्तम व स्वस्त अशी व्यवस्था “ तोकियो रेल्वे हॉटेल ” या ठिकाणी आहे. तेथील खोल्या मात्र अगाऊं रिसर्व कराव्या लागतात. दुसरे हॉटेल मारुनोचि या नावांचे व यापेक्षांहि प्रचंड असे आहे. तेथे रेल्वे हॉटेलपेक्षां खर्च जास्त पडतो. पण तेथील लोक प्रवाशांशी फार अगत्याने वागतात. या शहरां मेजीश्र्वाइन ह्यणजे राजघराण्याचा अनेक वर्षांचा इतिहास दाखविणारे एक गृह आहे; हे गृह पाहाण्यालायख असून जपानी राजघराण्याने आपला अभ्युदय गांठण्यासाठी आपल्या लोकांची एकी कशी केली, परकीयांचे हल्ले कसे परतविले वगैरे वगैरे गोष्टी ध्यानांत येण्यासाठी भितीवर चित्रे रेखाटलेली आहेत. याचप्रमाणे वॉर म्युझिअम ह्यणजे जपानची लढाऊ-वृत्ति दाखविणारे असेही एक गृह येथे आहे; यांत लष्करांत वापरण्यांत येणारीं शस्त्रां, विमाने, टँक-गाडे, टारपेडोज धूम्रां, व त्याचा प्रतिकार करण्यासाठी घालण्याचे मुखोटे वगैरे साधने, व त्यांची कल्पना पूर्ण यावी ह्यणून दाखविलेले देखावे व बटन दाबतांच प्रत्यक्ष प्रयोग दाखविणारीं यंत्रे पाहाण्यालायक आहेत. तिसरे, म्युझिअम ऑफ सायन्स ह्यणजे शास्त्रीय उपकरणांनी भरपूर

जपानचें प्रवास-वर्णन

भरलेलें मोठें गृह असून त्यांत इंजिनें, पंप्स डायनामोज, वॉयलर्स, मॅग्नीफाईंग ग्लासेस वगैरे विद्युत् व यांत्रिक उपकरणें प्रत्यक्ष कशीं चालतात हें पहावयास सांपडून ज्ञान प्राप्त होतें.

याशिवाय अनेक अनेक स्थले, बगीचे, क्रीडांगणें व व्यापा-
राच्या घडामोडी होणाऱ्या मोठ्या पेठा पहाण्याजोग्या आहेत. तेथून
जवळच शिकिन्यू या नांवाचें एक छोटें शहर असून तेथें एक
मोठें टेक्निकलस्कूल आहे. या शाळेंत हिंदी विद्यार्थ्यांना प्रवेश
मिळत असून तेथें पांचसहा हिंदी विद्यार्थी शिकत असलेले
आहोती पाहिले. तोकियोहून उत्तर दिशेकडे “ निको ” या नांवाचे
छोटें शहर असून तेथील देऊळ व डोंगरावरील वनश्रीचा देखावा
अत्यंत नयनमनोहर असा आहे. डोंगरावर एक मोठा तलाव असून
त्या तलावांतून साधारें सातशें फूट खोलीवर पडणारा पाण्याचा
धबधबा पाहाण्यासारखा आहे. जोंवर निकोची वनश्री पाहिली नाहीं
तोवरच इतर ठिकाणच्या वनश्रीची तारीफ करावी. निकोची वनश्री
पाहिल्यावर इतर ठिकाणची वनश्री उणीच पडणार असें जपानी
लोक म्हणतात.

“ फुजिआमा ”

जपानमध्ये जे डोंगर आहेत त्यांत फुजिआमाचें महत्व फार
मोठें आहे. या डोंगरांस जपानी लोक फार पूज्य मानतात. या
डोंगराचा माथा बर्फानें नेहमीं आच्छादिलेला असतो. याचा आकार

नारा

दिसण्यांत फार चांगला आहे. म्हणजे माथ्यावरून कोणीकडेही पाहिलें तरी डोंगराचा उतार चोंहोंकडे सारखा आहे. याचे पायथ्याशीं सभोंवार पांच सरोवरे असून तेथे जाणेसाठीं तोकिओ ते गोतेंब्रा असे तिकीट काढावे लागते. गोतेंब्राहून या पर्वताचे भोंवती फिरण्यासाठीं बसेस् नेहमीं तयार असतात. एम्नाका या नांवाचे पहिले सुंदर सरोवर असून तेथील हॉटेलांत भोजनाची सोय होते. या पांच सरोवरांपैकीं एका सरोवराशेजारीं एक धबधब्यांचा देखावा अतिशय सुंदर असून तेथे असलेल्या दर्यांत सत्तेचाळीस ठिकाणीं पाण्याचे लहान मोठे लोट धबधब्यासारखे खाली पडत असतात. हे स्थळ पाहिल्यानं प्रवाशांस फार आनंद वाटतो.

‘ नारा ’—कोबेहून नारा येथे जाण्यासाठीं आगगाडीचा फाटा आहे. स्नेही मंडळी चारपांचजण असल्यास मोटार करूनच जाऊन येणे जास्त बरे. तेथील बुद्धाची प्रचंड मूर्ति, फार मोठी व उंच असून ती ब्राँझ धातूची बनविली आहे. असली प्रचंड मूर्ति क्वचित् ठिकाणीं पाहावयास मिळते. तेथील वनश्री पाहाण्यालायग्व असून तेथे आणखी असलेलीं तीन चार देऊळें प्रेक्षणीय आहेत. एके ठिकाणीं शेसव्वाशे हरणांचा कळप असून प्रवाशी लोक या हरणांना विस्कटे खावयास घालतात, त्यामुळे हीं हरणें माणसाळलेलीं आहेत. येथे एके ठिकाणीं मोठी प्रचंड अशी घंटा टांगून ठेविलेली आहे. नारा हें शहर पाहण्यालायख असल्यानें प्रवासी हें शहर पाहिल्याशिवाय सहसा जात नाहीं.

जपानचें प्रवास-वर्णन

यामानाकाः—हें व याप्रमाणें अनेक छोटी छोटी प्रेक्षणीय स्थळे व वनश्री यांनी सर्व जपान देश भरला आहे. त्यामुळें मुख्य मुख्य ठिकाणची वर्णनें दिली असून सर्वांची वर्णनें स्थलसंकोचास्तव देतां येणें शक्य नाहीं.

याकोहामा — काहीं वर्षापूर्वी जो मोठा भूकंप झाला, त्यामध्ये हें शहर पूर्ण गडप होऊन गेलें, त्यामुळें हें शहर प्रख्यात झालें. जपानी लोकांनी भूकंप झाल्यावर याच गांवाची पुन्हां मांडणी करून नवीन शहर पूर्वीपेक्षांही दुप्पट असें बनविलें आहे. हें शहर पाहून जपानी लोकांची चिकाटी व संकटाशीं झुंजण्याची तयारी दृष्टीस पडते. या बंदराचा संबंध अमेरिकेशी येतो.

वर वर्णन केलेलीं शहरे व ठिकाणे हीं मुख्य मुख्य प्रेक्षणीय स्थळे असून त्यांचे वर्णन थोडक्यांत दिलेलें आहे. या शिवाय प्रेक्षणीय स्थळे व व्यापार धंद्याच्या मोठ्या पेठा असलेलीं शहरे जपानांत अनेक आहेत. जागोजागी राहाण्याच्या व वाहनांच्या सोयी असल्यानें जपानांत कोठेंही प्रवाशाचे हाल होण्याचा संभव नाहीं. कोत्रे शहरीं गुजरार्था हॉटेल असून तेथें शाकाहारी मनुष्याची उत्तम सोय होते. तशी सोय जपानांत इतरत्र कोठेंही नसली तथापि शाकाहारी मनुष्याचें ल्याविना फारसें अडत नाहीं. प्रवास करतांना रेल्वेची सोयही चांगली असून थर्डक्लास मधून जरी प्रवास केला तरी स्वच्छता दिसते.

जपानांतील पोलीस

जपानी लोक स्वभावतः परोपकारी असून परदेशी इसमास विशेष मान देतात. स्टेशना स्टेशनावर खाण्याचे पदार्थ व दूध, सोडा, लिंबू असे पेयपदार्थ उत्तम मिळत असून ताजा भातही सकाळी दुपार सायंकाळ या तीनही वेळीं मिळतो. प्रवाशानें आपलें जवळ साखर व मीठ हे पदार्थ गरजेपुरतें बाळगावें. गरम भात मिळतो. त्यांत दूध व साखर घालून भोजन करावें. अगर भातावर नुसतें मीठ पेरून तेही खावा. तेथील तांदूळ जाड व लठ्ठ असला तरी भातास गोडी चांगली असतें, त्यामुळे पोट भरण्यास अडचण पडत नाही. शिवाय केळीं, सफरचंद व खाकी या नांवाची फळे विपुल व स्वस्त असतात, त्यामुळे प्रवासी कोठेंही गेल्या तरी उपासमार होणेचा संभव नाही. आपलें विशांत चेकबुक आणि पासपोर्ट या दोन गोष्टी मात्र अवश्य असाव्या.

जपानांतील पोलीस

जपानी पोलिसाचें थोडक्यांत वर्णन करणें झाल्यास तो दुर्जनांचा काळ व संभावीत लोकांचा कैवारी असें वर्णन करावें लागेल. कोठेंही पोलिसाची विचारपूस होवो आपली नामपत्रिका [नेमकार्ड] त्यास दाखविली कीं, काम भागतें. एकादेवेळीं काचित प्रसंगीं पासपोर्ट दाखविणें भाग पडते. हा पोलिस, तुम्ही त्यास भ्यावें अगर सलामी करावी अशी इच्छा कधीही करीत नाही. ज्यावेळीं त्याचें काम नसेल अगर त्याला तुमच्याशीं बोलावयाचें नसेल त्यावेळीं तो वर मान करून तुमच्याकडे पाहणारही नाही. त्याच्या हातीं तेथील सरकारनें मोठा

जपानचें प्रवास-वर्णन

अधिकार दिलेला असतो. त्यास कोणत्याही व्यक्तीस त्याचे मनांत येतांच नोटीस अगर वारंट न बजावितां पकडतां येतें. झाडा घेतां येतो व ग्रुसंगीं तीन दिवस तुरुंगांतही ठेवतां येते. प्रवाशांची हे विचारपूस करतील पण त्यांच्या प्रवासांत अडथळा आणणार नाहींत व त्रासही देणार नाहींत.

सद्गुण तेथें दुर्गुणः—तेथील चालिरीति व तेथील पोलिस यांच्यासंबंधीं वर जी माहिती दिली आहे त्यावरून ते पुष्कळसे सद्गुणी आहेत असें आपले ध्यानीं येईल. जेथें सद्गुण तेथें दुर्गुणही अल्प प्रमाणांत कां होईना असण्याचा संभव आहे. व तसें आहेतही पण तें प्रवाशांला न जाचणारे असे असलेमुळे त्याचा उहापोह येथें आम्ही करूं इच्छित नाहीं.

तेथील कारखाने पाहणें.

१९१४ चें पूर्वी म्हणजे महायुद्धानें पूर्वी जपान देशांत जाऊन तेथील कारखानें पाहणें हें काम आतांच्याप्रमाणें कठीण नव्हतें, पण अलीकडे तेथील कारखानदारसंघानें व तेथील दरघारनें परकी मनुष्यास कारखाने दाखवूं नयेत असा कारखानदारांस इषारा दिल्याचें समजतें; त्यामुळे तेथील कारखानदार आपले कारखाने परकीयांस दाखावणेंस बिलकूल तयार नाहींत. प्रसंगानें कदाचित् दाखवावयाचें झाल्यास जपानी लोक मनांतून अत्यंत कष्टी असतात.

साम

तेथें खेडेगावांतून सुद्धां अगदीं लहान लहान कीं, ज्यामध्ये ८--१० माणसें काम करीत आहेत असे कारखाने पाहावयास सांपडतील, त्याचप्रमाणें ज्यामध्ये हजारों माणसें काम करीत आहेत असें प्रचंड कारखानेही तेथें आहेत. या कारखान्यांत काम कसें चालतें, हें जिज्ञासेनें खिडकींतून डोकावून पाहणारास तेथील लोक चालिरीति--विहीन समजतात. व एकादेवेळीं एकादा कारखाना खिडकींतून १-२ मिनिटे पाहावयास सांपडला तरी त्यामुळे जिज्ञासा शमत नाही, व तृप्ति होत नाही. ते तर कारखाने दाखवीत नाहींत व आपण तर ते पाहिल्या-शिवाय राहावयाचें नाही, व हेंच प्रवाशाचें मुख्य ध्येय असतें तेव्हां कारखाने कसें पाहावें हा मोठा प्रश्न पुढें येऊन पडतो.

कारखाने कसें पाहावें याबद्दल आम्ही यापुढें चार मार्ग दिलेले आहेत व प्रसंगी योग्य वाटेल त्या मार्गाचा अवलंब करावा व आपले उद्दिष्ट साध्य करावें.

सामः--कारखानें पाहावयाचें झाल्यास जपानी माणूस सहाय्य झाल्याविना तें पाहण्यास मिळणें कठीण असतें. जपानी माणूस सहाय्य करणेसाठीं व त्याकरवी कारखाने पाहण्यास सांपडावें म्हणून कित्येक लोक त्यांना नाटक, सिनेमा, कॉफे वगैरे ठिकाणीं नेऊन त्यांना खूष करूं पाहतात. त्यांना हॉटेलमध्ये नेवून त्यास फीस्ट देऊन व मर्जी संपादन करून कारखाने पाहण्याची संधी मिळवितात. अशा मार्गानें जपानी लोकांत वग पाडून कारखाने पाहण्याची रीत आहे.

जपानचें प्रवास-वर्णन

दामः—दुसरा मार्ग असा कीं, तुम्हांस ज्या तऱ्हेचे कारखाने पाहावयाचें असतील त्या कारखान्यांत जीं यंत्रें आहेत त्यांचे मेकर्सची यादी मिळवून त्यांचेकडे “ यंत्रें घ्यावयाचीं आहेत, वर्णन व किंमती कळवा.” असें लिहून विचारपूस चालू करावयाची. किंमती मागवायाच्या त्यांची उत्तरे आल्यावर “ तुमची यंत्रें कोठें कोठें चालू आहेत तें पाहिल्याशिवाय व आमचें समाधान झाल्याशिवाय विकत घेतां येणार नाहीं.” असें लिहिल्यावर यंत्र विकलें जावें या आशेवर तें यंत्र जेथें जेथें चालू आहे ते कारखाने दाखविणें त्यांना भाग पडतें.

कल्पना करा कीं, तुमचा वीणकामाचा कारखाना आहे व वीणकामाचें जपानांतील कारखाने तुम्हांस पाहावयाचे आहेत. तेव्हां असल्या कारखान्यांत एंजिन, सुताचा उकलाप करणारी यंत्रें, ताणा करणारी यंत्रें, माग, घडी घालणारी साफसफाई करणारी अशी अनेक यंत्रें असणार व या सर्व यंत्राचा मेकर एकच असेल असें नाहीं. तें प्रत्येक जातीचें यंत्र समाधानकारक चालत आहे हें सिद्ध करण्यास यंत्रांचें कारखानदार तुम्हांस निरनिराळे कारखाने दाखवितील अशा तऱ्हेनें तुम्हांस पाहिजे त्या तऱ्हेचे कारखाने पाहणें सोपें होतें. तें पाहतांना वाटेल ते प्रश्न आपणास विचारतां येतात व ज्ञान संपादन करितां येतें. हा मार्ग अगदीं सिद्ध व हुकमी आहे,

दंडः—मुंबईतील एक बनिया जपानच्या एका गिरणींत तयार होणाऱ्या सुताची विक्री करीत असे. मनांत जपानला जाऊन थेट तेथून

खरेदी करून धंदा जोरांत चालवावा असें या शेटजींचें मनांत आलें व हे शेटजी जपानला गेले. माल दलालामार्फत येत असल्यानें कारखान्याचे चालकांची व या शेटजींची जानपछान मुळींच नव्हती, पण तसेंच हे शेटजी कारखाना पाहण्यास गेले, मॅनेजरची गांठ घेतली व कारखाना पाहण्यांची इच्छा प्रदर्शित केली. मॅनेजरसाहेब यांनीं ठरल्याप्रमाणें नकार दिला.

वनिया साहेबांची स्वारी इंग्रजी शिकलेली, मानी स्वभावाची व शरिरानेहि भली धिप्पाड असल्यानें त्यांना मॅनेजरचा नकार कोठला सहन होणार ? त्यांनी मॅनेजरला खडसाऊन सांगितलें कीं, तुम्ही जसे कारखान्याचें हितासाठीं झटतां, तसा मी सुद्धां याच गिरणींत निघणाऱ्या सुताची विक्री करून कारखान्याचें हित साधीत आहे. तेव्हां अस्मादिकांना नकार देणेचा अधिकारच तुम्हांस नाही. कारखानां जर दाखविला नाही तर मुंबईचे मार्केटमध्ये तुमचे सुतास अर्धचंद्र प्राप्त होईल. याचा विचार करा ! मी चार मिनिटें अवधी देतो; पांचवें मिनिट येथें बसणार नाही. ही दरडावणी ऐकून विचारां मॅनेजर घाबरला, निमुटपणें कारखाना दाखवितो म्हणाला. झालें ! शेटजी डिक्टेटर बनले, व मॅनेजरला हुकूम कर करून मनमुराद कारखाना पाहिला.

येतांना मॅनेजरचे आभार मानणें ऐवजीं त्यांनी सूचना केली कीं, वेळ बरी, तुम्ही कारखाना दाखविलांत म्हणून ठीक झाले !

जपानचें प्रवास-वर्णन

दील जरा मोठा ठेवा, कारखाना कोणी उचलून नेत नसतो. रामराम ! हाहि एक हाडेलहाप्पीचा मार्ग आहे.

भेदः आम्ही जपानांत असतांना आमची व एका लष्करी पेन्शनदार इसमाची दोस्ती झाली. तो आम्हास लष्करांतील गोष्टी सांगें व आम्ही त्याचा पाहुणचार विअरची बाटली देऊन करीत होतो. (जपानांत विअरची २ पिंटाची बाटली पांच आप्यास एक मिळते.) व तो त्यावर खूब असून आमचे कडील कामकाजाची वाट पहात असे.

“ जपानी कारखाने पाहण्यास मिळणें कठीण झालें आहे. ” असे आमचे उद्गार ऐकून तो हसणाला “ वेळणकरसान् आपणास कोणताहि कारखाना पाहण्याची इच्छा असूं दे तो मी तुम्हास सहज दाखवीन. ” असे त्यांचें उद्गार ऐकून “ हें कसे शक्य आहे ? ” असे आम्ही त्यास विचारलें. तेव्हां तो हसणाला “ अहो तुम्ही ऑफिसमध्ये जाऊन त्या मॅनेजरला विचारतां कशाला ? मागचें दारानें घुसून कारखान्यांत शिरावयाचें तो पाहावयाचा. जो तो कामांत दंग. कोण तुमचेकडे पाहतोय व आहे कोणाला वेळ, चौकशी करायला ! त्यांतूनहि वेळ प्रसंग आलाच तर दोन धक्के घेणें देणें ! काहीं कोणाची चोरी केली नाही ” !!

कारखाने पाहण्याचे नाना मार्ग आहेत “ कारखाना दाखविण्याची विनंती करूं नका ती मान्य होणार नाही ” अशा पाठ्या

ज्ञानसंपादन

लाविल्या असतांनाहि कारखाने प्रवाशास पाहावयास सांपडतात यावरून जेथे इच्छा आहे तेथे फल आहे हे सिद्ध होते.

ज्ञानसंपादन:—तेथील कारखाने पाहिलेवर अगर अन्य मार्गाने आपणांस जें ज्ञान प्राप्त होतें तें खिशातील वहीत टांचून ठेवावे व तें निजणेचें आधी चांगल्या वहीत फेर करून मग झांपावे, तें पुरें झाल्याशिवाय झोप घेणेंची नाहीं हा निर्बंध ठेवावा.

हुषार विद्यार्थ्यांना लिहून ठेवण्याची जरूरी भासत नाहीं सहज ध्यानांत राहिल असा भ्रम असतो. आपल्या स्मरण शक्तीवर विसंबणें ठीक नाहीं. आपण कित्येक महिने तेथे राहतो, या मुदतींत काय काय गोष्टी आपण ध्यानांत ठेऊं शकूं ? तेव्हां न विसंबता रोजचे रोज कच्ची टाचणें पक्या वहीत टिपल्याविना राहूं नये. तसें न केल्यामुळे संबंध प्रवासचा प्रवास ज्यांचा वायां गेला असे लोक आह्मी पाहिले आहेत.

आधिच परदेशगमनाची संधी येणें कठीण त्यांतून ती प्रयासानें आलीच तर ज्या उद्देशाकरितां आपण जातो, त्या ज्ञानाचें लिखाण न करणें म्हणजे आपला व आपलें देशाचा घात करण्यासारखें महत्पातक आहे; म्हणून तसें लिखाण ठेवावे असें आम्ही त्रिवार विनवितो.

जपानचें प्रवास-वर्णन

त्याचप्रमाणें तेथून माघारीं फिरतांना रिक्तहस्तानें माघारीं येऊ नये. तर येतांना तेथें आपल्या प्रवासांत ज्या नानाविध अशा हस्त-कौशल्याच्या गोष्टी आपल्यास दिसतील व ज्या इकडे आणल्या असतांना येथील हस्तव्यवसायी कारागिरांन्ना कांहीं शिकतां येईल अशा वस्तु येतांना आपल्या पिशवीला मानवतील अशा वेतानें जरूर आणाव्यात. ही वस्तु किती छोटी आहे, असल्या वस्तु तिकडे कशाला न्यावयाच्या असे विचारही मनांत येऊं देऊं नयेत. जें आपल्यास नवीन दिसलें तें जरूर आणावें. मोठमाठ्या व्याख्यानांनीं वा प्रचंड लेखांनीं जें काम होणार नाही तें अशा वस्तु पाहून चटकन् होऊं शकतें. यासाठीं अशा ज्ञानदान व स्फूर्ति देणाऱ्या वस्तु परदेशांतून जरूर आणाव्यातच.

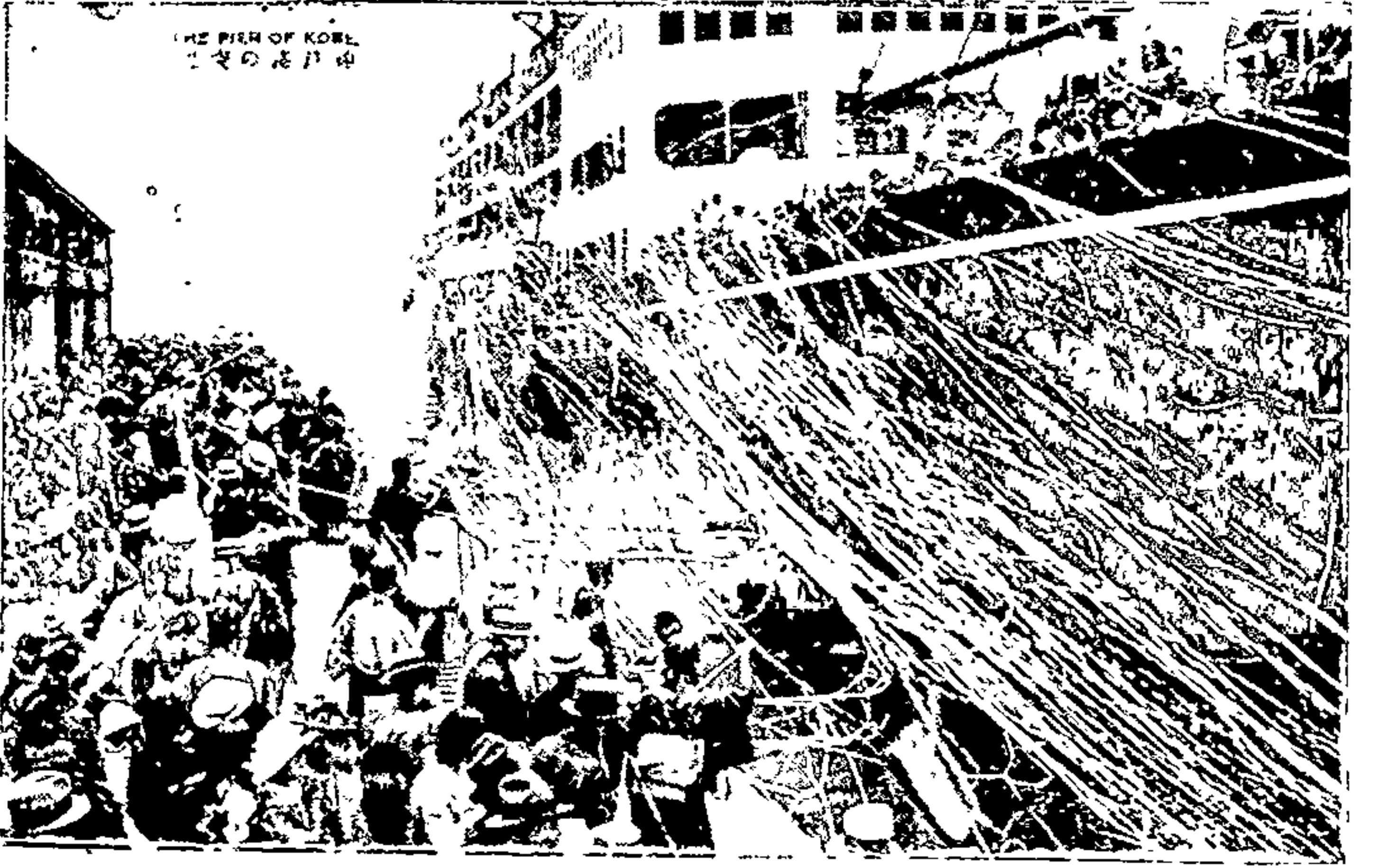
तसेंच परदेशांतील आपल्या वास्तव्यामध्ये आपण अशीं माणसें जोडून ठेविलीं पाहिजेत कीं, पुन्हां आपल्यास आपल्या दुसऱ्या एखाद्या देशवांधवास परदेशांतील ओळखीच्या मनुष्यास पत्र देतां यावें व त्यामुळे त्यास तिकडे मदत मिळावी. असें होणें अगत्याचें असतें; कारण ओळखीविना परदेशांत फार हाल होऊन निष्कारण कालापव्यय होतो. यासाठीं परदेशांत ओळखी पाडाव्यात - व आपलेपणा निर्माण करून ठेवावा त्याचा केव्हांना केव्हां उपयोग झाल्याविना राहणार नाही.

शेवटीची विनंती

अशा तऱ्हेने परदेशांत कार्य करावे. व काहींतरी ज्ञान घेऊन माघारीं फिरावे.

आतां माघारीं कसें फिरावे व मायदेशास कस यावे हे सांगण्यांत महत्व नाहीं कारण जो मनुष्य परदेशास गेला व तेथें ज्यानें चार पांच महिने वास्तव्य केले त्यांस माघारीं येतांना काहीं अडचणी येतील अशांतला भाग नाहीं. त्यामुळे तें लिहून वाचकांचा बहुमोल वेळ घेऊं इच्छीत नाहीं.

शेवटीं वाचकांना येवढीच विनंती आहे कीं यापुढें त्यांनीं आपला पश्चिमेकडील मोर्चा पूर्वेकडील आपल्याच संस्कृतीच्या अशा उद्यमशील जपानकडे वळवावा व उद्योगाची कास धरण्यास शिकावे. नुसत्या परिक्षा व पदव्या यांचे नादीं लागूं नये. पदव्या मिळवून खुर्चीवर बसून आपला चिमुकला संसार टापटिपीनें चालविण्याचें ध्येयच डोळ्यासमोर ठेऊन वागण्याचे ते दिवस गेले. आतां जगांत धकाधकीचा मामला सुखं झाला आहे आणि या धकाधकीच्या मामल्यांत आपले, आपल्या देशाचें व आपल्या राष्ट्राचें वैभव वाढविण्याची जबाबदारी आपल्यावर आहे. राष्ट्राचें स्थैर्य वा वैभव लक्ष्मीवर अवलंबून आहे. आणि ही लक्ष्मी परकीयांच्या देशांतून आपल्या देशांत कशी आणावी हाच काय तो प्रश्न आहे. “ एकवेळ

आपल्या मित्राची पाठवणी करितांना जपानी लोक प्रत्येकी
कागदाच्या फितीचें एकेक रील आपल्या बोटात
अडकवितात व त्याचें टोक आपले
बोटीवरील मित्राचे हाती देतात.
तो देखावा असा दिसतो.

जपानला जाऊन येण्यास अंदाजी काय खर्च येतो,

याचीही प्रवाश्याच्या कल्पना असावी लागते. परदेशांत जाण्याचे ह्मणजे बराच खर्च येतो अशी सर्व साधारण समजूत असते परंतु निदान जपानच्या बाबतींत तरी आपली ही कल्पना चुकीची ठरते, असे खालील आंकड्यांवरून वाचकांना दिसून येईल. मुंबईहून कोबे बंदरास पाचण्यास सुमारे २२ दिवस लागतात.

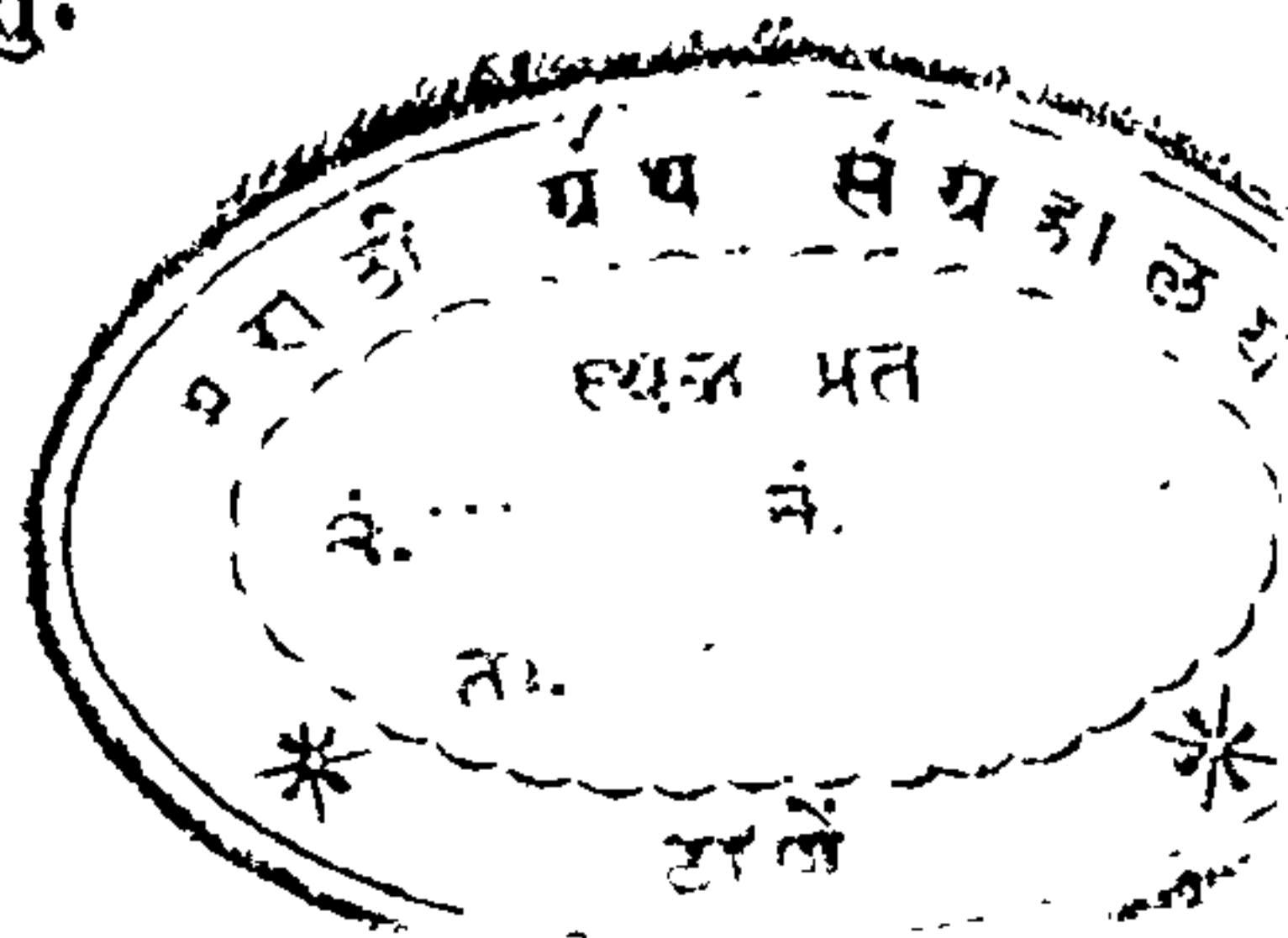
सेकंड क्लासनें प्रवास व		थर्डक्लासनें प्रवास व	
सेकंड क्लास लॉजिंग बोर्डिंग		थर्डक्लास लॉजिंग बोर्डिंग	
पासपोर्ट	रु. २५		रु. २५
लत्ते. कपडे, सामान	रु. १५०		रु. १००
जातां येतां बोटीचें भाडे	रु. ६५०		रु. ५७५
बोटींत असतांना			
मधील बंदरें वगैरे			
पहाणेचा खर्च	रु. ७०		रु. २५
जपानांत रहाणें			
(लॉजिंग बोर्डिंग)	रु. ३००	(तीन महिन्याचें)	रु. १५०
जपानांतील स्थळें—			
पहाणें व तदनुपंगिक			
किरकोळ खर्च	रु. ३०५		रु. १५०
नक्की खर्च	रु. १५००	नक्की खर्च	रु. १०२५
सढळ हातानें		सढळ हातानें	
खर्च केल्यास जादा	रु. २००	खर्च केल्यास जादा	रु. १००
	रु. १७००		रु. ११२५

जपानचें प्रवास-वर्णन

राज्य गेलें तरी चालेल पण हिंदुस्थानचा व्यापार आम्ही सोडणार नाहीं ” या इंग्रजांच्या वाक्यांतील मर्म काय हें आपण ध्यानीं घेऊन आपल्या राष्ट्राचें रक्षण व संवर्धन आपणच करावयास नको काय ?

यासाठीं ज्यांना शक्यता असेल त्यांनी जपानला जावें, तेथील कारखाने पहावें — कचदेवाप्रमाणें विद्या संपादन करावी व आपल्या मायदेशांत कारखाने उभारून आपल्या राष्ट्रास स्थैर्य व वैभवसंपदा प्राप्त करून द्यावी. परक्या मालास आपले हद्दीचे आंत येऊं देऊं नये. मराठे—शाहींत ज्यांनी मर्दुमकी गाजविली. नादिरशहा सारख्या बलाढ्य वीरास भिवविले व पळविलें त्यांच्याप्रमाणें महाराष्ट्रीय तरुणांनीं सांप्रत काळीं कारखाने उभारून परकी मालास या देशांतून पळविण्यांतच आपला कस दाखवावा यासाठींच आमची ही खटपट आहे व तसें जेव्हां घडेल तेव्हांच आमच्या या लिखाणाचें चीज झालें असें आम्ही समजूं व आनंद मानूं !!

शुभं भवतु.

जपानच्या प्रवासाचे फळ

हणजे

जपानच्या तोंडीचेच

श्रीगजानन मिल्समध्ये निघणारे

वल्कली शर्टिंग व कोटिंग होय !

शेजारच्या दुकांनी चवकशी करा.

अगर श्रीगजानन मिल्सकडे नमुने मागवा.

अभिप्राय.

गुह्वर्यु ज. स. करंदीकर संपादक केसरी लिहितात—

शिदोरीचे गुणधर्म.

सांगलीच्या गजानन मिल्सचे चालक व मालक श्री. विष्णुपंत वेलणकर यांनी गतवर्षी जपानचा प्रवास केला. त्या प्रवासांत स्वतःला उपयोगी अशी शिदोरी त्यांनी वेलप्रसंग येईल व फुरसत सांपडेल तसतशी तयार केली. पण मौज अशी झाली की, त्यांची शिदोरी बरीचशी तयार होईतो पावेतो त्यांचा प्रवासच संपत आला. पण आपली जी अडचण तीच इतरांचीहि अडचण हें जाणून आपल्या मागून येणारांचा प्रवास सुखकर व्हावा म्हणून श्री. वेलणकर यांनी ही 'शिदोरी' भावी महाराष्ट्रीय जपानप्रवासेच्छूना अर्पण केली आहे.

'सांगितलेली बुद्धि आणि बांधलेली शिदोरी' अपुरीच पडणार हें निश्चित आहे. 'तेथें पाहिजे जातीचें' हेंच तत्व खरें यांतहि शंका नाही. 'तथापि कोणत्याहि विद्येचा आरंभ गुरु-मुखानेंच होतो. विद्याग्रहणानंतर बृहस्पति ह्मणून गाजलेल्या पंडिताला सुद्धां धुळाक्षरें दुसऱ्यानेच शिकवलेलीं असतात; त्याचेंहि आरंभीचें ज्ञान हें संग्रहरूपच असतें. तेव्हां तैलबुद्धीच्या विद्वानासहि प्रारंभीचा ओनामा ह्मणून ही शिदोरी अवश्य आदरणीयच वाटेल.

ही शिदोरी सर्वसामान्य प्रवाशाची प्राथमिक गरज भागविण्याच्याच उद्देशाने तयार केलेली असल्यामुळे ती खाणावळींतून आणलेल्या डब्यासारखी आहे. तिने प्रवाशाची तात्काळीक गरज भागेल व त्याचे परिश्रम वाचतील. पण ज्याला अतिंगोड, अति तिखट अगर अति आंवट खाण्याची चटक लागली असेल असल्या चोखंदळ भोजकाचे समाधान या शिदोरीने होणार नाही; कारण यांत अतिशयोक्तीचे चटकदार वर्णन नाही; आत्मस्तुति नाही, परनिंदा नाही, भांडवलशाहीचा उद्धार नाही, मजूरवर्गाचे कोडकौतुक नाही, साम्राज्यशाहीचा धिक्कार नाही, अथवा देशाभिनाचे अवडंबरही नाही. सामान्य व्यवहारज्ञ माणसाला जगांत हिंदुस्थानांत जे दिसले त्याचे तसे यथातथ्य वर्णन यांत आहे. त्यांत कोणाची कोणतीहि भावना उद्दीपित करण्याचा हेतु नाही अथवा कोणाच्या प्रदीप्त स्वाभिमानावर थंडपाणी ओतण्याचाहि विचार यांत नाही. अर्थातच कोणताहि विशिष्ट वाचकवर्ग नजरेसमोर न ठेवतां सर्वांनाच सामान्यत्वे करून अवश्य वाटणारी माहिती देऊन त्यांचा मार्ग सुखकर व सुप्रकाशित करण्याचे काम या पुस्तकाने केले आहे.

या पुस्तकाचे तीन भाग आहेत. त्यांतील पहिला भाग 'जपानी दुभाष्या' हा होय. लेखकानेच प्रस्तावनेत ह्मटल्याप्रमाणे हा भाग प्रारंभी न घालतां शेवटीं घालावयास पाहिजे होता. पण तेवढ्याने कांहीं बिघडत नाही. जेवणाराचे ताट वाढून आणणाराने ताटांत कोणताहि पदार्थ आधीं घातला आणि कोणताहि मागाहून घातला तरी ताट पुढे आल्यावर भोजन करणाऱ्याला आपल्या

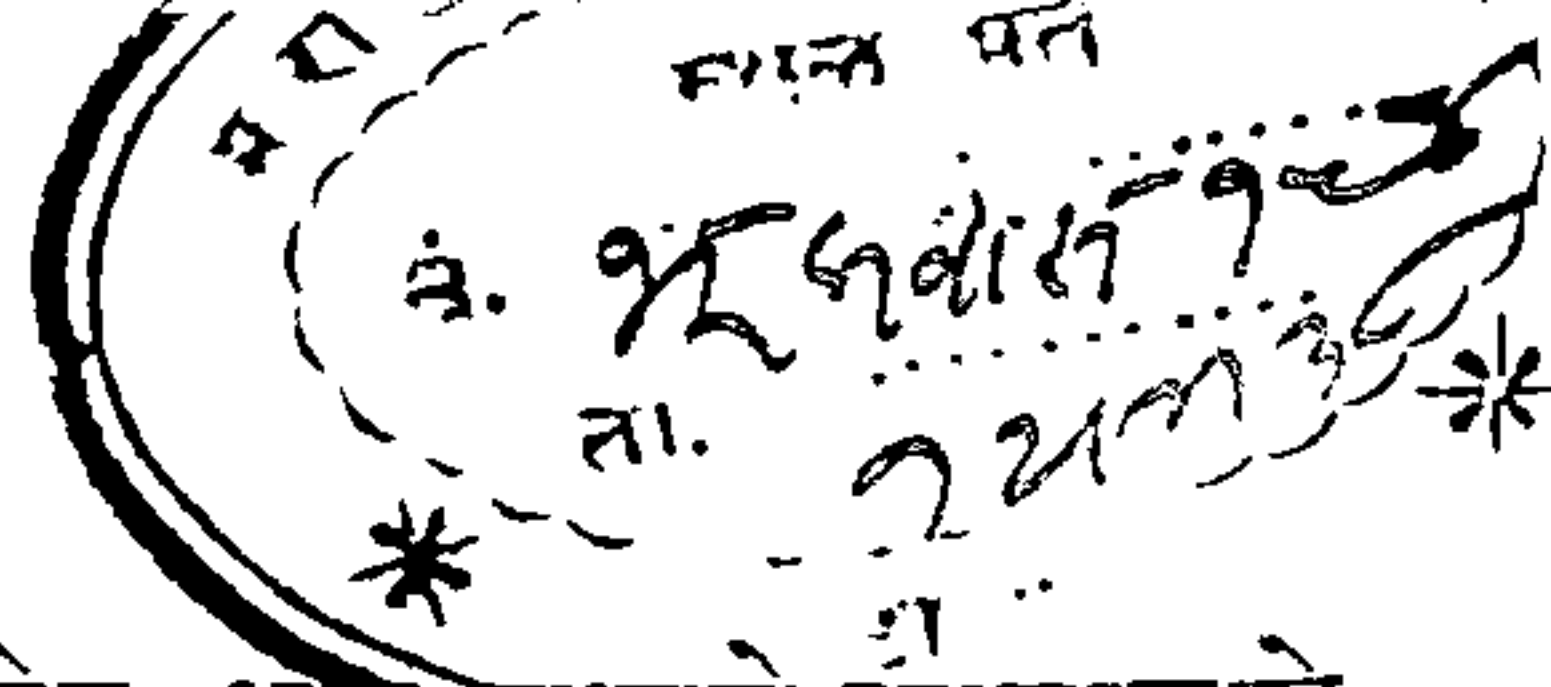
रुचीप्रमाणे कोणताहि पदार्थ आधीं चाखतां येतो. त्याचप्रमाणे या ' शिदोरी ' वर ताव मारणाऱ्यानेंहि आपल्या आवडीनिवडीला अनुसरून यांतल्या प्रकरणांचा क्रम ठरवावा.

ज्यांना प्रवासाची दगदग न करतां आणि पदरमोड न करतां जपान देश पाहिल्याचें श्रेय मिळवावयाचें असेल त्यानें ' जपानचें प्रवास वर्णन ' एवढाच भाग वाचावा आणि पुस्तकांतील सुवक चित्रे पाहार्वीं म्हणजे तेवढ्यानें त्याचें काम भागेल. त्याला इतर भाग वाचण्याची गरज नाहीं, कारण ' तान्प्रति नैष यत्नः ' पण ज्यांना जपानला स्वतःच जावयाचें आहे त्यांनीं या शिदोरींतल्या पहिल्या दोन भागांचा आस्वाद घ्यावा. त्यांतल्या त्यांतहि प्रथम ' जपानला कोणी जावें ' हा विभाग वाचून आपण जपानला जाण्याला लायक आहों का नाहीं तें ठरवावें आणि आपली पात्रता मनावर ठसल्यावर मग चालीरीती संबंधाच्या सूचना वाचाव्या आणि तीहि योग्यता अंगी आणल्यावर मग शेवटी ' जपानी दुभाष्या हा भाग अभ्यासण्यास आरंभ करावा. ज्यांना जपानाला जाऊन प्रत्यक्षच तेथले सृष्टि सौंदर्य पाहावयाचें असेल त्यांनीं जपानचें वर्णन हा भाग येथें वाचूच नये. कारण वर्णन कितीहि चटकदार अमलें तरी त्याला प्रत्यक्ष अवलोकनाची सर येत नाहीं आणि कित्येकांची तर नुमत्या वाचनानेंच इच्छा तृप्त होऊन, त्या देशांत गेल्यावर देखील ते ते देखावे पाहाण्याची उत्कट इच्छा शिल्लक राहात नाहीं. यास्तव जसें भाजनेच्छनें फराळाच्या नादीं लागूं नये तसेंच प्रवासेच्छनें हे शाब्दिक वर्णन वाचून आपली जिज्ञासा मारून टाकूं नये.

‘ आजकालची औद्योगिक परिस्थिति ’ हा मधला भाग इतका व्यवहारोपयुक्त आहे की, जपानास जाणाऱ्यानेच नव्हे, तर इतर कोणत्याही परराष्ट्रांत प्रवास करून इच्छिणाऱ्याने त्यांतील सूचना मननपूर्वक वाचून त्या आचरणांत आणण्याचा यत्न करावा. त्यांतील काहीं सूचना तर परदेशांत जाणाऱ्यालाच नव्हे तर देशांतल्या देशांतसुद्धा व्यापार किंवा उद्योगधंदा करणाऱ्याने अवश्य लक्षांत ठेवून जरूर आचरणांत आणण्याजोग्या आहेत.

‘ खिशांतील जपानी दुभाष्या ’ हा पहिला भाग मात्र जपानाला जाणाऱ्यालाच उपयुक्त आहे. ‘ इंग्लिश मेड ईझी ’ या सारखी तात्पुरते इंग्रजी शिकण्यासाठी जशी पुस्तके आहेत तशाच धर्तीचा हा ‘ जपानी दुभाष्या ’ आहे. व्यवहारांत वारंवार उच्चारवीं लागणारी ठराविक वाक्ये आणि वरचेवर वापरवे लागणारे महत्वाचे शब्द यांची ओळख या पुस्तकाने होईल. त्याच बरोबर जे थोडेसे व्याकरणाचे नियम सांगितले आहेत त्यांच्या जोरावर स्वतःलाहि नवीन वाक्ये बनवून दुसऱ्यास प्रश्न विचारतां येतील.

जपानी भाषा बोलण्याला अगदी सोपी आहे. त्या भाषेतील क्रियापदांच्या रूपांत लिंगभेद नाही, वचनभेद नाही, आणि प्रथम, द्वितीय वा तृतीय असाहि भेद नाही. यास्तव ज्यांना मराठीतल्या लिंगवचन पुरुषाचा भेद जाणणे कठीण वाटत असेल त्यांना ही जपानी भाषा कौतुकावह वाटेल. तथापि त्या भाषेतली लिपी अत्यंत अवघड आहे, त्यामुळे जपानी भाषा लिहिणे किंवा वाचणे हे इतर भाषांच्या लेखनवाचनाहून शतपटीने कठीण आहे.

बोललेली समजण्याला खास उपयोगी पडेल. त्यात कात्पुरते व्याकरणाचे नियम दिले असून कांहीं नामें व बरीचशीं क्रियापदे चालवून दाखविलीं आहेत. आणि शेवटीं आगबोट, रेल्वे, हॉटेल, मार्केट, शाळा, कारखाने इत्यादि स्थळीं जी माहिती विचारावी लागते अथवा दुसऱ्यानें विचारली असतां जें उत्तर द्यावें लागतें त्याची ओळख करून देण्यासाठीं प्रथम मराठी वाक्यें व त्याखालीं त्यांचें शब्दशः जपानी भाषान्तर दिलेले आहे. हीं वाक्यें पाठ करून ठेवलीं अथवा हा दुभाष्या जवळ बाळगला तर कोणत्याहि प्रसंगीं मनुष्य बुचकळ्यांत पडणार नाहीं. एवढ्याने नच भागेल तर अखेरीस जपानींतून मराठी व मराठींतून जपानी असा दुहेरी शब्दकोश दिला आहे, त्याचा उपयोग करून काम भागवितां येईल. जपानी भाषेंतील वाक्यरचना हुबहु मराठी वाक्यरचनेसारखीच असल्यानें शब्दाला प्रतिशब्द ठेवीत गेल्यानें शुद्ध वाक्यें बनवितां येतात.

असो; अशाप्रकारची ही छोटीशी शिदोरी महाराष्ट्रीय प्रवाश्यांसाठीं श्रीयुत वेलणकर यांनीं तयार करून ती प्रसिद्ध केल्यानें जपानचा प्रवास करूं इच्छिणाऱ्या महाराष्ट्रीयान्तर त्यांनीं हे एक प्रकारचे उपकारच करून ठेवले आहेत. या त्यांच्या कृतीबद्दल महाराष्ट्रीय समाज सदैव कृतज्ञ राहील आणि त्यांतील होतकरू तरुणांमध्ये ही शिदोरी जपानच्या प्रवासाची आवड उत्पन्न करील असाहि भरंवसा वाटतो. पुस्तकांत चित्रांची रेलचेल असल्यानें एरवीच्या वाचकांनाहि जिज्ञासातृप्तीसाठीं हे पुस्तक जवळ बाळगावें वाटे.

इचलकरंजीचे वयोवृद्ध, ज्ञानवृद्ध, तपोवृद्ध असे अधिपती

श्रीमंत नारायणराव बाबासाहेब लिहितातः—

“ रा. रा. विष्णु रामचंद्र वेलणकर यांनी लिहिलेल्या जपानच्या प्रवाशाची शिदोरी या पुस्तकाकारितां माझा अभिप्राय मागितला आहे, या प्रांतातील काहीं मंडळी उद्योगधंदे वगैरे शिकण्याचे निमित्तानें जपानास बरेच दिवसापासून जाऊं लागली आहेत. प्रथम प्रथम जी मंडळी गेली त्यापैकीं श्रीयुत के. डी. कुलकर्णी रुईकर व सावणाचे कारखानदार परांजपे यांची नांवे माझे लक्षांत येतात. जपाननें आपल्या उद्योगधंद्याचें जोरावर व कमाल स्वस्ताईनें आपलें नांव सर्व व्यापारी जगांत दुमदुमून टाकलें आहे. अशा वेळीं उद्योग धंद्याकडे कल असलेल्या कोणाही महत्वाकांक्षी माणसाचे मनांत जपानाला जाऊन काहीं तरी हुन्नर शिकून यावें, निदान इतके थोडे दिवसांत इतके पुढें आलेला हा देश व तेथील लोक आहेत तरी कसले, हे एकवार पाहावें असे विचार उत्पन्न होतील तर नवल नाहीं; परंतु कोठेंही जावें ह्मटलें तर तेथील भाषा समजत असली तर उपयोग. चालिरिती, रितीरिवाज वगैरे माहिती असेल तर उत्तमच. पण भाषेसारखी मात्र दुसरी कसलीही अडचण नाहीं. रा. रा. वेलणकर यांनी अशा अवांतर देशांच्या माहितीच्या इंग्रजी पुस्तकांचें धर्तीवर नित्याचे व्यवहारास उपयोगी पडतील अशा काहीं ठराविक शब्दांचा संग्रह, तसेंच त्यांची वाक्ये कशीं बनवावीं या विषयीची

माहिती, सदरहू पुस्तकांत दिलेली असून, तेथील लोकांच्या चालिरिती व निरनिराळीं शहरें व स्थळें पाहात असतांना त्यांना आलेले अनुभव व दुसरीही इतर उपयुक्त माहिती साध्या व सोप्या भाषेंत दिलेली आहे. तसेंच ठिकठिकाणाच्या चित्रांनीं पुस्तकास उठाव आलेला आहे. थोडक्यांत पुस्तक साधें, सुटसुटीत व पुष्कळशा माहितीनें भरलेलें असे झालें आहे. आपले इतर महत्वाचें व्यवसाय संभाळून रा. रा. वेलणकर यांनीं हा जो उद्योग केला आहे तो त्यांचें नित्याचे उद्योगप्रियतेस साजेसा असाच आहे. व त्याबद्दल ते सर्वतोपरी अभिनंदनास पात्र आहेत. सदरहू पुस्तकास “ जपानच्या प्रवाशाची शिदोरी ” हें नांव अन्वर्थकच आहे.

इचलकरंजी

ता. ११ जानेवारी १९३८

अनुभविक अभिप्राय.

जागतिक शिक्षण परिषदेसाठीं नुकतेच जपानहून जाऊन आलेले

श्री. ग. श्री. खैर लिहितातः—

श्री. वेलणकर यांनीं जपानी भाषेचें पुस्तक प्रसिद्ध करून जपानमध्ये जाणारांचा मार्ग अतिशय सुलभ व काटकसरीचा करून ठेविला आहे. त्यांच्या पुस्तकांत रोजचें व्यवहाराला लागणारे आवश्यक असे जपानी—मराठी भाषाप्रयोग दिलेले आहेत. या पुस्तकाचा दोन महिने संपूर्ण अभ्यास केल्याशिवाय कोणीही महाराष्ट्रीयानें जपानला जाऊं नये असें माझे अनुभवसिद्ध मत आहे. मला स्वतःच्या या पुस्तकाचा अतिशय उपयोग झाला. या पुस्तकांत दिलेली जपानी भाषा मुखोद्गत झाली तर जपानमधील प्रवासाचा निम्मा खर्च सहज वाचेल. आणि जपानी प्रवाश्याइतकाच हिंदी प्रवाश्याला खर्च येईल. संभाषणाची जपानी भाषा अत्यंत सोपी आणि मराठीच्या वळणाचीच आहे. महाराष्ट्रांत अनेक भाषा-कोविद असतां श्री. वेलणकर यांच्यासारख्या व्यवसायमग्न व्यापाऱ्यानें वेळांत वेळ काढून असें पुस्तक लिहावें या गोष्टींत पुष्कळ अर्थ भरलेला आहे तो ज्याचा त्यानें आपापल्या बुद्धीप्रमाणें उलगडावा व मिळवावा.

पुणें २।५।१९३८

ग. श्री. खैर.

सांगली इंडस्ट्रियल अँड अँग्रीकलचरल स्कूलचे प्रिन्सिपॉल

मि. जे. एल्. गोहीन लिहितातः—

“ For any one using the Marathi language and wishing to go to Japan to study industrial life and Development, Mr. V. R. Velankar, Proprietor of the Shri Gajanan Mills, Sangli, has prepared a very useful book. In fact, it is a manual of helpful suggestions, both for the study of the Japanese language, and for introduction into the ways and customs of the Japanese people.

The subject matter is very systematically arranged, and the numerous illustrations add much of value to the book. The printing is well done, and the size of the book is such that it can be kept in one's pocket for reference in times of need. Mr. Velankar has made a contribution towards understanding of the Japanese people, and this in itself is a worthy venture in these days of evergrowing international relationships. It takes no great stretch of the imaginations to predict that it will well serve the purpose for which it was written.”

दे. भ. सी. गो. रानडे लिहितातः—

आपलें पुस्तक शिदोरीपेक्षां पुष्कळच वरच्या दर्जाचें आहे. प्रवासांत वाटेवर उपयोगी पडावी ह्मणून शिदोरी असते. प्रवासास जाण्याची इच्छा उत्पन्न करण्याचें सामर्थ्य शिदोरींत नसते, व तें सामर्थ्य आपल्या पुस्तकांत आहे.

उपयोगी पडणाऱ्या वाक्यांचीं आपण जीं प्रकरणें पाडलीं आहेत ती फारच उपयुक्त व सेईचीं आहेत. पुस्तक वाचल्यानें आपण जपानी भाषा लवकरच शिकूं शकू असा आत्मविश्वास हें पुस्तक उत्पन्न करील.

कारखानदाराच्या अंगी अरलेली निरिक्षणशक्ति, नेमकेपणा, व महत्वाकांक्षा इत्यादि गुण पुस्तकांत जागोजाग प्रकट झाले आहेत.

हिंदुस्थानचा जपानशीं यापुढें अतिशय संबंध येणार आहे. या दृष्टीनें महाराष्ट्रीय मराठी वाचकांस हें पुस्तक अतिशय उपयुक्त होणार आहे. इंग्रजी वाचकांस नाना तऱ्हेचे ग्रंथ उपलब्ध होतात. इंग्रजी न शिकलेल्या माणसास समाजांत अशिक्षित गणला जाण्याची जी दृष्ट पद्धत आहे तिच्या आपण धारा न देतां मराठी जाणणाऱ्या वाचकांची विशेष सोय केली आहे ही अत्यंत आनंदाची गोष्ट होय. इंग्रजी भाषेचे हिंदुस्थानांत फारजाल स्तांम माजले असल्यानें व परकीय भाषा शिकण्यास सर्वत्र इंग्रजी हें माध्यम असल्यानें मराठी वाचकांस परकीय भाषा शिकण्याचा संभवच उद्भवत नाहीं. जपानचा लाखो रुपयांचा व्यापार करणारा जपानी चार सहा महिन्यांत इंग्रजी शिकतो व सर्व व्यवहार इंग्रजींत करूं शकतो, असा आत्मविश्वास मराठी वाचकांस जपानी भाषेबद्दल आपण या पुस्तकानें खास उत्पन्न कराल.

नाट्याचार्य दे. भ. कृष्णाजी प्रभाकर ऊर्फ

काकासाहेब खाडिलकर लिहितातः—

“ जपानच्या प्रवाशाची शिदोरी ” या नांवाचे श्री. त्रिष्णुपंत वेलणकर यांनी लिहिलेले पुस्तक वाचून पाहिले. जपानच्या प्रवासाला जाणारांना हे पुस्तक फार उपयोगी पडणारे आहे. खिशांत राहणारी ही शिदोरीच आहे. श्री. वेलणकर यांनी केलेले प्रवास-वर्णन उपयुक्त माहितीने भरलेले असून जपानी लोकांशी बोलतांना अडचण पडू नये, म्हणून ‘ जपानी भाषेचा दुभाष्या ’ या सदराखाली पुस्तकाचा जो मोठा व महत्वाचा भाग आलेला आहे, तो मराठी भाषा बोलणारांना फार उपयोगी पडल्यावाचून राहणार नाही. मराठी भाषेतील सामान्य व्याकरणाच्या तोडीला जपानी व्याकरणाचा कोणता भाग आहे, याची चांगली माहिती दिली असून व्यवहारांतील सामान्य हालचालीनां उपयोगी पडणारी मराठीच्या तोडीची जपानी भाषेतील वाक्येही मराठी लिपीत दिली आहेत; यामुळे अवघड जपानी लिपी शिकण्यापूर्वी, बोलतांना सामान्य व्यवहारांत अडचण येणार नाही. श्री. वेलणकर यांनी आपल्या या खिशांत मात्रप्याजोग्या लहानशा पुस्तकांत बांधलेली शिदोरी जपानच्या प्रवाशानां सोईस्कर होईल यांत संशय नाही.

॥ श्री ॥

ता. ११।२।३८

कृ. सा. न. वि. वि.

आपण प्रेमानें मजकडे पाठवलेलें आपलें पुस्तक “जपानच्या प्रवाशाची शिदोरी ” हें मी साग्र वाचलें. या आपल्या सुंदर पुस्तकांत आपण ग्रथित केलेले आपले अनुभव महत्वाकांक्षी, उत्साही व होतकरू तरुण विद्यार्थ्यांस आणि इतर प्रवाश्यांसहि अत्यंत उपयोगाचें आहेत. प्रवाशाच्या खिशांतिल हा जपानी दुभाष्या त्याला रेल्वे, हॉटेल, बोट, बाजार, सर्व ठिकाणीं बिनचूक बोलावयास शिकवील असें त्याच्या बोली (कलेंक्विअल्) भाषेच्या प्रवीणपणामुळें वाटते. हिंदुस्थानांतल्या विद्यार्थ्यांनें जपानांतच कां जावें किंवा आधीं मुळीं, त्यांनें आपला मुखाचा जीव परदेशच्या प्रवासाच्या कष्टांत घालावाच कां ? ह्याची मार्मिक कारण-मीमांसा जी आपण दुसऱ्या प्रकरणांत केलेली आहे ती बुद्धिवादी व स्वदेशाची उन्नति इच्छिणारांस पटणारी असून तिसऱ्या प्रकरणांतिल सूचना, जपानांत काय किंवा दुसऱ्या कोणत्याहि सुधारलेल्या परकीय देशांत जाण्यासाठीं घराबाहेर पडलेल्या गृहस्थांस पदोपदीं उपकारक ठरतील इतक्या व्यापक आणि तपशीलवार आहेत यांत शंका नाही. तसेंच, जपानांत गेल्यावर काय काय पहावें, कारखान्यांत प्रवेश कसा मिळवावा, कला कशी उचलावी, आणि हें सारें साधीत असतां स्व-देशाचा वोज कसा सावधानतेनें राखावा इत्यादि गोष्टी आपण मनोरंजक, आकर्षक व थोड्या शब्दांत पण चटकदार पद्धतीनें विवेचिल्या असून चाळिसांहून अधिक अशा त्रायाचित्रांनीं आपण आपल्या पुस्तकाची उपयुक्तता विशेषच वाढविली आहे.

बोलून चालून आपणच संबोधिल्या प्रमाणें “ शिदोरी ” च ती ! आणि आपल्यांत ह्यण आहे कीं, “ बांधलेली शिदोरी किती दिवस पुरणार ? ” तथापि, शिदोरीचें प्रयोजनच इतकें असतें कीं, न विटतां, न आंबतां, शिदोरींत बांधलेल्या पदार्थांनीं प्रवास संपेपर्यंत आपल्या धन्यास तरतरीत ठेवून प्रवासाचक काल सुखानें निभावून न्यावयाचा तेवढें कार्य या शिदोरीच्या सामग्रीवर खचित होईल असें मला वाटतें. आपल्या पूर्वीच्या महाराष्ट्रीय प्रवाश्यांनीं परदेशच्या प्रवासासंबंधीं जें कांहीं अशा तऱ्हेचें लिखाण प्रसिद्ध केलें आहे, त्यांत या पुस्तकानें चांगली भर पडेल; व केवळ जपानपुरतेंच बोलावयाचें तर त्यासंबंधीं ठळक व अवश्य असें बहुतेक या पुस्तकांत आपण सांगून टाकलें आहे, असें मी ह्यणेन. आपल्या गिरणींत प्रत्यही जन्मणाऱ्या पातळांची नवनवी विविधता या आपल्या स्थिरस्वरूपी वाङ्मयांत आपल्यास वारंवार आणणें शक्य नसलें तरी विद्यामिलापी व इतर महाराष्ट्रीय प्रवाश्यांच्या आदरास तें दीर्घकाल पर्यंत पात्र होईल अशी अपेक्षा आहे. अधिकार नसतां केवळ आपल्या लोभामुळें हे चार शब्द लिहिण्याचें धाडस मी करीत आहे. ह्याची क्षमा असावी. सेवेसी इतत होय हे विज्ञापना.

मिरज. }
बुधवार ता. ९।२।३८ }

आपला नम्र,
दामोदर मोगेश्वर भट.

किलोस्करवाडीचे संस्थापक

श्री. लक्ष्मणरावजी किलोस्कर लिहितातः—

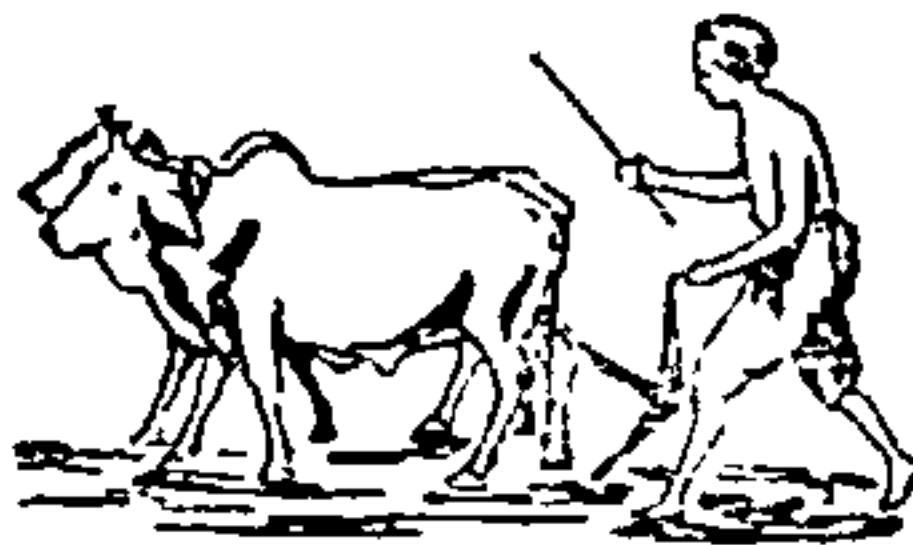
आमचे मित्र श्री. विष्णुपंत वेलणकर, गजानन वीव्हिंग मिल्स सांगलीचे माळक यांनी “ जपानी भाषा व जपानचा प्रवास ” यासंबंधी लिहिलेले पुस्तक अभिप्रायार्थ मजकडे अगाऊ पाठविले होते. ते मी संपूर्ण वाचून पाहिले. हल्लीं एकंदरीत सर्वच दृष्टीने जपान हे राष्ट्र फारच पुढे आल्याने त्याचा बोलबाला विशेष होत आहे. व व्यापार धंद्या निमित्त ह्मणा अगर देश पाहण्याचे दृष्टीने ह्मणा, जपानला आपल्या देशातील लोकांची जावक विशेष वाढली आहे. परंतु रा. विष्णुपंत वेलणकरांच्यासारखी मंडळी जाण्यांत विशेष स्वारस्य अ.हे आणि ह्मणून त्यांनी प्रसिद्ध केलेले पुस्तक हमखास उपयुक्त असणार या कल्पनेने मी हे पुस्तक अत्यंत कुतुहलाने वाचून पाहिले व लिहिण्यास आनंद वाटतो की, ते पुस्तक खरोखरीच उत्तम झाले आहे.

इंग्रजी भाषेत निरनिराळ्या भाषांचीं गाईडबुकें असंख्य आहेत. परंतु मला वाटते की, जपानी भाषेतील धडाठी गाईड हे पहिलेच असावे. हल्लीं आपल्या महाराष्ट्रांतूनही काहींना काहीं निमित्ताने जपानला जाणाऱ्या लोकांची संख्या वाढत आहे व त्या मंडळींनी रा. विष्णुपंत वेलणकर यांनी मेहनत घेऊन प्रसिद्ध केलेल्या या जपानी भाषेतील गाईडचा उपयोग केल्यास त्यांची जपानची यात्रा निःसंशय अधिक सुगम होईल. रा. वेलणकर यांनी जपानी भाषेचा कामापुरता कां होईना मुद्दाम अभ्यास करून जपानहून परत

आल्यावर शक्य तितक्या लौकर त्याला पुस्तक रूपानें प्रसिद्धी दिली ही गोष्ट निःसंशय कौतुकास्पद आहे. पुस्तकांतील उत्तरार्ध जपानच्या प्रवासवर्णनात्मक असून जपानला जाऊं इच्छिणाऱ्या माणसास तोहि भाग उपयुक्त असाच आहे. * रा. वेळणकर यांनीं या विभागांत येथून निघाल्यापामून येथें परत येईपर्यंत खर्च किती झाला याचें टिप्पण दिलें असतें तर तेंही उपयुक्त झालें असतें. अजुन देखील त्यांनीं शक्यतर परिशिष्टाच्या रूपानें हें टिप्पण पुस्तकाला जोडावें अशी माझी शिफारस आहे.

सरतेशेवटीं हें उपयुक्त पुस्तक लिहिल्याबद्दल मित्रवर्य विष्णूपंतांचें अभिनंदन करून माझा अभिप्राय येथें पुरा करतो.

* खर्चाचें टिप्पण देण्यासंबंधींच्या श्री. लक्ष्मणरावजींच्या महत्वाच्या सूचनेवरून पान १७२ वर सर्वसाधारणपणें जपानला जाऊन येण्यास काय खर्च येईल याचे आंकडे दिलेले आहेत.—

अनुभवसिद्ध अभिप्राय.

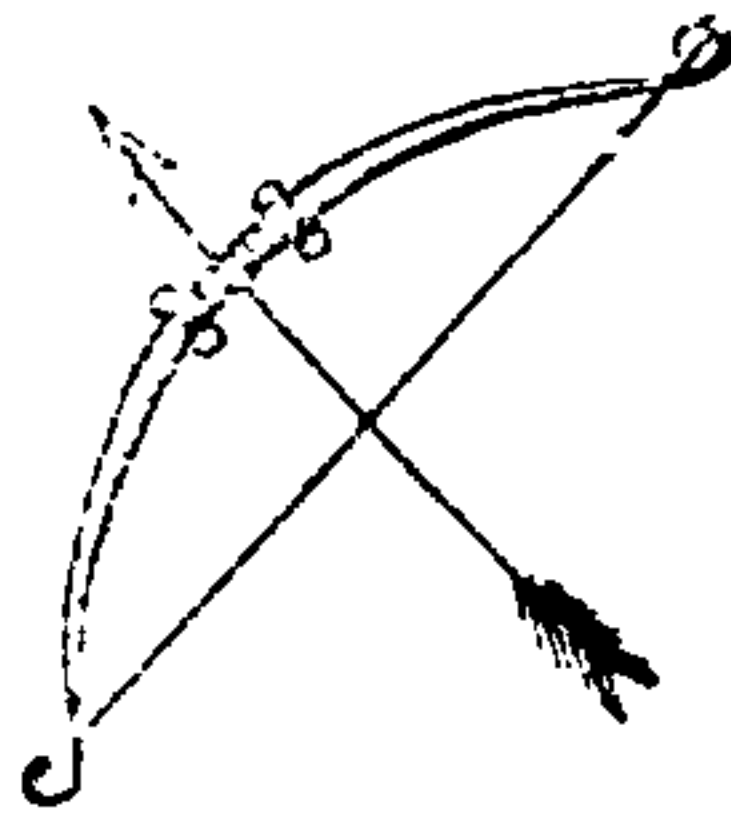

चार वर्षे जपानांत वास्तव्य करून, तेथील शारीरिक^१ शिक्षण
घेऊन मायदेशास माघारी आलेले
धनुर्धारी खानीवाले लिहितात:—

स. न. वि. वि.

आपणाकडून आलेले “ जपानची शिदोरी ” हें पुस्तक
वाचून पाहिलें. जपानांत थोडा काळ राहून जपानी भाषेची बरीच
माहिती मिळविली आहे. सफरींतील अनुभवावरून लिहिलेले हें पहिलेंच
पुस्तक होय. जपानी भाषेची माहिती सुलभ व आकर्षक दिली
आहे. जपानच्या प्रवासास जाणाऱ्या नवख्या वाटसरूस
पुस्तक चांगलें उपयोगी पडेल.

आपला नम्र,
आर. डी. खानीवाले.

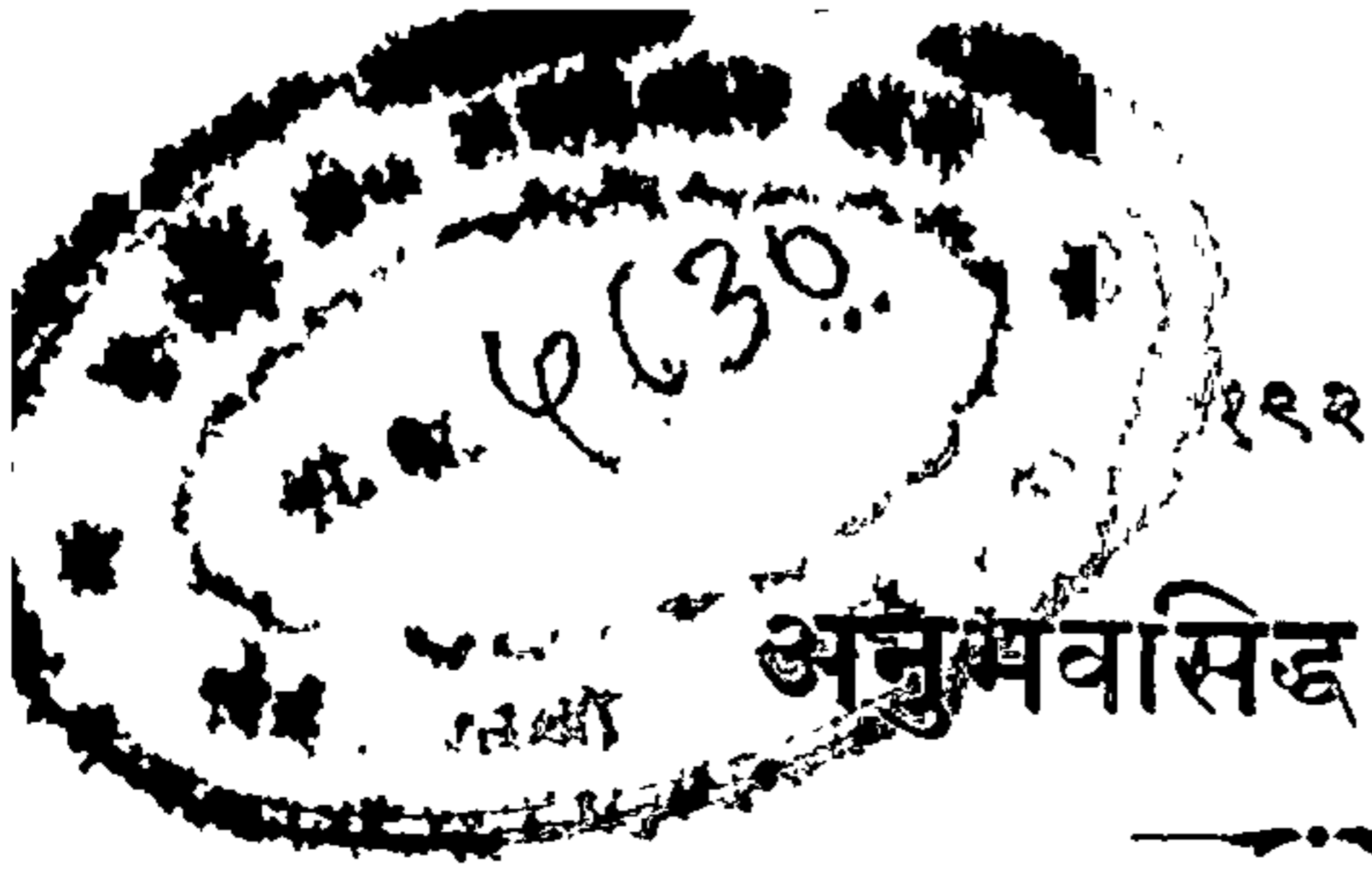

अनुभवसिद्ध अभिप्राय.

जपानहून कांचधंदाची पहार्णा करून आलेले ओगले ग्लासवर्कर्सचे

श्री. श्री. प्र. ओगले लिहितात:—

माझे मित्र श्री. विष्णुपंत हे महत्प्रयासी असून त्यांनी आपला अमूल्य वेळ खर्चून, आपल्या स्वतःच्या प्रवासांतील अडचणी लक्षांत घेऊन, आपलेसारखेच दुसरे प्रवासास निघणारे लोकांची गैरसोय दूर करणेचें दृष्टीने त्यांनी ही जी शिदोरी बांधणेची कामगिरी आपणहून अंगावर घेतली तिजबद्दल प्रवासास निघणारे लोक आज तरी आभारी होतीलच. परंतु हा उपक्रम करून मराठी जाणणारे लोकांचें दृष्टीने त्यांनी ही मोठीच उणीव भरून काढली आहे. या पुस्तकाचे योगानें मिल्समधील जॉबर्स, मेस्त्री वगैरे लोकांना जपानला जाणे झालेस फारच उपयोग होणार आहे. तसेच थोडे फार कमी इंग्रजी येणारे इसमानांही याचा चांगला उपयोग होणार आहे. कारण इंग्रजी येणारा मनुष्य जपानसारखे देशांत थोडी फार वेळ मारू शकतो. परदेशीयांसी कसें वागावे व आपला कार्यभाग कसा उरकून घ्यावा, याबद्दल व अशाच प्रकारच्या अनेक उपयुक्त सूचना करून “ जें जें आपणाशी ठावें तें लोकांसी शिकवावे ” या श्रामत् समर्थांचें उक्तीचा पूर्ण अनुवाद करून श्री. विष्णुपंत यांनी प्रवासी जनतेची चांगलीच कामगिरी केली आहे. या त्यांचें परोपकार बुद्धीबद्दल त्यांचें आभार मानले शिवाय राहवत नाहीं. असो ! अशीच त्यांचें हातून वरचेवर कामगिरी घडून त्यांचे लौकिकांत भर पडो असें इच्छितो.

अनुभवसिद्ध अभिप्राय

दि सदर्न निटिंग वर्क्स लि. पुणे.

यांचे मालक श्री. श्री. वि. सुपनेकर हे नुकतेच
जपानला जाऊन आले; ते आपल्या ता. १.०।२।३८ च्या
पत्रांत लिहितात:—

“ आपण लिहिलेले जपानी दुभाष्या हे पुस्तक माझे जपानचे
प्रवासांत फारच उपयोगी पडले. दुभाष्या जवळ असल्याने भाषेची
कसर्ताच अडचण पडली नाही; व मी परठिकाणी आहे असा
भाषेपुरता तरी विसर खास पडला. जपानास जाणाऱ्या प्रत्येक
महाराष्ट्रीय्यास हे पुस्तक मजप्रमाणेंच एक कायमचा मित्र होईल
अशी आशा आहे.

श्री. रामकृष्ण पानसरे

कोबेहून पाठविलेल्या आपल्या २९ जुलई १९३७ च्या

पत्रांत लिहितात:—

“ मला लिहावयास आनंद वाटतो की, आपल्या पुस्तकाचा
सुरवातीला मला पुष्कळच उपयोग झाला.

१९३.

श्री. एम्. व्ही. दाणीः

हे कोबहून पाठविलेल्या ता. २४ जून १९३७ च्या

आपल्या पत्रांत लिहितातः—

“ I am very much thankful to you for the copy of your new book for the new entrants in Japan. I could find it of much use to me & same is the experience of my other colleagues ”

श्री. पी. ए. इनामदार M. A. B. S. C.

डायरेक्टर ऑफ पब्लिक इन्स्ट्रक्शन सं. इदार हे आपल्या

ता. २१।७।३७ च्या टोकियोहून पाठविलेल्या

पत्रांत लिहितातः—

“ पुस्तक लहानच पण बरें आहे. भाषाप्रवेशाचें दृष्टीने आपलें पुस्तक उपयुक्त आहे, यांत शंका नाहीं. ”

REFBY 0005830

REFBK-0005830

